

อัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุทองเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดสุพรรณบุรี

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการทางวัฒนธรรม (สหสาขาวิชา)
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2557
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE COMMUNITY IDENTITY OF THE ANCIENT TOWN
OF U-THONG, SUPHANBURI PROVINCE

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Cultural Management
(Interdisciplinary Program)
Graduate School
Chulalongkorn University
Academic Year 2014
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	อัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุททองเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดสุพรรณบุรี
โดย	นางอินทิรา พงษ์นาค
สาขาวิชา	การจัดการทางวัฒนธรรม
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภกรณ์ ดิษฐพันธุ์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(No data found)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(อาจารย์ ดร.พันธุ์มณี เกตะวันดี)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภกรณ์ ดิษฐพันธุ์)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(อาจารย์ ดร.ลักขณา ดาวรัตน์หงษ์)

อินทรา พงษ์นาค : อัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุทองเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดสุพรรณบุรี (THE COMMUNITY IDENTITY OF THE ANCIENT TOWN OF U-THONG, SUPHANBURI PROVINCE) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รศ. ดร.ศุภกรณ์ ดิษฐพันธุ์, 187 หน้า.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาอัตลักษณ์ของชุมชนเมืองโบราณอุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี 2) เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยใช้อัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุทอง ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ การเก็บรวบรวมข้อมูลมีวิธีการสำคัญคือ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และการประชุมสนทนากลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่ชุมชนเมืองโบราณอุทอง ผู้ประกอบการ ในชุมชน เจ้าหน้าที่ภาครัฐและนักวิชาการด้านโบราณคดี ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับชุมชนเมืองโบราณอุทอง นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่ชุมชนเมืองโบราณอุทอง ประกอบด้วย ข้าราชการ พ่อค้าแม่ค้า เกษตรกร ซึ่งแบ่งเป็น ช่วงอายุ คือ กลุ่มเด็กและวัยรุ่น กลุ่มผู้ใหญ่ และกลุ่มผู้สูงอายุ

ผลการศึกษาพบว่าอัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ที่มีลักษณะจำต้องได้ มี 3 ด้าน คือ ด้านสถาปัตยกรรม/บ้านเรือน ได้แก่ ผังที่ตั้งเมืองโบราณอุทองเป็นรูปวงรี มีคูน้ำคันดินล้อมรอบ และบ้านเรือนแถวไม้ ถนนวิญญานโยค ด้านโบราณสถาน ได้แก่ เจดีย์โบราณ วัดเขาพระศรีสรรเพชญาราม และวัดเขาทำเทียม ด้านโบราณวัตถุ ได้แก่ ธรรมจักรพร้อมแท่นเสา และลูกปัดโบราณ อัตลักษณ์ที่มีลักษณะจำต้องไม่ได้มี 6 ด้าน คือ ด้านเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ ได้แก่ การเป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนายุคแรกของรัฐทวารวดี ด้านวิถีชีวิตดั้งเดิม ได้แก่ การทำเกษตรกรรม ทำไร่ ทำนา ด้านช่างฝีมือดั้งเดิม ได้แก่ ช่างปั้นพระ หล่อพระ ด้านวัฒนธรรม/ประเพณี ได้แก่ ประเพณีตักบาตรเทโวโรหนะ ณ วัดเขาทำเทียม ประเพณีลอยกระทงสวรรค์ 12 นักษัตร ณ วัดเขาพระศรีสรรเพชญาราม และประเพณีแห่ธงสงกรานต์ของลาวครั้ง ด้านพิธีกรรม/ความเชื่อ ได้แก่ พิธีกรรมไหว้ผีเจ้านาย/ผีเทวดาของลาวครั้ง และด้านการแสดง/การเล่น ได้แก่ เพลงพวงมาลัย เมื่อวิเคราะห์อัตลักษณ์ชุมชนตามเกณฑ์คุณค่าทรัพยากรทางวัฒนธรรม ของวิลเลียม ดีโลป พบว่า อัตลักษณ์ที่มีคุณค่าสูง ได้แก่ อัตลักษณ์ชุมชนด้านสถาปัตยกรรม บ้านเรือน ด้านโบราณสถาน และด้านโบราณวัตถุ อารยธรรมทวารวดี

แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยใช้อัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุทอง ตามแนวทางการจัดการเชิงกลยุทธ์และสื่อสารเพื่อการตลาด โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ SWOT Analysis, Five Forces BCG Growth – Share Matrix และแนวทางดำเนินการที่ดี (Best Practice) ซึ่งได้แนวทางการพัฒนา ดังนี้ 1) กลยุทธ์การพัฒนาพื้นที่ชุมชนเมืองโบราณอุทอง ด้วยการอนุรักษ์ฟื้นฟูตัวโบราณสถาน และสภาพแวดล้อมรอบๆ พื้นที่ การจัดการภูมิทัศน์ในพื้นที่โบราณสถาน และชุมชนโบราณ การพัฒนาลาน้ำเพื่อรองรับการล่องเรือชมเมืองโบราณ เป็นต้น 2) กลยุทธ์ส่งเสริมและพัฒนาเรื่องราวที่บ่งบอกอัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุทอง ด้วยการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลสำหรับนักท่องเที่ยว จัดตั้งพิพิธภัณฑ์ชาติพันธุ์ต่างๆ ในเมืองโบราณอุทอง จัดตั้งหมู่บ้านวัฒนธรรมเมืองโบราณอุทอง และแหล่งเรียนรู้/พิพิธภัณฑ์ลูกปัด เป็นต้น 3) กลยุทธ์สื่อสารเพื่อการตลาด ด้วยการสร้างตราสินค้าการท่องเที่ยวชุมชนเมืองโบราณอุทองให้เป็นที่รู้จัก และใช้การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการที่ผสมผสานสื่อต่าง ๆ และ 4) กลยุทธ์การเชื่อมโยงพื้นที่โดยรอบ/แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ด้วยการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวอารยธรรมทวารวดี เป็นต้น

สาขาวิชา การจัดการทางวัฒนธรรม

ลายมือชื่อนิสิต

ปีการศึกษา 2557

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

5587231920 : MAJOR CULTURAL MANAGEMENT

KEYWORDS: IDENTITY / COMMUNITY IDENTITY / THE ANCIENT TOWN OF U-THONG / CULTURAL TOURISM

INTIRA PONGNAK: THE COMMUNITY IDENTITY OF THE ANCIENT TOWN OF U-THONG, SUPHANBURI PROVINCE. ADVISOR: SUPPAKORN DISATAPUNDHU, 187 pp.

The objective of this research was: 1) to study community identity of the ancient town of U-Thong, a city located in Suphanburi province, and 2) to study the development of cultural tourism as influenced by and evolving alongside said identity. This study was conducted through qualitative research methods, namely participant observation, in-depth and structured interviews, and focused group discussion. The group of informants who participated in this study were comprised of local individuals, such as entrepreneurs, government officials, and academics specializing in architecture, all of whom possessed profound knowledge of local identity and culture, and had a longstanding history of community involvement in the town of U-Thong. Additionally, merchants and farmers acted as general informants for the purpose of this study. The age groups consisted of children, adolescents, adults, and seniors

The study revealed that a significant portion of community identity in U-Thong was linked to and influenced by architecture, the structure of houses, and town planning. Noteworthy examples of such architecture, from which much of local identity was derived, include the wooden houses on Vinyanuyok road, historic ancient pagodas, Wat Pra Sri Sanphet Yaram and Wat Khao Thamthiem. In addition to houses and other forms of architecture, community identity in U-Thong was heavily linked to various artifacts, such as Thammachak and ancient beads, as well as the general way of life and various cultural traditions. For example, agriculture and craftsmanship were both of significant importance in the formation of community identity, such craftsmanship consisting of Buddha modeler and Buddha caster. Cultural tradition consisted of the Tak Bat Devo tradition at Wat Khao Thamthiem, the Loy Krathong festival at Wat Pra Sri Sanphet Yaram, and Lao Krang, the festival of Songkran involving a flag parade. The study further found that rituals and beliefs consisted of paying to the ghost master and ghost god of Lao Krang. Scholar Pheng Phuang Malai found, when analyzing cultural concepts and research criteria borrowed from the academic William D. Lipe, that community identity is deeply linked to architecture, historic sites, and cultural artifacts, traditions, and beliefs/rituals

Various Promotion Guidelines pertaining to cultural tourism have been established in accordance with the above cultural identity of U-Thong. Taking strategic management approaches, SWOT Analysis Five Forces and BCG Growth - Share Matrix have collaborated to enumerate and carry out said guidelines. They are as following: 1) develop strategies of urban development by means of the conservation and restoration historic sites and their surrounding areas, manage and promote landscapes and ancient archaeological sites in the area to support and promote river cruises, sightseeing and so on. 2) strategize how best to promote and develop stories relating to the cultural and community identity of U-Thong, likely with the establishment of cultural information centers, a cultural village, and other bead and ethnic museum, to visited by tourists and 3) Develop marketing tactics intended to promote the spread of knowledge pertaining to cultural and community identity in U-Thong, as discussed herein. This would be done by utilizing combining various media outlets.

Field of Study: Cultural Management

Academic Year: 2014

Student's Signature

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีเนื่องจากได้รับความกรุณาอนุเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิ หัวหน้าส่วนราชการจังหวัดสุพรรณบุรี และคนในพื้นที่ชุมชนเมืองโบราณอู่ทอง ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าให้สัมภาษณ์ ทำให้ได้รับข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์ต่องานวิจัย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภกรณ์ ดิษฐพันธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่าง ๆ รวมทั้งให้ความช่วยเหลือผู้วิจัยด้วยความเอาใจใส่อย่างยิ่ง จนทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ขอขอบพระคุณประธานคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.พันธุ์มดี เกตะวันดี และคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก อาจารย์ ดร.ลักขณา ดาวรัตน์หงษ์ ที่ให้ความเมตตา และให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์หลักสูตรการจัดการทางวัฒนธรรม บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่าน ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ทำให้สามารถนำมาใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่หลักสูตรสาขาการจัดการทางวัฒนธรรมทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือด้วยดีตลอดมา ขอขอบคุณนางสาวพรรณทิวา จันทร์สกุล ที่ให้ความช่วยเหลือผู้วิจัยทุกเรื่องอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณ กระทรวงวัฒนธรรม ที่ให้ทุนสนับสนุนการศึกษาในครั้งนี้ รวมทั้งขอขอบพระคุณ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้สนับสนุน “ทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์สำหรับนิสิต” ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบพระคุณ นายวัชรินทร์ โสไกร นายประครอง สายจันทร์ และนางเครือวัลย์ คล้ายจินดา ที่ให้ความช่วยเหลือ แนะนำ และอนุเคราะห์ข้อมูลแก่ผู้วิจัยโดยดีตลอดมา ขอขอบคุณ นางสิริลักษณ์ ดุริยประณีต นางอมรรัตน์ เปี่ยมดนตรี และนางเดือนเพ็ญ ยอดแก้ว ปิยมิตรที่คอยให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจให้ด้วยดี

ขอขอบคุณพันตำรวจโท ฤชงค์ พงษ์นาค และนายฉันทวิชัย พงษ์นาค ที่เป็นกำลังใจและสนับสนุนผู้วิจัยในทุก ๆ ด้าน

คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาบิดามารดา ครู อาจารย์ ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ด้วยความเมตตาและปรารถนาดีตลอดมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ	ฉ
สารบัญแผนภูมิ.....	น
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 คำถามการวิจัย	5
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย	5
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	5
1.5 วิธีการดำเนินการวิจัย	8
1.6 ขั้นตอนการศึกษา	10
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	12
1.8 นิยามศัพท์	12
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
2.1 แนวคิดที่เกี่ยวข้อง	13
2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์.....	13
2.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น	16
2.1.3 แนวคิดเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรม (Cultural heritage).....	17
2.1.4 แนวคิดเกี่ยวกับภูมิทัศน์วัฒนธรรม (Cultural landscape)	21

2.1.5 แนวคิดทรัพยากรทางวัฒนธรรม (Cultural resources).....	24
2.1.6 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism).....	26
2.1.7 แนวคิดการจัดการเชิงกลยุทธ์ และการสื่อสารเพื่อการตลาด.....	28
2.2 เมืองโบราณอารยธรรมทวารวดี	34
2.2.1 เมืองโบราณคูบัว จังหวัดราชบุรี	34
2.2.2 เมืองโบราณศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์.....	36
2.2.3 เมืองโบราณพระรถ จังหวัดปราจีนบุรี.....	38
2.2.4 เมืองโบราณนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม	39
2.2.5 เมืองโบราณโคกไม้เดน	42
2.3 ศึกษาตัวอย่างการดำเนินงานที่ดี (Best Practice).....	43
2.3.1 กรณีศึกษาเมืองบาส (Bath)	44
2.3.2 โคลอสเซียม (Roman Colosseum)	50
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	56
2.4.1.งานวิจัยเกี่ยวกับอัตลักษณ์ในบริบทการท่องเที่ยว	56
2.4.2.งานวิจัยเกี่ยวกับเมืองโบราณอุทอง	61
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	64
3.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	64
3.2 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา.....	65
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	68
3.4 พื้นที่ศึกษา.....	70
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	71
3.6 การนำเสนอข้อมูล	73
3.7 การตรวจสอบข้อมูล	73

บทที่ 4	เมืองโบราณอุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี	75
4.1	ชุมชนเมืองโบราณอุทองในอดีต	75
4.2	ลักษณะของชุมชนเมืองโบราณอุทองในปัจจุบัน	80
4.3	ลักษณะเฉพาะที่โดดเด่นทางโบราณคดีของเมืองโบราณอุทอง	95
4.4	ความหลากหลายทางชาติพันธุ์บริเวณปริมณฑลเมืองโบราณอุทอง	103
4.5	การท่องเที่ยวของชุมชนเมืองโบราณอุทอง	105
บทที่ 5	ผลการศึกษา	112
5.1	ผลการศึกษาจากการสังเกต (Observation) และ การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Informal Interview)	112
5.2	ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก	119
5.3	ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง	125
5.4	การประชุมสนทนากลุ่ม	129
5.5	การวิเคราะห์คุณค่าอัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุทองตามเกณฑ์วิเคราะห์คุณค่า (Value) ทางด้านทรัพยากรทางวัฒนธรรม ตามแนวคิดของวิลเลียม ดีไลป์	133
5.6	การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกเพื่อสร้างกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและอัตลักษณ์	138
5.7	การวิเคราะห์ศึกษาตัวอย่างการดำเนินงานที่ดี (Best Practice)	144
5.8	แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยใช้อัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุทอง ..	145
บทที่ 6	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	153
6.1	สรุปผลการวิจัย	153
6.2	อภิปรายผล	160
6.3	ข้อเสนอแนะทั่วไป	163
6.4	ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	163
	รายการอ้างอิง	164

ญ

หน้า

ภาคผนวก..... 170

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์ 187

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1 แสดงวิธีการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย.....	67
ตารางที่ 2 แผนระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย.....	74
ตารางที่ 3 ลักษณะทางวัฒนธรรมชุมชนเมืองโบราณอุทองในเขตเทศบาลตำบลอุทอง	82
ตารางที่ 4 ลักษณะทางวัฒนธรรมของชุมชนเมืองโบราณอุทองในเขตเทศบาลตำบลท้าวอุทอง	87
ตารางที่ 5 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ทั่วไป.....	125
ตารางที่ 6 ลักษณะอัตลักษณ์ของชุมชนเมืองโบราณอุทอง	126
ตารางที่ 7 การวิเคราะห์คุณค่าอัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุทอง	133

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1	พื้นที่ศึกษาเมืองโบราณอู่ทอง ตำบลอู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี	6
ภาพที่ 2	พื้นที่ศึกษาเมืองโบราณอู่ทอง ตำบลอู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี	7
ภาพที่ 3	แมทริกซ์การเจริญเติบโต – ส่วนแบ่งตลาดของ Boston Consulting Group	31
ภาพที่ 4	โบราณสถานหมายเลขที่ 18 เมืองคูบัว	34
ภาพที่ 5	เมืองโบราณศรีเทพ	37
ภาพที่ 6	เมืองศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี.....	39
ภาพที่ 7	เหรียญเงิน 2 เหรียญ พบที่บ้านสองตอน	40
ภาพที่ 8	พระประทีปเจดีย์ก่อนและหลังบูรณะ	42
ภาพที่ 9	เมืองโบราณโคกไม้เดน โบราณสถานหมายเลข 1 และเครื่องมือเหล็ก.....	43
ภาพที่ 10	Roman Bath.....	48
ภาพที่ 11	Plunge Pools เป็นบ่อน้ำแร่ที่มีการฉายภาพ 3 มิติ	48
ภาพที่ 12	Temple Pediment ตรงกลางคือ ภาพแกะสลักนูนสูงของหัว Gorgon.....	48
ภาพที่ 13	วัตถุโบราณที่ค้นพบ	49
ภาพที่ 14	การจัดแสดงโบราณสถาน	49
ภาพที่ 15	การฉายภาพประกอบภายในแต่ละห้อง	49
ภาพที่ 16	ของที่ระลึกเหรียญโรมันจำลองทำจากพิมพ์ของเหรียญจริง magnet.....	50
ภาพที่ 17	ภายนอกและภายในโคลอสเซียม	54
ภาพที่ 18	ทางขึ้นชมโคลอสเซียมในชั้นต่าง ๆ	54
ภาพที่ 19	การจัดแสดงภายในโคลอสเซียม	54
ภาพที่ 20	การจัดแสดงวัตถุโบราณที่ค้นพบภายในโคลอสเซียม.....	55
ภาพที่ 21	การจัดแสดงเรื่องราวต่าง ๆ ในโคลอสเซียม	55
ภาพที่ 22	มีบริการรถม้านำชมโดยรอบโคลอสเซียม.....	55

ภาพที่ 23	พื้นที่ศึกษาเขตเทศบาลตำบลอุ้มถ้อง และเขตเทศบาลตำบลท้าวอุ้มถ้อง.....	71
ภาพที่ 24	แผนที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งเมืองโบราณอุ้มถ้องและแนวชายฝั่งทะเลเดิม	78
ภาพที่ 25	แผนที่แสดงที่ตั้งเมืองโบราณอุ้มถ้อง และสภาพภูมิศาสตร์โดยรอบ	79
ภาพที่ 26	แผนที่ตำบลอุ้มถ้อง อำเภออุ้มถ้อง จังหวัดสุพรรณบุรี	80
ภาพที่ 27	ลักษณะบ้านเรือนในชุมชนเขตเทศบาลตำบลอุ้มถ้อง	84
ภาพที่ 28	ลักษณะบ้านเรือนไม้โบราณในชุมชนเขตเทศบาลอุ้มถ้อง	85
ภาพที่ 29	ลักษณะบ้านเรือนไม้โบราณในชุมชนเขตเทศบาลอุ้มถ้อง	85
ภาพที่ 30	ลักษณะชุมชนทำพระฝางคลองซึ่งมีพื้นที่ติดคลองจรเข้สามพัน.....	85
ภาพที่ 31	อาคารพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ อุ้มถ้อง และเรือนลาวโซ่ง	86
ภาพที่ 32	คูน้ำเมืองโบราณอุ้มถ้อง.....	86
ภาพที่ 33	โบราณสถาน หมายเลข 3.....	86
ภาพที่ 34	สภาพภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลท้าวอุ้มถ้อง.....	90
ภาพที่ 35	สวนหินธรรมชาติพูนางนาค	90
ภาพที่ 36	พื้นที่บริเวณเมืองโบราณ.....	92
ภาพที่ 37	สภาพบ้านเรือนภายในเขตเทศบาลตำบลอุ้มถ้อง	92
ภาพที่ 38	พื้นที่ภายในเขตเทศบาลตำบลท้าวอุ้มถ้อง	92
ภาพที่ 39	แผนผังเมืองโบราณอุ้มถ้องแสดงตำแหน่งที่ตั้งโบราณสถาน	97
ภาพที่ 40	ธรรมจักร และชาตั้ง.....	98
ภาพที่ 41	ประติมากรรมดินเผารูปพุทธสาวก 3 องค์ถือบาตร	98
ภาพที่ 42	เอกรมุขลึงค์.....	99
ภาพที่ 43	พระวิษณุ (วัดเขาพระ).....	99
ภาพที่ 44	เจ้าพ่อพระยาจักร.....	100
ภาพที่ 45	จารึกแผ่นทองแดง	100
ภาพที่ 46	จารึกบนเหรียญเงินสมัยทวารวดี.....	101

ภาพที่ 47 ประติมากรรมแผ่นดินเผารูปบุคคลสวมสร้อยคอและตุ้มหู	101
ภาพที่ 48 เศียรพระพุทธรูปทองคำ	102
ภาพที่ 49 ลูกปัดโบราณ	102
ภาพที่ 50 พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอุทง	105
ภาพที่ 51 วัดที่ตั้งบนเขาบริเวณปริมณฑลเมืองโบราณอุทง	106
ภาพที่ 52 ศาลเจ้าพ่อพระยาจักร	106
ภาพที่ 53 วนอุทยานแห่งชาติพุม่วง	107
ภาพที่ 54 พูนางนาค	108
ภาพที่ 55 หอเจ้านาย	109
ภาพที่ 56 วิถีจักรยานโบราณ	110
ภาพที่ 57 ศาลเจ้าพ่อพระยาจักร	113
ภาพที่ 58 สักการะเจ้าพ่อพระยาจักร	114
ภาพที่ 59 การดำเนินการสร้างพระพุทธรูปแกะสลักขนาดใหญ่ที่สุด	115
ภาพที่ 60 ประเพณีลอยกระทงสวรรค์	117
ภาพที่ 61 พิธีไหว้ผีเจ้านาย	118
ภาพที่ 62 ประเพณียกธงสงกรานต์	119
ภาพที่ 63 เส้นทางการท่องเที่ยวภายในจังหวัดสุพรรณบุรี	152

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่ 1 แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	11
แผนภูมิที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย	64
แผนภูมิที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอัตลักษณ์ชุมชนที่มีลักษณะจับต้องไม่ได้	137
แผนภูมิที่ 4 แสดงตัวอย่างการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรมสมัยทวารวดี.....	151

บทที่ 1

บทนำ

อัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุทงเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดสุพรรณบุรี

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เมืองอุทง เป็นแหล่งโบราณคดีที่สำคัญของประเทศไทย ตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำจรเข้สามพัน ตำบลอุทง อำเภออุทง จังหวัดสุพรรณบุรี ลักษณะของเมืองเป็นรูปวงรีหันไปตามแนวทิศตะวันออกเฉียงเหนือ และทิศตะวันตกเฉียงใต้ มีขนาดกว้าง 750 เมตร ยาว 1,650 เมตร เนื้อที่ประมาณ 976 ไร่ มีคูน้ำคันดินล้อมรอบเมือง (สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ 2 สุพรรณบุรี, 2545: 26) ภายในตัวเมืองและบริเวณปริมณฑลพบโบราณสถานและโบราณวัตถุในวัฒนธรรมทวารวดีเป็นจำนวนมาก ทั้งยังพบหลักฐานการอยู่อาศัยของมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์แบบสังคมเกษตรกรรมยุคหินใหม่ต่อเนื่องถึงยุคโลหะ เมื่อประมาณ 3,000 ปีมาแล้วราวพ.ศ. 800-1000 (ชิน อยู่ดี: 2509, 44-46) ต่อมาประมาณ 2,000 ปี พบหลักฐานโบราณวัตถุที่แสดงว่าเมืองโบราณอุทงเป็นเมืองท่าศูนย์กลางการติดต่อการค้าขายสำคัญของชุมชนโบราณในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับประเทศสำคัญของโลกในเวลานั้น และเมื่อประมาณ 1,600-1,800 ปีที่ผ่านมาพบหลักฐานที่แสดงถึงการนับถือพุทธศาสนาในเมืองโบราณอุทง โดยเฉพาะพุทธศาสนาแบบหินยานหรือเถรวาท ทำให้เมืองอุทงเกิดการปรับเปลี่ยนรูปแบบทางวัฒนธรรมสู่วัฒนธรรมทวารวดี ซึ่งเป็นวัฒนธรรมสมัยประวัติศาสตร์ยุคแรกสุดบนผืนแผ่นดินไทย (กรมศิลปากร, 2550: 22-23) นอกจากนั้นรองศาสตราจารย์ศรีศักดิ์ วัลลิโภดม ในฐานะเมธีวิจัยอาวุโส สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยได้สรุปไว้ในบทสุดท้ายของหนังสือประวัติศาสตร์ โบราณคดีเมืองอุทง หัวข้อเมืองอุทง: เมืองตำนานในประวัติศาสตร์ไทยไว้ว่า

“ในบรรดาเมืองโบราณทั้งหลายในประเทศไทย เมืองอุทงคือเมืองที่มีหลักฐานชัดเจนว่าเป็นเมืองที่เก่าแก่ที่สุดในยุคต้นประวัติศาสตร์ แม้ว่าในสมัยหลังจะโรยร้างไปแล้วก็ตาม แต่ตำแหน่งที่ตั้งของเมืองซึ่งอยู่บนเส้นทางคมนาคมโบราณที่ดำรงอยู่สืบเนื่องเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันนั้น เป็นสิ่งที

ทำให้มีผู้คนพลัดเปลี่ยนกันเข้ามาตั้งถิ่นฐานในลักษณะที่เคยเป็นชุมชนใหญ่บ้างเล็กบ้าง จนกระทั่งในปัจจุบันได้พัฒนาเป็นเมืองในระดับอำเภอสำคัญแห่งหนึ่งในจังหวัดสุพรรณบุรี..”

(ศรีศักดิ์ วัลลิโถม, 2549: 151)

จากความสำคัญของเมืองโบราณอุทองที่เป็นจุดเริ่มต้นของประวัติศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรม คณะรัฐมนตรีจึงมีมติให้ความเห็นชอบประกาศให้เมืองโบราณอุทองเป็นพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2555 ซึ่งพื้นที่ลำดับที่ 7 โดยมีองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) เป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการการบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยการลงทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญา เพื่อสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นจากแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) และเป็นการเชิญชวนให้เกิดกระแสเศรษฐกิจสร้างสรรค์แพร่ขยายในวงกว้าง

(ข้อมูลจาก: www.dasta.or.th/dastaarea7/th)

เมื่อเมืองโบราณอุทองได้รับการพัฒนาจนกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรมแห่งหนึ่งของจังหวัดสุพรรณบุรี ย่อมก่อให้เกิดการพัฒนาในด้านต่างๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ ที่ทำให้เกิดธุรกิจเกี่ยวเนื่อง เช่น โรงแรมและที่พัก ร้านอาหาร ร้านจำหน่ายของที่ระลึก การคมนาคมขนส่ง ฯลฯ ซึ่งเป็นผลกระทบด้านบวก แต่อย่างไรก็ตามเราคงต้องตระหนักและเตรียมการกับผลกระทบด้านลบที่จะเกิดตามมาด้วย เพราะในระยะเวลาที่ผ่านมาพบว่า ชุมชนหลายๆ แห่งที่ถูกพัฒนาเป็นสถานที่ท่องเที่ยวขึ้นนั้นได้รับผลกระทบด้านลบ ก่อให้เกิดการทำลายวิถีชีวิตของชุมชน ทำลายความมีเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว การเลือนหายของอาชีพดั้งเดิมในท้องถิ่น วัฒนธรรมประเพณีถูกนำเสนอขายในรูปแบบของสินค้าเน้นตอบสนองนักท่องเที่ยว รวมทั้งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ดังที่ปานจิตร จินศิริ (2556: 163) ได้ศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนชาวเกาะพะงัน พบว่าการท่องเที่ยวแม้จะมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศเข้ามาในประเทศ แต่ก็ได้ทำให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม เกิดปัญหาขยะในชุมชน มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม กลายเป็นสังคมเมืองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สอดคล้องกับวิภาดา ศุภรัฐปรีชา (2554: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อสังคมและวัฒนธรรมในชุมชนวัดเกต เชียงใหม่ พบว่าผลกระทบจากการท่องเที่ยวทางบวก คือทำให้คนในชุมชนมีความภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเองมีการสืบสานฟื้นฟูประเพณีและวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชน และสามารถนำรายได้จากการท่องเที่ยวมาพัฒนาพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และอาคารเก่าที่มีคุณค่าภายในชุมชน แต่ในขณะเดียวกันก็มีข้อเสียของการท่องเที่ยวด้วย คือเกิดการเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ประเพณีและวัฒนธรรมถูกทำให้กลายเป็นสินค้า ทำให้วิถีชีวิตของคนในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงไป

มีการย้ายถิ่นเข้ามาในชุมชน และมีเพียงบางกลุ่มเท่านั้นที่ได้รับโอกาสและผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว ดังนั้นการพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวจึงควรพัฒนาควบคู่ไปกับการคำนึงถึงรากเหง้าทางวัฒนธรรม และการสร้างจิตสำนึกของคนคนในชุมชนให้ตระหนักถึงความเป็นตัวตน และคุณค่าทางวัฒนธรรมที่สืบทอดต่อกันมาจากบรรพบุรุษ

อัตลักษณ์ชุมชน ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมของชุมชนที่ก่อตัวขึ้นมา ณ ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งนั้น ได้นำมาใช้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ทำให้นักท่องเที่ยวสนใจที่จะมาท่องเที่ยวในชุมชนนั้นๆ ก่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนภายใต้ขีดความสามารถของธรรมชาติชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิต นำไปสู่การพัฒนาในด้านต่าง ๆ ให้มีความโดดเด่น น่าสนใจ อันเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัว ด้วยการสำนึกว่าเราเป็นใครมีความแตกต่างจากผู้อื่นอย่างไร ทั้งในมุมมองของตนเอง และผู้อื่น (เสรี พงษ์พิศ, 2553: 192-193) เช่น อัตลักษณ์ของไทยทรงดำ อัตลักษณ์ของชาวยวน ฯลฯ ซึ่งอัตลักษณ์นั้นเกิดจากการผสมผสานทั้งอัตลักษณ์และภาพลักษณ์เข้าไว้ด้วยกัน (ปฐวี ศรีโสภณ, 2553: 17) เมื่ออัตลักษณ์ชุมชนได้ถูกนำมาใช้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ย่อมก็ให้เกิดผลกระทบด้านบวก และเกิดการพัฒนาภายใต้ความเป็นตัวตนที่แท้จริงของชุมชน ดังที่จิตติสุข วัฒนะ (2552) ได้ศึกษาเรื่องวิถีชีวิตวัฒนธรรม และประเพณีของประชาชนในพื้นที่ เพื่อกำหนดอัตลักษณ์ถนนวัฒนธรรม (ถนนคนเดิน) ของจังหวัดพิษณุโลก ให้เป็นที่รู้จักและนำไปสู่การสร้างจุดขายการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ซึ่งพบว่านักท่องเที่ยวชาวไทย และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเห็นว่าอัตลักษณ์ของจังหวัดพิษณุโลก คือ พระพุทธชินราช สมเด็จพระนเรศวรมหาราช น้ำตก และก๋วยเตี๋ยวห้อยขา และจากผลการวิเคราะห์ยังชี้ให้เห็นว่านักท่องเที่ยวที่เคยไปถนนท่าแพ จังหวัดเชียงใหม่ ตลาดน้ำอัมพวา และตลาดสามชุก ให้คำแนะนำว่าคุณสมบัติที่สำคัญที่ถนนคนเดินควรมี คือ ต้องเป็นถนนที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เห็นวัฒนธรรมของจังหวัด และการชื่นชมกับวิถีชีวิตท้องถิ่น สอดคล้องกับดวงกมล เวชวงศ์ (2554) ที่ได้ศึกษากระบวนการนำเสนออัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ยวนในบริบทของการท่องเที่ยวผ่านหออวัฒนธรรมและตลาดท่าน้ำชุมชนชาวยวน บ้านต้นตาล จังหวัดสระบุรี พบว่าการเปิดพื้นที่ของชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดสระบุรีที่จัดการบริหารโดยคนในชุมชนในการใช้อัตลักษณ์ที่มีเป็นจุดขาย และจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวชมวิถีชีวิตวัฒนธรรมของตน ทำให้มีนักท่องเที่ยวสนใจมาเที่ยวชมเป็นจำนวนมากต่อสัปดาห์ ทำรายได้ให้กับคนในชุมชนเป็นจำนวนมากอย่างต่อเนื่อง ส่วนเบญจวรรณ สุพันธ์ทอง (2554) ได้ศึกษาการใช้อัตลักษณ์ในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรธานี พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความประทับใจใน อัตลักษณ์และสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรธานี และจะเดินทางกลับมาเที่ยวจังหวัดอุดรธานีอีกในครั้งต่อไป นอกจากนี้ นุชจรินทร์ ทับทิม (2553) ได้ศึกษาการสื่อสารอัตลักษณ์ของชุมชนบ้านวัวลาย จังหวัดเชียงใหม่ผ่านกิจกรรมถนนคนเดิน พบว่าคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวต่างก็ต้องการให้ถนน คนเดิน

วัลลายมีอัตลักษณ์เฉพาะตัว เป็นแหล่งเผยแพร่ศิลปหัตถกรรมของชุมชนวัลลายให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจของชุมชน และดำรงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมไว้ไม่ให้สูญหาย เพื่อเป็นถนนคนเดินที่มีความยั่งยืนต่อไป จึงสรุปได้ว่าการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่นำอัตลักษณ์ชุมชนมาใช้เป็นทิศทางนั้น ย่อมก่อให้เกิดการพัฒนาบนพื้นฐานรากเหง้าทางวัฒนธรรมและความเป็นตัวตนของชุมชน ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดการจดจำและประทับใจต่อแหล่งท่องเที่ยวที่มีจุดขายอันโดดเด่น

จากความสำคัญข้างต้น การจะพัฒนาชุมชนเมืองโบราณอุทองให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีความโดดเด่นมีลักษณะเฉพาะตัว สร้างความตระหนักให้คนในชุมชนคำนึงถึงทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าและไม่เห็นว้าวฒนธรรมท้องถิ่นนั้นเป็นเพียงสินค้าสำหรับเสนอขายให้กับนักท่องเที่ยว นั้น อัตลักษณ์ชุมชนจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาชุมชนเมืองโบราณอุทองให้เป็นไปอย่างมีทิศทาง และก่อให้เกิดผลกระทบทางบวก ดังที่ ประครอง สายจันทร์ ผู้อำนวยการฝ่ายบริหารแผนและประสานงานสำนักงานพื้นที่พิเศษเมืองโบราณอุทอง เห็นว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองโบราณอุทองนั้น มีแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการพื้นที่พิเศษเมืองโบราณอุทอง แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ชุมชนเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา และเห็นว่าอัตลักษณ์ชุมชนจะเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวมีทิศทางอย่างชัดเจนบนวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน (ประครอง สายจันทร์, สัมภาษณ์, 26 พฤศจิกายน 2556) สอดคล้องประยูร อสัมภินพงษ์ ประธานชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองโบราณทวารวดีอุทอง เห็นว่าประชาชนในพื้นที่ชุมชนเมืองโบราณอุทองตระหนักถึงความสำคัญของพื้นที่ซึ่งเป็นแหล่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ ประกอบกับได้รับการปลุกกระแสจากการพัฒนาเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยว แต่ด้วยที่อยู่กันมานานตั้งแต่รุ่นปู่ย่าตายายทำให้มองไม่เห็นว้าวฒนเมืองโบราณอุทองมีอะไรที่เป็นลักษณะโดดเด่น หรือเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน ควรต้องมีการศึกษาเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ต่อการพัฒนาต่อไป (ประยูร อสัมภินพงษ์, สัมภาษณ์, 12 มกราคม 2557)

ดังนั้น การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาเพื่อค้นหาอัตลักษณ์ชุมชนของเมืองโบราณอุทองว่าคืออะไร มีจุดเด่นหรือลักษณะเฉพาะตัว และมีคุณค่าอย่างไร โดยศึกษาจากมุมมองของคนในชุมชน รวมทั้งศึกษาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ โดยตระหนักถึงการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการใช้สิทธิ์ความเป็นเจ้าของพื้นที่ เจ้าของวัฒนธรรมเพื่อกำหนดทิศทางการท่องเที่ยวด้วยตนเอง อันจะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานความเป็นตัวตนที่แท้จริงของชุมชน

1.2 คำถามการวิจัย

1.1.1 ลักษณะเฉพาะที่โดดเด่นมีคุณค่าแสดงให้เห็นความเป็นตัวตนที่แท้จริงของชุมชนเมืองโบราณอุทงคืออะไร และมีลักษณะอย่างไร

1.1.2 เมื่อเมืองโบราณอุทงได้ถูกพัฒนาให้เป็นพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ชุมชนควรมีแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์อย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ของชุมชนเมืองโบราณอุทง จังหวัดสุพรรณบุรี

1.3.2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยใช้อัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุทง

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

1.4.1 ด้านเนื้อหา

1) ศึกษาข้อมูลทั่วไปทางประวัติศาสตร์ และสำรวจองค์ความรู้อัตลักษณ์ของชุมชนเมืองโบราณอุทง จังหวัดสุพรรณบุรี ตามองค์ประกอบด้านกายภาพ ด้านสังคมและวัฒนธรรม

2) ศึกษาแนวคิดอัตลักษณ์ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น มรดกวัฒนธรรม ภูมิทัศน์วัฒนธรรม ทรัพยากรวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์เมืองโบราณอุทง โดยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก เพื่อสร้างกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและอัตลักษณ์ ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ ดังนี้ การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis) การวิเคราะห์ความน่าสนใจของอุตสาหกรรม ปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อองค์กร 5 ประการ (Five Forces) การวิเคราะห์ความน่าสนใจของอุตสาหกรรม แมทริกซ์การเจริญเติบโต-ส่วนแบ่งตลาดของบีซีจี (BCG) และการศึกษาตัวอย่างแนวทางการดำเนินการที่ดี (Best Practice)

1.4.2 ด้านพื้นที่

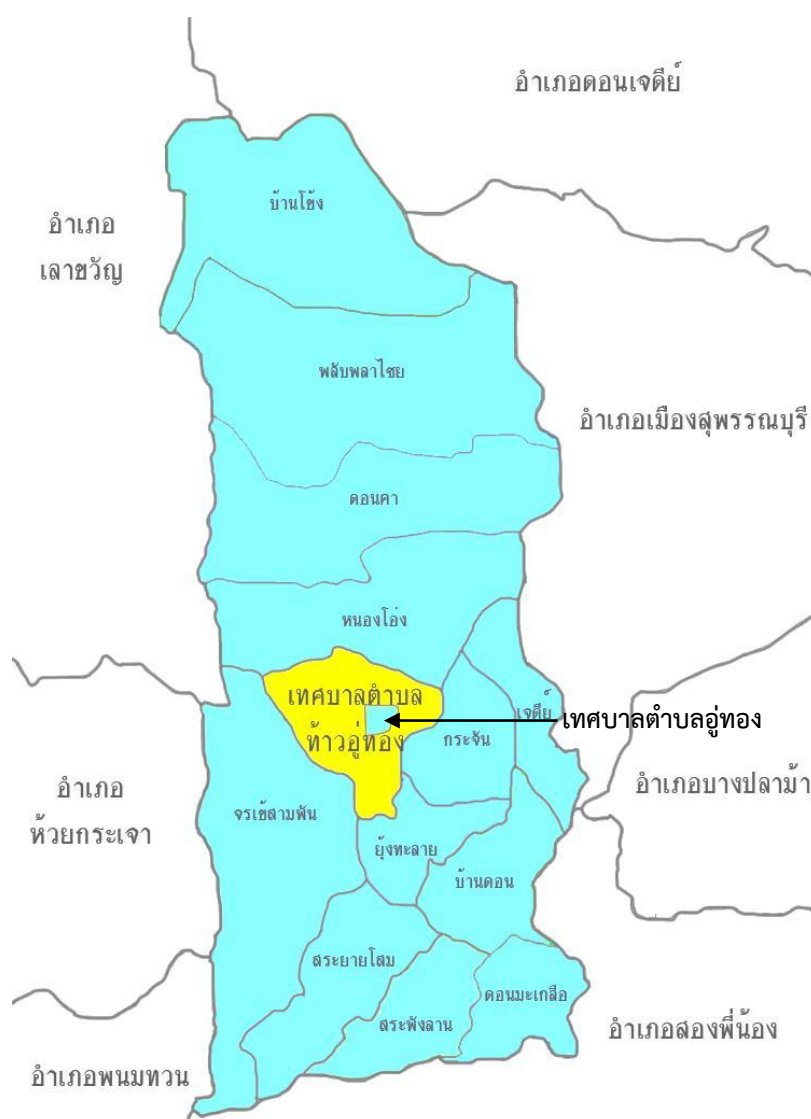
พื้นที่ในการวิจัย คือ เมืองโบราณอุทุมทอง ตั้งอยู่ที่ตำบลอุทุมทอง อำเภออุทุมทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

ทิศเหนือมีพื้นที่ติดต่อกับตำบลหนองโอง

ทิศตะวันออกมีพื้นที่ติดกับตำบลกระเจัน

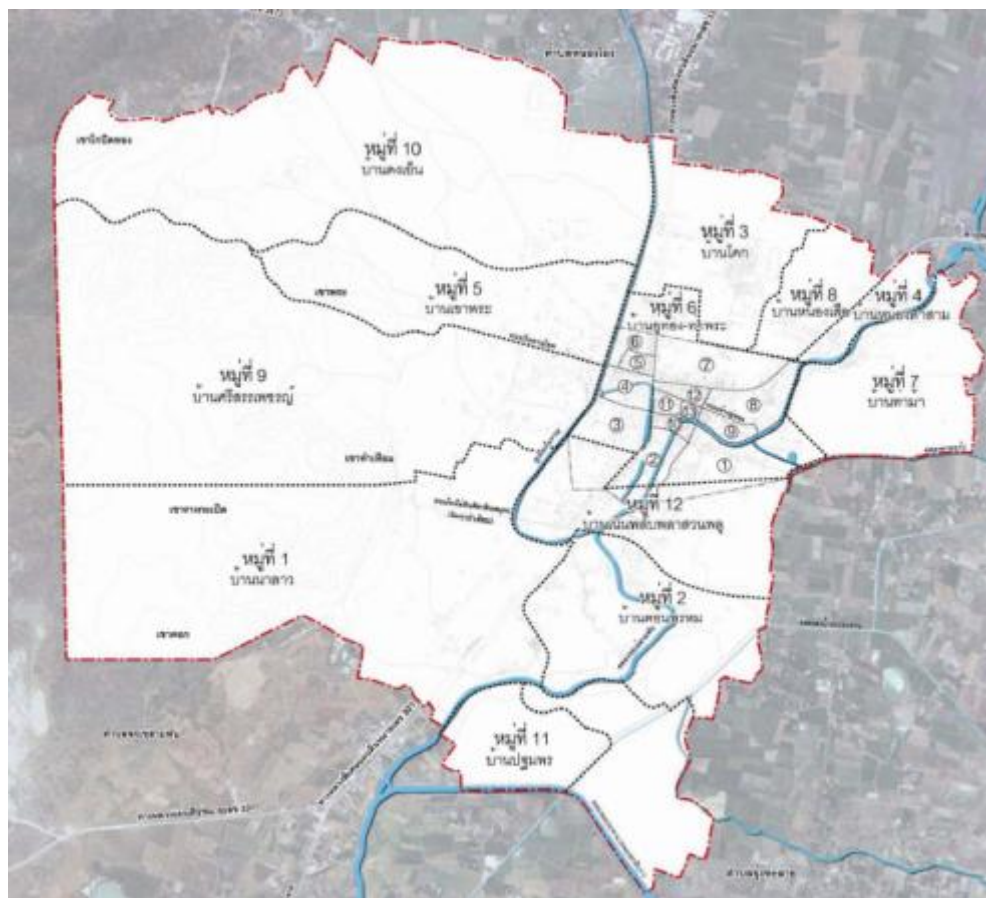
ทิศใต้มีพื้นที่ติดกับยั้งทะเลาย

ทิศตะวันตกมีพื้นที่ติดต่อกับตำบลจรเข้สามพัน

ภาพที่ 1 พื้นที่ศึกษาเมืองโบราณอุทุมทอง ตำบลอุทุมทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

ที่มา : www.google.co.th

ภาพที่ 2 พื้นที่ศึกษาเมืองโบราณอุทอง ตำบลอุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี
ที่มา : สำนักงานพื้นที่พิเศษเมืองโบราณอุทอง

CHULALONGKORN UNIVERSITY

1.4.3 ด้านประชากร

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลใช้การศึกษาครั้งนี้ ได้แก่

1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) จำนวน 30 คน ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง โดยพิจารณาจากผู้ที่มีความรู้อันลึกซึ้งซึ่งเกี่ยวกับชุมชนเมืองโบราณอุทอง และมีบทบาทสำคัญต่อชุมชน ประกอบด้วย ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเมืองโบราณอุทอง ผู้ประกอบการในชุมชน และเจ้าหน้าที่ภาครัฐและนักวิชาการด้านโบราณคดีที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับชุมชนเมืองโบราณอุทอง

2) กลุ่มบุคคลทั่วไป จำนวน 130 คน ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจงพิจารณาจากผู้มีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับชุมชนเมืองโบราณอุทองซึ่งเป็นประชาชนในพื้นที่ชุมชนเมืองโบราณอุทอง โดยให้

ครอบคลุมกลุ่มอาชีพ ประกอบด้วย กลุ่มข้าราชการ กลุ่มพ่อค้าแม่ค้า และกลุ่มเกษตรกร ซึ่งแบ่งเป็นช่วงอายุ คือ

- กลุ่มเด็กและวัยรุ่น (อายุ 10-21 ปี)
- กลุ่มผู้ใหญ่ (อายุ 22-59)
- กลุ่มผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป)

1.5 วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องอัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุทองเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดสุพรรณบุรีครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มุ่งศึกษา 2 ส่วน คือ เพื่อค้นหาอัตลักษณ์ของชุมชนเมืองโบราณอุทอง และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยใช้อัตลักษณ์ชุมชน มีวิธีการดำเนินการศึกษา คือ

1.5.1 ศึกษาจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ

โดยศึกษาแนวคิดทฤษฎี งานวิจัย และเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ โบราณคดี ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของเมืองอุทอง แนวคิดต่าง ๆ ได้แก่ อัตลักษณ์ชุมชน ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น มรดกทางวัฒนธรรม ภูมิทัศน์วัฒนธรรม ทรัพยากรทางวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การจัดการเชิงกลยุทธ์และสื่อสารเพื่อการตลาด และแนวทางการดำเนินที่ดี (Best practice)

1.5.2 ศึกษาจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source)

โดยลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการสังเกตและสัมภาษณ์เป็นหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

1) การสังเกต (observation) ซึ่งผู้วิจัยใช้การสังเกต 2 แบบ คือ

(1) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (non-participation observation) สำหรับสังเกตสภาพทั่วไปของชุมชนในระยะแรกของการวิจัย

(2) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participation observation) โดยเข้าไปร่วมกิจกรรมกับกลุ่มคนในชุมชน รวมทั้งซักถามและจดบันทึกข้อมูล (note-taking) ระหว่างการสังเกตและหลังการสังเกต

2) การสัมภาษณ์ (interview)

โดยสัมภาษณ์เจาะลึกประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับความเป็นตัวตนที่มีลักษณะโดดเด่นของชุมชนเมืองโบราณอุทอง โดยสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล และเป็นกลุ่ม ดังนี้

(1) การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (informal interview) ผู้วิจัยใช้ควบคู่กับการสังเกตแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้เห็นภาพและเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคมวัฒนธรรมของชุมชนเมืองโบราณอุทองในระยะแรกของการวิจัย โดยเตรียมคำถามแบบกว้าง ๆ มาล่วงหน้าแบบไม่จำกัดคำตอบ รวมทั้งใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น การตะล่อม กล่อมเกลา (probe)

(2) การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure - interview) สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทั่วไป ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ในพื้นที่ชุมชนเมืองโบราณอุทอง โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง

(3) การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) โดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้หรือมีข้อมูลในเรื่องที่ผู้วิจัยกำลังศึกษาดีที่สุดหรือมีความเกี่ยวข้องมากที่สุด โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง

3) การประชุมสนทนากลุ่ม (focus group discussion)

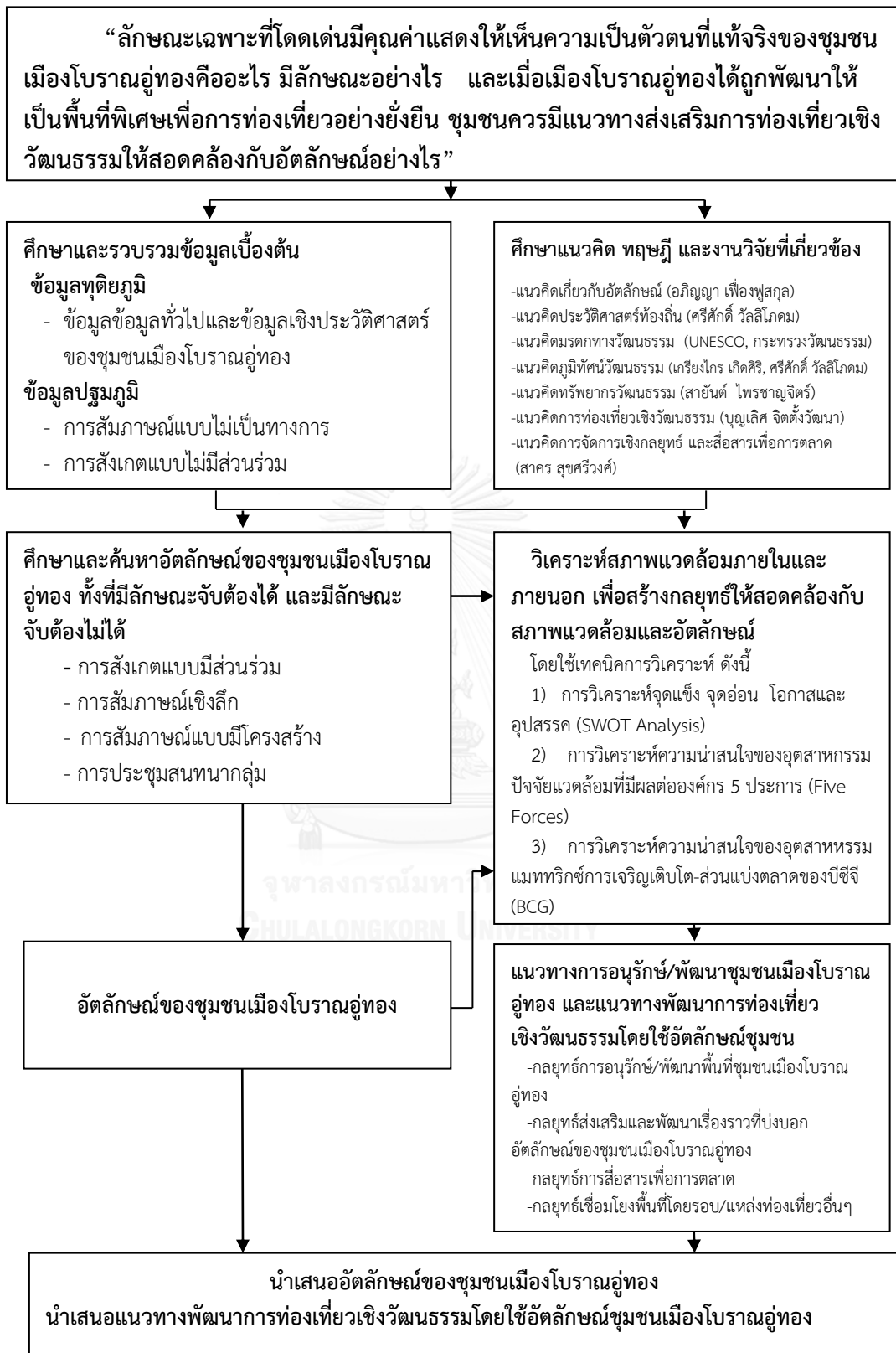
เป็นการระดมสมองและอภิปรายในเรื่องอัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุทอง และแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยใช้อัตลักษณ์ชุมชน ซึ่งผู้เข้าร่วมสนทนาจำนวน 12 คน ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง รวมทั้งมีผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) จำนวน 1 คน ผู้จดบันทึก (Notetaker) จำนวน 1 คน และผู้ช่วยผู้วิจัย (Assistant) จำนวน 1 คน

นอกจากนั้นยังใช้เครื่องมืออื่นๆ เช่น การจดบันทึกภาคสนาม การบันทึกเสียง และการถ่ายภาพนิ่ง โดยการบันทึกเสียงใช้สำหรับการสัมภาษณ์บุคคลที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก ส่วนการถ่ายภาพนิ่งใช้สำหรับบันทึกภาพแวดล้อมทางกายภาพของชุมชน ตลอดจนอัตลักษณ์ต่าง ๆ ที่เป็นรูปธรรม เช่น การแต่งกาย อาหารการกิน แหล่งโบราณสถาน แหล่งการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ฯลฯ ตามประเด็นของการวิจัย

จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า และรวบรวมจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อประกอบการสรุป และอภิปรายผล เพื่อให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุทอง และแนวทางการนำอัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุทองไปใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation Technique) ด้านข้อมูล (data triangulation) คือการตรวจสอบแหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคลที่แตกต่างกัน ด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (method triangulation) ซึ่งเป็นการใช้ วิธีในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย ด้วยวิธีการสังเกต สัมภาษณ์ และการประชุมกลุ่มย่อย

1.6 ขั้นตอนการศึกษา

- 1) รวบรวมและศึกษาข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ของชุมชนเมืองโบราณอู่ทอง
- 2) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 3) ศึกษาสภาพทั่วไป และลักษณะเฉพาะของพื้นที่ชุมชนเมืองโบราณอู่ทอง ภายใต้องค์ประกอบภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านกายภาพ และด้านสังคม วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต รวมทั้งแนวคิดมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ และมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้
- 4) วิเคราะห์อัตลักษณ์ และองค์ประกอบของชุมชนเมืองโบราณอู่ทองที่มีคุณค่าในด้านต่าง ๆ เพื่อนำเสนอเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนเมืองโบราณอู่ทองโดยมุมมองของคนในชุมชน
- 5) วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก เพื่อสร้างกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและอัตลักษณ์ โดยใช้แนวคิดการจัดการเชิงกลยุทธ์และสื่อสารเพื่อการตลาด
- 6) ศึกษาแนวทางการพัฒนาชุมชนเมืองโบราณอู่ทอง และแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของชุมชนเมืองโบราณอู่ทอง
- 7) สรุปผลการศึกษา นำเสนออัตลักษณ์ของชุมชนเมืองโบราณอู่ทอง และแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของชุมชนเมืองโบราณอู่ทอง

แผนภูมิที่ 1 แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ทราบอัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุทงที่มีลักษณะเฉพาะตัว โดดเด่นไม่เหมือนใคร อันเป็นกลไกสำคัญให้มีการพัฒนาอย่างมีทิศทางก่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนภายใต้ขีดความสามารถของธรรมชาติ ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิต
- 2) สามารถกระตุ้นจิตสำนึกให้ประชาชนในชุมชนเห็นคุณค่า เกิดความภาคภูมิใจ และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์อัตลักษณ์ชุมชนในคงอยู่สืบไป
- 3) สามารถนำผลการศึกษามาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของเมืองโบราณอุทง และใช้เป็นแนวทางในการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่อไป

1.8 นิยามศัพท์

อัตลักษณ์ หมายถึง คุณสมบัติที่เป็นลักษณะเฉพาะของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ทำให้โดดเด่นขึ้นมา หรือแตกต่างจากสิ่งอื่น

อัตลักษณ์ชุมชน หมายถึง ลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมของชุมชนที่ก่อตัวขึ้นมา ณ ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง โดยเชื่อมต่อระหว่างความเป็นปัจเจกบุคคลกับสังคมภายใต้กระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และผ่านกระบวนการยอมรับซึ่งกันและกันภายในสังคมนั้น

เมืองโบราณอุทง หมายถึง ชุมชนโบราณที่มีความสำคัญและเป็นต้นทางประวัติศาสตร์อารยธรรมทวารวดี ตั้งอยู่ในตำบลอุทง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดสุพรรณบุรี

ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เมืองโบราณอุทง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดสุพรรณบุรี

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การท่องเที่ยวในรูปแบบที่เป็นการที่นักท่องเที่ยวเดินทางไปในที่ต่างๆ เพื่อเยี่ยมชมและเรียนรู้วัฒนธรรม ประเพณีความเป็นอยู่ วิถีการดำรงชีวิต การกิน การรักษาโรค การแต่งกาย อาชีพของผู้คนในพื้นที่ต่างๆ เป็นการเยี่ยมชมโบราณสถาน สถานที่สำคัญทางศาสนา ศิลปะการแสดงพื้นบ้าน หัตถกรรมพื้นบ้าน ตามประวัติศาสตร์ท้องถิ่นนั้นๆ รวมถึงเพื่อความบันเทิงพักผ่อนหย่อนใจ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องอัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุทงเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดสุพรรณบุรีในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า และรวบรวมเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการวิจัย ดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดที่เกี่ยวข้อง

- 2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ (Identity)
- 2.1.2 แนวคิดประวัติศาสตร์ท้องถิ่น (Local History)
- 2.1.3 แนวคิดมรดกวัฒนธรรม (Cultural heritage)
- 2.1.4 แนวคิดภูมิทัศน์วัฒนธรรม (Cultural landscape)
- 2.1.5 แนวคิดทรัพยากรทางวัฒนธรรม (Cultural resources)
- 2.1.6 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism)
- 2.1.7 แนวคิดการจัดการเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management) และ
การสื่อสารเพื่อการตลาด (Marketing Communication)

2.2 ข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวเมืองโบราณอารยธรรมทวารวดี

2.3 ศึกษาตัวอย่างการดำเนินการที่ดี (Best Practice)

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 2.4.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ในบริบทการท่องเที่ยว
- 2.4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเมืองโบราณอุทง

2.1 แนวคิดที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์

อัตลักษณ์ (Identity) หมายถึง สิ่งที่เป็นคุณสมบัติเฉพาะของคนหรือสิ่งหนึ่งที่ทำให้โดดเด่นขึ้นมาหรือแตกต่างจากสิ่งอื่น ซึ่งอัตลักษณ์เป็นปริณทลที่เชื่อมต่อระหว่างความเป็นปัจเจกบุคคลกับสังคม สังคมเป็นตัวกำหนดบทบาทหน้าที่และระบบ เช่น คุณค่าที่ติดมากับความเป็นพ่อ ความเป็นเพื่อน ความเป็นสามี ภรรยา ความเป็นศิษย์ อาจารย์ อัตลักษณ์แบ่งเป็นสองระดับ คือ อัตลักษณ์บุคคล (Personal Identity) และอัตลักษณ์ทางสังคม (Social Identity) เมื่อตั้งคำถาม

ว่าอัตลักษณ์ของคน ๆ หนึ่งคืออะไรนั้น จะได้คำตอบจาก 2 มุมมอง คือ คำตอบของบุคคลผู้นั้น นิยามตนเองและคำตอบจากผู้อื่นที่นิยามบุคคลนั้น โดยอาศัยเกณฑ์ความเหมือน และความต่าง การสื่อสารผ่านสัญลักษณ์ ซึ่งคำตอบที่ได้อาจมีมากกว่าหนึ่งรูปแบบเพราะในตัวบุคคลคนหนึ่งนั้นมีการประกอบสร้างอัตลักษณ์อย่างเป็น “กระบวนการ” (Process) และเต็มไปด้วยความหลากหลาย ภายใต้บริบทที่แตกต่างกันไป (อภิญา เพ็ญฟูสกุล, 2546: 1-6) สอดคล้องกับฉลาดชาย รมิตานนท์ (อ้างถึงในสมหมาย ชินนาค 2547: 150) ได้ให้ความหมายถึงอัตลักษณ์ว่า หมายถึงสิ่งที่เรารู้สึกว่าเป็นเรา พวกเรา แตกต่างจากเขา พวกเขา หรือคนอื่น อัตลักษณ์ไม่จำเป็นต้องมีหนึ่งเดียว แต่อาจมีหลายอัตลักษณ์ที่ประกอบขึ้นมาเป็นตัวเรา พวกเรา อัตลักษณ์ไม่ได้มีอยู่ตามธรรมชาติ เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นโดยสังคม อัตลักษณ์จึงจำเป็นต้องมีกระบวนการสร้างความเหมือนระหว่างพวกเราหรือความแตกต่างกับคนอื่น

จะเห็นได้ว่าอัตลักษณ์คือคุณลักษณะเฉพาะที่โดดเด่นทั้งในมุมมองของตนเอง และ มุมมองของผู้อื่นซึ่งเป็นการเชื่อมโยงระหว่างความเป็นปัจเจกบุคคลกับสังคม อัตลักษณ์จึงมี 2 ระดับ คือ อัตลักษณ์บุคคล และอัตลักษณ์ทางสังคม ดังนั้น เมื่อตั้งคำถามว่าอัตลักษณ์ของคน ๆ หนึ่งคืออะไรนั้น จะได้คำตอบจาก 2 มุมมอง คือ คำตอบของบุคคล ผู้นั้นนิยามตนเองและคำตอบจากผู้อื่นที่นิยามบุคคลนั้น ซึ่งอัตลักษณ์ไม่จำเป็นต้องมีหนึ่งเดียว แต่อาจมีหลายอัตลักษณ์ที่ประกอบขึ้นมาเป็นตัวเรา พวกเรา และไม่ได้มีอยู่ตามธรรมชาติแต่เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นโดยสังคม

อัตลักษณ์ของชุมชน

อัตลักษณ์มีทั้งระดับปัจเจกบุคคล และอัตลักษณ์ร่วมของกลุ่ม ซึ่งอัตลักษณ์กลุ่มนั้นถูกสร้างขึ้นบนพื้นฐานของความเหมือนกันของสมาชิกภายในกลุ่ม ซึ่งทำให้สมาชิกได้ตระหนักและเข้าใจว่าลักษณะร่วมของกลุ่มนั้นแตกต่างจากกลุ่มอื่นอย่างไร ซึ่ง Maclucci (อ้างถึงในวิริยา วิชญ์สุฤกษ์ศิลป์, 2548:21) ได้อธิบายถึงอัตลักษณ์ร่วมของกลุ่มว่าเป็นกระบวนการสร้างสำนึกร่วมของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม ซึ่งสำนึกร่วมดังกล่าวสามารถสร้างและปรับเปลี่ยนได้ โดยอาศัยสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ถูกสร้างขึ้นในระบอบวัฒนธรรมของกลุ่ม ทำให้การดำรงรักษาและการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์เกิดจากบทบาทของสังคมและวัฒนธรรมนั้น ๆ นอกจากนั้นฮอลล์ (Hall, S., 1997: 1 อ้างถึงในฉลาดชาย รมิตานนท์) ได้กล่าวว่าอัตลักษณ์ หรือ Identity ไม่ใช่สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติหรือเกิดขึ้นลอย ๆ แต่ก่อตัวขึ้นมาภายในวัฒนธรรม ณ ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ซึ่งวัฒนธรรมนั้นก็เป็ยโครงสร้างทางสังคม (Social Construct) ที่ไม่หยุดนิ่งตายตัว และเป็นวงจรซึ่งเรียกว่า “วงจรแห่งวัฒนธรรม” (Circuit of Culture) ดังนั้น อัตลักษณ์จึงถูกผลิต (Produced) ถูกบริโภค (Consumed) และ

ถูกควบคุมจัดการ (Regulated) ภายใต้วัฒนธรรม พร้อมกับการสร้างความหมายต่าง ๆ (Creating Meaning) ผ่านระบบของการสร้างภาพตัวแทน (Symbolic Systems of Representation) ที่เกี่ยวกับตำแหน่งต่าง ๆ ที่สามารถนำไปสร้างเป็นอัตลักษณ์ได้ ซึ่งมีระดับการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และวัฒนธรรมที่เป็นทั้งพื้นที่ของประสบการณ์และความรู้สึกของปัจเจก ในขณะที่เดียวกันก็เป็นระดับของโครงสร้างสังคม ซึ่งแต่ละระดับจะมีพลวัตภายในและประวัติศาสตร์พัฒนาการของมันเอง (อภิญา เพ็ญพสุกุล, 2546: 86)

ดังนั้นอัตลักษณ์ชุมชน จึงหมายถึงความเป็นตัวตนซึ่งเป็นอัตลักษณ์ร่วมหรืออัตลักษณ์ระดับสังคมของสมาชิกในชุมชนที่ผ่านกระบวนการยอมรับความเหมือนกันภายในกลุ่ม อัตลักษณ์ชุมชนจึงเป็นรากเหง้าหรือวัฒนธรรมทางสังคมที่ถูกก่อให้เกิดขึ้นมาและใช้ในการยึดเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีในการปฏิบัติในสังคมนั้น ซึ่งมีลักษณะของความโดดเด่นหรือมีความแตกต่างกับขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของสังคมอื่นๆ เช่น จังหวัดสุพรรณบุรีมีสำเนียงเหนือเป็นลักษณะเฉพาะที่โดดเด่น เมื่อได้ยินจะทราบทันทีว่าเป็นผู้พูดเป็นคนจังหวัดสุพรรณบุรี นอกจากนั้นยังมีอัตลักษณ์เฉพาะกลุ่มชุมชนในเรื่องของงานประเพณี อาหารการกิน การแต่งกาย และภาษาของชาติพันธุ์ต่าง ๆ เช่น ภาษาของชาวไทยทรงดำ หรือพิธีกรรมไหว้ผีเจ้านาย ผีเทวดาของชาวลาวครั่ง เป็นต้น

จากแนวคิดอัตลักษณ์ที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าอัตลักษณ์คือสิ่งที่เป็คุณสมบัติเฉพาะของคนหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และเป็นคุณสมบัติเฉพาะของสิ่งนั้นที่ทำให้โดดเด่นขึ้นมาหรือแตกต่างจากสิ่งอื่น เป็นความรู้สึกนึกคิดที่บุคคลมีต่อตนเองว่าฉันคือใคร มีความแตกต่างจากคนอื่นอย่างไร อะไรที่เป็นลักษณะเฉพาะ ทั้งในมุมมองของตนเอง และจากมุมมองของคนอื่น อัตลักษณ์ไม่ได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แต่เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นโดยสังคม อัตลักษณ์จะเกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคลกับโครงสร้างสังคม ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่ไม่อาจแยกออกจากกันได้ อัตลักษณ์มี 2 ระดับ คือ อัตลักษณ์บุคคล (Personal Identity) หรือระดับปัจเจก และอัตลักษณ์ทางสังคม (Social Identity) หรือระดับร่วมของกลุ่ม ดังนั้น อัตลักษณ์จึงเป็นจิตสำนึกส่วนตัวและจิตสำนึกร่วมในระดับสังคม โดยมีกระบวนการทางสังคมในการสร้างและสืบทอดอัตลักษณ์ ซึ่งไม่จำเป็นต้องมีหนึ่งเดียว แต่อาจมีหลายอัตลักษณ์ที่ประกอบขึ้นมาเป็นตัวเรา พวกเรา และไม่ได้มีอยู่ตามธรรมชาติแต่เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นโดยสังคม

แนวคิดนี้ผู้วิจัยจะนำไปเป็นแนวทางในการศึกษาและวิเคราะห์เกี่ยวกับลักษณะเฉพาะที่โดดเด่นที่เกิดจากสำนึกร่วมของชุมชนเมืองโบราณอู่ทอง มองว่าตนเองคือใคร แตกต่างจากผู้อื่นอย่างไร และจะแสดงออกถึงอัตลักษณ์ดังกล่าวได้อย่างไร

2.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นคือการศึกษาพัฒนาการของสังคม ความเป็นไปของมนุษย์ในสังคมนับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นประสบการณ์สืบเนื่องของสังคมโดยมีคนเป็นตัวเคลื่อนไหวที่สำคัญ ดังนั้นการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจึงเป็นการพยายามทำความเข้าใจถึงทัศนคติการเคลื่อนไหวของชุมชนหรือชาวบ้านในสังคม (ธิดา สารระยา: 2539, 3) นอกจากนั้นศรีศักร วัลลิโภดม (2551: 41) ผู้ทรงคุณวุฒิอาวุโสและผู้เชี่ยวชาญทางประวัติศาสตร์โบราณคดีและมานุษยวิทยา ได้กล่าวถึงประวัติศาสตร์ท้องถิ่นไว้ว่า คือประวัติศาสตร์สังคมที่แสดงให้เห็นความเป็นมาของผู้คนในท้องถิ่นเดียวกันที่อาจมีความแตกต่างทางชาติพันธุ์ก็ได้ แต่เมื่อเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่เดียวกัน ตั้งแต่ 2-3 ชั่วคนสืบไป ก็จะเกิดสำนึกร่วมขึ้นเป็นคนในท้องถิ่นเดียวกัน มีจารีต ขนบ ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ และกติกามารยาทในทางเศรษฐกิจและสังคมร่วมกัน การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น คือ การศึกษาในลักษณะประวัติศาสตร์ที่มีชีวิต (Living history) ที่แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการทางสังคม และวัฒนธรรมของผู้คนในพื้นที่วัฒนธรรมอันแตกต่างในที่นี่ท้องถิ่นหมายถึงพื้นที่ในลักษณะภูมิประเทศหนึ่งที่มีสภาพแวดล้อมเหมาะสมกับการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ มีความกว้างขวางพอที่จะทำให้ผู้คนเข้ามาตั้งถิ่นฐานเป็นชุมชน (Community) การปรับตัวของคนในแต่ละชุมชนเข้ากับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น ทำให้เกิดรูปแบบการดำรงชีวิตที่เหมือนกัน รูปแบบดังกล่าวเรียกว่า “วัฒนธรรมท้องถิ่น” และสิ่งที่แสดงออกถึงวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เด่นชัดคือ ประเพณี พิธีกรรม และจารีตที่คนในทุกชุมชนมีเหมือนกัน รวมทั้งนิทาน นิยายท้องถิ่นในภาษาท้องถิ่นที่สื่อกันได้ระหว่างกัน นอกจากนั้นยังเป็นเรื่องคนในท้องถิ่นนั้นที่สัมพันธ์กับพื้นที่ เน้นการศึกษาที่ต่อเนื่อง ซึ่งความเป็นประวัติศาสตร์ท้องถิ่นต้องศึกษาย้อนหลังขึ้นไปถึงบรรพบุรุษ ของพ่อแม่ปู่ย่าตายายจนถึงในระดับที่นับเรียงลำดับไม่ได้แล้วว่าคนในท้องถิ่นนี้เขาอยู่กันมากี่ชั่วคน การศึกษาแบบนี้ทำให้เข้าถึงคนเข้าใจคน ซึ่งประวัติศาสตร์ที่นักมานุษยวิทยาศึกษาอยู่เป็นประวัติศาสตร์ที่ไม่ตาย เพราะคนในท้องถิ่นจะมีความสัมพันธ์ที่สืบเนื่องต่อ ๆ กันมาจากอดีตสู่ปัจจุบัน ทำให้เข้าใจปัจจุบันได้ นี่คือหัวใจของการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น มนุษย์ทุกคนมีสำนึกในประวัติศาสตร์ ซึ่งก็คือสำนึกอดีตอยู่แล้ว คนต่างจากสัตว์เดรัจฉานตรงที่คนมีความทรงจำ ความทรงจำเป็นเรื่องของอดีต แล้วคนก็รู้จักอธิบายความเป็นมาของตัวเองด้วยอดีต ซึ่งวิธีสร้างความทรงจำในอดีตของคนในแต่ละพื้นที่ไม่ใช่ความจริงทางประวัติศาสตร์ที่เราเรียนในมหาวิทยาลัย แต่เป็นความจริงที่เขาจินตนาการขึ้นมาเพื่อที่จะอธิบายตัวเขาเองโดยเอาเหตุการณ์บางอย่างในอดีตมาปรุงแต่งให้เกิดเป็นตำนาน ความเชื่อต่าง ๆ แล้วนำมาใช้สื่อกันเองระหว่างคนในพื้นที่ ตัวอย่างประวัติศาสตร์ที่สร้างโดยคนท้องถิ่นเองอย่าง เช่น วิถีชุมชน ตลาดร้อยปีสามชุก จ.สุพรรณบุรี ที่ดำรงอยู่ได้ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลง หากมองในแง่ประวัติศาสตร์ตลาดแห่งนี้มีคุณค่ามาก เป็นสิ่งที่บ่งบอกความเจริญในอดีตของสามชุก ที่สำคัญยัง

บอกถึงรากเหง้าและความเป็นตัวตนของตลาดสามชุกอีกด้วย เพราะเขาสร้างประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ขึ้นมาจากจิตวิญญาณของคนสามชุก รวมกับความมีอัธยาศัยไมตรีของผู้คนที่นี่ ทำให้เกิดตลาดมีชีวิต ขึ้นมาโดยไม่ได้พึ่งรัฐ แนวคิดประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นจึงเป็นเรื่องที่ชุมชนท้องถิ่นเขาศึกษาจากการ อยู่ร่วมกัน เป็นมิติในเรื่องความเชื่อแบบองค์รวมของคนท้องถิ่น ทำให้คนในท้องถิ่นรู้จักตัวเองว่าเขา เป็นใคร มาจากไหน แล้วปัจจุบันเป็นอย่างไร การเข้าถึงประวัติศาสตร์ท้องถิ่นต้องเริ่มจากคนในพื้นที่ ด้วยการศึกษาค้นคว้าทางสังคมโดยเก็บข้อมูลกับคนในปัจจุบัน คนในท้องถิ่นที่ให้ข้อมูลเป็น จุดเริ่มต้น แล้วถามความสัมพันธ์ทางสังคมและเรื่องราวกับชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนตั้งแต่ระดับ ครอบครัว เครือญาติ ชุมชนย้อนไปยังคนรุ่นก่อนๆ ต่อจากนั้นก็ถามถึงคนรุ่นลูกหลานของผู้ให้ข้อมูล เพื่อทำให้เห็นอดีต ปัจจุบัน และอนาคตอย่างต่อเนื่อง

สรุปได้ว่าแนวคิดประวัติศาสตร์ท้องถิ่นทำให้ผู้วิจัยทราบถึงรูปแบบการดำรงชีวิต เห็นถึง พัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรมของผู้คนในพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งที่แสดงออกถึงวัฒนธรรม ท้องถิ่น เช่น ประเพณี พิธีกรรม และจารีตของคนในชุมชน รวมทั้งนิทาน นิยายท้องถิ่น นอกจากนี้ ยังได้เห็นรากเหง้าและความเป็นตัวตนที่แท้จริงของคนในชุมชน

2.1.3 แนวคิดเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรม (Cultural heritage)

องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ(UNESCO) ได้กำหนดว่า มรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage) ประกอบด้วยสิ่งสร้างสรรค์ของคนในอดีต ที่เป็นรูปแบบที่จับต้องได้ เช่น ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม สิ่งก่อสร้าง แต่รวมทั้งนามธรรม (Intangible) เช่น ภาษา ศิลปกรรม จริยธรรม สุนทรียศาสตร์ ตลอดจนอาหารการกิน การแต่งกาย ศาสนา และความเชื่อ ฯลฯ และอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทาง ธรรมชาติ หรือเรียกสั้นๆ ว่า "อนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก" (The World Heritage Convention) ซึ่งได้รับการรับรองจากรัฐสมาชิกขององค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่ง สหประชาชาติหรือยูเนสโก (UNESCO) ในการประชุมใหญ่สมัยสามัญครั้งที่ 17 ณ กรุงปารีส ประเทศ ฝรั่งเศส เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2515 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ปี พุทธศักราช 2518 เป็นต้นมา ได้ให้คำ จำกัดความ เรื่องมรดกทางวัฒนธรรม และมรดกทางธรรมชาติ ไว้ดังนี้

- 1) มรดกทางวัฒนธรรม มีความหมายครอบคลุมถึงสิ่งต่างๆ ดังนี้
 - อนุสรณ์สถาน : ผลงานทางสถาปัตยกรรม ผลงานทางประติมากรรมหรือ จิตรกรรม ส่วนประกอบ หรือโครงสร้างของโบราณคดีธรรมชาติ จารึก ถ้ำที่อยู่อาศัย และร่องรอยที่ ผสมผสานกันของสิ่งต่างๆ ข้างต้น ซึ่งมีคุณค่าโดดเด่นในระดับสากล ในมิติทางประวัติศาสตร์ ศิลปะ หรือวิทยาศาสตร์

- กลุ่มอาคาร : กลุ่มของอาคารที่แยกจากกันหรือเชื่อมต่อกันโดยลักษณะทางสถาปัตยกรรม หรือโดยความสอดคล้องกลมกลืน หรือโดยสถานที่จากสภาพภูมิทัศน์ ซึ่งมีคุณค่าโดดเด่นในระดับสากล ในมิติทางประวัติศาสตร์ ศิลปะ หรือวิทยาศาสตร์

- แหล่ง : ผลงานที่เกิดจากมนุษย์ หรือผลงานที่เกิดจากมนุษย์และธรรมชาติ และบริเวณอันรวมถึงแหล่งโบราณคดี ซึ่งมีคุณค่าโดดเด่นในระดับสากล ในมิติทางประวัติศาสตร์ สุนทรียศาสตร์ ชาติพันธุ์วิทยา หรือมานุษยวิทยา

2) มรดกทางธรรมชาติ" มีความหมายครอบคลุมถึงสิ่งต่างๆ ดังนี้

- สภาพธรรมชาติที่ประกอบด้วยลักษณะทางกายภาพและทางชีวภาพ หรือกลุ่มของสภาพธรรมชาติดังกล่าว ซึ่งมีคุณค่าโดดเด่นในระดับสากล ในมิติทางสุนทรียศาสตร์ หรือวิทยาศาสตร์

- สภาพองค์ประกอบทางธรณีวิทยา หรือธรณีฐาน หรือบริเวณที่พิสูจน์ทราบอย่างชัดเจนว่าเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของสายพันธุ์สัตว์และพืชที่กำลังได้รับการคุกคาม ซึ่งมีคุณค่าโดดเด่นในระดับสากล ในมิติทางวิทยาศาสตร์ หรือการอนุรักษ์

- สภาพธรรมชาติหรือบริเวณที่พิสูจน์ทราบอย่างชัดเจนว่ามีคุณค่าโดดเด่นในระดับสากล ในมิติทางวิทยาศาสตร์ การอนุรักษ์ และความมั่งคั่งตามธรรมชาติ

(ข้อมูลจาก : <http://www.thaiwhic.go.th/convention.aspx>)

จากการที่ทุกชนชาติในโลกต่างมีวัฒนธรรมที่เป็นของตนเอง มรดกทางวัฒนธรรมจึงถือได้ว่าเป็นสิ่งที่ดำรงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์และมีคุณค่าในฐานะเป็นเครื่องแสดงออกถึงรากฐานและความเป็นมาของชาติบ้านเมือง ซึ่งคนในชาติควรที่จะช่วยกันดูแลรักษา เพื่อนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ และให้ผู้คนในโลกได้ชื่นชม มรดกทางวัฒนธรรมทั่วไปจะแสดงให้เห็นถึงลักษณะต่างๆ เช่น บ่งบอกถึงความเป็นชุมชนหรือท้องถิ่น ให้คุณค่าทางประวัติศาสตร์ วิชาการ ศิลปะมีการแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการของชีวิตของกลุ่มชนและสังคม ที่ได้มีการสืบทอดกันมา องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก) หรือ United Nations Education, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) ได้แบ่งการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมออกเป็น 2 ประเภท คือ

(1) มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible Cultural Heritage) เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นได้ทางกายภาพ โดยครอบคลุมทั้งมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุเคลื่อนที่ได้ และวัตถุเคลื่อนที่ไม่ได้ เช่น โบราณวัตถุ โบราณสถาน

(2) มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage) หมายถึง ความรู้ ขนบธรรมเนียม ประเพณี หรือแนวปฏิบัติทุกรูปแบบ ทั้งที่เป็นสากลและของท้องถิ่น ที่ถูกสร้างขึ้นและถูกถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น ไม่ว่าจะด้วยวาจาหรือวิธีการอื่นใด ผ่านช่วงระยะเวลาหนึ่ง มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงได้โดยกระบวนการส่งสมความรู้และการประยุกต์ใช้

นอกจากนั้นกระทรวงวัฒนธรรมยังได้แปลความหมาย “มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้” ว่าหมายถึง การปฏิบัติ การเป็นตัวแทน การแสดงออก ความรู้ ทักษะ ตลอดจนเครื่องมือ วัตถุ สิ่งประดิษฐ์ และพื้นที่ทางวัฒนธรรมอันเป็นผลจากสิ่งเหล่านั้น ซึ่งชุมชน กลุ่มชน และในบางกรณีปัจเจกบุคคลยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรมของตน มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้นี้ถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง ซึ่งชุมชนและกลุ่มชนสร้างขึ้นใหม่อย่างสม่ำเสมอเพื่อตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมของตน และเป็นปฏิสัมพันธ์ของพวกเขาที่มีต่อธรรมชาติ และประวัติศาสตร์ของตน ทำให้คนเหล่านั้นเกิดความรู้สึก มีอัตลักษณ์และความต่อเนื่อง ก่อให้เกิดความเคารพต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ ประเภทของมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้หรือมรดกวัฒนธรรมที่ไม่ใช่กายภาพตามอนุสัญญา สามารถแบ่งได้ดังนี้

(ก) ประเพณีและการแสดงออกของมุขปาฐะ รวมถึงภาษาในฐานะพาหะของมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้

(ข) ศิลปะการแสดง

(ค) แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาลต่างๆ

(ง) ความรู้และวิถีปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล

(จ) ฝีมือช่างแนวประเพณีนิยม

นับจากปี พ.ศ.2542 จนถึงปัจจุบัน ประเทศไทยได้ประกาศขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ จำแนกเป็น 7 สาขา คือ (1) ภาษาถิ่น และภาษาชาติพันธุ์ (2) วรรณกรรมพื้นบ้าน (3) สาขาศิลปะการแสดง (4) แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรมและงานเทศกาล (5) งานช่างฝีมือดั้งเดิม (6) ความรู้และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล (7) กีฬาภูมิปัญญาไทย การเล่น การกีฬา และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว รวมไม่น้อยกว่า 80 รายการ ได้แก่ วาไวไทย ฤๅษีตัดตน มวยไทย ต้มยำกุ้ง ผัดไทย ก่องข้าวดอก โดยล่าสุดในปี พ.ศ.2555 มีการประกาศขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาถึง 70 รายการ ได้แก่ ภาษาไทยถิ่น เพลงหน้าพาทย์ มะโย่ง รองเง็ง ผ้าทอผู้ไทย ชันลงหินบ้านบุบาตรบ้านบาตร ตำนานอุรังคธาตุ หมากrukไทย หมากเกินวังว้าว วังควาย การผูกเสี่ยว แกงเขียวหวาน ส้มตำ น้ำพริก ปลาร้า ลูกประคบ และอื่นๆ อีกหลายรายการที่แสดงให้เห็น

เห็นถึงภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของบรรพบุรุษไทยตั้งแต่อดีตกาล เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักถึงคุณค่าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ยกย่องภูมิปัญญาของบรรพบุรุษและอัตลักษณ์ของกลุ่มชนที่มีอยู่ทั่วประเทศ เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจและยอมรับในความแตกต่างทางวัฒนธรรม (ข้อมูลจาก : <http://ich.culture.go.th/index.php/th/unesco/convention>)

คุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม

กฎบัตรเบอร์รัว ค.ศ. 1999 (ปีรัฐบัญญัติ, 2552: 70) ได้แบ่งคุณค่าออกเป็น 4 กลุ่ม คือ

- คุณค่าทางด้านสุนทรียภาพ (aesthetic value) ซึ่งหมายรวมถึงคุณค่าที่รับรู้จากประสาทสัมผัสทุกๆ ด้าน ได้แก่ รูปทรง ขนาด สี ผิวสัมผัส และวัสดุ ที่ประกอบขึ้นเป็นกายภาพของสถานที่ทางประวัติศาสตร์นั้น และยังครอบคลุมถึงสัมผัส กลิ่น และเสียง ที่เกี่ยวเนื่องกับสถานที่และการใช้สอยสถานที่นั้นด้วย
- คุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์ (historic value) เป็นพื้นฐานของคุณค่าในทุกๆ ด้าน สถานที่ใดๆ จะมีคุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์ก็ต่อเมื่อสถานที่นั้นมีอิทธิพล หรือได้รับอิทธิพลจากเหตุการณ์ และบุคคลในช่วงใดช่วงหนึ่งในประวัติศาสตร์ เป็นสถานที่เกิดเหตุการณ์สำคัญ คุณค่าทางประวัติศาสตร์จะมีการเด่นชัดเมื่อหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์สำคัญอย่างมากจนแม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงไปแล้วก็ตามก็ยังคุณค่าอยู่ได้
- คุณค่าทางด้านวิทยาศาสตร์ (scientific value) หมายรวมถึงคุณค่าทางการศึกษาวิจัย (research value) คุณค่านี้ขึ้นอยู่กับความสำคัญของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ ความหายาก และการที่สถานที่นั้นสามารถใช้เป็นแหล่งข้อมูลในอนาคตได้
- คุณค่าทางด้านสังคม (social value) ครอบคลุมคุณค่าของสถานที่ในฐานะที่เป็นศูนย์กลางของจิตวิญญาณ ความเชื่อ การเมือง ชนชาติ หรือวัฒนธรรมของคนกลุ่มน้อย

จะเห็นได้ว่า มรดกทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ดำรงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์และมีคุณค่าในฐานะเป็นเครื่องแสดงออกถึงรากฐานและความเป็นมาของชาติบ้านเมือง ประกอบด้วยสิ่งสร้างสรรค์ของคนในอดีต มรดกทางวัฒนธรรมแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นได้ทางกายภาพ โดยครอบคลุมทั้งมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุเคลื่อนที่ได้ และวัตถุเคลื่อนที่ไม่ได้ เช่น โบราณวัตถุ โบราณสถาน และ 2) มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ หมายถึง ความรู้ ขนบธรรมเนียม ประเพณี หรือแนวปฏิบัติทุกรูปแบบ ทั้งที่เป็นสากลและของท้องถิ่น ที่ถูกสร้างขึ้นและถูกถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น ไม่ว่าจะด้วยวาจาหรือวิธีการอื่นใด ผ่านช่วงระยะเวลาหนึ่ง มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงได้โดยกระบวนการสั่งสมความรู้และการประยุกต์ใช้ ซึ่งการศึกษา

ในครั้งนี้อยู่จะนำแนวคิดมาใช้ในการค้นหาลักษณะเฉพาะที่โดดเด่นสะท้อนคุณค่าของชุมชนเมืองโบราณอุทอง ตามลักษณะของมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ และมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้

2.1.4 แนวคิดเกี่ยวกับภูมิทัศน์วัฒนธรรม (Cultural landscape)

ความหมายของภูมิทัศน์วัฒนธรรม

กระทรวงวัฒนธรรม (2550: 1) ให้ความหมายของภูมิทัศน์วัฒนธรรมว่า พื้นที่ทางภูมิศาสตร์ อันประกอบด้วยแหล่งทรัพยากรทางวัฒนธรรม และทรัพยากรทางธรรมชาติ ซึ่งมีความเกี่ยวเนื่องกับพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ และมีคุณค่าทางด้านความงาม มีสุนทรียะ โดยพื้นที่นั้นๆ จะสะท้อนเรื่องราวบอกเล่าความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ การก่อตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชนต่างๆ ในพื้นที่นั้น โดยมีพัฒนาการทางสังคมของวิถีชนที่มีคุณค่าทั้งในอดีตและปัจจุบัน

เกรียงไกร เกิดศิริ (2551: 6) ได้ให้คำจำกัดความของภูมิทัศน์วัฒนธรรมไว้ว่า หมายถึงสภาพแวดล้อมสรรค์สร้างที่เกิดจากการจัดการของมนุษย์ เพื่อให้เกิดการดำรงชีวิตอยู่โดยปกติสุขในสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ แต่ทว่ามนุษย์ก็มีข้อจำกัดในด้านต่างๆ ทั้งในแง่เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิต ศาสนา ความเชื่อ ทำให้การจัดการต่อพื้นที่เป็นไปได้รับดับหนึ่งเท่านั้น รวมไปถึงขีดจำกัดการรองรับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติเป็นปัจจัยหนึ่งให้มนุษย์กระทำต่อธรรมชาติได้อย่างจำกัด ผลลัพธ์ของการดำเนินไปของวัฒนธรรมมนุษย์บนธรรมชาติแวดล้อมนี้เองที่เป็นความหมายของคำว่า ภูมิทัศน์วัฒนธรรม

ศรีศักดิ์ วัลลิโภดม (2550) ได้แปลความหมายของคำว่า Cultural landscape ว่าภูมิวัฒนธรรม และให้ความหมายว่า คือความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรม ซึ่งในบริบททางสังคม วัฒนธรรม หมายถึงลักษณะภูมิประเทศทางภูมิศาสตร์ ในอาณาบริเวณใดบริเวณหนึ่ง เช่น บริเวณป่าเขาลำเนาไพร ท้องทุ่ง หนองบึง แม่น้ำ ลำคลอง หรือปากอ่าวชายทะเล อันสัมพันธ์กับการตั้งถิ่นฐานบ้านเมืองของผู้คนในท้องถิ่น ดังนั้น ภูมิวัฒนธรรมจึงมีองค์ประกอบในการศึกษา คือ ภูมิศาสตร์ที่สัมพันธ์กับการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ ลักษณะของภูมิประเทศที่สำคัญในการตั้งถิ่นฐานบ้านเมืองของมนุษย์ เช่น หุบ แอ่งที่ราบ ลุ่มน้ำ ภูดอย บึงทาม ฯลฯ ซึ่งจะปรากฏเป็นชื่อสถานที่ เช่น สันทราย สันป่าตอง ซับจำปา ขอนสารเดช มาบตาพุด ภูกระดึง พุเตย ฯลฯ ความสัมพันธ์ในระหว่างมนุษย์ สิ่งแวดล้อม และอำนาจเหนือธรรมชาติ ซึ่งโครงสร้างทางสังคมโดยพื้นฐานของมนุษย์มีองค์ประกอบความสัมพันธ์ 3 ประการ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติ และความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ อันทำให้เกิดสำนึกร่วมของการอยู่รวมเป็นกลุ่มภายในพื้นที่ทางวัฒนธรรมเดียวกัน ดังนั้น ความเข้าใจใน

“ภูมิวัฒนธรรม” นั้นมีความหมายสำหรับคนในท้องถิ่น เพราะสร้างขึ้นจากผู้สร้างที่เป็นคนในท้องถิ่น ผ่านทางตำนานเรื่องเล่าต่าง ๆ (Myth) ซึ่งเป็นระบบสัญลักษณ์ การศึกษาภูมิวัฒนธรรมจึงต้องมีการ แปลความหมายเหล่านั้น ตำนานคือเรื่องเล่าจากคนรุ่นหนึ่งผ่านสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ทั้งที่บันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร และจากการบอกเล่าจากความทรงจำถ่ายทอดปากต่อปาก

จะเห็นได้ว่า ความหมายของภูมิทัศน์วัฒนธรรมเป็นผลลัพธ์ทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้น จากมนุษย์ โดยมีธรรมชาติเป็นบริบททางวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมเป็นบริบทของการกระทำของ มนุษย์ ซึ่งพื้นที่ทางภูมิศาสตร์จะสัมพันธ์กับการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ อันทำให้เกิดสำนึกร่วมของการ อยู่รวมเป็นกลุ่มภายในพื้นที่ทางวัฒนธรรมเดียวกัน

ประเภทของภูมิทัศน์วัฒนธรรม

จากการศึกษาของเกรียงไกร เกิดศิริ (2552: 22-23) ได้จำแนกประเภทภูมิทัศน์ วัฒนธรรมตามคณะกรรมการมรดกโลก ไว้ 3 ประเภท คือ

1. ภูมิทัศน์ที่ได้รับการออกแบบสร้างสรรค์อย่างตั้งใจโดยมนุษย์ ซึ่งรวมทั้งสวน และ สวนสาธารณะที่สร้างขึ้นเพื่อความสุนทรีย์ ส่วนมากจะเกี่ยวเนื่องกับศาสนาหรืออนุสรณ์สถาน
2. ภูมิทัศน์ที่วิวัฒนาการมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การปกครอง ศาสนา และมีพัฒนาการที่สืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบันผ่านความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กับภาพแวดล้อมทาง ธรรมชาติในพื้นที่นั้นๆ เช่น ภูมิทัศน์ที่แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการของรูปทรง และองค์ประกอบ ที่รวมกันขึ้นเป็นภูมิทัศน์วัฒนธรรม
3. ภูมิทัศน์ที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมในพื้นที่ ตัวอย่างเช่น ภูมิทัศน์วัฒนธรรมของ แหล่งมรดกโลกที่แสดงออกซึ่งพลังอันยิ่งใหญ่ และแรงบันดาลใจจากศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

ส่วนหน่วยงานบริการอุทยานแห่งชาติ ประเทศสหรัฐอเมริกา (เกรียงไกร เกิดศิริ, 2551: 23-28) ได้แบ่งประเภทของภูมิทัศน์วัฒนธรรมออกเป็น 4 ประเภท ดังต่อไปนี้

1. ภูมิทัศน์วัฒนธรรมของพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ที่ได้รับการออกแบบ (Historic Designed Landscape)
2. ภูมิทัศน์วัฒนธรรมของพื้นที่ทางประวัติศาสตร์แบบพื้นถิ่น (Historic Vernacular Landscape)
3. ภูมิทัศน์วัฒนธรรมของพื้นที่ประวัติศาสตร์ (Historic Sites)
4. ภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่แสดงลักษณะของกลุ่มชน/ชาติพันธุ์ (Ethnographic Landscape)

ภูมิทัศน์วัฒนธรรมของพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ที่ได้รับการออกแบบ (Historic Designed Landscape) เป็นภูมิทัศน์ที่ผ่านการออกแบบและการสร้างสรรค์อย่างพิถีพิถันโดย

คำนึงถึงเรื่องสุนทรียเป็นสำคัญ ซึ่งการออกแบบภูมิทัศน์แบบนี้อาจครอบคลุมไปถึงความสัมพันธ์กับบุคคลสำคัญ หรือเป็นตัวแทนการออกแบบภูมิทัศน์แห่งยุคสมัย หรือเป็นจุดหมายสำคัญในทางประวัติศาสตร์การออกแบบภูมิทัศน์ที่ผ่านมาในอดีต เช่น วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม เป็นวัดที่ได้รับการออกแบบ และวางผังในรัชสมัยรัชกาลที่ 5 โดยสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ในช่วงเวลาที่มีการพัฒนาพื้นที่ย่านดุสิตให้เป็นพระราชวังดุสิต ซึ่งเป็นกรวางผังเมืองครั้งใหญ่

ภูมิทัศน์วัฒนธรรมของพื้นที่ทางประวัติศาสตร์แบบพื้นถิ่น (Historic Vernacular Landscape) แสดงให้เห็นถึงคุณค่า และทัศนคติของผู้คนในท้องถิ่นที่มีต่อพื้นที่ อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบการตั้งถิ่นฐานของคน การใช้สอยพื้นที่และพัฒนาการของพื้นที่ที่มีมาในประวัติศาสตร์ สำหรับภูมิทัศน์วัฒนธรรมแบบพื้นถิ่น สามารถพบได้ทั้งในพื้นที่ชนบท พื้นที่ชานเมือง และแม้แต่ในเมืองเองก็ตาม รวมไปถึงพื้นที่เกษตรกรรม หมู่บ้านชาวประมง พื้นที่ท่าเหมืองแร่ และที่พักชั่วคราว เช่น เรือนทรงไทยของชาวประมงบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี สะพานปลาบ้ายางขุนไทร จังหวัดเพชรบุรี

ภูมิทัศน์วัฒนธรรมของพื้นที่ประวัติศาสตร์ (Historic Sites) ภูมิทัศน์วัฒนธรรมของพื้นที่เช่นนี้มีความสำคัญในแง่ของความสัมพันธ์กับเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ รวมไปถึงกิจกรรมและผู้คน ตัวอย่างพื้นที่ในกลุ่มนี้ได้แก่ สนามรบ บ้านพักบุคคลสำคัญ เป็นต้น ในพื้นที่ดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบ และเงื่อนไขที่แปลความหมายได้ถึงเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาหนึ่งในอดีตที่ผ่านมา

ภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่แสดงลักษณะของกลุ่มชน/ชาติพันธุ์ (Ethnographic Landscape) เป็นภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่แสดงความสัมพันธ์กับกลุ่มคนที่ใช้พื้นที่หรือให้คุณค่าพื้นที่นั้นๆ ในแง่ของการประเพณี รวมไปถึงมีความหมายและคุณค่าในแง่ของพื้นที่ทางจิตวิญญาณและแสดงให้เห็นถึงสายสัมพันธ์ระหว่างระบบบรรพชนชาติที่มีพลวัติ และส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของผู้คนหลากหลายกลุ่มผ่านกาลเวลามาหลายชั่วอายุคน

นอกจากนั้น นวณัฐ โอศิริ (2551: 6) ได้แบ่งภูมิทัศน์วัฒนธรรมออกเป็น 4 ประเภทคือ

1. ภูมิทัศน์โบราณคดี และประวัติศาสตร์ หมายถึง สภาพแวดล้อมที่มนุษย์ในอดีตสร้างขึ้น ปรากฏร่องรอยให้เห็นเป็นปัจจุบัน เช่น ชุมชนโบราณ แหล่งฝังศพ อุทยานประวัติศาสตร์ พระราชวัง และพระราชอุทยาน
2. ภูมิทัศน์พื้นถิ่น หมายถึงภูมิทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐานของชุมชนในพื้นที่ชนบททั้งที่เป็นที่อยู่อาศัยและพื้นที่ทางพิธีกรรม

3. ภูมิทัศน์เกษตรกรรม หมายถึง ภูมิทัศน์ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงผืนแผ่นดิน และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ เช่น นาข้าว เหมือง ฝาย

4. ภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์ หมายถึง พื้นที่ตั้งถิ่นฐานของชุมชนมาตั้งแต่อดีตและพัฒนาต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน มีความเจริญในระดับสูงในด้านวัฒนธรรม มีการวางผังที่ชัดเจน มีสถาปัตยกรรม และภูมิทัศน์ที่ทรงคุณค่าทางความงามและประวัติศาสตร์

จากแนวคิดข้างต้น สรุปได้ว่า ภูมิทัศน์วัฒนธรรม คือพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่มีความเกี่ยวเนื่องกับพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ และมีคุณค่าทางด้านความงาม มีสุนทรียะ โดยพื้นที่นั้นๆ จะสะท้อนเรื่องราวบอกเล่าความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ การก่อตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชนต่างๆ ภูมิทัศน์วัฒนธรรมถือได้ว่าเป็นผลของความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมภูมิศาสตร์ โดยสะท้อนถึงพัฒนาการของสังคมหรือชุมชนนั้นผ่านลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ในสังคมตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจะนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบด้านกายภาพ ซึ่งประกอบด้วย รูปแบบการตั้งถิ่นฐาน ที่ตั้ง สภาพแวดล้อมธรรมชาติ แม่น้ำลำคลอง การรวมกลุ่มของอาคารบ้านเรือน การกระจายตัวของชุมชนของพื้นที่ที่สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะเฉพาะที่โดดเด่นของชุมชนเมืองโบราณอุทอง

2.1.5 แนวคิดทรัพยากรทางวัฒนธรรม (Cultural resources)

สายนต์ ไพรชาญจิตร (2550: 13-14) ได้กล่าวไว้ว่า ทรัพยากรทางวัฒนธรรม หมายถึงส่วนประกอบของระบบวัฒนธรรมทั้งหมดในสังคมมนุษย์ทั้งที่เป็นวัฒนธรรมทางวัตถุ สิ่งก่อสร้างที่สามารถจับต้องได้ เช่น แหล่งโบราณสถาน ศิลปกรรมต่าง ๆ ได้แก่ วัด ตึก อาคาร บ้านเรือน เป็นต้น และที่ไม่สามารถจับต้องหรือสัมผัสทางกายภาพได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถจัดการให้เกิดประโยชน์แก่การดำรงชีวิตของมนุษย์ในแต่ละชุมชน แต่ละสังคม แต่ละยุคสมัยได้ เช่น ความรู้/ภูมิปัญญา ความเชื่อ กฎระเบียบแบบแผนเพื่อปฏิบัติ จินตนาภาพ ความรู้สึนึกคิด ศิลปะและการแสดงออก เป็นต้น

นอกจากนั้น ธนิก เลิศชาญฤทธิ (2550: 6-7) ได้ให้ความหมายของคำว่าทรัพยากรวัฒนธรรม ว่าหมายถึง ผลผลิตของวัฒนธรรม หรือลักษณะต่าง ๆ ของระบบวัฒนธรรมทั้งในอดีตและปัจจุบันที่มีคุณค่า สามารถสื่อความหมายถึงวัฒนธรรมต่างๆ ได้ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ทรัพยากรวัฒนธรรมที่จับต้องได้ กับทรัพยากรวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้

การศึกษาทรัพยากรวัฒนธรรมในปัจจุบันมี 3 กลุ่ม ประกอบด้วย

- 1) ทรัพยากรทางโบราณคดี (Archaeological Resources)
- 2) ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Homegrown Knowledge หรือ Indigenous Wisdom)

3) ทรัพยากรวัฒนธรรมที่แสดงออก (Expressive Cultural Resources) ได้แก่ ศิลปะ (Art) วรรณกรรม (Writing) ดนตรี (Music) การละเล่น (Play & Entertainment) การแสดง (Performance) ปรัมปราคติ (Myths) นิทาน (Tales) ขนบธรรมเนียม (Customs) ประเพณี (Tradition) ความเชื่อ (Beliefs) พิธีกรรมความเชื่อ (Rites) (สายันต์ ไพรชาญจิตร, 2550: 3-6)

จะเห็นได้ว่าทรัพยากรวัฒนธรรมดังกล่าวนี้สามารถสะท้อนคุณค่าถึงจิตวิญญาณ ประวัติศาสตร์ สังคมของทรัพยากรทางวัฒนธรรมแต่ละท้องถิ่นนั้น ซึ่งการวิเคราะห์คุณค่า (Value) ทางด้านทรัพยากรวัฒนธรรมนั้น วิลเลียม ดีโลป (อ้างถึงในสายันต์ ไพรชาญจิตร, 2550: 25-27) ได้ระบุว่าคุณค่าของทรัพยากรทางวัฒนธรรมมี 4 ประเภท คือ

1. คุณค่าแสดงนัยของอดีต เป็นสัญลักษณ์ที่บ่งชี้ความทรงจำของอดีตถึงคนสมัยปัจจุบันให้สามารถทำความเข้าใจได้โดยง่าย หรือเตือนให้ระลึกถึงเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์ เป็นต้น

2. คุณค่าทางวิชาการ ทรัพยากรวัฒนธรรมเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญในการเรียนรู้เรื่องราวจากอดีต ด้วยวิธีการหาคำตอบโดยการศึกษาวิจัยในด้านต่าง ๆ เช่น การวิจัยทางโบราณคดี ประวัติศาสตร์ศิลปะ ประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมชาติพันธุ์ คติชนวิทยา เป็นต้น

3. คุณค่าด้านความงามหรือสุนทรียะ ทรัพยากรทางวัฒนธรรมสามารถสัมผัสคุณค่าด้านสุนทรียะด้วยประสาททั้งห้า มองในด้านของความสวย ความงาม ร่องรอยของความเก๋ารสนิยม และคุณค่าที่เป็นฝีมือของช่างในด้านทักษะ เป็นต้น

4. คุณค่าทางด้านเศรษฐศาสตร์ ทรัพยากรวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์กับมูลค่า คุณค่าด้านประโยชน์ต่อการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของคนในปัจจุบันได้

สรุปได้ว่า ทรัพยากรวัฒนธรรมเป็นส่วนประกอบของระบบวัฒนธรรมทั้งหมดในสังคมมนุษย์ เป็นผลผลิตทางวัฒนธรรมทั้งที่จับต้องได้ และจับต้องไม่ได้ ทั้งในอดีตและปัจจุบัน มีคุณค่า สามารถสื่อความหมายถึงวัฒนธรรมต่างๆ ได้

2.1.6 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism)

ความหมายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548: 283) ได้อธิบายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่มุ่งเดินทางไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อให้ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน และได้รับความรู้จากการศึกษาความเชื่อ ความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยว

Sigala and Leslie (2005 : 5-6 อ้างถึงในจุฑามาศ คงสวัสดิ์, 2550: 28) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การท่องเที่ยวประเภทหนึ่งที่เน้นความสำคัญกับแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับมรดกประเพณีที่สืบทอดต่อ ๆ กันมา และวัฒนธรรมที่ดึงดูดความสนใจ โดยสิ่งที่ดึงดูดความสนใจแก่นักท่องเที่ยว ประกอบด้วย วิถีชีวิต พิพิธภัณฑสถาน การแสดงแหล่งโบราณคดี การแสดงดนตรีสากล และการแสดงดนตรีพื้นบ้าน ประเพณี พิธีกรรมทางศาสนา หัตถกรรมงานฝีมือต่าง ๆ และการกระทำที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม เป็นต้น

จึงสรุปได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหาประสบการณ์ใหม่ๆ อันประกอบด้วยการเรียนรู้ การสัมผัส การชื่นชมกับเอกลักษณ์ความงดงามของวัฒนธรรม คุณค่าทางประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของกลุ่มชนความแตกต่างทางวัฒนธรรมของชนต่างสังคม ไม่ว่าจะเป็นด้านศิลปะ สถาปัตยกรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ เรื่องราวและคุณค่าทางประวัติศาสตร์ รูปแบบวิถีชีวิต ภาษา การแต่งกาย การบริโภค ความเชื่อ ศาสนา จารีตประเพณี โดยมุ่งเน้นคุณค่าของวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น

ส่วนประเภทของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้น ภัทร์สุดา ลีลานภาพรรณ (2551: 24-25) ได้แบ่งประเภทตามสำนักพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ไว้ดังนี้

1. การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดี และประวัติศาสตร์เพื่อศึกษาให้เกิดความรู้ความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์ และเกิดจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรม และคุณค่าของสภาพแวดล้อม

2. การท่องเที่ยวชมวัฒนธรรมและประเพณี หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชมประเพณีต่าง ๆ ที่ชาวบ้านในท้องถิ่นจัดขึ้นเพื่อศึกษาความเชื่อ พิธีกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ได้รับความเพลิดเพลิน ความสุนทรีย์ และประสบการณ์ใหม่ๆ เกิดจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม

3. การท่องเที่ยวชมวิถีชนบท หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิต และผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษ มีความโดดเด่น เพื่อศึกษาภูมิปัญญาพื้นบ้าน มีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น และเกิดจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม

ทั้งนี้ การท่องเที่ยวทั้ง 3 ประเภทนี้โดยที่ประชาคมในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยว

สำหรับองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้นบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548: 285) ได้อธิบายไว้ว่ามี 6 ด้าน คือ

1. องค์ประกอบด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น อันประกอบด้วยสิ่งดึงดูดใจ 10 ประการ คือ

- 1.1 ประวัติศาสตร์และร่องรอยทางประวัติศาสตร์ที่ยังปรากฏให้เห็น
- 1.2 โบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานต่างๆ
- 1.3 งานสถาปัตยกรรมเก่าแก่ดั้งเดิมในท้องถิ่นและสิ่งปลูกสร้าง ผังเมืองรวมทั้งซากปรักหักพัง

1.4 ศิลปหัตถกรรม ประติมากรรม ภาพวาด รูปปั้น และแกะสลัก

1.5 ศาสนารวมถึงพิธีกรรมต่างๆทางศาสนา

1.6 ดนตรี การแสดงละคร ภาพยนตร์ มหรสพต่าง ๆ

1.7 ภาษาและวรรณกรรม รวมถึงระบบการศึกษา

1.8 วิถีชีวิต เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย การทำอาหาร ธรรมเนียมการรับประทาน

1.9 ประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้าน ขนบธรรมเนียม และเทศกาลต่างๆ

1.10 ลักษณะงานหรือเทคโนโลยีต่างๆ ที่มีการนำมาใช้เฉพาะท้องถิ่น

2. องค์ประกอบด้านกระบวนการศึกษาสิ่งแวดล้อม เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการศึกษาสิ่งแวดล้อม โดนมีการศึกษาเรียนรู้สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม

3. องค์ประกอบด้านธุรกิจการท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่มีการให้บริการทางการท่องเที่ยวโดยผู้ประกอบการท่องเที่ยว เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว และได้ผลตอบแทนในกำไรสู่ธุรกิจท่องเที่ยว

4. องค์ประกอบด้านการตลาดท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการตลาดท่องเที่ยวคุณภาพ โดยแสวงหานักท่องเที่ยวคุณภาพให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวทาง

วัฒนธรรม เพื่อให้พนักงานที่เกี่ยวข้องคุณภาพได้รับรู้และมีประสบการณ์จากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และเกิดความพึงพอใจ อีกทั้งช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

5. องค์กรประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยให้ชุมชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนั้นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือจัดการการท่องเที่ยวอย่างเต็มรูปแบบ และได้รับผลประโยชน์ตอบแทนเพื่อกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น และยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่น

6. องค์กรประกอบด้านการสร้างจิตสำนึกแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่ต้องคำนึงถึงการปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องทางการท่องเที่ยวแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยมีการให้ความรู้และสื่อความหมายในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ทุกฝ่ายเกิดความรักความหวงแหนทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

สรุปได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับมรดกทางวัฒนธรรมมีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหาประสบการณ์ใหม่ๆ ได้เรียนรู้สัมผัสความงดงามของวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นศิลปะ สถาปัตยกรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตดั้งเดิม โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

2.1.7 แนวคิดการจัดการเชิงกลยุทธ์ และการสื่อสารเพื่อการตลาด

การจัดการเชิงกลยุทธ์

การบริหารจัดการองค์กรธุรกิจให้ประสบความสำเร็จได้รับชัยชนะเหนือคู่แข่ง ปัจจัยหลักประการหนึ่งคือ การเลือกใช้กลยุทธ์ขององค์กรให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมขององค์กร การจัดการกลยุทธ์เป็นรูปแบบทางการจัดการซึ่งมุ่งเน้นความสำเร็จขององค์กร โดยการพิจารณาสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยสำคัญ และหาแนวทางที่เป็นเอกลักษณ์และโดดเด่นเฉพาะตัวมาเป็นจุดเด่นที่สำคัญต่อการแข่งขัน การจัดการเชิงกลยุทธ์ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ได้แก่ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กร การกำหนดพันธกิจ และเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ การสร้างกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และควบคุมและประเมิน กระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์จึงเป็นกิจกรรมสนับสนุนกระบวนการจัดการที่มุ่งเน้นทิศทางการดำเนินงานขององค์กรให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก

1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กร เป็นขั้นตอนที่มีบทบาทและความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ เพื่อให้การกำหนดพันธกิจ เป้าหมาย และกลยุทธ์ สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมการแข่งขันที่แท้จริง จำเป็นต้องวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน ขององค์กร และนำจุดแข็งที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์พร้อมพัฒนาให้เป็นความได้เปรียบทางการแข่งขัน

นอกจากนั้นต้องระมัดระวังมิให้จุดอ่อนที่มีอยู่สร้างปัญหา และหาหนทางแก้ไขจุดอ่อนนั้น ในขณะเดียวกันต้องพิจารณาต่อไปว่าในสถานะที่เป็นอยู่ในปัจจุบันตลอดจนเส้นทางที่องค์กรจะเดินไปสู่จุดหมายมีโอกาสและอุปสรรคอะไรบ้างที่ส่งผลกระทบต่อองค์กรเพื่อจะแสวงหาประโยชน์จากโอกาส และหลีกเลี่ยงอุปสรรคหรือจัดการไม่ให้อุปสรรคนั้นส่งผลเสียหายต่อองค์กร เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กร เรียกว่า การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) (สาคร สุขศรีวงศ์, 2555: 234)

การวิเคราะห์สวอท (SWOT Analysis) หมายถึง การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กรในลักษณะต่าง ๆ 4 ประการ ได้แก่ จุดแข็ง (Strength) จุดอ่อน (Weakness) โอกาส (Opportunity) และอุปสรรค (Threat) ขององค์กร

จุดแข็ง หมายถึง ปัจจัยต่าง ๆ ในองค์กร ซึ่งนำมาสู่ความแข็งแกร่ง หรือความได้เปรียบขององค์กร เมื่อเทียบกับองค์กรอื่นๆ ในลักษณะเดียวกัน

จุดอ่อน หมายถึง ปัจจัยต่าง ๆ ในองค์กร ซึ่งนำไปสู่ความอ่อนแอ หรือความเสียเปรียบขององค์กร เมื่อเทียบกับองค์กรอื่นๆ ในลักษณะเดียวกัน

โอกาส หมายถึง ปัจจัยต่าง ๆ นอกองค์กร ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานขององค์กร และเอื้อต่อความสำเร็จขององค์กร

อุปสรรค หมายถึง ปัจจัยต่าง ๆ นอกองค์กร ซึ่งเป็นอุปสรรคในการดำเนินงานขององค์กร และอาจทำให้องค์กรประสบความล้มเหลวได้

(สาคร สุขศรีวงศ์, 2555: 66)

2) การกำหนดพันธกิจและเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ เป็นการกำหนดกรอบการดำเนินงานและเป้าหมายที่องค์กรประสงค์จะไปถึง บนพื้นฐานของเหตุผลและความจริงภายใต้สภาพแวดล้อมขององค์กร

3) การสร้างกลยุทธ์ หมายถึง วิธีที่จะนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายที่กำหนด การกำหนดกลยุทธ์ในทางการจัดการเชิงกลยุทธ์นั้นแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ กลยุทธ์ระดับองค์กร กลยุทธ์ระดับธุรกิจ และกลยุทธ์ระดับหน้าที่องค์กร

(1) กลยุทธ์ระดับองค์กร หมายถึงกลยุทธ์ที่กำหนดแนวทางการดำเนินงานในภาพรวมขององค์กร โดยแบ่งเป็นทางเลือกออกเป็น 3 ทาง คือ การขยายตัว การคงตัว และการหดตัว

- กลยุทธ์การขยายตัว เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่ามีความพร้อมต่อการขยายตัว เช่น ความพร้อมด้านกำลังเงิน กำลังคน ความได้เปรียบด้านเทคโนโลยี สภาพแวดล้อมภายนอกเอื้ออำนวยต่อการขยายตัว เช่น ภาวะเศรษฐกิจขยายตัว ผู้บริโภคมีกำลังซื้อ

- กลยุทธ์การคงตัว หมายถึง การที่องค์กรเลือกที่จะมุ่งเน้นการดำรงกิจการเดิมขององค์กรให้มั่นคงและมีเสถียรภาพ อาจมีสาเหตุจากสภาพแวดล้อมทางธุรกิจไม่เอื้ออำนวย โดยอาจอยู่ในช่วงเศรษฐกิจชะลอตัว

- กลยุทธ์การหดตัว เป็นกลยุทธ์ที่องค์กรเลือกใช้ในกรณีที่ประสบปัญหา

(2) กลยุทธ์ระดับธุรกิจ หมายถึง กลยุทธ์ที่แต่ละหน่วยธุรกิจขององค์กรเลือกใช้ เพื่อให้ประสบความสำเร็จในการแข่งขันและสอดคล้องกับกลยุทธ์ระดับองค์กร กลยุทธ์ระดับธุรกิจที่นิยมใช้โดยทั่วไป ได้แก่ กลยุทธ์การเป็นผู้นำด้านต้นทุน กลยุทธ์การสร้างความแตกต่าง และกลยุทธ์มุ่งเฉพาะส่วน

- กลยุทธ์ระดับหน้าที่องค์กร หมายถึง กลยุทธ์ที่หน่วยงานต่าง ๆ ภายในองค์การสร้างขึ้นเพื่อสนับสนุนกลยุทธ์ระดับธุรกิจขององค์กร เช่น การเงิน การผลิต การตลาด การวิจัยพัฒนา การบริการระบบสารสนเทศ และการจัดส่งสินค้า เป็นต้น

4) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จนั้น ต้องคำนึงถึงปัจจัยหลัก 4 ประการ ได้แก่ การประสานสอดคล้องภายในองค์กร การเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำของผู้บริหาร และแรงจูงใจ

5) การควบคุมและประเมินผล เป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ โดยกำหนดวิธีการควบคุม ติดตามผลการปฏิบัติงาน ตรวจสอบ ตลอดจนประเมินผล เพื่อตรวจสอบว่ากลยุทธ์ที่นำไปใช้นั้นบรรลุผลสำเร็จมากน้อยเพียงไร ประสบปัญหาหรืออุปสรรคใดบ้าง จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกลยุทธ์หรือไม่ จำเป็นต้องปรับปรุงวิธีการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติหรือไม่ ตลอดจนมีข้อเสนอแนะอื่นใดที่ควรจดบันทึกเพื่อใช้ให้เป็นประโยชน์กับองค์กรต่อไป

CHULALONGKORN UNIVERSITY

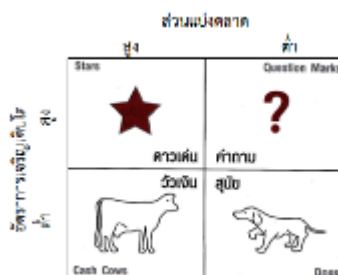
เทคนิคการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์

การจัดการเชิงกลยุทธ์นั้น จำเป็นต้องวิเคราะห์ในประเด็นต่าง ๆ ซึ่งเทคนิคที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ ได้แก่ การวิเคราะห์ความน่าสนใจของอุตสาหกรรม แมทริกซ์การเจริญเติบโต-ส่วนแบ่งการตลาดของปีซีจี

1) การวิเคราะห์ความน่าสนใจของอุตสาหกรรม (Five Force)

เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อองค์กร 5 ประการ ตามแนวคิดของ ศ.ดร.ไมเคิล อี พอร์เตอร์ นักวิชาการด้านกลยุทธ์ ซึ่งในที่นี้ หมายถึง การวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองโบราณอู่ทอง 5 ประการ ได้แก่ การแข่งขันภายในอุตสาหกรรม ผู้แข่งขันรายใหม่ สินค้าทดแทน อำนาจต่อรองของผู้จำหน่ายวัตถุดิบ และอำนาจต่อรองของผู้ซื้อ

2) แมทริกซ์การเจริญเติบโต – ส่วนแบ่งตลาดของ บีซีจี (BCG Growth – Share Matrix)

ภาพที่ 3 แมทริกซ์การเจริญเติบโต – ส่วนแบ่งตลาดของ Boston Consulting Group

ที่มา : Boston Consulting Group (อ้างถึงในสาคร สุขศรีวงศ์, 2555: 253)

การวิเคราะห์โดยใช้ แมทริกซ์การเจริญเติบโต – ส่วนแบ่งตลาดของ บีซีจี เป็นการวิเคราะห์หน่วยธุรกิจต่างๆ ขององค์กรว่ามีลักษณะอย่างไร โดยใช้ตัวชี้วัด 2 ด้าน ได้แก่ อัตราการเจริญเติบโตของการตลาดสำหรับอุตสาหกรรมประเภทนั้นๆ และส่วนแบ่งตลาดของหน่วยธุรกิจนั้นๆ การวิเคราะห์โดยใช้ แมทริกซ์การเจริญเติบโต – ส่วนแบ่งตลาดของ บีซีจี เป็นการวิเคราะห์หน่วยธุรกิจต่างๆ ขององค์กรว่ามีลักษณะอย่างไร โดยใช้ตัวชี้วัด 2 ด้าน ได้แก่ อัตราการเจริญเติบโตของการตลาดสำหรับอุตสาหกรรมประเภทนั้นๆ และส่วนแบ่งตลาดของหน่วยธุรกิจนั้นๆ เมื่อเปรียบเทียบกับคู่แข่งรายอื่นๆ ในอุตสาหกรรม ซึ่งผลการวิเคราะห์จะบ่งบอกหน่วยว่าธุรกิจขององค์กรอาจมีลักษณะข้อใดข้อหนึ่งใน 4 ข้อ ดังนี้

1. **คำถาม (Question Mark)** หมายถึง องค์กรที่มีส่วนแบ่งตลาดต่ำ แต่อยู่ในอุตสาหกรรมที่มีการเจริญเติบโตสูง จะสามารถผลักดันให้มีความสามารถเชิงการแข่งขันได้สูงและมีส่วนแบ่งตลาดเพิ่มขึ้นได้หรือไม่ ซึ่งการผลักดันดังกล่าว จำเป็นต้องใช้ทรัพยากร (เงิน) เพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน

2. **ดาวเด่น (Star)** หมายถึง องค์กรที่มีส่วนแบ่งตลาดสูง แต่อยู่ในอุตสาหกรรมที่มีการเจริญเติบโตสูง แต่ยังไม่สร้างกระแสเงินสดรับสุทธิให้องค์กร เนื่องจากเป็นภาวะที่องค์กรต้องใช้ทรัพยากรจำนวนมากเพื่อขยายตัวตามการขยายตัวของอุตสาหกรรมและใช้ทรัพยากรในการแข่งขันเพื่อรักษาส่วนแบ่งตลาด

3. **วัวเงิน (Cash Cow)** หมายถึง องค์กรที่มีส่วนแบ่งตลาดสูง แต่อยู่ในอุตสาหกรรมที่มีการเจริญเติบโตต่ำ เป็นช่วงที่องค์กรมีความสามารถเชิงแข่งขันและมีส่วนแบ่งตลาดสูงเมื่อเทียบกับคู่แข่ง ซึ่งจะสามารถทำกำไรได้เป็นจำนวนมาก แต่เนื่องจากอัตราการเจริญเติบโตของตลาดต่ำ จึงไม่จำเป็นต้องทุ่มเทพยายามและเงินลงทุนมากนัก

4. **สุนัข (Dogs)** องค์กรที่มีส่วนแบ่งตลาดต่ำ แต่อยู่ในอุตสาหกรรมที่มีการเจริญเติบโตต่ำ เป็นลักษณะที่ไม่มีอนาคตสดใส ไม่ต้องทุ่มเทพทรัพยากรในการพัฒนาเนื่องจากอุตสาหกรรมมีการเจริญเติบโตต่ำ ทำได้เพียงประคองธุรกิจไปเรื่อยๆ และเมื่อไม่สามารถสร้างประโยชน์ใดๆ ก็จำเป็นต้องยกเลิกธุรกิจนั้นๆ (สาคร สุขศรีวงศ์, 2555: 234-254)

การสื่อสารเพื่อการตลาด

ในสังคมปัจจุบัน ในโลกของธุรกิจและการค้า สินค้าและบริการต่าง ๆ ถูกพัฒนาให้มีคุณสมบัติตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของผู้บริโภคได้อย่างไม่แตกต่างกันนัก ด้วยเทคโนโลยีการผลิตที่มีการคิดค้น พัฒนาอยู่แทบจะตลอดเวลา ด้วยเหตุนี้จึงมีความพยายามหาช่องทางทางการค้าใหม่ ๆ หรือสินค้าและบริการใหม่ที่จะช่วยให้เกิดการบริโภคมากขึ้น ตามแนวคิดทุนนิยมประกอบกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่สูงพอจะทำให้เกิดการผลิตซ้ำ (Reproduction) จำนวนมาก ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคขนาดใหญ่ให้พอเพียง จึงนำมาสู่แนวคิดของอุตสาหกรรมวัฒนธรรม (Cultural Industry) (ศรัญญธร ศศิธรานกรแก้ว. 2555:1)

จากการที่สินค้าและบริการทุกประเภทมีการแข่งขันทางการตลาดสูงขึ้นทำให้ผู้ผลิตสินค้าต้องพยายามสร้างภาพลักษณ์สินค้าของตนให้มีความโดดเด่นมีคุณภาพเป็นที่ต้องการของลูกค้า รวมทั้งต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้เกิดความต้องการซื้อสินค้าหรือบริการเหล่านั้น ดังนั้น “การสื่อสารทางการตลาด” จึงเข้ามามีบทบาทสำคัญ โดยเฉพาะธุรกิจอย่างยิ่ง “อุตสาหกรรมวัฒนธรรม”

กระบวนการทำให้วัฒนธรรมเป็นสินค้า เกิดขึ้นด้วยเหตุปัจจัย 4 ประการ คือ

1. กระบวนการแปรวัฒนธรรมให้เป็นสินค้า คือพยายามสร้างความต้องการซื้อสินค้าวัฒนธรรม (Demand) อนึ่ง กระบวนการแปรวัฒนธรรมให้เป็นสินค้าต้องเข้าใจกระบวนการสร้างอุปสงค์ หรือความต้องการซื้อสินค้าวัฒนธรรมนั้น

2. กระบวนการขายทางวัฒนธรรม เป็นการผลิตสินค้าวัฒนธรรมเพื่อขาย ประกอบด้วย กระบวนการโฆษณา การส่งเสริมการขาย การสร้างยี่ห้อและการผลิตสินค้าที่มียี่ห้อระดับโลก ผู้ผลิตใช้วิธีกล่อมเกลาผู้บริโภคให้มีความภักดีต่อยี่ห้อเป็นหัวใจสำคัญควบคู่กับทิศทางการตลาด

3. กระบวนการเทคโนโลยีทางวัฒนธรรม ก่อให้เกิดผลผลิตใหม่ ส่งผลกระทบต่อมนุษย์ สังคม และวัฒนธรรม เทคโนโลยี จำแนกออกได้ 3 กลุ่ม ได้แก่ เทคโนโลยีสารสนเทศ เทคโนโลยีวัสดุ ภัณฑ์สมัยใหม่ และเทคโนโลยีชีวภาพ

4. กระบวนการเผยแพร่ทางวัฒนธรรม มีบทบาทและอิทธิพลในการเผยแพร่ลัทธิบริโภคนิยม การขัดเกลาเพื่อให้เกิดการยอมรับวัฒนธรรมชาติของชาติมหาอำนาจ หรือเป็นเครื่องมือของระบบ จักรวรรดินิยมทางวัฒนธรรม เกื้อกูลต่อการเติบโตใหญ่ของทุนวัฒนธรรม (รังสรรค์ ณะพรพันธุ์, 2539: 5-23)

ในมุมมองทางธุรกิจ สายงานทางด้าน Marketing Communication หรือการสื่อสาร ทางด้านการตลาด จะเน้นที่วัตถุประสงค์ของการสื่อสารเป็นหลักเพื่อให้ลูกค้าเข้าใจถึงตราสินค้า สินค้าและบริการได้ตรงตามที่อยู่ผลิตต้องการจะสื่อสารให้ผู้บริโภคได้รับรู้ ไม่ว่าจะสื่อสารด้วยคำพูด รูปภาพ หรือ รูป รส กลิ่น เสียง หรือที่เรียกว่าภาพลักษณ์ เป็นหน้าที่ของนักสื่อสารการตลาดที่ต้อง วางแผนและประยุกต์เครื่องมือสื่อต่างๆให้ส่งสารถึงลูกค้าได้อย่างถูกต้องโดยที่เครื่องมือต่างๆในการ สื่อสารเพื่อนำเสนอข้อมูลและชักจูงลูกค้าให้รู้จักสินค้านั้นจะเป็นช่องทางคล้ายกับที่นักสื่อสารมวลชน ใช้ ซึ่งเครื่องมือหลักที่นักสื่อสารการตลาดใช้มีทั้งหมด 6 ช่องทาง คือ

1. การโฆษณา (Advertising)
2. การประชาสัมพันธ์ (Public Relations)
3. การสื่อสารการตลาดทางตรง (Direct Marketing Communication)
4. การสื่อสารเพื่อส่งเสริมการตลาด (Sales Promotion Communication)
5. สื่อสารแบบส่วนตัว (Personal Communication)
6. การสนับสนุนกิจกรรมทางการตลาด (Sponsorship and Event)

นอกจากนั้นการวางแผนการตลาดสำหรับสินค้าทางด้านวัฒนธรรม มักจะต้องใช้การสื่อสาร การตลาดแบบบูรณาการ (Integrated Marketing Communication) ที่ผสมผสานสื่อต่าง ๆ เพื่อเน้นความสำคัญไปที่ลูกค้าอย่างเฉพาะเจาะจง (Customer-focused Marketing) ซึ่งการใช้ การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการดังกล่าว จะก่อให้เกิดการปฏิรูปการมีส่วนร่วม (Participation Revolution) ระหว่างลูกค้ากับเจ้าของสินค้า ลูกค้าจะไม่เป็นเพียงผู้บริโภค แต่จะเป็นผู้มีส่วนร่วม ในสินค้านั้นๆ ด้วย (ธวัช พลังเทพินทร์, 2555: 1)

2.2 เมืองโบราณอารยธรรมทวารวดี

2.2.1 เมืองโบราณคูบัว จังหวัดราชบุรี

เมืองโบราณคูบัว ตั้งอยู่ที่ตำบลคูบัว อำเภอเมืองราชบุรี ทางเข้าวัดโฆลงสุวรรณคีรี เป็นแหล่งโบราณสถานที่ขุดค้นพบหลักฐานทางโบราณคดีหลายอย่างที่แสดงให้เห็นว่า ดินแดนแห่งนี้แต่เดิมเคยเป็นเมืองท่าที่เจริญรุ่งเรืองในยุคทวารวดี สถาปัตยกรรมในเมืองโบราณคูบัวได้รับอิทธิพลทางด้านศิลปในสมัยราชวงศ์คุปตะ ประเทศอินเดีย มีหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่า ศาสนาพุทธได้เจริญรุ่งเรืองมามากกว่า 1,000 ปี ส่วนโบราณวัตถุสำคัญต่าง ๆ ที่ค้นพบได้แก่ เศียรพระพุทธรูปสมัยโบราณ ซึ่งจัดแสดงอยู่ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ราชบุรี และบางส่วนเก็บรักษาไว้ที่วัดโฆลงสุวรรณคีรี พบโบราณสถานอยู่ในบริเวณเมืองหลายแห่ง เช่น โบราณสถานวัดโฆลง เป็นโบราณสถานที่มีแผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ในการขุดแต่งได้พบปูนปั้นรูปเศียรเทวดา คนแคระ เชิงเทียนสำริดและลวดลายปูนปั้นอื่นๆ ส่วนโบราณสถานหมายเลข 18 ตั้งอยู่ด้านหลังโรงเรียนวัดคูบัว มีลักษณะเป็นฐานเจดีย์ มีแผนผังรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส มีฐานบัวโค้งรองรับหน้ากระดานซึ่งมีซุ้มสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาดเล็กทรงองค์เจดีย์ มีร่องรอยของปูนฉาบ ที่ฐานบัวโค้งแต่ไม่ปรากฏร่องรอยการประดับประติมากรรมปูนปั้น ซึ่งสันนิษฐานได้ว่าเมืองคูบัวเจริญอยู่ในวัฒนธรรมทวารวดีในราวพุทธศตวรรษที่ 11-16 (ข้อมูลจาก : <http://www.goratchaburi.com/>)

ภาพที่ 4 โบราณสถานหมายเลขที่ 18 เมืองคูบัว

เมืองโบราณคูบัว มีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในพื้นที่ ดังนี้

1. อาคารจิปาถะภัณฑสถานบ้านคูบัว เป็นพิพิธภัณฑ์ชุมชน ตั้งภายในวัดโฆลงสุวรรณคีรี มีส่วนจัดแสดงภูมิปัญญาของคนไทยสมัยทวารวดี ได้แก่ ศิลปะปูนปั้น ดินเผาที่รูปเป็นรูปบุคคล รูปภาพ รูปนาค และพระพุทธรเจ้า ห้องแสดงภูมิปัญญาของคนไทยโยนกเชียงแสน หรือคนล้านนาที่ได้อพยพมาจากเมืองเชียงแสนมาอยู่ที่เมืองคูบัว เมื่อประมาณ 200 ปี มาแล้ว เช่น การทำมาหากิน รวมทั้งห้องที่ใช้จัดแสดงหุ่นจำลองวิถีชีวิตของชุมชน หุ่นพระเกจิอาจารย์ที่เป็นสมภารวัดที่เป็นเชื้อสายไทย-ยวน เกือบทุกวัด และห้องที่นำเสนอวัฒนธรรมเกี่ยวกับการเก็บเกี่ยว การนวดข้าว การตำข้าว แปรรูปข้าวเปลือกเป็นข้าวสารฯลฯ (ข้อมูลจาก: <http://thai.tourismthailand.>)

2. โบราณสถานและโบราณวัตถุในเมืองโบราณคูบัว โบราณสถานเมืองคูบัวที่สำคัญ เช่น คูเมืองกำแพงเมืองประกอบ ด้วยคูน้ำ 1 ชั้นอยู่ระหว่างคันดิน 2 ชั้น ที่ได้มีการตัดแปลงมาจากลำห้วยธรรมชาติ คือ ห้วยคูบัว ซึ่งปัจจุบันพบร่องรอยหลักฐานของโบราณสถานมากกว่า 60 แห่ง โบราณสถานที่พบส่วนใหญ่เป็นศาสนสถานที่เกี่ยวเนื่องในพุทธศาสนาทั้งลัทธิเถรวาทและมหายาน มีการตกแต่งส่วนฐานโบราณสถานด้วยประติมากรรมดินเผาและปูนปั้นเป็นภาพเล่าเรื่องชาดกหรือศาสนนิทาน วัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างส่วนใหญ่เป็นอิฐขนาดใหญ่ ดินเหนียวที่ใช้มีส่วนผสมของแกลบข้าว โบราณสถานส่วนใหญ่สร้างด้วยอิฐ พบเพียงสองแห่งที่มีการใช้ศิลาแลงเป็นฐานราก คือ โบราณสถานหมายเลข 18 และโบราณสถานหมายเลข 31

ส่วนโบราณวัตถุที่ค้นพบเป็นประติมากรรมปูนปั้นและดินเผาที่ใช้ประดับอาคารโบราณสถาน เช่น พระพุทธรูป พระโพธิสัตว์ เทวดาหรือบุคคลชั้นสูง บุคคลสามัญ อมนุษย์ ยักษ์ ครุฑ และสัตว์ต่าง ๆ รวมทั้งเศษภาชนะดินเผา แวดินเผา ตะคัน ตะเกียงดินเผาที่ประทับลวดลายลูกกระสุน เปี้ยดินเผา รวมทั้งเครื่องมือเครื่องใช้ เครื่องประดับและอาวุธต่างๆที่ทำจากหิน แก้ว และโลหะ เช่น ตุ่มหู แหวน กำไล ลูกปัด หินบด ฯลฯ (ข้อมูลจาก : <http://www.annaontour.com>)

3. สหกรณ์การเกษตรไท - ยวน ราชบุรี และที่พักแบบล้านนา สหกรณ์การเกษตรไทยวน ราชบุรีเป็นศูนย์รวมงานหัตถกรรมพื้นเมืองชาวคูบัว มีการสาธิตและจำหน่ายผ้าจาก ซึ่งเป็นการทอผ้าจากแบบล้านนาโบราณ ลายผ้ามีทั้งลายล้านนาดั้งเดิม และลายที่คิดขึ้นใหม่ ส่วนที่พักแบบล้านนาจะเป็นบ้านไม้เรือนไทยโบราณแบบล้านนา อายุกว่า 120 ปี เปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าพักเพื่อท่องเที่ยวตามวิถีวัฒนธรรมแบบล้านนา ทั้งด้านอาหารการกิน ภาษา และเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายซึ่งชาวบ้านที่นี่ยังคงรักษาไว้ได้ดี (ข้อมูลจาก: <https://www.youtube.com/watch?v=nBLQZmYdyAk>)

จากการค้นพบเมืองโบราณคูบัว จังหวัดราชบุรีดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าเป็นเมืองโบราณอยู่ในวัฒนธรรมทวารวดีในราวพุทธศตวรรษที่ 11-16 ที่ประกอบด้วยแหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุจากการขุดค้นและนำมาจัดแสดงให้ประชาชนและนักท่องเที่ยวเข้าชม รวมทั้งชุมชนที่แสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดในด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาการดำเนินชีวิตของชาวไท-ยวน รวมทั้งวัฒนธรรมแบบล้านนาที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนนำมาส่งเสริมการท่องเที่ยว ในการจัดรูปแบบพิพิธภัณฑ์ชุมชน การจัดที่พักแบบล้านนา รวมถึงมีการจัดตั้งศูนย์รวมงานหัตถกรรมสำหรับบริการนักท่องเที่ยว ด้วยศิลปะการทอผ้าจากแบบล้านนาที่มีชื่อเสียงของเมืองคูบัว ที่สร้างรายได้ให้แก่ชุมชนได้เป็นอย่างดี

2.2.2 เมืองโบราณศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์

เมืองโบราณศรีเทพเป็นเมืองโบราณตั้งอยู่ในอำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงเสด็จประพาสมาเยือนและทรงตรวจราชการมณฑลเพชรบูรณ์ ในปี พ.ศ.2448 และได้พบเมืองโบราณศรีเทพ ลักษณะของเมืองโบราณศรีเทพมีคูน้ำและกำแพงดินขนาดใหญ่ล้อมเป็นรูปวงกลมซ้อนกัน 2 วง ผังเมืองประกอบด้วยพื้นที่ 2,889 ไร่ แบ่งเป็นเมืองส่วนในและเมืองส่วนนอกเมืองส่วนในมีลักษณะเป็นรูปเกือบกลม ส่วนเมืองชั้นนอกลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าต่อกับเมืองส่วนใน มีช่องทาง เข้าออก 7 ช่องทาง ซึ่งมีการสันนิษฐานว่าแนวคูเมืองกำแพงเมืองที่ซ้อนกันอยู่เป็นการขยายตัวของชุมชนในภายหลัง โบราณสถานที่พบมีทั้งที่อยู่ภายในเมืองและนอกเมืองกระจายอยู่ทั่วไป แสดงให้เห็นถึงจำนวนของประชากร และโบราณสถานที่ค้นพบยังแสดงให้เห็นถึงยุคสมัยและระยะเวลาของการก่อสร้างในแต่ละช่วงที่แตกต่างกัน รวมทั้งโบราณวัตถุจำนวนมากที่ค้นพบทั้งประติมากรรมทางศาสนาที่มีความสวยงามกว่าประติมากรรมที่พบในที่อื่น ๆ แสดงให้เห็นว่าเมืองศรีเทพเป็นชุมชนที่มีการพัฒนาการติดต่อกันมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลาย สมัยทวารวดี สมัยลพบุรี หรือตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 12 เป็นต้นมา และถูกทิ้งร้างไปในหลังพุทธศตวรรษที่ 18

โบราณสถานเมืองศรีเทพที่เป็นแหล่งศึกษาทางด้านประวัติศาสตร์และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ มีดังนี้

1. ปราสาทศรีเทพ เป็นสถาปัตยกรรมแบบขอม ปราสาทศรีเทพหันหน้าไปทางทิศตะวันตกการก่อสร้างจะสร้างด้วยอิฐและศิลาแลง ส่วนฐานล่างก่อด้วยศิลาแลงเป็นฐานบัวลูกฟัก แบบเดียวกับสถาปัตยกรรมขอม เรือนธาตุก่อด้วยอิฐ จากการขุดค้นในบริเวณนี้ มีการพบชิ้นส่วนทับหลังรูปลายสลักในราวพุทธศตวรรษที่ 16 - 17 ซึ่งน่าจะเป็นการสร้างเพิ่มเติมจากโบราณสถานเขาค้างใน

และในเวลาต่อมาประมาณพุทธศตวรรษที่ 18 มีการพยายามจะปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงขึ้นใหม่แต่ทำไม่สำเร็จและพบชิ้นส่วนที่กระจายอยู่ทั่วบริเวณ

2. ปราสาทสองพี่น้อง มีลักษณะเป็นปราสาท 2 องค์ มีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 16- 17 ตั้งอยู่บนฐานศิลาแลงที่มีขนาดใหญ่ หันหน้าไปทางทิศตะวันตกเช่นเดียวกับปราสาทศรีเทพ มีประตูเข้าทางเดียว เป็นศิลปะขอมแบบบาปวนของนครวัดและได้มีการสร้างปราสาทองค์เล็กเพิ่มขึ้น จากการขุดแต่งทางโบราณคดีมีการพบทับหลังที่จำหลักเป็นรูปพระอิศวรอุ้มนางพารพตี ประทับอยู่บนโคอุศุภราช

3. โบราณสถานเขาค้างใน ลักษณะของสถาปัตยกรรมเป็นผังพื้นสี่เหลี่ยมผืนผ้า หันหน้าไปทางทิศตะวันออก สร้างด้วยศิลาแลง ที่ตรงฐานมีรูปปูนปั้นบุคคลและสัตว์ประดับ เป็นศิลปะแบบทวารวดี รูปปูนปั้นบุคคลหรือลวดลายมีลักษณะแบบเดียวกับเมืองคูบัวโบราณ บ้านโคก จังหวัดนครสวรรค์ และวัดนครโกษา จังหวัดลพบุรี อายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 11-12 ลักษณะการตั้งผังเมืองพบว่าโบราณสถานเขาค้างในตั้งอยู่เกือบกลางเมืองมีลักษณะเช่นเดียวกับเมืองทวารวดีอื่น ๆ เช่น นครปฐม โบราณเมืองคูบัว จังหวัดราชบุรี

4. เขามอรัตน์ เป็นภูเขาเล็ก ๆ ที่ตั้งอยู่ทางด้านตะวันตกของแม่น้ำป่าสัก ตำบลสระกรวด อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ มีถ้ำอยู่บริเวณเกือบถึงยอดเขา ปากถ้ำอยู่บริเวณด้านทิศเหนือ ภายในถ้ำมีพื้นที่เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ากว้าง 10 เมตร ลึกประมาณ 21 เมตร ส่วนเพดานถ้ำสูงประมาณ 12 เมตร เสาใหญ่ภายในถ้ำมีหินย้อยมีภาพจำหลักเป็นพระพุทธรูป และพระโพธิสัตว์สมัยทวารวดี นอกจากนี้ยังมีพระพุทธรูปประทับยืนสูงประมาณ 2 เมตรเศษ รูปสลักพระพุทธรูปยืนขนาดเล็กและพระพุทธรูปประทับนั่งสมาธิรวมทั้งหมด 11 องค์ (ข้อมูลจาก : www.phetchabun.com/information/phetchabun02-01-01.html)

เมืองโบราณศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ จึงมีลักษณะของเมืองโบราณที่มีการพัฒนามาเป็นลำดับในแต่ละยุคสมัย ตั้งแต่ยุคทวารวดี ลพบุรีจนถึงถูกทิ้งร้างไปในที่สุด เมืองโบราณศรีเทพจึงมีแหล่งโบราณสถาน และโบราณวัตถุที่มีความโดดเด่นในหลายยุคสมัย และมีลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่ดี

ภาพที่ 5 เมืองโบราณศรีเทพ

2.2.3 เมืองโบราณพระรถ จังหวัดปราจีนบุรี

เมืองโบราณพระรถ ตั้งอยู่ในเขตติดต่อกัน 3 หมู่บ้านในตำบลโคกปีบ อำเภอเมืองศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี คือ บ้านสระมะเขือ บ้านโคกวัด และบ้านหนองสะแก จากหลักฐานที่เกี่ยวกับเมืองโบราณ ศาสนสถาน และที่ตั้งตามภูมิศาสตร์ สันนิษฐานว่า "เมืองอวัชยะปุระ" หรือ "เมืองพระรถ" หรือ "เมืองศรีมโหสถ" เกิดขึ้นในอาณาจักรสุวรรณภูมิเมื่อพระพุทธศาสนา ล่วงมาได้ 300 ปี ปัจจุบันคือ เมืองปราจีนบุรี ลักษณะทั่วไปขนาดของเมืองโบราณมีเนื้อที่ 742 ไร่ 2 งาน 25 ตารางวา ยาว 1,550 เมตร กว้าง 700 เมตร แผนผังของเมืองเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ลักษณะของเมืองมีคันดินและคูน้ำล้อมรอบ ภายในตัวเมืองพบโบราณสถาน เช่น เทวาลัย พระนารายณ์ และโบราณวัตถุได้แก่ เทวรูปพระวิษณุ เทวรูปพระนารายณ์ เทวรูปพระคเณศ ตรีศูล ศิวลึงค์ ทำด้วยหินทรายขนาดใหญ่ทั้งหมด นอกนั้นพบเนินดิน สระน้ำ บ่อน้ำกระจายอยู่ทั่วไป นอกตัวเมืองศรีมโหสถ จากหลักฐานและร่องรอยของศาสนสถานแสดงให้เห็นความเจริญรุ่งเรืองและร่องรอยที่อยู่อาศัยของชุมชนขนาดใหญ่อยู่ทั่วไป ชุมชนที่อาศัยอยู่บริเวณนอกเมืองมีความเกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธทั้งลัทธิมหายานและลัทธิเถรวาท รวมทั้งมีสระมรกตเป็นโบราณสถานอีกแห่งหนึ่งที่ตั้งอยู่ในชุมชนนอกคันดินคูเมืองศรีมโหสถ กรมศิลปากรได้ทำการปรับปรุงโบราณสถานเมืองศรีมโหสถ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 หลักฐานที่ได้จากการขุดแต่งและที่ชาวบ้านขุดพบในแหล่งโบราณสถาน และสระน้ำขนาดใหญ่ 2 สระ คือ สระมรกตและสระบัวลำ ซึ่งมีหลักฐานที่เกี่ยวกับศาสนาพุทธแทบทั้งสิ้น เช่น พระพุทธรูปปางต่าง ๆ ที่ทำจากหินทรายและศิลาแลง พระพุทธรูปสมัยทวาราวดีทำด้วยสำริด พระพุทธรูปนาคปรกทำจากหินทราย จารึกเนินสระบัว รอยพระพุทธรูปบาทคู่ที่มีขนาดใหญ่ นอกจากนี้ยังพบโบราณวัตถุ เช่น เครื่องปั้นดินเผา ลูกปัด แหวนทองคำ แหวนสำริด เศษภาชนะดินเผาสมัยทวาราวดี เศษเครื่องเคลือบราชวงศ์ชุง เทวรูปพระนารายณ์ทรงครุฑ ฯลฯ (ข้อมูลจาก: <http://www.prapayneethai.com>) เมืองโบราณพระรถหรือเมืองศรีมโหสถ เป็นโบราณสถานที่เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าความเป็นมาทางสถาปัตยกรรม ศิลปกรรมสมัยทวาราวดี คือ ประติมากรรมลอยตัวรูปพระวิษณุจตุรภุช หรือพระวิษณุ 4 กร ทำจากหินทราย ศิลปะทวาราวดี ที่มีลักษณะเฉพาะที่โดดเด่นของเมืองโบราณพระรถ และยังเป็นโบราณสถานที่มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรม ศิลปกรรม และวิถีชีวิตที่แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการด้านชาติพันธุ์ของชุมชน

ภาพที่ 6 เมืองศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี

2.2.4 เมืองโบราณนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

เมืองโบราณนครชัยศรี คือชื่อเดิมของเมืองนครปฐมสมัยโบราณ ตั้งอยู่ในบริเวณที่ราบลุ่มภาคกลางคือในอำเภอเมืองจังหวัดนครปฐมปัจจุบัน มีแม่น้ำบางแก้วไหลผ่านตัวเมืองด้านตะวันออก ใจกลางเมืองอยู่ตรงพระประโทณเจดีย์ ส่วนองค์ปฐมเจดีย์อยู่นอกเมืองไปทางตะวันตกของคูเมืองประมาณ 2 กิโลเมตร เป็นเมืองที่มีคูน้ำคันดินล้อมรอบตามลักษณะของเมืองในอารยธรรมทวารวดีที่ต้องสร้างคันดินและคูน้ำล้อมรอบเมืองเพื่อป้องกันน้ำท่วมในหน้าน้ำและเพื่อความสะดวกในการใช้น้ำจากคูเมืองเพื่อการเกษตร ในขณะเดียวกันก็เป็นเส้นทางคมนาคมและเป็นการป้องกันข้าศึกไปในตัวด้วย ตัวเมืองโบราณนครชัยศรี มีเนื้อที่ประมาณ 3,800 ไร่ หรือประมาณ 7.2 ตารางกิโลเมตร รูปร่างของเมืองเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า มุมมน ยาว 3,600 เมตร กว้าง 2,000 เมตร มีคูน้ำยาวไปรอบเมืองประมาณ 10 กิโลเมตร กว้างประมาณ 60 เมตร (ข้อมูลจาก : <http://tvaravati.npru.ac.th/PDF/0001.pdf>)

สำหรับโบราณสถานและโบราณวัตถุ ซึ่งค้นพบในเมืองโบราณนครชัยศรีที่สำคัญ ๆ ดังนี้

1. พระปฐมเจดีย์ ตั้งอยู่ภายในวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร เป็นพระเจดีย์ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ ทรงสันนิษฐานว่า น่าจะเป็นพระเจดีย์เก่ากว่าพระเจดีย์อื่น ๆ ในประเทศสยาม สันนิษฐานว่าสร้างสมัยทวารวดี ตั้งอยู่ที่เมืองนครไชยศรีในสมัยก่อน ปัจจุบันอยู่ในอำเภอเมืองนครปฐม องค์พระปฐมเจดีย์ เป็นพระเจดีย์ใหญ่ รูประฆังคว่ำปากผายขนาดใหญ่ โครงสร้างทำจากไม้ซุงนำมารัดด้วยโซ่เส้นใหญ่แล้วก่ออิฐถือปูนประดับด้วยกระเบื้องปูทับ ประกอบด้วยวิหาร 4 ทิศกำแพงแก้ว 2 ชั้น เป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ ของพระพุทธเจ้า เป็นที่เคารพสักการบูชาของบรรดาพุทธศาสนิกชนทั่วโลก ทางวัดกำหนดให้มีงาน

เทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ ในวันขึ้น 12 ค่ำ เดือน 12 ถึง วันแรม 5 ค่ำ เดือน 12 รวม 9 วัน 9 คืน เป็น ประจำทุกปี (ข้อมูลจาก : <http://www.paiduaykan.com/province/central/nakhonpathom/prathomchedi.html>)

2. พระประโทณเจดีย์ ตั้งอยู่ในวัดพระประโทณเจดีย์วรวิหาร ซึ่งเป็นวัดที่สร้างขึ้นในสมัยทวารวดี มีความรุ่งเรืองทางด้านศิลปวัตถุและสถาปัตยกรรม จากการขุดค้นทางโบราณคดีในบริเวณใกล้เคียงองค์พระประโทณเจดีย์ ได้พบรูปกวางหมอบศิลาฝังอยู่ในดิน รวมอยู่กับเจดีย์เก่า และบริเวณนั้นมีอิฐโบราณอยู่เป็นจำนวนมาก กวางหมอบศิลานั้นเป็นศิลปะแบบทวารวดี ที่ทำตามแบบในอินเดีย ครั้นสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช เพราะในสมัยพระเจ้าอโศกนี้ ยังไม่มีการสร้างพระพุทธรูปขึ้น จึงนิยมสร้างศิลปะวัตถุที่เกี่ยวกับสิ่งเวชนียสถานเป็นส่วนมาก เช่นรูปกวางหมอบ เสมาธรรมจักรก็เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับตอนที่พระพุทธเจ้า แสดงพระธรรมเทศนาเป็นครั้งแรกที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีหลักฐานที่ยืนยันความเป็นมาของวัดพระประโทณเจดีย์ ควบคู่กับความเป็นมาของอาณาจักรทวารวดี คือ ได้พบเหรียญเงิน 2 เหรียญ เส้นผ่าศูนย์กลาง 1.2 และ 1.5 เซนติเมตร ค้นพบที่บ้านสองตอน (ปัจจุบัน อยู่ใกล้บ้านหนองบอนงาม) หมู่ 2 ตำบลพระประโทน อ. เมืองนครปฐม จ. นครปฐม

ภาพที่ 7 เหรียญเงิน 2 เหรียญ พบที่บ้านสองตอน

ศาสตราจารย์ยอร์ช เซเดส์ อานศิลาจารึกบนเหรียญดังกล่าว ได้ความว่า "ศรีทวารวดี ศวรบุณยะ" ซึ่งแปลว่า "บุญของพระราชแห่งศรีทวารวดี" สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ กล่าวไว้ในเรื่องมูลเหตุการสร้างวัด ซึ่งกรมศาสนาพิมพ์ขึ้นไว้ในหนังสือชื่อไบลานตอนหนึ่ง ได้เอ่ยถึงวัดพระประโทณเจดีย์ว่า ชั้นเดิมพระพุทธรูปศาสนาคงจะรุ่งเรืองแต่ในบ้านเมืองแล้วจึงแผ่ออกไปที่อื่นโดยลำดับ ด้วยเหตุนี้วัดในสมัยก่อนยังปรากฏอยู่จึงมักอยู่ในท้องถิ่นอันเป็นเมืองเก่า และเป็นเมืองอันเคยเป็นเมืองหลวง นอกจากนี้พระองค์ยังได้ทรงสันนิษฐานถึงเหตุแห่งการสร้างวัดไว้ว่าการสร้างวัดแต่สมัยก่อน มี 2 ประการ คือ สร้างเป็นพุทธเจดีย์ ถือว่าเป็นหลักของพระพุทธรูปศาสนาใน

ที่แห่งนั้นอย่างหนึ่ง สร้างเป็นอนุสาวรีย์เจดีย์ เป็นที่บรรจุอัฐิของท่านผู้ทรงคุณธรรมในศาสนาอินเดีย โบราณอย่างหนึ่ง แต่ก็อุทิศให้เป็นเรือนเจดีย์ในพระพุทธศาสนาด้วย เนื่องจากวัดในสมัยทวารวดีนั้น คงจะมีหลายวัดที่มีความสำคัญ เช่น วัดพระปฐมเจดีย์ วัดพระงาม วัดพระประโทณเจดีย์ เป็นต้น แต่หลักฐานที่ยืนยันว่าพระประโทณเจดีย์อยู่กลางเมืองศูนย์กลางความเจริญในสมัยทวารวดี ก็คือ จากการค้นพบโดยการถ่ายภาพทางอากาศ ที่หม่อมเจ้าสุภัทรดิศ ดิศกุล ทรงบรรยายที่พระประโทณเจดีย์และเจดีย์จุลประโทน

วัดพระประโทณเจดีย์วรวิหาร ในปัจจุบันเป็นวัดที่มีลักษณะเฉพาะที่สำคัญ 6 ด้านด้วยกัน คือ

1. เป็นวัดที่มีความสะอาดสวยงาม เจริญตาเจริญใจของผู้พบเห็น
2. เป็นวัดที่มีการวางผังอย่างดีเยี่ยม สิ่งปลูกสร้างภายในวัดเป็นระเบียบเรียบร้อย ทรงไทยทั้งหมด
3. เป็นวัดที่ส่งเสริมสนับสนุน การศึกษาของพระภิกษุสามเณรมาโดยตลอด พระภิกษุสามเณรของวัด จึงมีแต่รูปที่ฝึกฝนแต่การศึกษาเกือบทั้งหมด
4. เป็นวัดที่ริเริ่มและดำเนินโครงการข้าวกันบาตร เพื่อสงเคราะห์นักเรียนโรงเรียนวัดพระประโทณเจดีย์ มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 มาจนถึงปัจจุบัน และมีนักเรียนมารับประทานอาหาร 30-40 คน ของวันที่ทำการเปิดสอนทุกวัน
5. เป็นที่ประดิษฐานขององค์พระประโทณเจดีย์ ซึ่งเป็นปูชนียสถานสำคัญ เป็นแบบทวารวดี
6. เป็นวัดที่มีการปกครองโดยยึดหลักพระธรรมวินัย ที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสไว้ และทรงบัญญัติไว้ และตาม พ.ร.บ. คณะสงฆ์ กฎระเบียบของมหาเถรสมาคม คำสั่งของผู้บังคับบัญชา เป็นหลักสำคัญ (ข้อมูลจาก: <http://www.oocities.org/prapatone/templehist.html>)

โบราณสถานนครชัยศรี ลักษณะโดดเด่นของเมืองโบราณนครชัยศรี ส่วนใหญ่เป็นโบราณสถาน และโบราณวัตถุสมัยทวารวดี นอกจากนั้นยังมีความโดดเด่นด้านสถาปัตยกรรมที่เก่าแก่ ที่มีเรื่องราวเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว และสถานที่อยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ มากนัก ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวได้สะดวก จึงเป็นเมืองโบราณที่โดดเด่นมีสำคัญทางประวัติศาสตร์อีกแห่งหนึ่ง

ภาพที่ 8 พระประโทมเจดีย์ก่อนและหลังบูรณะ

2.2.5 เมืองโบราณโคกไม้เดน

เมืองโบราณโคกไม้เดนหรือเมืองบนโคกไม้เดน ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 8 ตำบลท่าน้ำอ้อย อำเภอยะหริ่ง จังหวัดนครสวรรค์ มีถนนทางหลวงหมายเลข 1 ตัดทับแนวกำแพงเมืองชั้นนอกบางส่วน คูน้ำและคันดินของเมืองจะอยู่ฝั่งซ้ายของถนน ส่วนโบราณสถานที่ขุดพบจะอยู่ฝั่งขวาบริเวณวัดเขาไม้เดน ในอดีตเมืองนี้เป็นอู่ต่อเรือที่สำคัญ ชื่อเมือง "ไม้เดน" คือไม้ผลที่พบมากบริเวณนี้ ค้นพบเมืองโบราณโคกไม้เดน ครั้งแรกในปี พ.ศ.2507 มีลักษณะเป็นเมืองโบราณรูปวงรียาว 1000 เมตร กว้าง 800 เมตร ซึ่งมีขนาดเล็กกว่าเมืองคูบัวครั้งหนึ่ง โบราณสถานที่ขุดพบทั้งหมดเป็นฐานเจดีย์ทั้งสิ้น 16 จุด ทางด้านฝั่งตะวันตกของถนน เป็นส่วนที่พบร่องรอยคูน้ำ-คันดินของเมืองในเขตอำเภอยะหริ่ง ที่ตั้งของเมืองบนและโบราณสถานโคกไม้เดน มีอาณาเขตเชื่อมต่อกับอำเภอมโนรมย์ ของจังหวัดชัยนาท ได้พบชิ้นส่วนหินสลักรูปธรรมจักรและเสาจำนวนหนึ่ง ของยุคทวารวดี มีจารึกอักษรปัลลวะ (อินเดียนไต้) ในบริเวณบ้านหางน้ำสาคร ตำบลหางน้ำสาคร อำเภอมโนรมย์และบ้านอู่ตะเภา ตำบลอู่ตะเภา อำเภอมโนรมย์ ก็มี "เมืองอู่ตะเภา" เป็นเมืองโบราณสมัยทวารวดี ที่มีคูน้ำ-คันดิน และพบซากเจดีย์ก่อด้วยอิฐ เช่นเดียวกับที่โคกไม้เดน

นอกจากนี้ ชุมชนที่เมืองบนอาจจะเป็นกลุ่มเดียวกับชุมชนที่เมืองโบราณจันเสน ในอำเภอดาคลี จังหวัดนครสวรรค์ แต่เมืองจันเสนมีพัฒนาการที่เก่ากว่า เพราะเป็นเมืองโบราณสมัยทวารวดีในยุคแรก ๆ บนลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา โดยพัฒนาขึ้นมาจากชุมชนก่อนประวัติศาสตร์ยุคโลหะ มีอายุราว 2,800 - 2,500 ปี มาแล้ว วัตถุโบราณที่พบในเมืองโบราณแถบลุ่มน้ำเจ้าพระยาหลายเมืองทั้งเมืองบน เมืองจันเสน และเมืองในสมัยทวารวดีอื่นๆ แสดงให้เห็นถึงการติดต่อสัมพันธ์ทางการค้า แลกเปลี่ยนเชื่อมโยงความเป็นสังคมต่างถิ่นร่วมยุค เช่น ตะเกียงดินเผาแบบโรมันที่พบจากเมืองบน มีลักษณะเปรียบเทียบกับที่พบในเมืองจันเสน มีการก่อสร้าง "พิพิธภัณฑสถานวัดเขาไม้เดน" จัดแสดงโบราณวัตถุที่ค้นพบในบริเวณบ้านโคกไม้เดนและใกล้เคียง เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมความรู้ให้แก่ท้องถิ่น

ภาพที่ 9 เมืองโบราณโคกไม้เดน โบราณสถานหมายเลข 1 และเครื่องมือเหล็ก

2.3 ศึกษาตัวอย่างการดำเนินงานที่ดี (Best Practice)

ข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวที่ใช้เมืองโบราณในการส่งเสริมการท่องเที่ยว

ประติมากรรมที่แสดงถึงศิลปะในยุคสมัยต่าง ๆ รวมทั้งวัฒนธรรมที่ถ่ายทอดสืบเนื่องกันมา กลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สามารถนำไปใช้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยเฉพาะในปัจจุบันการเดินทางที่มีประสิทธิภาพและสะดวกมากยิ่งขึ้น ทำให้ผู้คนสามารถเดินทางท่องเที่ยว ได้ไปสัมผัสกับแหล่งประวัติศาสตร์หรือโบราณสถานที่มีชื่อเสียงไปทั่วโลกได้สะดวกมากขึ้น การนำโบราณสถานทางประวัติศาสตร์เข้ามามีส่วนในการดึงดูดนักท่องเที่ยวโดยในแต่ละที่ต่างมีแนวคิดในการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวที่น่าสนใจเกิดขึ้น ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาตัวอย่างการดำเนินงานที่ดี (Best Practice) ของสถานที่ที่มีการใช้โบราณสถานทางประวัติศาสตร์เข้ามาส่งเสริมการท่องเที่ยวจนประสบความสำเร็จ และมีนักท่องเที่ยวจากทั่วทุกมุมโลกเดินทางไปเยี่ยมชมสถานที่เหล่านั้น

Best Practice คือ วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ ในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จ ซึ่งเป็นผลมาจากการนำความรู้ไปปฏิบัติจริง แล้วสรุปความรู้และประสบการณ์นั้น เป็นแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดของตนเอง (บุรชัย ศิริมหาสาร, 2548)

2.3.1 กรณีศึกษาเมืองบาส (Bath)

ข้อมูลทั่วไป

บาส (Bath) เป็นเมืองที่มีฐานะนครในมณฑลซอมเมอร์เซ็ทในภาคการปกครองตะวันตกเฉียงใต้ของอังกฤษ บาสตั้งอยู่ห่างจากลอนดอนไปทางตะวันตก 156 กิโลเมตร และจากบริสตอลไปทางตะวันออกเฉียงใต้ 21 กิโลเมตร

เมืองบาสมีประชากรทั้งหมดประมาณ 80,000 คน บาสได้รับพระราชทานฐานะเป็น “นคร” โดยสมเด็จพระราชินีนาถเอลิซาเบธที่ 1 ในปี ค.ศ. 1590 และได้เป็นเทศบาลมณฑล ในปี ค.ศ. 1889 ตัวเมืองบาสตั้งอยู่บนเนินหลายลูกในหุบเขาของแม่น้ำเอวอนในบริเวณที่มีน้ำพุร้อนธรรมชาติที่เป็นที่ตั้งถิ่นฐานของโรมัน ผู้สร้างโรงอาบน้ำโรมัน (Roman Bath) และวิหาร ตั้งชื่อเมืองว่า “Aquae Sulis” เมืองบาสเป็นสถานที่ที่สมเด็จพระเจ้าเอ็ดการ์ผู้รักสงบทำพิธีราชาภิเษกเป็นพระมหากษัตริย์อังกฤษที่มหาวิหารบาส ในปี ค.ศ. 973 ต่อมาในสมัยจอร์เจียบาสกลายเป็นเมืองน้ำแร่ที่เป็นที่นิยมกันมาก ซึ่งทำให้เมืองขยายตัวขึ้นมากและมีสถาปัตยกรรมจอร์เจียที่เด่น ๆ ที่สร้างจากหินบาสที่เป็นหินสีเหลืองนวล

ภายในเมืองบาส มีโรงละคร พิพิธภัณฑสถานและสิ่งสำคัญทางวัฒนธรรมและทางการศึกษาที่ทำให้กลายเป็นเมืองที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว เมืองบาสมีมหาวิทยาลัย 2 แห่ง วิทยาลัยและสถานศึกษาอื่นๆ แรงงานส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมบริการและมีความเจริญเติบโตทางด้านข้อมูลและเทคโนโลยีที่สร้างงานให้แก่ผู้อยู่อาศัยในเมืองบาสเองและบริเวณปริมณฑล (ข้อมูลจาก : <https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%9A%E0%B8%B2%E0%B8%98>)

สถานที่สำคัญในเมืองบาสคือ **โรมันบาส (Roman Baths)** โรงอาบน้ำของชาวโรมันที่มีอายุกว่า 2,000 ปี ซึ่งเป็นสถานที่อาบน้ำแร่ตั้งแต่ยุคโรมัน เมื่อชาวโรมันเข้ามาบูรณการเกาะอังกฤษในสมัยปีคริสต์ศักราช 43 พวกโรมันมาถึงเมืองบาส เมื่อปี ค.ศ. 60 ได้สร้างโรงอาบน้ำ Roman Bath และวิหาร(Temple) ในชั้นใต้ดินลึกลงไป 2 เมตร โดยมีน้ำแร่ร้อนตามธรรมชาติกว่า 40 องศา ไหลมาตลอดไม่ต่ำกว่า 1 ล้านลิตรต่อวัน ตั้งชื่อเมืองว่า Aquae Sulis ตามชื่อเทพธิดาน้ำ Sulis Minerva เทพเจ้าที่มีอำนาจในการรักษาโรค เทียบได้กับเทพีอิธีนาในตำนานกรีก ในอดีตผู้คนเชื่อว่าเป็นปรากฏการณ์ตามธรรมชาติ ที่พระเจ้าได้สร้างขึ้นมา เป็นน้ำพุร้อนศักดิ์สิทธิ์ ผู้คนเข้ามาเพื่อมาขอพร หรือเชื่อว่าสามารถรักษาโรคให้หายได้ นอกจากนี้ยังได้มีการสร้างวิหารถัดไปจากโรงอาบน้ำเพื่ออุทิศให้กับเทพธิดาน้ำ ในยุคนั้นมีคนในเมืองนี้แค่ 1-2 พันคนเท่านั้น ในช่วงต้นศตวรรษที่ 4 Roman Bath และวิหาร Sulis Minerva มีการสร้างขยายต่อเติมออกไปมาก เพื่อรองรับผู้เดินทางเข้ามาในเมือง ก่อนที่พวกโรมันจะจากไปได้ทิ้งร้างไว้เป็นเวลาหลายร้อยปี เหลือเพียงซากปรักหักพังทับถมอยู่ใต้พื้นดิน ต่อมาในช่วงศตวรรษที่ 12 ได้มีการสร้าง King's Bath คร่อมทับ

ของเดิม จนถึงศตวรรษที่ 18 ได้มีการขุดซากปรักหักพัง จนได้พบกับซากปรักหักพังของ Roman Baths และได้รับการบูรณะขึ้นมาใหม่ โดยพยายามที่จะคงรูปแบบสถาปัตยกรรมแบบเดิม ควบคู่ไปกับการก่อสร้างแบบใหม่ที่ใช้วัสดุคงทนกว่า ย้อนเวลาให้นักท่องเที่ยวอย่างเราได้รู้สึกเหมือนกับว่าอยู่ในโรมันบาธยุคเริ่มต้นจริง ๆ การแก้ไขอีกส่วนหนึ่งก็คือปัญหาของการควบคุมน้ำ แต่เดิมเลยที่นี้จะมีปัญหาน้ำล้นในช่วงฤดูฝนและน้ำน้อยในช่วงฤดูอื่น ๆ รวมถึงอุณหภูมิของบ่อน้ำร้อนที่ไม่แน่นอน สองพี่น้องวิศวกร จอห์น วูด (John Wood) เป็นผู้รับหน้าที่ในการดูแลปัญหาในส่วนนี้ ด้วยการใช้ระบบเดินน้ำที่ถือเป็นหลักการใหม่ในยุคนั้นเข้ามาจัดการแบ่งระดับน้ำให้มีทั้งโซนน้ำร้อนและโซนน้ำเย็น จนสามารถรักษาระดับน้ำให้คงที่ได้ตลอดทั้งปี

โดยปัจจุบันซากอาคารเก่าก็ยังคงได้รับการรักษาไว้เป็นอย่างดี สถาปัตยกรรมที่สวยงาม ทั้งเสาหิน อาคาร และบ่อน้ำธรรมชาติ ทุกอย่างนี้รวมตัวกันกลายเป็นสไตล์นีโอคลาสสิกที่น่าชื่นชมตลอดกาลและเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก การปรับปรุงดังกล่าวนี้ส่วนมากจะเป็นการแก้ไขตัวอาคาร โดยเน้นให้เห็นถึงสถาปัตยกรรมในรูปแบบเดิม หลังจากนั้นโรงอาบน้ำโรมัน แห่งนี้ก็ได้รับการบูรณะอยู่เรื่อยๆ ในจุดต่างๆ เพื่อให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวในการเข้าชมได้ตลอดทั้งปี นอกจากโรงอาบน้ำแล้ว โรมันบาธยังเปรียบเสมือนพิพิธภัณฑ์ชั้นเยี่ยมที่มีเงินเหรียญทอง สำริด เสาหินสไตล์ โครินเธียน (Corinthian) และประติมากรรมแกะสลักที่แสดงถึงความยิ่งใหญ่และชัยชนะของชาวโรมันอีกด้วย

การท่องเที่ยวชมโรงอาบน้ำแต่ละจุดก็จะมีป้ายอธิบายเรื่องราวความเป็นมาโดยเริ่มจากด้านบน e Terrace จุดริมระเบียง ได้สร้างเสร็จเมื่อปี 1897 เมื่อได้มีการบูรณะและได้เปิดให้ประชาชนทั่วไปเข้าชม ริมระเบียงชั้นสองนี้จะมีรูปปั้นของผู้ปกครองจากโรมัน จักรพรรดิต่าง ๆ เช่น จูเลียส ซีซาร์, จักรพรรดิ Constantine มหาราช เมื่อลงสู่ชั้นล่าง The Great Bath บ่อน้ำกลางของ Roman Bath ลึก 1.6 เมตร รอบ ๆ จะมีทางลงให้ชาวโรมันได้ลงไปแช่น้ำกัน เพื่อเป็นที่พบปะหรือเจรจาธุรกิจกัน โดยในสมัยนั้นสามารถนำโต๊ะตัวเล็ก ๆ ลงไปสำหรับวางของว่างและเครื่องดื่มได้น้ำในสระเป็นสีเขียวหม่น ๆ เกิดจากปฏิกิริยาทางเคมีกับหินพื้นบ่อ เมื่อหลายสิบปีก่อนอนุญาตให้คนลงไปเล่นในสระได้ แต่ปัจจุบันไม่อนุญาตให้ลงสระ น้ำในสระจะมีความร้อน ท้ายสุดจะมีการให้ทดลองดื่มน้ำแร่ซึ่งมี รสชาติเผื่อน ๆ หลังจากเดินชมห้องสุดท้ายจะมีทางออกที่จะพบกับร้านขายของที่ระลึกสินค้าขึ้นชื่อที่นี้จะเป็นพวกสบู่ ครีมอาบน้ำ น้ำมันทาผิว ไปสการ์ด magnet ฯลฯ

ในเมืองบารมีบ่อน้ำพุร้อนธรรมชาติ (hot springs) 3 แห่งด้วยกัน บ่อน้ำพุร้อนธรรมชาติที่ใหญ่ที่สุดคือ ที่ Roman Sacred Spring ซึ่งมีน้ำผุดจากใต้ดินลึกประมาณ 3000 เมตร ในน้ำมีแร่ธาตุ 43 ชนิดและน้ำไหลในอัตราประมาณ 1,250,000 ลิตรต่อวัน ปัจจุบันบารมีประชากรประมาณ 80,000 คน ยังคงร่องรอยแห่งประวัติศาสตร์ให้ผู้คนจากทั่วโลกได้มาชื่นชม ทั้งโรงอาบน้ำโรมัน วิหาร อาคารโบราณ พร้อมความรื่นรมย์ของที่พักรัก โรงละคร พิพิธภัณฑสถาน ทำให้มียอดนักท่องเที่ยวนับล้านคนในแต่ละปีเนื่องจากมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากจึงมีร้านขายสินค้าของที่ระลึกจำนวนมาก นอกจากการเข้าเยี่ยมชม Roman Bath แล้ว อีกสถานที่หนึ่งที่จะพลาดไม่ได้คือการทดลองอาบน้ำแบบชาวโรมันที่เป็นการอาบน้ำภายใต้อาคารที่ทันสมัย (ข้อมูลจาก : <http://www.visitbath.co.uk>)

การดำเนินการ

เมืองบารมีได้รับการยกย่องให้เป็นมรดกโลกในปี ค.ศ. 1987 มีการบูรณะและปรับปรุงเมืองบารมีให้เป็นเมืองท่องเที่ยว สถาปัตยกรรมที่สวยงามยังคงความโดดเด่น จัดให้เข้าชมในแต่ละส่วน คือ บ่อน้ำแร่ศักดิ์สิทธิ์ สิ่งที่สุดค้นพบ วิหาร ลานวิหาร วัตถุที่ขุดได้จาก Roman Bath ทางสำหรับน้ำร้อน ร้านขายของขนาดเล็ก บ่อเก็บน้ำแร่ใหญ่ บ่อเก็บน้ำแร่ด้านตะวันออก บ่อเก็บน้ำแร่ด้านตะวันตก ในแต่ละส่วนดังนี้

1. ภายในมีวิดีโอฉายภาพตลอดเส้นทางในการเดินเข้าชมแต่ละห้อง ที่บรรยายภาพเหตุการณ์ในแต่ละห้องว่ามีกิจกรรมใดเกิดขึ้นในแต่ละห้องที่บางห้องมีสภาพปรักหักพัง ที่เหลือเพียงแค่ร่องรอยให้เห็น รวมทั้งมีวิดีโอแสดงภาพขั้นตอนการบูรณะสระให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเหมือนทุกวันนี้ แสดงภาพสมัยที่ขุดเจอใหม่ๆ ยังเป็นซากปรักหักพัง นำนักวิชาการมาศึกษา ออกแบบฟื้นฟูขึ้นมาใหม่ตามจินตนาการที่อาศัยหลักวิชาการเข้ามาช่วย

2. มีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ในการนำเสนอเรื่องราวของ Roman Bath เช่น จุดอธิบายสถานที่ต่าง ๆ ภายในแต่ละจุด ที่นักท่องเที่ยวสามารถเลือกเพื่อศึกษาแต่ละส่วนได้พร้อมทั้งมีวิดีโอฉายภาพจำลองเหตุการณ์ให้ชมในจอภาพ

3. การจัดแสดงโบราณวัตถุที่ขุดพบ เช่น เหรียญต่าง ๆ เครื่องบูชาเทพธิดา Sulis Minerva ที่สำคัญคือศีรษะของเทพเจ้า Gorgon's Head เคลือบทองบรอนซ์ของ goddess Sulis Minerva สิ่งที่สุดค้นได้จาก Sacred Spring รวมทั้งแท่นบูชาและแผ่นจารึกหน้าหลุมฝังศพซึ่งแสดงเกี่ยวกับประวัตินิทานและผู้มาเยือนบ่อน้ำแร่ธรรมชาติแห่งนี้

4. เวลาเปิดบริการในแต่ละเดือนจะไม่เหมือนกัน โดยช่วงเดือนมีนาคม – มิถุนายน เปิดเวลา 09.00-18.00 น. เดือนกรกฎาคม – สิงหาคม เปิดเวลา 08.00 - 18.00 น. เดือนพฤศจิกายน – กุมภาพันธ์ เปิดเวลา 09.30-17.30 ราคาค่าเข้าชมสำหรับเด็ก £7.50 ราคาค่าเข้าชมของผู้ใหญ่ £11.50 (ข้อมูลจาก : www.romanbaths.co.uk)

5. ตอบสนองความเชื่อส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว โดยการจัดให้มีการแหล่งอาบน้ำแร่ แช่น้ำแร่เพื่อรักษาโรคตามความเชื่อของแต่ละบุคคลภายในเมือง

6. การจัดสถานที่ใกล้เคียง Roman Bath ในเมืองบาร ให้มีลักษณะคล้ายของเดิม เพื่อคงสภาพความงามและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้าไปศึกษาพร้อมทั้งท่องเที่ยวได้ และสถานที่ให้สามารถอาบน้ำแร่และแช่น้ำแร่ได้

8. จัดร้านที่ทางออกเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเลือกซื้อของที่ระลึก พร้อมมีการถ่ายภาพคู่รักกับหุ่นคู่รักที่แต่งตัวเหมือนกับตัวละครในวรรณกรรม

9. มีบริการผู้นำชมโดยไม่คิดมูลค่า และมีแผนที่นำชมมีฉบับที่แปลเป็นภาษาไทยพิเศษเพื่อให้นักท่องเที่ยวชาวไทย

10. มีบริการจัดให้ชิมน้ำแร่เมืองบาร มีห้อง Pump Room บริการอาหารว่างและน้ำดื่ม

ความสำเร็จ

Roman Bath สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทั่วโลกให้เดินทางไปท่องเที่ยวที่บาร ได้เป็นจำนวนมากในแต่ละปี สถานที่ดังกล่าวได้รับนิยม เห็นได้จากการนำเสนอภาพสถานที่ท่องเที่ยวบนเว็บไซต์ต่าง ๆ รวมทั้งหนังสือท่องเที่ยว สื่อโทรทัศน์ นิตยสารการท่องเที่ยว เมืองบาร ได้รับฐานะเป็นเมืองมรดกโลกในปี ค.ศ. 1987 และมีโรงละคร พิพิธภัณฑสถานและสิ่งสำคัญทางวัฒนธรรม และทางการกีฬาที่ทำให้กลายเป็นเมืองที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวโดยมีนักท่องเที่ยวค้างคืนหนึ่งล้านคน และนักท่องเที่ยววันเดียว 3.8 คนต่อปี เมืองบารมีมหาวิทยาลัยสองมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยและสถานศึกษาอื่นๆ แรงงานส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมบริการและมีความเจริญเติบโตทางด้านข้อมูลและเทคโนโลยีที่สร้างงานให้แก่ผู้อยู่อาศัยในเมืองบารเองและบริเวณปริมณฑล (ข้อมูลจาก : [https://th.wikipedia.org/wiki /%E0%B8%9A%E0%B8%B2%E0%B8%98](https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%9A%E0%B8%B2%E0%B8%98))

ประโยชน์จากการดำเนินงาน

มีรายได้หมุนเวียนเข้าสู่ประเทศ ประชาชนมีรายได้เพิ่ม สร้างชื่อเสียงด้านการท่องเที่ยวให้กับเมืองบาร

ภาพที่ 10 Roman Bath

ที่มา : <http://www.108trips.com/blog-1597>

ภาพที่ 11 Plunge Pools เป็นบ่อน้ำแร่ที่มีการฉายภาพ 3 มิติ

ที่มา : <http://www.108trips.com/blog-1597>

ภาพที่ 12 Temple Pediment ตรงกลางคือ ภาพแกะสลักนูนสูงของหัว Gorgon

ซึ่งเป็นตัวแทนของเทพ Sulis Minerva

ที่มา : <http://uk-england-guides.blogspot.com/2014/08/roman-baths.html>

ภาพที่ 13 วัตถุโบราณที่ค้นพบ

ที่มา : <http://uk-england-guides.blogspot.com/2014/08/roman-baths.html>

ภาพที่ 14 การขุดแต่งโบราณสถาน

ที่มา : <http://uk-england-guides.blogspot.com/2014/08/roman-baths.html>

ภาพที่ 15 การฉายภาพประกอบภายในแต่ละห้อง

ที่มา: <http://2g.pantip.com/cafe/gallery/topic/G3599182/G3599182.html>

ภาพที่ 16 ของที่ระลึกเหรียญโรมันจำลองทำจากพิมพ์ของเหรียญจริง magnet และโปสการ์ด

เปรียบเทียบตัวอย่างการดำเนินการที่ดีของเมืองบาร กับการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนเมืองโบราณอุทอง

Roman Bath มีการจัดการที่ดีสำหรับให้นักท่องเที่ยวได้มาท่องเที่ยวและสัมผัสบรรยากาศสถานที่อาบน้ำโบราณยุคโรมัน มีพิพิธภัณฑ์จัดแสดงโบราณวัตถุต่าง ๆ ที่ขุดค้นพบ เช่นเดียวกับเมืองโบราณอุทอง และพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอุทอง นอกจากนี้ยังขุดค้นพบแร่ Gemstone นำมาทำเครื่องประดับ เช่นเดียวกับการค้นพบลูกปัดในสมัยทวารวดีที่อุทอง ที่ผู้คนพากันนำมาทำเครื่องประดับ และเชื่อถือในเรื่องมงคลและความเชื่อต่าง ๆ เกี่ยวกับลูกปัด นอกจากนี้ยังมีการบูรณะโบราณสถานตามหลักวิชาการผสมผสานกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งเมืองโบราณอุทองกำลังจะดำเนินการจัดทำโครงการพัฒนาพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ อุทอง รวมถึงโครงการสำรวจและอนุรักษ์โบราณสถานและแหล่งโบราณคดีเมืองโบราณอุทอง

2.3.2 โคลอสเซียม (Roman Colosseum)

ข้อมูลทั่วไป

โคลอสเซียม หรือ โคลิเซียม เป็นสนามกีฬากลางแจ้ง ขนาดใหญ่ ตั้งอยู่ใจกลางกรุงโรม ประเทศอิตาลี เป็นสิ่งก่อสร้างขนาดใหญ่ถือเป็นสุดยอดสถาปัตยกรรม และทางวิศวกรรมแห่งยุคโรมันที่มีการก่อสร้างขึ้น จึงทำให้โคลอสเซียม สนามกีฬาโรมันแห่งนี้เป็น 1 ใน 7 สิ่งมหัศจรรย์ของโลก โคลอสเซียมเริ่มสร้างขึ้นในสมัยจักรพรรดิเวสเปเซียนแห่งจักรวรรดิโรมัน และสร้างเสร็จในสมัยของจักรพรรดิไททัสในคริสต์ศตวรรษที่ 1 หรือประมาณปี ค.ศ. 80 อัฒจันทร์เป็นรูปวงกลม ก่อด้วยอิฐและหินทรายโครงสร้างวงกลมรี มี 4 ชั้น แยกเป็นสองส่วน ส่วนบนประกอบด้วย ระเบียงเปิด 3 ชั้น สร้างด้วยหินปูน และชั้นที่ 4 สร้างเป็นห้องพร้อมด้วยออกแบบหน้าต่างวันละสองห้อง

ต่อหนึ่งช่อง เส้นผ่านศูนย์กลางจากด้านตะวันออกถึงตะวันตก 188 เมตร จากทิศเหนือจดทิศใต้ 156 เมตร วัสดุสำคัญในการก่อสร้าง ประกอบด้วย เสาหลักสร้างด้วยหินปูนแกร่ง ขณะที่เสาทั่วไปสร้างด้วยหินปูนชนิดพรุนและอิฐ พื้นและกำแพงสร้างด้วยกระเบื้อง และเพดานทรงโค้งภายในอาคารสร้างด้วยซีเมนต์ จากการใช้วัสดุผสมในงานก่อสร้างดังกล่าว ทำให้โคลอสเซียมมีความทนทานสูง นอกจากจะเป็นสถาปัตยกรรมที่มีขนาดใหญ่กว่า 2,000 ปี ใช้เวลาก่อสร้างแล้วเสร็จประมาณ 10 ปี ด้วยความสามารถและเครื่องมือในสมัยนั้น มีการออกแบบอย่างชาญฉลาดโดยสร้างให้สนามกีฬา มีลักษณะเป็นรูปวงรี เพื่อให้ผู้ชมรู้สึกเข้าใกล้นักกีฬา และมีการออกแบบทางระบายน้ำเพื่อไม่ให้น้ำท่วมขังในสนามขณะเกิดฝนตก โถงทางเดินและบันไดซึ่งนำไปสู่ทางเข้า 76 ช่องทาง ที่สามารถทำให้ผู้ชม 50,000 คน ไปสู่ที่นั่งของตนได้ภายในเวลาไม่เกินนาที รวมทั้งทางเดินใต้ดินที่เหมือนกับเขาวงกตห้องโถงต่างๆ ที่มีไว้ให้นักสู้เตรียมตัวและเตรียมสัตว์ป่าให้พร้อม และเวทีที่ยกขึ้นด้วยรอกเพื่อปิดบังประตูกลบนพื้นสังเวียน ที่ช่วยความตื่นเต้นให้กับผู้ชม โคลอสเซียมถือเป็นต้นแบบของสนามกีฬาต่างๆ ในปัจจุบัน ถูกใช้จัดการแข่งขัน “Gladiator” กลาดิเอเตอร์ คือ การต่อสู้แบบกลาดิเอเตอร์เริ่มขึ้นในฐานะพิธีกรรมในงานศพของพลเมืองที่มั่งคั่ง ในหลายศตวรรษกีฬาชนิดนี้ได้พัฒนาเป็นความบันเทิงที่ได้รับความนิยม สัตว์ป่ามากมายถูกฆ่าในการต่อสู้ การประหาร และการแสดงละครเกี่ยวกับทวยเทพเพื่อมอบความบันเทิงให้แก่ผู้ชม ปัจจุบัน สนามกีฬาโคลอสเซียมได้กลายเป็นสัญลักษณ์แห่งการต่อต้านโทษประหารชีวิต โดยโคลอสเซียมจะส่องสว่างด้วยสีเหลืองทุกครั้งที่มีการกลับคำตัดสินหรือยกเลิกโทษประหารชีวิตไม่ว่าจะที่ไหนในโลก (ข้อมูลจาก : <http://www.rome.info/colosseum>)

ปี ค.ศ. 1744 ยุค Pope Bene Dict XIV มีแนวคิดที่จะทำลายโคลอสเซียม เพราะคิดว่าเป็นสิ่งที่ทำให้คนและสัตว์จำนวนมากต้องมาตายลงเพื่อสนองความบันเทิง เห็นว่าควรทำลายสถานที่แห่งนี้ และให้รื้อก้อนหินหรือหินอ่อนบางส่วนไปก่อสร้างโบสถ์ หรืออาคารต่าง ๆ ในกรุงโรมแทน เวลาผ่านไปโคลอสเซียมถูกทำลายอย่างรวดเร็ว และเริ่มมีความเห็นใหม่ว่าควรยุติการนำหินต่าง ๆ ไปสร้างอย่างอื่นแต่ควรเก็บส่วนที่เหลือไว้เป็นเครื่องเตือนใจ เพื่อไม่ให้เกิดเหตุการณ์เช่นนี้อีกตั้งแต่ ค.ศ. 1805 จึงมีนโยบายบูรณะซ่อมแซม และส่งเสริมการท่องเที่ยวมาจนถึงปัจจุบัน

การดำเนินการ

โคลอสเซียมในปัจจุบันมีบางส่วนที่พังทลายลงไปมาก ตั้งแต่สมัยยุคกลางเนื่องจากเกิดแผ่นดินไหวครั้งใหญ่ในกรุงโรม และจากภัยธรรมชาติหลายครั้ง และภาวะสงคราม ซึ่งกรุงโรมถูกรุกรานบ่อยครั้ง ทำให้ โคลอสเซียมเดิมพังทลายไปเกือบหมด งานบูรณะซ่อมแซมจึงเกิดขึ้นครั้งแรกเมื่อ ปี ค.ศ. 217 แต่ยังไม่แล้วเสร็จและถูกทิ้งร้างหลังจากเกิดแผ่นดินไหวครั้งใหญ่ของอิตาลี ต่อมา โป๊ปเกรกอเรียส แมกนุส องค์ประมุขคริสตจักรคาทอลิก ในช่วงปี ค.ศ. 590-604 ได้บูรณะและเปลี่ยนโคลอสเซียมให้เป็นโบสถ์ สนามประลองยูทอร์จจึงกลายเป็นโบสถ์ตั้งแต่นั้นมา จนถึงยุคนโปเลียนขึ้นครองราชย์ ระหว่างปี 1809-1815 โคลอสเซียม ได้รับการบูรณะซ่อมแซมมาอย่าง

ต่อเนื่อง ล่าสุดเมื่อปี ค.ศ. 1992 ธนาคารเอกชนแห่งหนึ่งได้ให้สนับสนุนงบประมาณบูรณะโคลอสเซียม ครั้งใหญ่แล้วเสร็จสมบูรณ์เมื่อปี 2003 (ข้อมูลจาก : <http://travel.mthai.com/world-travel/64882.html>)

ปัจจุบัน โคลอสเซียมจะมีการบูรณะครั้งยิ่งใหญ่ ซึ่งจะเริ่มในเดือนธันวาคมโดยเป็นโครงการที่ได้รับเงินทุนจากมหาเศรษฐีดิโอโก เดลลา วิลเล ชาวอิตาลีซึ่งต้องการรักษาอนุสรณ์สถานที่กำลังผุพัง กระทรวงวัฒนธรรมอิตาลีระบุว่า สัญญาส่วนแรกของโครงการบูรณะฟื้นฟู ซึ่งเป็นการชำระล้างทำความสะอาดโคลอสเซียมที่ถูกปกคลุมไปด้วยฝุ่นและมลพิษจากการจราจรโดยรอบ มีมูลค่า 10.2 ล้านดอลลาร์สหรัฐ การฟื้นฟูบูรณะจะใช้เวลา 2 ปีครึ่ง (2014 – 2016) ซึ่งในระหว่างนี้จะมีการสร้างนั่งร้านเพื่อซ่อมแซมแต่ยังเปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าชมความงดงามของโคลอสเซียมได้ มหาเศรษฐีเดลลา วิลเล เจ้าของอาณาจักรผลิตรองเท้ายี่ห้อทอดส์ ผู้สนับสนุนเงินทุนการบูรณะโคลอสเซียมแสดงความหวังว่า ความริเริ่มของเขาจะกระตุ้นให้ธุรกิจเอกชนรายอื่นบริจาคเงินเพื่อบูรณะฟื้นฟูอนุสรณ์สถานของอิตาลี ซึ่งบริษัททอดส์จะได้สิทธิในการใช้โลโก้ของโคลอสเซียมถึง 15 ปี และในบัตรเข้าชมโคลอสเซียมก็จะมีโลโก้ของทอดส์ด้วย ซึ่งการบูรณะครั้งนี้ต้องรีบดำเนินการ และมีผลการศึกษาเมื่อไม่นานมานี้ พบว่าตัวอาคารทั้งหมดของโคลอสเซียม กำลังเอียงลง 40 เซนติเมตรทางด้านทิศใต้ ซึ่งอาจเป็นเพราะการรั่วที่ฐานรากอาคาร (ข้อมูลจาก : <http://www.mcot.net/site/content?id=50220d120b01dac409001ebf#.VasHlfntmko>)

การจัดการให้โคลอสเซียมเป็นสถานที่ท่องเที่ยวได้มีการจัดสถานที่ ดังนี้

1. จัดสถานที่ท่องเที่ยวการเข้าชมอย่างเป็นระบบ ทางเดินเข้าออกและทางเดินเข้าชมใน แต่ละชั้นมีความสะดวก ปลอดภัย
2. การจัดแสดงโบราณวัตถุในแต่ละชั้น รวมทั้งศิลปวัตถุต่าง ๆ ที่ค้นพบในโคลอสเซียม โบราณวัตถุส่วนไหนมีความสำคัญ จะนำใส่ตู้ใสไว้เพื่อความสะดวกในการเก็บรักษา บางส่วนมีการจัดทำรูปแบบจำลองตั้งแสดงไว้ให้ชม เช่น รูปจำลองการก่อสร้างโคลอสเซียม รวมทั้งมีภาพวาดจำลองสถานการณ์, เรื่องราวเกี่ยวกับโคลอสเซียมนักท่องเที่ยวสามารถเดินชมได้อย่างอิสระ และสามารถบันทึกภาพได้
3. มีการบูรณะและซ่อมแซมที่ทำให้คงสภาพเดิมไว้มากที่สุด เพื่อคงบรรยากาศและสถาปัตยกรรมที่ยิ่งใหญ่ไว้
4. จัดสถานที่รอบนอกที่เป็นโบราณสถานโรมันเช่นกันให้เป็นพื้นที่ท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวสามารถเที่ยวชมได้อย่างต่อเนื่องและสะดวก

5. รอบนอกโคลอสเซียมจัดบริการร้านอาหารของที่ระลึก รถยนต์ที่ดัดแปลงเป็นร้าน เครื่องดื่มและอาหารว่างเคลื่อนที่ ที่มีไว้บริการนักท่องเที่ยว

6. มีบริการรถม้าให้นักท่องเที่ยวได้นั่งชมรอบโคลอสเซียมและบริเวณโบราณสถาน ใกล้เคียงซึ่งอยู่ไม่ไกล ทำให้ได้บรรยากาศการท่องเที่ยวในกรุงโรมอีกรูปแบบหนึ่ง

ความสำเร็จ

นักท่องเที่ยวจากทั่วโลกเดินทางสู่กรุงโรม ประเทศอิตาลี โดยเฉพาะเดินทางมาเยือน สนามกีฬา “โคลอสเซียม” เป็น 1 ใน 7 สิ่งมหัศจรรย์ของโลก จากการลงคะแนนทั่วโลกทั้งทาง อินเทอร์เน็ตและโทรศัพท์มือถือ (ข้อมูลจาก : <http://wlanru.blogspot.com/2014/03/colosseo.html>) โคลอสเซียมสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นจำนวนมากในแต่ละปี สถานที่ดังกล่าวได้รับนิยม เห็นได้จากการนำเสนอภาพสถานที่ท่องเที่ยวบนเว็บไซต์ต่าง ๆ รวมทั้งหนังสือท่องเที่ยว สื่อโทรทัศน์ นิตยสารการท่องเที่ยว การจัดการนำเสนอภายในโคลอสเซียมที่นักท่องเที่ยวสามารถเดินชมได้ ถ่ายรูปได้ วัตถุโบราณ และสิ่งสำคัญทางวัฒนธรรมและทางการกีฬาที่มี ประวัติศาสตร์นานนับพันปี ที่สร้างมนต์ขลังให้ผู้คนมาเยือนและประทับใจในบรรยากาศยังคง หลงเหลือร่องรอยที่ยิ่งใหญ่และอลังการ ผวนกับภาพยนตร์เรื่อง “กลาดิเอเตอร์” (Gladiator) ที่ได้สร้างกระแสให้นักท่องเที่ยวมานักท่องเที่ยวสถานที่นี้อีกสาเหตุหนึ่ง

ประโยชน์จากการดำเนินงาน

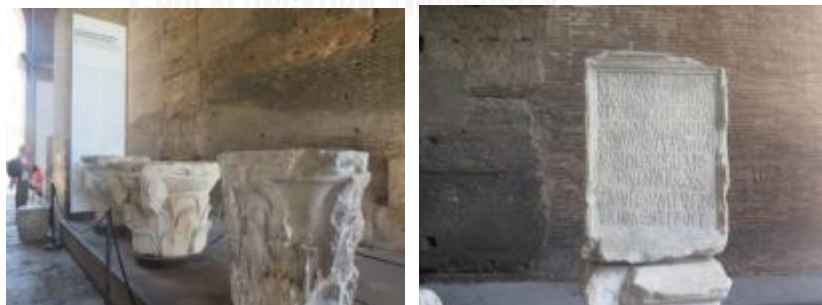
มีรายได้หมุนเวียนเข้าสู่ประเทศอิตาลี ประชาชนมีรายได้เพิ่ม สร้างชื่อเสียงด้านการท่องเที่ยวให้กับกรุงโรม ประเทศอิตาลี การมาเยือนของนักท่องเที่ยวจากทั่วโลกมากกว่า 5 ล้านคนต่อปี สร้างรายได้จำนวนมหาศาลให้กับประเทศอิตาลี ในด้านการท่องเที่ยว (ข้อมูลจาก : <http://www.manager.co.th/around/viewnews.aspx?NewsID=9550000094146>)

ภาพที่ 17 ภายนอกและภายในโคลอสเซียม

ภาพที่ 18 ทางขึ้นชมโคลอสเซียมในชั้นต่าง ๆ

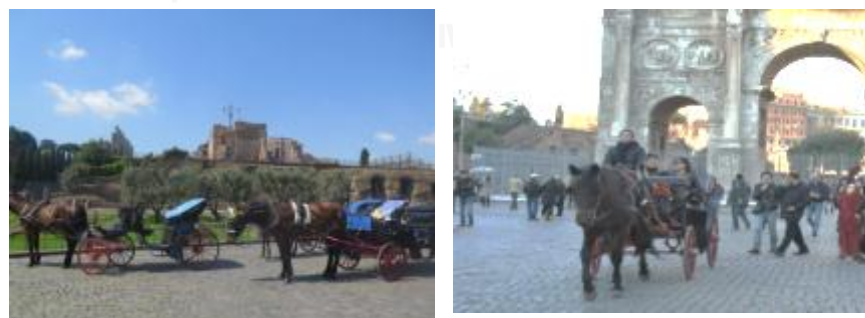
ภาพที่ 19 การจัดแสดงภายในโคลอสเซียม

ภาพที่ 20 การจัดแสดงวัตถุโบราณที่ค้นพบภายในโคลอสเซียม

ภาพที่ 21 การจัดแสดงเรื่องราวต่าง ๆ ในโคลอสเซียม

ภาพที่ 22 มีบริการรถม้านำชมโดยรอบโคลอสเซียม

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.4.1.งานวิจัยเกี่ยวกับอัตลักษณ์ในบริบทการท่องเที่ยว

นิรมล ขมหวาน (2556) ได้ศึกษาเรื่องอัตลักษณ์ชุมชนตลาดโบราณบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์อัตลักษณ์ของชุมชนตลาดโบราณบางพลี พบว่า ชุมชนตลาดบางพลีมีอัตลักษณ์ของชุมชนที่แสดงถึงความเป็นตัวตนของชุมชนซึ่งถูกสร้างขึ้นบนพื้นฐานของความเหมือนกันทั้งด้านวัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ และเกิดการยอมรับร่วมกันของชาวชุมชน มีการปฏิบัติสืบต่อกันมาจนเกิดเป็นวัฒนธรรมการดำรงชีวิตที่มีลักษณะเฉพาะของชุมชน โดยอัตลักษณ์ของชุมชนที่พบคือ 1) มีวิถีชีวิตชุมชนแบบแม่ค้าชุมชนตลาดริมน้ำ ซึ่งเป็นวิถีชีวิตจริงที่ยังหลงเหลืออยู่ในสังคม 2) มีแบบแผนอาคารสถาปัตยกรรมแบบโบราณ 3) มีประเพณีรับบัว ซึ่งเป็นประเพณีเก่าแก่และมีเพียงหนึ่งเดียวในประเทศไทย 4) มีหลวงพ่อโต อันเป็นที่เลื่อมใสและศรัทธาของประชาชน 5) มีขนมพื้นบ้านและอาหารพื้นเมือง ได้แก่ ขนมสายบัว ขนมกะลา และปลาสดแดดเดียว 6) มีการเล่นพื้นบ้าน ได้แก่ การเล่นกังหันเมลิ็ดมะม่วง การแข่งเรือมาดและการเล่นมวยทะเล โดยประเพณีรับบัวถือว่าเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนที่มีความโดดเด่นและเข้มแข็งที่สุดมีพลังศักยภาพที่แฝงอยู่ และสามารถนำมาเป็นทุนเวยการพัฒนาชุมชนในอนาคตได้ต่อไป

มนัสสินี บุญมีศรีสง่า (2556) ได้ศึกษาการสร้างอัตลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยวอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในมุมมองนักท่องเที่ยวกลุ่มวัยรุ่น พบว่าลักษณะความเป็นตัวตนของหัวหิน เป็นเมืองตากอากาศที่มีชื่อเสียงที่เก่าแก่ เหมาะสำหรับการพักผ่อน มีความสะดวกสบายด้านการเดินทาง เหมาะกับผู้ที่มื่อเวลาน้อย เป็นสถานที่สำหรับจัดกิจกรรมพิเศษ และงานเทศกาลประเพณีต่างๆ มีอาหารทะเลที่สด อร่อย มีความปลอดภัยและเป็นที่ยอมรับแหล่งช้อปปิ้ง รู้สึกมีความสุข อบอุ่น สบายใจ เพลิดเพลิน และปลอดภัย รู้สึกคุ้มค่าเมื่อเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการท่องเที่ยว สัญลักษณ์ที่แสดงความเป็นหัวหิน พบว่า เป็นสถานที่พักตากอากาศยุคแรกของประเทศไทย เป็น เมืองเก่าที่ผสมผสานระหว่างความเก่ากับความใหม่ได้อย่างลงตัว อยู่ติดทะเล มีชายหาดที่สวยงาม เป็นเมืองแห่งดนตรีแจ๊สที่มีชื่อเสียง สัญลักษณ์ที่เด่นชัด คือ ป้ายสถานีรถไฟกรอบสีแดง พื้นสีขาว ตัวหนังสือสีดำ เขียนว่า “หัวหิน” และ “ไกลกังวล” เป็นเสมือนตราสินค้าของหัวหิน เพลินวานเป็นอีกหนึ่งสัญลักษณ์ของหัวหินที่นักท่องเที่ยวกลุ่มวัยรุ่นให้ความหมาย วัฒนธรรมความเป็นหัวหิน พบว่า เป็นเมืองที่มีมนต์ขลัง บรรยากาศโรแมนติก มีความทันสมัย สถานที่ตากอากาศ ติดทะเล ผู้คนมีอัธยาศัยไมตรีที่ดีเป็นกันเอง มีความหลากหลายของผู้คน วัฒนธรรม เชื้อชาติ และศาสนา ภาพลักษณ์ของหัวหินในวันนี้ คือ เสน่ห์แห่งวัฒนธรรมทางดนตรี หรือ แจ๊สทาวน์

เบญจวรรณ สุพันธ์ทอง (2554) ศึกษาการใช้อัตลักษณ์ในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรธานี พบว่า อัตลักษณ์หรือลักษณะเฉพาะที่สำคัญในด้านต่างๆ ของจังหวัดอุดรธานีมีทั้งหมด 7 ด้าน ได้แก่ แหล่งมรดกโลกและอุทยานประวัติศาสตร์ วัดป่าที่ได้รับการศรัทธาจากคนไทย สิ้นค้าหัตถกรรมที่มาจากภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ อาหารขึ้นชื่อที่ได้รับความนิยมจากคนจำนวนมาก การเป็นศูนย์กลางคมนาคมทั้งทางบกและทางอากาศ การเป็นเมืองที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจและการลงทุนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน และเป็นจังหวัดที่มีเชื้อฝรั่งหรือเชื้อชาวต่างชาติมากที่สุดในประเทศไทย โดยอัตลักษณ์เหล่านี้จะถูกนำมาใช้ในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรธานี ซึ่งแบ่งออกเป็นรายไตรมาสทั้งหมด 4 ไตรมาส ได้แก่ ไตรมาสที่หนึ่ง (ตุลาคม-ธันวาคม) จะมีการประชาสัมพันธ์อัตลักษณ์ของจังหวัดอุดรธานี โดยใช้ชื่อว่า “อีสานมหัศจรรย์” ไตรมาสที่สอง (มกราคม-มีนาคม) “สัมผัสวัฒนธรรมโขง-ชี-มูล” ไตรมาสที่สาม (เมษายน-มิถุนายน) “พาลูกไปเรียนรู้อารยธรรมอีสาน” และไตรมาสที่สี่ (กรกฎาคม-กันยายน) “เที่ยวหน้าฝนธรรมชาติและธรรมชาติอีสาน” โดยผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ 5 ประเภท ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจ สื่อมวลชน สื่ออินเทอร์เน็ต และสื่ออื่นๆ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความประทับใจในอัตลักษณ์และสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรธานี และจะเดินทางกลับมาท่องเที่ยวที่จังหวัดอุดรธานีในครั้งต่อไปแน่นอน

ดวงกมล เวชวงศ์ (2553) ได้ศึกษากระบวนการนำเสนออัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ยวนในบริบทของการท่องเที่ยวผ่านหอวัฒนธรรมพื้นบ้านและตลาดทำน้ำ : ศึกษากรณีชุมชนยวน ตำบลต้นตาล อำเภอสายบุรี จังหวัดสระบุรี พบว่า ตำบลต้นตาลประกอบด้วยกลุ่มคนในชาติพันธุ์ยวนเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งพวกเขายังคงมีสำนึกในความเป็นชาติพันธุ์ยวนอยู่อย่างชัดเจน แม้จะอพยพจากถิ่นฐานเดิมคือเมืองเชียงแสนมาอยู่ในสภาพแวดล้อมและสังคมแห่งใหม่มานานกว่า 200 ปี โดยพวกเขาได้มีการนำเสนออัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ยวนของตนผ่านสถานที่ท่องเที่ยวอันสำคัญของชุมชน 2 แห่ง ได้แก่ หอวัฒนธรรมพื้นบ้านไทยยวน และตลาดทำน้ำโบราณบ้านต้นตาล ซึ่งความเป็นยวนที่ถูกนำเสนอผ่านทั้ง 2 สถานที่ล้วนได้ผ่านขั้นตอนต่างๆ คือ 1) การนิยามความเป็นยวนภายใต้บริบทที่เข้ามาเกี่ยวข้อง 2) การเลือกสัญลักษณ์ที่แสดงถึงอัตลักษณ์ต่าง ๆ ที่เลือกไว้มาใช้ คือ การใช้ของเก่า การประดิษฐ์ขึ้นใหม่ การใช้ของเดิมที่มีอยู่ และการเปลี่ยนแปลง 3) การนำเสนออัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ยวนในบริบทของการท่องเที่ยว และ 4) การนำเสนออัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ยวนภายใต้การปฏิสัมพันธ์ในบริบทของการท่องเที่ยว

กฤษณ์ ทองเลิศ และนฤนาถ ไกรนรา (2553) ได้ศึกษาการสื่อสารอัตลักษณ์ชุมชน ปายผ่านสื่อโปสการ์ด ผลการศึกษาพบว่า อัตลักษณ์ของชุมชนปายในทศวรรษของบุคคลในชุมชน และการสะท้อนผ่านภาพโปสการ์ด มี 6 ด้าน ได้แก่ 1) อัตลักษณ์ด้านประวัติศาสตร์และความเก่าแก่ เนื่องจากพบหลักฐานทางโบราณคดีในพื้นที่บริเวณใกล้เคียงทำให้ทราบว่าปายเป็นชุมชนที่มีประวัติความเป็นมาตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ ลักษณะการก่อตั้งของชุมชนเกิดจากการอพยพของผู้คนในละแวกใกล้เคียงที่แสวงหาแหล่งทำกิน เริ่มจากการอพยพของชาวไทยใหญ่ รวมทั้งคนเมืองจากเชียงใหม่ แพร่ และพะเยา ทำให้กลายเป็นชุมชนใหญ่ 2) อัตลักษณ์ด้านความหลากหลายทางวัฒนธรรม ชุมชนปายมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ คือ ไทยยวนหรือคนเมือง ไทยใหญ่ กะเหรี่ยง ลีซู มูเซอ ม้ง และจีนยูนนาน รวมทั้งกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ได้แก่ ชาวอินเดีย ชาวญี่ปุ่น ชาวยุโรป ทำให้มีความหลากหลายทางด้านภาษา ศาสนา และประเพณี 3) อัตลักษณ์ด้านความสมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ปายเป็นชุมชนที่อุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้มีสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และวัฒนธรรมหลายแห่ง 4) อัตลักษณ์ด้านแบบแผนสถาปัตยกรรมที่มีลักษณะเฉพาะตัว เช่น บ้านเรือนของชาวไทยยวน ชาวไทยใหญ่ และชาวกะเหรี่ยง คือบ้านไม้ยกพื้นสูง มีใต้ถุน มีบริเวณชานบ้านผ่าบ้านทำด้วยไม้จริง และไม้ไผ่ ส่วนหลังคาจะมุงด้วยใบตองตึง 5) อัตลักษณ์ด้านเส้นทางการคมนาคมที่มีลักษณะเฉพาะตัว เนื่องจากสภาพเส้นทางคมนาคมเต็มไปด้วยทางลาดชัน และโค้งหักศอก และ 6) อัตลักษณ์ด้านการเป็นชุมชนศิลปะ เพราะปายเป็นชุมชนที่มีกลุ่มศิลปินอิสระย้ายเข้ามาแสวงหาบรรยากาศที่เงียบสงบเพื่อสร้างสรรค์ผลงาน จึงทำให้ปายเป็นชุมชนศิลปะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโปสการ์ดและศิลปะภาพถ่าย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นุชจรินทร์ ทับทิม (2553) ได้ศึกษาการสื่อสารอัตลักษณ์ของชุมชนบ้านวัวลาย จังหวัดเชียงใหม่ ผ่านกิจกรรมถนนคนเดิน พบว่าอัตลักษณ์ของชุมชนบ้านวัวลายนั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ 1) อัตลักษณ์ที่เป็นความรู้สึกสำนึกร่วม เกิดจากรากฐานทางประวัติศาสตร์ของชาติพันธุ์ และการมีประสบการณ์ร่วมกันทางสังคมของคนภายในชุมชน จึงมีลักษณะเป็นนามธรรม และไม่อาจแสดงออกมาให้เห็นได้อย่างประจักษ์ชัดผ่านกิจกรรมถนนคนเดิน 2) อัตลักษณ์ที่เป็นวิถีปฏิบัติเชิงประจักษ์คือลักษณะเฉพาะของชุมชนบ้านวัวลาย ในลักษณะที่มีความเป็นรูปธรรมชัดเจน สามารถนำเสนอผ่านกิจกรรมถนนคนเดินได้ ซึ่งประกอบไปด้วย ลักษณะทางด้านภาษา ลักษณะการแต่งกาย อาหาร ลักษณะที่อยู่อาศัย สถาปัตยกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมไปถึง การละเล่นดนตรี ศิลปะการแสดงพื้นบ้าน และ 3) อัตลักษณ์ที่เป็นหลักปฏิบัติเชิงนามธรรม คือ อัตลักษณ์ที่เกิดจากความศรัทธาในสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเกิดจากวิถีดำรงชีวิตเกี่ยวโยงผูกพันกับธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมดังจะเห็นได้จากการนับถือศาสนา พิธีกรรมตามความเชื่อและค่านิยม รวมไปถึงประเพณีต่างๆ เครื่องมือและกิจกรรมที่ใช้ในการถ่ายทอดอัตลักษณ์ เช่น ร้านจำหน่ายเครื่องเงิน สิ่งปลูกสร้าง

ต่างๆ ได้แก่ รูปปูนปั้นวัวลาย ชุมประตูละหะสลักลาย พระเครื่อง ภาพวาดแนวพุทธศิลป์ และตุ๊กตาจากการใช้เครื่องมือดังกล่าวพบว่านักท่องเที่ยวมีการรับรู้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ซึ่งจากการศึกษายังพบว่าคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวต่างก็ต้องการให้ถนนคนเดินวัวลายมีอัตลักษณ์เฉพาะตัว เป็นแหล่งเผยแพร่ศิลปหัตถกรรมของชุมชนวัวลายให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจของชุมชน และดำรงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมไว้ไม่ให้สูญหาย เพื่อเป็นถนนคนเดินที่มีความยั่งยืนต่อไป

ปฐวี ศรีโสภา (2553) ได้ศึกษาการสร้างอัตลักษณ์ชุมชนในงานออกแบบบรรจุภัณฑ์อาหาร: กรณีศึกษาจังหวัดสมุทรสงคราม ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการสร้างอัตลักษณ์ชุมชนได้ศึกษาวิเคราะห์จากปัจจัยได้เปรียบทางเศรษฐกิจของชุมชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ทุน (ที่มีใช้เงินตรา) องค์ความรู้ และตลาดในชุมชน ทำให้สามารถแบ่งสินค้าชุมชนประเภทอาหารออกเป็น 64 กลุ่ม แล้วจึงออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้สอดคล้องกับขอบเขตพื้นที่ในการจำหน่ายภายใต้หลักทฤษฎีใหม่ ได้แก่ 1) บรรจุภัณฑ์สำหรับสินค้าที่เหมาะสมสำหรับการจำหน่ายเฉพาะในชุมชน มีรูปแบบบรรจุภัณฑ์ จำนวน 7 กลุ่มรูปแบบ และ 2) บรรจุภัณฑ์สำหรับสินค้าที่เหมาะสมสำหรับการนำไปจำหน่ายนอกชุมชนหรือส่งออก มีรูปแบบบรรจุภัณฑ์จำนวน 1 กลุ่มรูปแบบที่เหมาะสมกับความต้องการใช้งาน และสอดคล้องกับผลการศึกษาข้อมูลด้านเอกลักษณ์ประจำชุมชนจังหวัดสมุทรสงครามที่ถูกเลือกลำดับแรกมากที่สุด 3 ด้าน ได้แก่ ด้านทรัพยากร คือปลาทุ (ร้อยละ 26.9) ด้านผลงานหัตถศิลป์ คือ หลวงพ่อบ้านแหลม (ร้อยละ 40.4) และด้านกิจกรรม สถานที่สำคัญ คือ ตลาดน้ำ (ร้อยละ 34.4)

แผ่นดิน อุณจะนำ (2552) ได้ศึกษาเรื่องการส่งเสริมอัตลักษณ์พื้นถิ่นของภาควัวควาย ท่งฟ้าบด เชียงใหม่ เพื่อการท่องเที่ยวชุมชน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบเชิงกายภาพ เศรษฐกิจและสังคมวัฒนธรรมภายในภาควัวควายท่งฟ้าบด มีส่วนสำคัญ ในการก่อให้เกิดอัตลักษณ์พื้นถิ่นของภาค อัตลักษณ์ของพื้นที่ทางกายภาพที่พบ ได้แก่ ความเป็นพื้นที่ศูนย์รวมขนาดใหญ่ในทำเลที่ตั้งดี การมีพื้นที่เปลี่ยนผ่านและเชื่อมต่อที่ไม่มีระบบระเบียบชัดเจน แต่ตอบสนองการใช้งานของผู้ใช้ ความหลากหลายของร้านค้าและการจัดวางสภาพแวดล้อมตามวิถีพื้นถิ่นชนบท ส่วนอัตลักษณ์ทางสังคม ได้แก่ ประวัติศาสตร์ที่เก่าแก่ของภาค และการสืบทอดประเพณี การซื้อขายจากรุ่นสู่รุ่นนั้น ช่วงเวลาค้าขายยาวตลอดเข้ามีดถึงบ่าย การมีพื้นที่ร่วมกันของคนท้องถิ่นและต่างถิ่น ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของคนชนบทที่อบอุ่นใกล้ชิดและกันเอง ฉันทญาณมิตร และการกำหนดหมายพื้นที่ตามกลุ่มคน เพศ วัย การเป็นพื้นที่กิจกรรมตามเทศกาล และประเพณีท้องถิ่นที่หมุนเวียนตลอดปี อัตลักษณ์เหล่านี้ที่ทำให้ภาควัวควายท่งฟ้าบดเป็นภาค

นักร้องประสงค์ที่สำคัญของชุมชน โดยเป็นทั้งพื้นที่เศรษฐกิจชุมชนแก่เมืองและชนบท เป็นที่ที่ทางสังคมที่ทำให้คนท้องถิ่นได้ใช้เวลาในท้องถิ่นและสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนโดยเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวที่แสวงหาสังคมชนบทที่อบอุ่นเอื้ออาทร ได้รับประสบการณ์ท่องเที่ยวชุมชนที่ยังคงมีชีวิตโดยไม่มีจรรยาบรรณ หรือสร้างใหม่ ผลของการสังเคราะห์อัตลักษณ์พื้นถิ่นทำให้ได้แนวทางการส่งเสริมและอนุรักษ์ภาควิเวควาย เพื่อรักษาอัตลักษณ์เดิมให้คงอยู่ และเสริมสร้างให้เข้มแข็งยั่งยืน ประกอบด้วยการจัดวางพื้นที่ ศูนย์รวมชุมชนภายในภาคที่ชัดเจน และตอบสนองการใช้งานมากขึ้น การส่งเสริมสถาปัตยกรรมและสภาพแวดล้อมให้ได้บรรยากาศพื้นถิ่น การเพิ่มพื้นที่ที่เชื่อมต่อเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ การจัดการและรักษาความหลากหลายของสินค้าและรูปแบบร้านค้า การสร้างที่ว่างปิดล้อมแบบไม่จงใจ เพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ที่อบอุ่นกันเอง และใกล้ชิด การใช้วัสดุธรรมชาติและ การก่อสร้างพื้นถิ่นอิงบริบทธรรมชาติ การประชาสัมพันธ์ปลูกจิตสำนึกความภาคภูมิใจในเรื่องราวและประวัติศาสตร์ของภาคชุมชนเพื่อ การธำรงรักษาภาคระยะยาว

จิตตินุช วัฒนธ (2552) ได้ศึกษาเพื่อกำหนดอัตลักษณ์ถนนวัฒนธรรม (ถนนคนเดิน) ของจังหวัดพิษณุโลก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดอัตลักษณ์ถนนวัฒนธรรม (ถนนคนเดิน) ของจังหวัดพิษณุโลก ให้เป็นที่รู้จักและนำไปสู่การสร้างจุดขายการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น โดยศึกษาวิถีชีวิตวัฒนธรรม และประเพณีของประชาคมในพื้นที่ จากนั้นนำไปวิเคราะห์หาศักยภาพเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวต่อไป ซึ่งผลการศึกษาพบว่า การรับรู้อัตลักษณ์ของจังหวัดพิษณุโลกของนักท่องเที่ยวชาวไทย นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ประชาชน และกลุ่มผู้ประกอบการสินค้าที่ระลึกท้องถิ่น รวมถึงการศึกษาเอกสารชี้ให้เห็นไปในทางเดียวกันว่า พระพุทธชินราช เป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือพระราชกรณียกิจของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ลำดับรองลงมา คือ อุทยานแห่งชาติ น้ำตก กล้วยตาด และกัวยเตี้ยห้อยขา จากผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวที่เคยไปถนนท่าแพ จังหวัดเชียงใหม่ ตลาดน้ำอัมพวา และตลาดสามชุก ได้ให้คำแนะนำว่า คุณสมบัติที่สำคัญที่ถนนคนเดินควรมี คือ ต้องเป็นถนนที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เห็นวัฒนธรรมของจังหวัด และการชื่นชมกับวิถีชีวิตท้องถิ่น

ทรงคุณ จันทจร พิสิฐภูม บัญไชย และ ไพรัช ติตย์ผาด (2552) ได้ศึกษาคุณค่าอัตลักษณ์ ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการนำมาประยุกต์เป็นผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น และแหล่งการผลิตงานศิลปหัตถกรรมในพื้นที่ตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ 4 ประเภท ได้แก่ เครื่องจักสาน เครื่องปั้นดินเผา ผ้า และการหล่อลอมโลหะ เพื่อหาแนวทางในการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจของผลิตภัณฑ์และ

ส่งเสริมกระบวนการผลิตให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จากการศึกษาพบว่าศิลปหัตถกรรมท้องถิ่นในแต่ละภูมิภาคเป็นภูมิปัญญาและมรดกทางวัฒนธรรมของสังคมเกษตรกรรมที่มีการสืบสานองค์ความรู้ ความสามารถ ความชำนาญต่าง ๆ ถ่ายทอดมายังกลุ่มชนรุ่นหลัง โดยศิลปหัตถกรรมท้องถิ่นภาคกลาง ผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องจักสาน เครื่องปั้นดินเผา และผ้า เป็นศิลปหัตถกรรมท้องถิ่นที่พบมากที่สุดเกือบทุกจังหวัด ส่วนผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นประเภทการหล่อลอมโลหะและผลิตอื่นๆ พบการผลิตในบางชุมชนเท่านั้น

พรรณปพร ภิรมย์วงศ์ (2552) ได้ศึกษาอัตลักษณ์และการท่องเที่ยว : กรณีศึกษาผู้ไทบ้านภู ตำบลบ้านเป่า อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร พบว่า อัตลักษณ์ในชีวิตประจำวันของผู้ไทบ้านภูเป็นอัตลักษณ์ที่ไม่หยุดนิ่งแต่เลื่อนไหลไปตามบริบทและสถานการณ์โดยขึ้นอยู่กับการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และแม้ว่าชาวบ้านภูสามารถแสดงอัตลักษณ์ของตนโดยไม่ต้องอ้างอิงกับความเป็นกลุ่ม แต่อัตลักษณ์ของกลุ่มก็ยังมีอิทธิพลต่อสำนึกและการแสดงอัตลักษณ์ปัจเจกบุคคล ส่วนอัตลักษณ์ของผู้ไทบ้านภูในบริบทการท่องเที่ยวสามารถเห็นได้ชัดเจนในรูปแบบของอัตลักษณ์ระดับกลุ่ม เนื่องมาจากการสร้างภาพ “ความเป็นผู้ไท” ในระดับหมู่บ้าน เช่น การแต่งกายชุดผู้ไท ฟ้อนผู้ไทในบริบทการท่องเที่ยวอัตลักษณ์ของปัจเจกชนจึงไม่ชัดเจนเท่ากับอัตลักษณ์ของกลุ่ม

2.4.2.งานวิจัยเกี่ยวกับเมืองโบราณอุทอง

มนัส เผ่าพงษ์ศิลป์ (2554) ได้ศึกษาแผนอนุรักษ์และพัฒนาภูมิทัศน์เมืองโบราณอุทองให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยศึกษาประเด็นปัญหาของเมืองโบราณอุทอง คือ 1) ปัญหาการใช้พื้นที่ในเมืองโบราณอุทองผิดวัตถุประสงค์ตามสัญญาเช่าที่กรมศิลปากรกำหนดไว้ 2) ปัญหาโบราณสถานถูกบุกรุกและเสื่อมโทรม 3) ปัญหาด้านสถาปัตยกรรมและการควบคุมอาคาร 4) ปัญหาด้านภูมิทัศน์การรับรู้และสื่อความหมาย จากการศึกษาพบว่าแผนอนุรักษ์และพัฒนา รวมทั้งการปรับปรุงภูมิทัศน์นั้นจะเกิดประโยชน์แก่ชุมชนและเป็นการสร้างเมืองน่าอยู่สำหรับประชาชนในเขตเมืองโบราณ คือ 1) แผนอนุรักษ์และพัฒนาภูมิทัศน์เมืองโบราณอุทองในแบบที่ยังมีชุมชนอาศัยอยู่ (Living Monument) และ 2) แนวทางการออกแบบ และปรับปรุงภูมิทัศน์เมืองโบราณอุทอง

จุฑามาศ คงสวัสดิ์ (2550) ได้ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเมืองโบราณอุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในบริเวณเมืองโบราณอุทอง และศึกษาถึงระดับความคิดเห็นต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เมืองโบราณอุทอง ของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่และมัคคุเทศก์ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามประมวลผลข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS/PC(+) สถิติที่ใช้คือความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานคือ t - test และ Analysis of Variance (ANOVA) ทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี LSD และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวเห็นว่าแรงจูงใจในการท่องเที่ยวโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากจำนวน 5 ด้าน โดยเรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือ ด้านการบริการ ด้านสิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยว ด้านการเดินทาง ด้านจุดมุ่งหมายในการท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ตามลำดับ และสุดท้ายมีแรงจูงใจอยู่ในระดับปานกลางคือด้านการประชาสัมพันธ์ การทดสอบสมมติฐานพบว่า นักท่องเที่ยวที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ แตกต่างกันมีระดับแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเมืองโบราณอุทอง ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ และมัคคุเทศก์ มีระดับความคิดเห็นต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เมืองโบราณอุทอง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด 5 ด้าน โดยเรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือ ด้านกายภาพหรือภูมิทัศน์ ด้านความปลอดภัย ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วม ด้านแหล่งเรียนรู้ และด้านความสะดวกหรือบริการพื้นฐาน

จากการทบทวนแนวความคิดต่างๆ สามารถสรุปแนวความคิดที่ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้วิจัยใช้แนวคิดอัตลักษณ์เป็นแนวคิดสำคัญโดยใช้เป็นฐานของกรอบแนวความคิดเพื่อค้นหาอัตลักษณ์ของชุมชนเมืองโบราณอุทองว่าคืออะไร และประยุกต์ใช้แนวความคิดอื่นๆ ที่มีความสอดคล้องมาประยุกต์ใช้เพื่อค้นหาอัตลักษณ์ของชุมชนเมืองโบราณอุทองดังกล่าว สามารถสรุปแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาอัตลักษณ์ของชุมชนเมืองโบราณอุทอง ที่แสดงถึงความเป็นตัวตนในลักษณะอัตลักษณ์ร่วมหรืออัตลักษณ์ระดับสังคมของสมาชิกในชุมชนที่ถูกสร้างขึ้นและผ่านกระบวนการยอมรับความเหมือนกันภายในกลุ่ม ก่อให้เกิดเป็นอัตลักษณ์ชุมชนที่เป็นลักษณะเฉพาะอันโดดเด่นของชุมชน และมีความแตกต่างจากชุมชนอื่นๆ ทั้งที่มีลักษณะจับต้องได้ และจับต้องไม่ได้

2. ศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เพื่อค้นหาความเป็นตัวตนของชุมชนที่แท้จริงเพราะประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นความเป็นมาของผู้คนในท้องถิ่นเดียวกัน ถึงแม้มีความแตกต่างทางชาติพันธุ์ แต่เมื่อเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่เดียวกันตั้งแต่ 2-3 ชั่วคนสืบไป ก็จะเกิดสำนึกร่วมขึ้นเป็นคนในท้องถิ่นเดียวกัน มีจารีต ขนบ ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ และกติกาในทางเศรษฐกิจและสังคม โดยรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากเอกสารที่เป็นลายลักษณ์อักษร การสัมภาษณ์ และศึกษาหลักฐานทางโบราณคดี

3. ศึกษามรดกทางวัฒนธรรม เพื่อวิเคราะห์ว่าสิ่งใดเป็นมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้ที่แสดงให้เห็นได้ทางกายภาพ เช่น โบราณวัตถุ โบราณสถาน และมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เช่น ความรู้ ขนบธรรมเนียม ประเพณี หรือแนวปฏิบัติทุกรูปแบบของท้องถิ่น ที่ถูกสร้างขึ้นและถูกถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น รวมถึงการวิเคราะห์คุณค่ามรดกทางวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ คือ คุณค่าทางด้านสุนทรียภาพ คุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์ คุณค่าทางด้านวิทยาศาสตร์ และคุณค่าทางด้านสังคม

4. ศึกษาภูมิทัศน์วัฒนธรรม เพื่อพิจารณาลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่มีความเกี่ยวเนื่องกับพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ และมีคุณค่าทางด้านความงาม มีสุนทรียะ โดยพื้นที่นั้นๆ จะสะท้อนเรื่องราวบอกเล่าความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ การก่อตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชนต่าง ๆ รวมถึงพัฒนาการทางสังคมของวิถีชนที่มีคุณค่าทั้งในอดีตและปัจจุบัน ซึ่งพื้นที่ทางภูมิศาสตร์จะสัมพันธ์กับการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ อันทำให้เกิดสำนึกร่วมของการอยู่รวมเป็นกลุ่มภายในพื้นที่ทางวัฒนธรรมเดียวกัน

5. ศึกษาทรัพยากรวัฒนธรรม เพื่อให้มีมุมมองที่เกี่ยวกับส่วนประกอบของระบบวัฒนธรรมทั้งหมดในสังคมมนุษย์ทั้งที่เป็นวัฒนธรรมทางวัตถุ สิ่งก่อสร้างที่สามารถจับต้องได้ เช่น แหล่งโบราณสถาน ศิลปกรรมต่าง ๆ ได้แก่ วัด ตึก อาคาร บ้านเรือน เป็นต้น และที่ไม่สามารถจับต้องหรือสัมผัสทางกายภาพได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถจัดการให้เกิดประโยชน์แก่การดำรงชีวิตของมนุษย์ในแต่ละชุมชน แต่ละสังคม แต่ละยุคสมัยได้ เช่น ความรู้/ ภูมิปัญญา ความเชื่อ กฎระเบียบแบบแผนเพื่อการปฏิบัติ จินตนาภาพ ความรู้สึนึกคิด ศิลปะและการแสดงออก เป็นต้น

6. ศึกษาหลักการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมว่ามีหลักการสำคัญ ลักษณะ และรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างไร ในการพัฒนาชุมชนเมืองโบราณอยู่ท่องเที่ยวให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของประชาคมในท้องถิ่น

7. ศึกษาแนวทางการจัดการเชิงกลยุทธ์ และสื่อสารเพื่อการตลาด โดยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กร ใช้เครื่องมือ SWOT Analysis เทคนิคการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ ประกอบด้วย การวิเคราะห์ความน่าสนใจของอุตสาหกรรม (Five Force) และแมทริกซ์การเจริญเติบโต – ส่วนแบ่งตลาดของบิซีจี (BCG Growth – Share Matrix) รวมทั้งการสื่อสารเพื่อการตลาดของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เน้นที่วัตถุประสงค์ของการสื่อสาร

เป็นหลักเพื่อให้ลูกค้าเข้าใจถึงตราสินค้าสินค้าและบริการได้ตรงตามที่คุณผลิตต้องการจะสื่อสารให้ผู้บริโภคได้รับรู้ไม่ว่าจะสื่อสารด้วยคำพูด รูปภาพ หรือ รูป รส กลิ่น เสียง หรือที่เรียกว่าภาพลักษณ์ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาชุมชนเมืองโบราณอุทองให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของชุมชนต่อไป

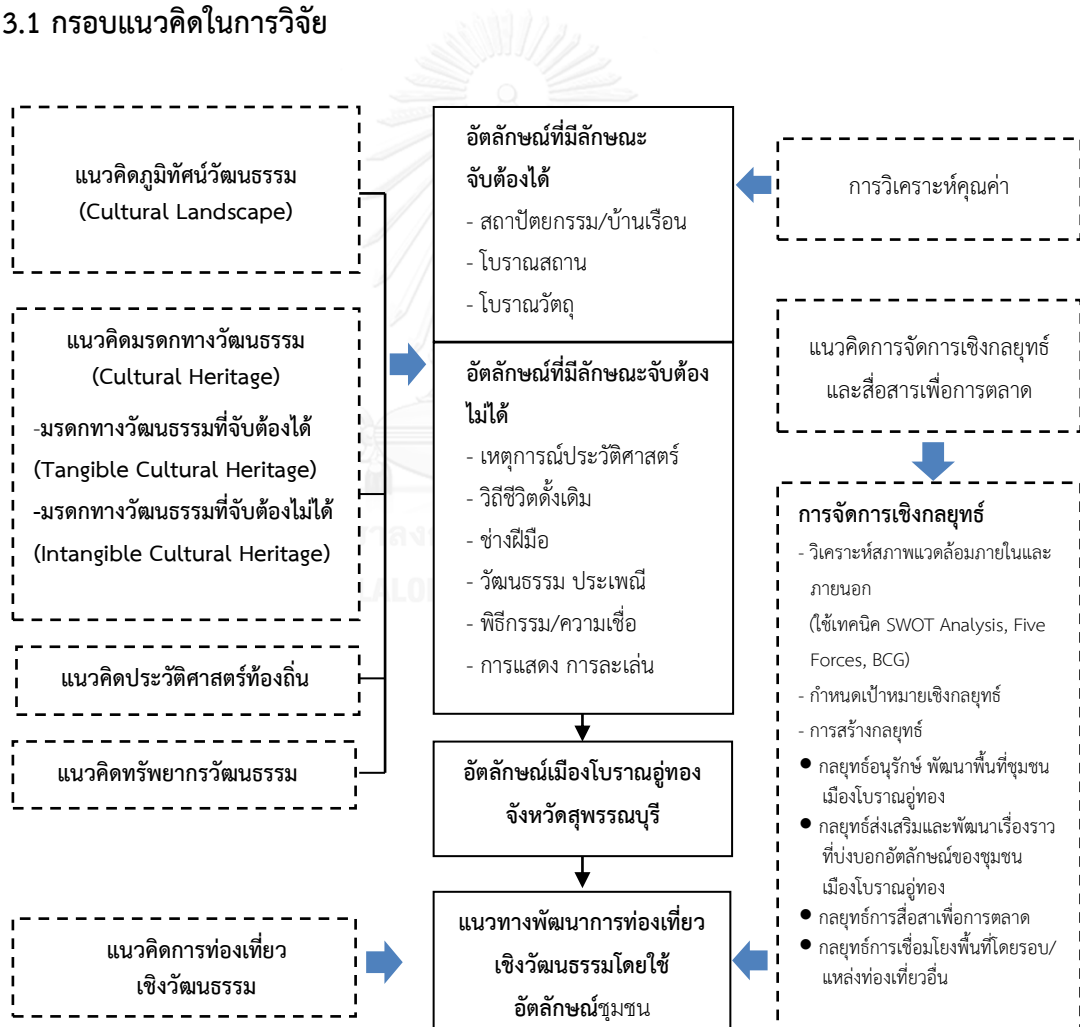
8. ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสะท้อนแนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ ว่าอัตลักษณ์มีทั้งระดับปัจเจกบุคคล และอัตลักษณ์ร่วมระดับกลุ่ม ที่แสดงถึงความเป็นตัวตนของชุมชนบนพื้นฐานของความเหมือนกันทั้งด้านวัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ และเกิดการยอมรับร่วมกันของชาวชุมชน โดยมีการปฏิบัติสืบต่อกันมาจนเกิดเป็นวัฒนธรรมการดำรงชีวิตที่มีลักษณะเฉพาะของชุมชน ทั้งนี้พบว่าอัตลักษณ์มีลักษณะจับต้องได้ เช่น ลักษณะทางด้านภาษา ลักษณะการแต่งกาย อาหาร ลักษณะที่อยู่อาศัย สถาปัตยกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมไปถึงการเล่นดนตรี ศิลปะการแสดง พิธีกรรม และอัตลักษณ์ที่มีลักษณะจับต้องไม่ได้ เช่น อัตลักษณ์ที่เกิดจากความศรัทธาในสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเกิดจากวิถีดำรงชีวิตเกี่ยวโยงผูกพันกับธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ดังจะเห็นได้จากการนับถือศาสนา พิธีกรรมตามความเชื่อและค่านิยม รวมไปถึงประเพณีต่างๆ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องอัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุทองเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดสุพรรณบุรี เป็นการศึกษาเพื่อค้นหาอัตลักษณ์ของชุมชนเมืองโบราณอุทอง รวมทั้งแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยใช้อัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุทอง ซึ่งการวิจัยครั้งนี้มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

3.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภูมิที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

3.2 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้แหล่งข้อมูลที่สำคัญจาก 2 แหล่ง คือ

3.2.1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้จากการศึกษาภาคสนาม ด้วยการสังเกต (Observation) การสัมภาษณ์ (Interview) การประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

1) การสังเกต (Observation) เป็นการสังเกตทางด้านกิจกรรมในชีวิตประจำวันของคนในชุมชน โดยสิ่งที่ทำการสังเกตมีดังนี้

- ประเภทของกิจกรรม และจำนวนกิจกรรม
- รายละเอียดของกิจกรรมภายในชุมชน
- เวลาในการดำเนินกิจกรรม

2) การสัมภาษณ์ (Interview) แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

- สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview)

- สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทั่วไป ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

(1) การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ซึ่งผู้มีความรู้ลึกซึ้งเกี่ยวกับชุมชนเมืองโบราณอุทอง จำนวน 30 คน แบ่งเป็น ประชาชนในพื้นที่ชุมชน ผู้ประกอบการในชุมชน เจ้าหน้าที่ภาครัฐ และนักวิชาการโบราณคดีที่มีส่วนเกี่ยวข้องชุมชนเมืองโบราณอุทอง และ ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย

- ประชาชนในพื้นที่ชุมชน ได้แก่ ผู้นำชุมชน ประชาชนชาวบ้าน ผู้อาวุโสครูและบุคลากรทางการศึกษา เจ้าอาวาส หรือพระสงฆ์ผู้ใหญ่

- ผู้ประกอบการในชุมชน ได้แก่ ผู้ประกอบการที่พัก ร้านอาหารของที่ระลึก รถโดยสาร

- เจ้าหน้าที่ภาครัฐ และนักวิชาการโบราณคดีที่มีส่วนเกี่ยวข้องชุมชนเมืองโบราณอุทอง ได้แก่ นายอำเภออุทอง นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลอุทองนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลท้าวอุทอง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอุทอง เจ้าหน้าที่สำนักศิลปากร-ที่ 2 สุพรรณบุรี หัวหน้าพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สุพรรณบุรี และเจ้าหน้าที่สำนักงานพื้นที่พิเศษเมืองโบราณอุทอง

โดยประเด็นในการสัมภาษณ์ (ก.) เช่น

1. ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชนเมืองโบราณอุทอง
2. การเปลี่ยนแปลงของชุมชนตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันเมืองโบราณอุทอง
3. สิ่งที่ยังบอกถึงความเป็นชุมชนเมืองโบราณอุทอง
4. ลักษณะเฉพาะหรือจุดเด่นที่ไม่เหมือนใครของชุมชนเมืองโบราณอุทองทั้งในอดีตและปัจจุบันมีอะไรบ้าง อะไรที่หายไป อะไรที่กลับมา อะไรที่คงอยู่ถึงปัจจุบัน อาทิ ประเพณี ความเชื่อค่านิยม การประกอบพิธีกรรม ภาษา การแต่งกาย อาหาร สถาปัตยกรรม และลักษณะที่อยู่อาศัย การละเล่น ดนตรี และศิลปะการแสดงพื้นบ้าน

5. ภูมิปัญญาท้องถิ่นภายในชุมชนที่เป็นลักษณะเฉพาะหรือจุดเด่นที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ชาวชุมชน

6. สถานการณ์การท่องเที่ยวของชุมชนเมืองโบราณอุทองในปัจจุบัน

7. แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะหรือจุดเด่นของชุมชน

(2) การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทั่วไป จำนวน 130 คน ใช้วิธีสุ่มแบบเจาะจงเป็นการสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไป เป็นประเด็นเกี่ยวกับกิจกรรมในชีวิตประจำวัน มุมมองที่มีต่อลักษณะเฉพาะหรือจุดเด่นของชุมชน และแนวทางการพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้ โดยให้ครอบคลุมกลุ่มอาชีพ ประกอบด้วย ราษฎรในพื้นที่ ข้าราชการ พ่อค้าแม่ค้า และเกษตรกร แบ่งเป็นช่วงอายุ คือ

- กลุ่มเด็กและวัยรุ่น (ประมาณ อายุ 10-21 ปี)
- กลุ่มผู้ใหญ่ (ประมาณ อายุ 22-59)
- กลุ่มผู้สูงอายุ (ประมาณ อายุ 60 ปีขึ้นไป)

โดยประเด็นในการสัมภาษณ์ (ข) เช่น

1. อัตลักษณ์ชุมชนที่มีลักษณะจับต้องได้ และจับต้องไม่ได้
2. การพัฒนาชุมชนเมืองโบราณอุทองให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว

3) การประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นการประชุมสนทนากลุ่ม ที่มีผู้ร่วมสนทนา จำนวน 12 คน ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง โดยเป็นตัวแทนจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป ซึ่งเป็นกลุ่มเดียวกับกลุ่มที่ให้สัมภาษณ์ ร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็น และตรวจสอบ/ยอมรับผลการศึกษาของผู้วิจัย เพื่อนำไปสู่การกำหนดอัตลักษณ์ของชุมชนเมืองโบราณอุทอง และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยใช้อัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุทอง ทั้งนี้ มีผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) จำนวน 1 คน ผู้จดบันทึก (Notetaker) จำนวน 1 คน และผู้ช่วยผู้วิจัย (Assistant) จำนวน 1 คน

ตารางที่ 1 แสดงวิธีการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย	ลักษณะการเก็บข้อมูล	ประชากร	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
1. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ของชุมชนเมืองโบราณอุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี (ในมุมมองของคนในชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง)	ข้อมูลเชิงคุณภาพ - การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)	- ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 30 ราย	-แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง
	- การสัมภาษณ์ทั่วไป (Interview)	- ผู้ให้ข้อมูลทั่วไป จำนวน 130 ราย	-แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง
	- การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม - การสังเกตแบบมีส่วนร่วม	n/a	-แบบสังเกต -การจดบันทึก -การบันทึกเสียง -การถ่ายภาพนิ่ง
	- การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion)	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและผู้ให้ข้อมูลทั่วไป จำนวน 12 ราย	-การจดบันทึก -การบันทึกเสียง -การถ่ายภาพนิ่ง
	- การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	n/a	
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยใช้อัตลักษณ์เมืองโบราณอุทอง	ข้อมูลเชิงคุณภาพ - การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)	- ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 30 ราย	-แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง
	- การสัมภาษณ์ทั่วไป (Interview)	- ผู้ให้ข้อมูลทั่วไป จำนวน 130 ราย	-แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง
	- การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion)	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและผู้ให้ข้อมูลทั่วไป จำนวน 12 ราย	-การจดบันทึก -การบันทึกเสียง -การถ่ายภาพนิ่ง
	- การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	n/a	

3.2.2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการศึกษาและค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร ตำรา หนังสือ วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. ความเป็นมาและบริบททางวัฒนธรรมเมืองโบราณอุททอง
2. แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์
3. แนวคิดประวัติศาสตร์ท้องถิ่น
4. แนวคิดมรดกทางวัฒนธรรม
5. แนวคิดภูมิทัศน์วัฒนธรรม
6. แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
7. แนวคิดการจัดการเชิงกลยุทธ์และสื่อสารเพื่อการตลาด
8. การศึกษาตัวอย่างแนวทางการดำเนินการที่ดี (Best Practice)

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูลมีวิธีการสำคัญ คือ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก การสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง และการประชุมสนทนากลุ่ม มีรายละเอียด ดังนี้

3.3.1 การสังเกต (Observation)

ผู้วิจัยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participant observation) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (non-participant observation) โดยยึดสภาพแวดล้อมแบบธรรมชาติ (Natural or Field Observation) ที่เป็นการสังเกตภายใต้สภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ ไม่มีการควบคุม หรือจัดการใดๆ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมซึ่งผู้วิจัยได้สังเกต ชักถาม และบันทึกเหตุการณ์ต่าง ๆ ด้วยการเข้าร่วมกิจกรรมตักบาตรเทโวโรหณะ ณ วัดเขาทำเทียม เข้าร่วมกิจกรรมลอยกระทงสวรรค์ 12 นักษัตร ณ วัดเขาพระศรีสรรเพชญาราม เข้าร่วมกิจกรรมพิธีไหว้หอเจ้านาย ณ ชุมชนบ้านโคก เข้าร่วมประชุมกับชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนฯ เข้าร่วมประชุมประชาคมกับเทศบาลตำบลอุททอง เป็นต้น และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ซึ่งผู้วิจัยไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกับคนในชุมชน เช่น ประเพณียกธงของชาวลาวครั่ง ณ วัดหนองตาสาม โดยใช้กรอบในการสังเกตตามแนวทางของ สุกงาค์ จันทวานิช (2555: 50) ดังนี้

1. การกระทำ (acts) คือการใช้ชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นการกระทำหรือพฤติกรรมต่าง ๆ ของประชาชนในพื้นที่ชุมชนเมืองโบราณอุททอง
2. แบบแผนการกระทำ (activities) การกระทำหรือพฤติกรรมที่เป็นกระบวนการขั้นตอนและมีลักษณะต่อเนื่องจนเป็นแบบแผน เช่น แบบแผนพิธีกรรมไหว้ผีเจ้านาย แบบแผนพิธีตักบาตรเทโวโรหณะ ที่วัดเขาทำเทียม
3. ความหมาย (meanings) การให้ความหมายแก่การกระทำหรือแบบแผนพฤติกรรมในข้อหนึ่ง และข้อสอง เช่น ความหมายของการกระทำพิธีกรรมไหว้ผีเจ้านายของชาวลาวครั่ง
4. ความสัมพันธ์ (relationship) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในชุมชน ซึ่งช่วยในการวิเคราะห์โครงสร้างของสังคม คือ ความสัมพันธ์ทางเครือญาติ ทางการเมือง ทางเศรษฐกิจ

5. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมในชุมชน (participation) คือ การที่บุคคลยอมให้ความร่วมมือและยอมเป็นส่วนประกอบของโครงสร้างสังคมในส่วนที่เกี่ยวกับกิจกรรมนั้นๆ เช่น การเป็นสมาชิกชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองโบราณทวารวดีอุทอง

6. สภาพสังคม (settings) คือ สภาพของสังคมในพื้นที่ศึกษา ได้แก่ชุมชนเมืองโบราณอุทอง ตามข้อที่ 1-5 เป็นการวิเคราะห์สถานที่ของกิจกรรมต่าง ๆ ความหมายทางภูมิศาสตร์ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล วัฒนธรรม ความเชื่อ วิถีชีวิต การทำมาหากิน ฯลฯ

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการสังเกตครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือช่วยสังเกต 2 ลักษณะ คือ เครื่องบันทึก (Instrument Hardware) ได้แก่ เครื่องบันทึกภาพนิ่ง เครื่องบันทึกภาพเคลื่อนไหว และแบบบันทึก (Checklists or Schedules) แบบมีโครงสร้าง (Structured Observation) โดยกำหนดสิ่งที่ต้องสังเกตไว้ก่อน เพื่อให้ทราบว่าจะต้องไปสังเกตอะไร (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2553: 35-36)

3.3.2 การสัมภาษณ์ (interview)

ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) และการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure - interview) ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

1) ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ชุมชน การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และความรู้พื้นฐานของเมืองโบราณอุทอง รวมทั้งข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับองค์ความรู้ด้านอัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุทองที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ

2) นำข้อมูลที่ได้มาสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อถามถึงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนเมืองโบราณอุทองทั้งที่มีลักษณะจับต้องได้และลักษณะที่จับต้องไม่ได้ รวมถึงแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์

3) นำเสนอแบบสัมภาษณ์ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบแก้ไข และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

4) นำแบบสัมภาษณ์ที่แก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องของประเด็นการสัมภาษณ์กับวัตถุประสงค์ ด้วยเทคนิค IOC (Index of Item-Objective Congruence) ซึ่งเป็นการหาค่าความสอดคล้องของวัตถุประสงค์และข้อคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ โดยรายนามผู้เชี่ยวชาญ มีดังนี้

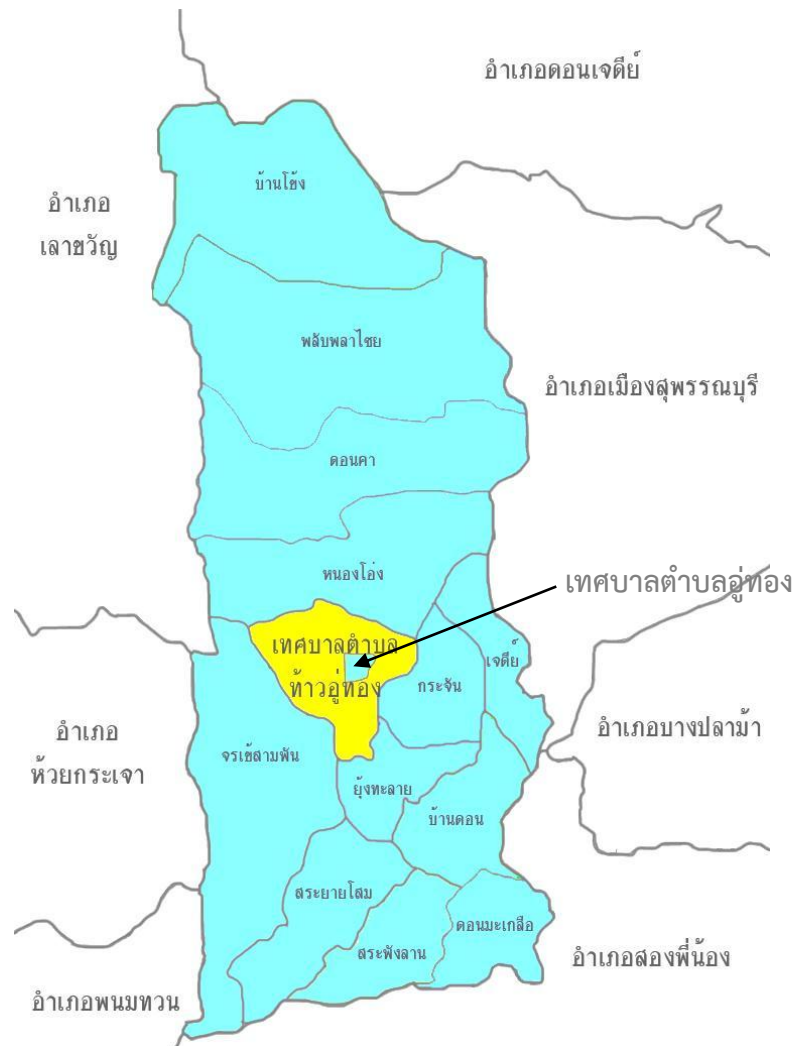
1. นายเขมชาติ เทพไชย	(อดีตหัวหน้าผู้ตรวจราชการ
กระทรวงวัฒนธรรม)
2. นายประยูร โอสรีกุล	(วัฒนธรรมจังหวัดสุพรรณบุรี)
3. นายพนมบุตร จันทรโชติ	(ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอุทอง)
3. นายประครอง สายจันทร์	(ผู้อำนวยการฝ่ายบริหารแผนและประสานงาน
อพท.เมืองโบราณอุทอง)
5. นายวัชรินทร์ โสไกร	นักประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จังหวัดสุพรรณบุรี

3.3.2 การประชุมสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยกำหนดผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มโดยให้เป็นตัวแทนจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และผู้ให้ข้อมูลทั่วไป จากนั้นทำหนังสือเชิญประชุม ซึ่งสถานที่ใช้จัดประชุม คือ ห้องประชุมชั้น 2 อาคารป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เทศบาลตำบลอุทง เพื่อสะดวกต่อการเดินทางของผู้เข้าร่วมประชุม เนื่องจากเป็นคนที่ชุมชนเมืองโบราณอุทง การดำเนินการประชุมนั้น ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นและนำเสนอรายงานสรุปข้อมูลเบื้องต้นที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลในลักษณะบทความ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่มตรวจสอบและรับรองความถูกต้องของข้อมูล และอภิปรายแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม

3.4 พื้นที่ศึกษา

การศึกษาและค้นหาอัตลักษณ์เมืองโบราณอุทงในครั้งนี้พื้นที่ศึกษาคือพื้นที่เมืองโบราณอุทงซึ่งตั้งอยู่ที่ตำบลอุทง อำเภออุทง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยพิจารณาจากคำถามวิจัยประการหนึ่งว่า “เมื่อเมืองโบราณอุทงได้ถูกพัฒนาให้เป็นพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ชุมชนควรมีแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์อย่างไร” ดังนั้นพื้นที่ศึกษาจึงกำหนดให้สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยมีอาณาเขต ดังนี้

- ทิศเหนือมีพื้นที่ติดต่อกับตำบลหนองไฉ่
- ทิศตะวันออกมีพื้นที่ติดกับตำบลกระเจียน
- ทิศใต้มีพื้นที่ติดกับทุ่งทะเลสาบ
- ทิศตะวันตกมีพื้นที่ติดต่อกับตำบลจรเข้สามพัน

ภาพที่ 23 พื้นที่ศึกษาเขตเทศบาลตำบลอุทุมพร และเขตเทศบาลตำบลท้าวอุทุมพร
ที่มา : www.google.co.th

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากวิธีการเก็บข้อมูลแบบต่างๆ มาวิเคราะห์ ดังนี้

3.5.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ที่ได้จาก การศึกษาจากเอกสาร และการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป ด้วยวิธีวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) คือการตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการ สัมภาษณ์ การสังเกต และการประชุมสนทนากลุ่มโดยใช้ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลของสุภาวงศ์ จันทวานิช (2554: 17-56) ดังนี้

- 1) ใช้แนวคิดทฤษฎี และการสร้างกรอบแนวคิดสำหรับการวิเคราะห์ ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดตามข้อที่ 3.1
- 2) ตรวจสอบข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการ ดังนี้
 - (1) ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า
 - (2) ตรวจสอบข้อมูลด้วยการประชุมสนทนากลุ่ม
- 3) จัดบันทึกและทำดัชนีข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีจัดบันทึกตามประเด็นจาก แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ และทำรหัส (Coding) เพื่อจัดหมวดหมู่ข้อมูล โดยทำเป็นดัชนีเชิงบรรยาย (descriptive index) เป็นคำที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้จัดหมวดหมู่ข้อมูลที่เป็นการบรรยาย เชิงพรรณนา เช่น เมืองโบราณอารยธรรมทวารวดี โบราณสถาน โบราณวัตถุ วิถีชีวิตดั้งเดิม วัฒนธรรมข้าว พิธีกรรม ฯลฯ
- 4) ทำข้อสรุปชั่วคราวและการกำจัดข้อมูล ผู้วิจัยทำข้อมูลสรุปชั่วคราว (Memoing) โดยการนำความคิดที่ประมวลได้จากดัชนีข้อมูล มาเชื่อมโยงเขียนเป็นประโยคหรือข้อความตามแนวคิดที่กำหนด
- 5) สร้างข้อสรุปและการพิสูทธ์ข้อสรุป เมื่อผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อมูล และตัดทอนข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องออกแล้ว จึงนำข้อสรุปย่อยๆ มาเชื่อมโยงกัน เพื่อให้เป็นบทสรุปซึ่งตอบปัญหาของการวิจัย โดยใช้เทคนิคการนับ และการจัดกลุ่มข้อมูล
 ทั้งนี้ การจำแนกประเภทข้อมูลนั้น ผู้วิจัยใช้วิธีจำแนกข้อมูลระดับจุลภาคด้วยการวิเคราะห์กลุ่มคำ ร่วมกับการจำแนกประเภทข้อมูลระดับมหภาค ตามกรอบการจำแนกของ Lofland ซึ่งสุภางค์ จันทวานิช (2554: 83) ได้จัดประเภทเป็น 6 ชนิด คือ
 - (1) ฉากและบุคคล (settings) ตอบคำถามว่า ใคร ที่ไหน และเมื่อไหร่
 - (2) พฤติกรรม (acts) และบทบาท (roles) ตอบคำถามว่า ใครทำอะไรได้
 - (3) แบบแผนพฤติกรรม (activities) กลุ่ม (groups) และองค์กร (organizations) ตอบคำถามว่า ทำไม
 - (4) ปฏิสัมพันธ์ (interaction) และความสัมพันธ์ (relationship) ตอบคำถามว่า ใครกับใคร
 - (5) เหตุการณ์หรือฉากพิเศษ (episodes) และการมีส่วนร่วม (participation) ตอบคำถามว่า ใครบ้าง
 - (6) ความหมาย (meaning) ตอบคำถามว่า อย่างไร และทำไม

3.5.2 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis) การวิเคราะห์ความน่าสนใจของอุตสาหกรรม ปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อองค์กร 5 ประการ (Five Forces) การวิเคราะห์ความน่าสนใจของอุตสาหกรรม เมทริกซ์การเจริญเติบโต-ส่วนแบ่งตลาดของปีซีจี (BCG) และการวิเคราะห์การศึกษา ตัวอย่างแนวทางการดำเนินการที่ดี (Best Practice)

3.6 การนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบของการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) โดยเขียนพรรณนาสิ่งต่าง ๆ ที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล โดยเขียนแยกเป็นข้อๆ ตามขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล รวมถึงในรูปแบบตาราง

3.7 การตรวจสอบข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล ดังนี้

3.7.1 ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation Technique)

1) การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation) คือการตรวจสอบแหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคล ที่แตกต่างกัน เช่น สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในช่วงเวลาต่างกัน ช่วงเวลามีกิจกรรมกับช่วงเวลาที่ปกติ สถานที่ต่างกัน ระหว่างที่บ้านกับสถานที่จัดกิจกรรม และกลุ่มบุคคลผู้ให้ข้อมูลที่แตกต่างกัน อาทิ ประชาชนในพื้นที่ ผู้ประกอบการ บุคคลจากภาครัฐและเอกชน รวมถึงความหลากหลายของอาชีพ และช่วงอายุของผู้ให้ข้อมูลทั่วไปของข้อมูลเก็บข้อมูล

2) การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (methodological triangulation) คือใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่างกัน เช่น การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง รวมทั้งการประชุมสนทนากลุ่ม

3.7.2 ตรวจสอบข้อมูลด้วยการประชุมสนทนากลุ่มโดยผู้วิจัยได้ทำรายงานสรุปข้อมูลเบื้องต้นเป็นลักษณะบทความ เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญตรวจสอบและรับรองความถูกต้อง ด้วยการอ่านข้อมูลจากบทความ พร้อมให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

3.8 ระยะเวลาในการดำเนินการ

ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2556 ถึงเดือนมีนาคม 2558 รายละเอียดตามตาราง 2

บทที่ 4

เมืองโบราณอุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

ในบทนี้ผู้วิจัยได้แยกประเด็นออกเป็น 5 ส่วน โดยส่วนแรกเป็นเรื่องราวของชุมชนเมืองโบราณอุทองในอดีต ส่วนที่ 2 ลักษณะของชุมชนเมืองโบราณอุทองในปัจจุบัน ส่วนที่ 3 เรื่องหลักฐานทางโบราณคดีของเมืองโบราณอุทอง เช่น โบราณวัตถุที่ค้นพบในบริเวณเมืองโบราณอุทอง อันจะนำไปสู่การเชื่อมโยงถึงลักษณะเฉพาะที่โดดเด่นของเมืองโบราณอุทองเชิงประวัติศาสตร์ ส่วนที่ 4 เป็นเรื่องเกี่ยวกับชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่ตั้งถิ่นฐานบริเวณปริมณฑลเมืองโบราณอุทอง แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิต วัฒนธรรมของชาติพันธุ์ต่างๆ ที่รวมกลุ่มกันได้อย่างลงตัว สามารถบ่งบอกถึงลักษณะที่โดดเด่นของชุมชนเมืองโบราณอุทอง ส่วนที่ 5 เป็นเรื่องของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม รวมทั้งกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองโบราณอุทอง

4.1 ชุมชนเมืองโบราณอุทองในอดีต

4.1.1 ความเป็นมาและพัฒนาการของชุมชนเมืองโบราณอุทอง

เมืองโบราณอุทองเป็นชุมชนโบราณที่พบร่องรอยการอยู่อาศัยของชุมชนมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลาย อายุราว 2500-3000 ปีมาแล้ว เป็นเมืองที่ได้รับการกล่าวถึงในฐานะเมืองสำคัญในสมัยทวารวดีซึ่งมีบทบาทสำคัญในราวพุทธศตวรรษที่ 11-16 ความสำคัญของเมืองโบราณอุทองนั้น นักวิชาการส่วนใหญ่ลงความเห็นว่า เป็นเมืองที่มีความเก่าแก่ยิ่งกว่าเมืองโบราณสมัยทวารวดีเมืองอื่นๆ เช่น เมืองนครปฐมโบราณ และเมืองคูบัว ซึ่งนายพอล วิทลีย์ ได้ลงความเห็นว่ารัฐที่จีนเรียกว่า “จินหลิน” หมายถึงดินแดนแห่งทองหรือสุวรรณภูมิ เป็นรัฐที่ตรงกับบริเวณเมืองโบราณอุทอง รวมทั้งศาสตราจารย์ฌอง บอสเชอเลียร์ ได้ตั้งข้อสมมุติฐานว่าเมืองโบราณอุทองเป็นเมืองหลวงของรัฐทวารวดี เนื่องจากเมืองโบราณอุทองเป็นเมืองเดียวที่พบจารึกที่กล่าวถึงพระนามของกษัตริย์ทวารวดี (จารึกบนแผ่นทองแดง) (สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติที่ 2 สุพรรณบุรี, 2545: 5-7)

นอกจากนั้นผลของการวิเคราะห์จากหลักฐานด้านโบราณคดี นำไปสู่สมมุติฐานที่ว่าเมืองโบราณอุทองมีบทบาทมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์จนถึงสมัยประวัติศาสตร์ โดยมีบทบาทสำคัญคือ

1. เป็นเมืองท่าและศูนย์กลางการค้าสำคัญของรัฐทวารวดี ซึ่งพบร่องรอยการติดต่อค้าขายกับอินเดียตั้งแต่สมัยยุคเหล็กตอนปลาย ซึ่งจัดว่าอยู่ร่วมสมัยกับชุมชนโบราณที่บ้านดอนตาเพชร และต่อมาเป็นศูนย์กลางการค้าสำคัญในสมัยอินโด-โรมัน

2. เป็นศูนย์กลางพุทธศาสนายุคแรกของรัฐทวารวดี หลักฐานที่พบได้แก่หลักฐานด้านประติมากรรมดินเผาและปูนปั้นที่ใช้ประดับศาสนสถานประเภทสถูปและวิหาร เช่น ประติมากรรม ดินเผารูปพุทธสาวก 3 องค์ถือบาตร นอกจากนี้ยังพบว่าชาวทวารวดีที่เมืองโบราณ

อุทงมีความนิยมในการสร้างสัญลักษณ์สำคัญตามคติความเชื่อของชาวพุทธนิกายเถรวาท คือ ธรรมจักรและกวางหมอบ ซึ่งสื่อความหมายตอนปฐมเทศนาในป่ากวางที่เมืองสารนาถใกล้เมืองพาราณสี และธรรมจักรประดิษฐานบนเสาศึ่งสื่อความหมายว่าพระพุทธรูปเจ้าเปรียบเสมือนพระอาทิตย์ที่เหนือพระอาทิตย์ด้วยการตั้งที่ยิ่งใหญ่และการตรัสรู้ธรรมอันประเสริฐ รวมทั้งเปรียบได้กับต้นไม้แห่งชีวิต ในขณะที่เดียวกันก็นิยมสร้างพระพุทธรูปควบคู่กันไป รวมทั้งยังนิยมสร้างเจดีย์ มหาเจดีย์ และบูชาเจดีย์ตามคติความเชื่อของนิกายโจดกะ นอกจากนี้ยังพบเทวรูป พระวิษณุ และศิวลึงค์ (รวมทั้งมุขลึงค์ จำนวนหนึ่ง แสดงให้เห็นว่าศาสนาพราหมณ์เจริญรุ่งเรืองควบคู่กับพระพุทธศาสนา แต่คงเป็นศาสนาที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมของกษัตริย์ ส่วนศาสนาระดับรัฐนั้นคือพุทธศาสนา

3. เป็นเมืองหลวงรุ่นแรกของรัฐทวารวดี จากหลักฐานการติดต่อค้าขายกับอินเดีย ตั้งแต่สมัยยุคเหล็กตอนปลายของอินเดีย และที่พ่อค้าชาวพุทธจากลุ่มน้ำกฤษณาได้เดินทางเข้ามาติดต่อค้าขายและตั้งถิ่นฐานในช่วงสมัยอินโด-โรมันและได้นำพุทธศาสนาเข้ามาเผยแผ่ให้ชุมชนเมืองโบราณอุทงดังที่ได้พบประติมากรรมดินเผารูปพุทธสาวก 3 องค์ถือบาตร (ผาสุข อินทราวสุ 2556: 16-23)

หลังจากที่วัฒนธรรมทวารวดีที่เมืองโบราณอุทงได้เสื่อมลงในช่วงพุทธศตวรรษที่ 16-17 เมืองอุทงได้ถูกลดความสำคัญ และถูกทิ้งร้างตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา ซึ่งคงเนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าวเมืองโบราณอุทงอยู่ในสภาพแห้งแล้ง ต่อมาปรากฏหลักฐานการอยู่อาศัยของมนุษย์อีกครั้งในสมัยอยุธยา (พุทธศตวรรษ ที่ 19-22) โดยหลักฐานที่พบคือ โบราณวัตถุสถาน และแหล่งโบราณคดีสมัยอยุธยา เช่น บ้านนาลาว บ้านโคกสำโรง เป็นต้น ซึ่งในช่วงเวลานั้นเมืองโบราณอุทงคงจะมีความสำคัญในฐานะเมืองหรือชุมชนที่อยู่ในเส้นทางการเดินทาง ต่อมาในช่วงต้นสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 1-3) มีการย้ายเมืองหลวงทำให้เส้นทางการเดินทางเปลี่ยนไป บทบาทและความสำคัญของเมืองโบราณอุทงจึงกลับคืนมาอีกครั้ง ในฐานะที่อยู่อาศัยของชาวลาวทั้งที่อพยพหนีภัยและถูกกวาดต้อนเข้ามา (สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ 2 สุพรรณบุรี, 2545: 70)

สำหรับการค้นพบเมืองโบราณอุทงนั้น เนื่องด้วยสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ เมื่อครั้งทรงดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ได้เสด็จประพาสเมืองโบราณอุทงเป็นครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. 2446 (ร.ศ. 122) ครั้งที่เสด็จตรวจราชการเมืองสุพรรณบุรี และทรงบรรยายถึงสภาพเมืองอุทงเมื่อ พ.ศ. 2446 (ร.ศ. 122) ไว้ดังนี้

“..มีเมืองโบราณเมืองหนึ่งอยู่ในแขวงสุพรรณบุรี ทางตะวันตกเฉียงใต้ใกล้กับเทือกเขา ซึ่งเป็นดินแดนสุพรรณบุรีต่อกับกับเมืองกาญจนบุรี และมีแม่น้ำเก่าย่านหน้าเมืองโบราณนี้เรียกว่าลำน้ำจรเข้สามพัน แต่ทุกวันนี้ต้นเขินเป็นหัวงเป็นดอนเสียแล้ว...เมืองโบราณนี้ พวกราษฎรที่อยู่ในแคว้นนี้ เรียกว่า เมืองท้าวอุทง มีเรื่องราวสืบต่อกันมาแต่โบราณว่าท้าวอุทงได้ครอบครองเมืองนี้มาจนกาลครั้งหนึ่งเกิดไข้ห่า ราษฎรล้มตายมากนัก ท้าวอุทงจึงอพยพผู้คนละจากเมืองนี้หนีห่างไปทางทิศตะวันออก...”

นอกจากนั้นได้ทรงบรรยายถึงเมืองอุทองไว้อีกตอนหนึ่งว่า

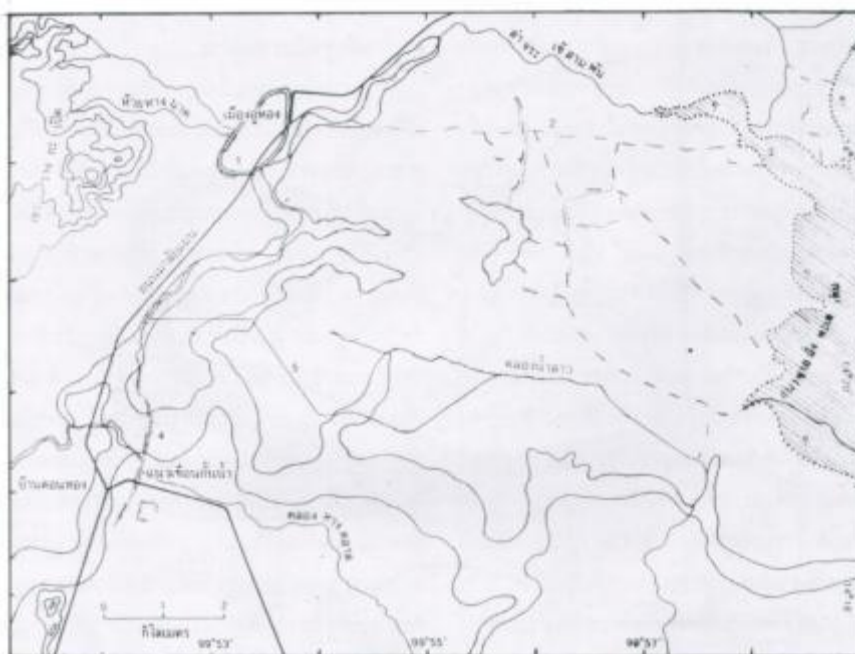
“...เมืองท้าวอุทอง เมืองตั้งอยู่ทางฟากตะวันตกลำน้ำจรเข้สามพัน คูเป็นเมืองเก่าแก่ใหญ่โต เคยมีป้อมปราการก่อด้วยศิลา แต่หักพังไปเสียเกือบหมดแล้วยังเหลือคงรูปอยู่แต่ประตูเมืองแห่งหนึ่ง กับป้อมปราการต่อจากประตูนั้นข้างละน้อย แนวปราการด้านหน้าตั้งบนที่ดอน คูเป็นตระพัง สูงราว 6 ศอก แล้วเป็นแผ่นดินต่ำต่อไปสัก 5 เส้น ถึงริมน้ำจรเข้สามพันมีรอยถนนจากประตูเมืองตรงไปถึงท่า เรียกว่าท่าพระยาจักร พิเคราะห์คูลำน้ำจรเข้สามพัน เดิมเห็นจะเป็นแม่น้ำใหญ่ที่สูง ซึ่งสร้างปราการจะเป็นตลิ่ง ครั้นนานมา เกิดมีช่วงทางเขาสายน้ำไหลไปเสียทางอื่น แม่น้ำเดิมก็ตื้นจืดจนแคบ เข้าโดยลำตลิ่ง..” (กรมศิลปากร, 2509: 37) ซึ่งการเสด็จในครั้งนั้นทรงผจญต่อความลำบากทุรกันดาร ด้วยการคมนาคมไม่สะดวกต้องเสด็จทางเรือ (สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ 2 สุพรรณบุรี, 2545: 123)

จะเห็นได้ว่าชุมชนเมืองโบราณอุทองในอดีตเป็นชุมชนที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ เป็นเมืองที่มีความเก่าแก่ยิ่งกว่าเมืองโบราณสมัยทวารวดีเมืองอื่นๆ มีบทบาทสำคัญ คือ เป็นเมืองท่าและศูนย์กลางการค้าสำคัญของรัฐทวารวดี เป็นศูนย์กลางพุทธศาสนายุคแรกของรัฐทวารวดี และเป็นเมืองหลวงรุ่นแรกของรัฐทวารวดี หลังจากนั้นเมืองโบราณอุทองได้ลดความสำคัญลง เนื่องจากเกิดสภาพแห้งแล้ง ในเวลาต่อมาบทบาทเป็นชุมชนที่อยู่ในเส้นทางเดินทัพ และเมื่อมีการย้ายเมืองหลวงทำให้มีบทบาทในฐานะที่อยู่อาศัยของชาวลาวทั้งที่อพยพหนีภัยและถูกกวาดต้อนเข้ามา ซึ่งจากการเสด็จประพาสของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพนี้ทำให้ทราบว่าเมืองโบราณแห่งนี้อยู่ในแขวงสุพรรณบุรีอยู่ทางตะวันตกเฉียงใต้ใกล้กับเทือกเขา เป็นดินแดนสุพรรณบุรีต่อกับกับเมืองกาญจนบุรี และมีแม่น้ำเก่าย่านหน้าเมืองโบราณ เรียกว่า ลำน้ำจรเข้สามพัน ซึ่งเดิมพวกราษฎรที่อยู่ในพื้นที่ เรียกว่า เมืองท้าวอุทอง

4.1.4 รูปแบบการตั้งถิ่นฐานของชุมชนเมืองโบราณอุทอง

เมืองโบราณอุทอง ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ราบภาคกลางของประเทศไทย ทางด้านทิศตะวันตกของตำบลอุทอง (เดิมชื่อตำบลท่าพระยาจักร) อำเภออุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี จากการศึกษาภาพถ่ายทางอากาศ พบว่าเมืองโบราณแห่งนี้เป็นเมืองที่มีคูน้ำล้อมรอบ แผนผังเมืองเป็นรูปวงรีทอดตัวไปตามแนวทิศตะวันออกเฉียงเหนือ-ตะวันตกเฉียงใต้ มีขนาดความกว้าง 750 เมตร ยาว 1,650 เมตร มีเนื้อที่ประมาณ 976 ไร่เศษ ระดับความสูงจากพื้นที่ตัวเมืองอุทองประมาณ 6 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง ด้านทิศตะวันออกของเมืองมีลำน้ำจรเข้สามพันไหลผ่านทางด้านทิศตะวันตกของเมือง ห่างออกไปประมาณ 1 กิโลเมตรเศษเป็นทิวเขาขาวในแนวเหนือ-ใต้ ประกอบด้วย เขาทุ่งดินดำ เขาพุพอง เขาตาแก้ว เขารางกะเปิด ซึ่งอยู่ทางใต้สุดและมีความสูงที่สุด ทิวเขานี้เป็นต้นกำเนิดของลำห้วยรวกกับห้วยนางนาคซึ่งจะนำน้ำจากทิวเขาไหลสู่คูเมือง ลักษณะของผังเมืองโบราณอุทองก่อนพุทธศตวรรษที่ 11 สันนิษฐานว่าเมืองโบราณอุทองคงไม่ได้มีลักษณะเป็นวงรีดังเช่นในปัจจุบันแต่ได้มีการต่อเติมขยายแนวของคูเมืองให้ได้สัดส่วน ในอดีตปรากฏว่ามีป้อมปราการก่อด้วยศิลาแลง แต่ต่อมาแนวคันดินและป้อมปราการถูกเปลี่ยนแปลงสภาพจากการก่อสร้างถนนมาลัยแมนและการบุกรุกของประชาชน ลักษณะผังของเมืองโบราณอุทองแสดงให้เห็นว่าสร้างขึ้น

ตามความจำเป็นการดำรงชีวิต ทิศทางและขนาดของคูน้ำคันดินเพื่อให้สามารถเก็บน้ำไว้ในคูเมืองให้มากและนานที่สุด ลักษณะของคูเมืองทางทิศตะวันตกเป็นที่สูงจะมีลักษณะลึกและแคบเพื่อดักหรือสกัดน้ำที่ไหลมาจากที่สูงไม่ให้เข้าท่วมภายในตัวเมือง ส่วนด้านทิศตะวันออกเป็นที่ต่ำจะกว้างเพื่อจะกักเก็บน้ำไว้ให้มากที่สุด ลักษณะที่ตั้งของเมืองโบราณอู่ทองยึดแบบแผนตามคติอินเดียที่ปรากฏใน “ขัตติยราช” ซึ่งการตั้งเมืองจะต้องอยู่ในที่ที่ด้านหนึ่งเป็นภูเขาอีกด้านหนึ่งเป็นทะเลจะต้องมีประตูสี่ด้าน หรืออาจสร้างตามคติฮินดูที่จัดองค์ประกอบการตั้งเมืองชัยภูมิที่มีภูเขาใหญ่ มีห้วยและลำธาร (สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ 2 สุพรรณบุรี, 2545: 26-27) และจากการศึกษาสภาพภูมิประเทศบริเวณที่ราบลุ่มภาคกลางของไทยในอดีต โดย ดร.ทิวา ศุภจรรยา ซึ่งสันนิษฐานว่าแต่เดิมที่ตั้งของเมืองโบราณอู่ทองนั้นตั้งอยู่บนแนวชายฝั่งทะเล ซึ่งในช่วงพุทธศตวรรษที่ 11-16 นั้นสันนิษฐานว่าแนวชายฝั่งทะเลของอ่าวไทยอยู่สูงกว่าปัจจุบัน พบแนวสันทรายอยู่เป็นช่วงๆ (ทิวา ศุภจรรยา, 2530: 8-12)

ภาพที่ 24 แผนที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งเมืองโบราณอู่ทองและแนวชายฝั่งทะเลเดิม
ที่มา: ทิวา ศุภจรรยา, 2530: 12

ซึ่งจากการศึกษาสภาพภูมิศาสตร์บริเวณเมืองโบราณอู่ทองสามารถชี้ให้เห็นถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาของเมืองโบราณอู่ทองได้ดังนี้

1. ความอุดมของพื้นที่เมืองโบราณอู่ทองตั้งอยู่บนที่ราบเชิงเขาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของที่ราบลุ่มเจ้าพระยา มีความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่จากการทับถมของตะกอนแม่น้ำ พื้นดินมีความอุดมสมบูรณ์เหมาะสมกับการเพาะปลูก และสามารถผลิตอาหารเพียงพอต่อการขยายตัวของชุมชน

2. มีแหล่งน้ำจืดสามพันและลำห้วยสำหรับชุมชนใช้อุปโภคบริโภคอย่างเพียงพอ และยังใช้เป็นเส้นทางติดต่อคมนาคมที่สำคัญ

3. ตั้งอยู่ใกล้ชายฝั่งทะเลหรือสามารถติดต่อกับทะเลได้สะดวก ทำให้เมืองโบราณอุทองมีฐานะเป็นเมืองท่าค้าขายทางทะเล ซึ่งพ่อค้าจากต่างแดนสามารถเดินทางเข้ามาค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้า และเมืองโบราณอุทองยังเป็นแหล่งชุมนุมสินค้าจากดินแดนตอนใน นอกจากนี้เทือกเขาสูงทางด้านทิศตะวันตกของเมืองยังทำหน้าที่เป็นจุดสังเกต (Land Mark) ของนักเดินเรือที่ใช้สังเกตว่าได้เดินทางถึงเมืองโบราณอุทองแล้ว

4. สามารถเดินทางติดต่อกับชุมชนอื่นๆ ได้สะดวกทั้งทางบกและทางน้ำ โดยเส้นทางคมนาคมทางบกที่สำคัญคือถนนท้าวอุทอง เป็นเส้นทางที่เชื่อมต่อกับชุมชนโบราณในซีกตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา ส่วนเส้นทางคมนาคมทางน้ำได้แก่ลำน้ำจรเข้สามพัน

5. ตั้งอยู่บนเส้นทางการค้าขายที่สำคัญระหว่างตะวันตก (อินเดีย เปอร์เซีย อาหรับ) กับตะวันออก (จีน เวียดนาม) (สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ 2 สุพรรณบุรี, 2545: 30)

ภาพที่ 25 แผนที่แสดงที่ตั้งเมืองโบราณอุทอง และสภาพภูมิศาสตร์โดยรอบ
ที่มา : นำชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอุทองและเรื่องราวสุวรรณภูมิ, 2550: 87

จะเห็นได้ว่าเมืองโบราณอุทงมีลักษณะโดดเด่น คือที่ตั้งเมืองมีคูน้ำล้อมรอบ แขนงผังเมืองเป็นรูปวงรีทอดตัวไปตามแนวทิศตะวันออกเฉียงเหนือ-ตะวันตกเฉียงใต้ ลักษณะที่ตั้งของเมืองโบราณอุทงมีลักษณะเฉพาะที่โดดเด่นคือการตั้งเมืองที่ด้านหนึ่งเป็นภูเขาอีกด้านหนึ่งเป็นทะเล นอกจากนี้ยังมีความโดดเด่นทางภูมิศาสตร์ คือ ความอุดมของพื้นที่ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของที่ราบลุ่มเจ้าพระยา มีแหล่งน้ำจรเข้สามพันและลำห้วยสำหรับชุมชนใช้อุปโภคบริโภค ตั้งอยู่ใกล้ชายฝั่งทะเลหรือสามารถติดต่อกับทะเลได้สะดวก และตั้งอยู่บนเส้นทางการค้าขายที่สำคัญระหว่างตะวันตกจากลักษณะที่ตั้งของเมืองทำให้ชุมชนเมืองโบราณอุทงมีบทบาทสำคัญที่เป็นเมืองท่าโบราณที่สำคัญ

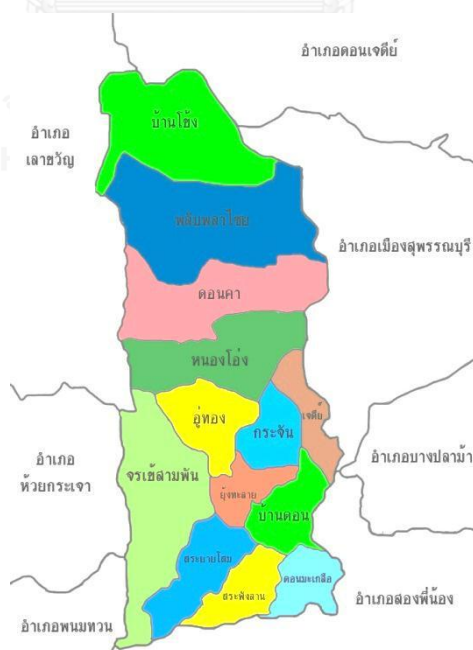
4.2 ลักษณะของชุมชนเมืองโบราณอุทงในปัจจุบัน

4.2.1 ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่

4.2.1.1 ตำแหน่งที่ตั้งและอาณาเขต

ปัจจุบันชุมชนเมืองโบราณอุทงตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลอุทง อำเภอกู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ละติจูดที่ 14 องศา 22 ลิปดา 10 พิลิปดาเหนือ และลองจิจูดที่ 99 องศา 53 ลิปดา 12 พิลิปดาตะวันออก (กรมแผนที่ทหาร 1:50,000 ลำดับชุด L 7017 ระวัง 4839 I) มีเนื้อที่โดยประมาณ 38.16 ตารางกิโลเมตร โดยมีอาณาเขตพื้นที่ติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดกับ	ตำบลหนองโอง อ.อุทง จ.สุพรรณบุรี
ทิศตะวันออก	ติดกับ	ตำบลกระเจัน อ.อุทง จ.สุพรรณบุรี
ทิศใต้	ติดกับ	ตำบลยงทะเลาย อ.อุทง จ.สุพรรณบุรี
ทิศตะวันตก	ติดกับ	ตำบลจรเข้สามพัน อ.อุทง จ.สุพรรณบุรี

ภาพที่ 26 แผนที่ตำบลอุทง อำเภอกู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

ที่มา: www.google.co.th

4.2.1.2 สภาพทางภูมิศาสตร์

ลักษณะทางภูมิประเทศ ชุมชนเมืองโบราณอุทุมทอง ตั้งอยู่บนที่ดอนบริเวณที่ราบลุ่ม ทางด้านทิศตะวันตกนั้นเป็นที่ราบเชิงเขาจากเขาพระและเขาทำเทียม ลักษณะเป็นเทือกเขาที่มีแนวยาวต่อเนื่อง มีทรัพยากรธรรมชาติที่ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นหินชั้นเป็นหินปูนสีเทาอ่อน เนื้อละเอียดเกิดสลับกับหินดินดาน หินทราย หินโคลน หินกรวดมน และหินทัพภูเขาไปทรัพยากรดินเป็นดินตะกอนที่เกิดจากน้ำท่วมและเป็นที่เหมาะสมของตะกอนทะเลเก่า เนื้อดินเป็นดินเหนียวสีดำ เหมาะแก่การเพาะปลูกข้าว และพืชไร่ แต่พื้นที่บางส่วนมีปัญหาดินเปรี้ยว ส่วนทรัพยากรป่าไม้ ส่วนใหญ่เป็นป่าไม้เบญจพรรณ ประเภทไม้เนื้อแข็ง (กรมศิลปากร, 2542: 4)

ลักษณะภูมิอากาศ สภาพโดยทั่วไปชุมชนเมืองโบราณอุทุมทอง มีลักษณะคล้ายคลึงกับจังหวัดอื่นๆ ในภาคกลาง กล่าวคือ ช่วงต้นปี (มกราคม – กุมภาพันธ์) เป็นช่วงฤดูหนาว ต่อเนื่องจากปลายปีที่แล้ว เดือนกุมภาพันธ์อุณหภูมิเฉลี่ยต่ำกว่าค่าปกติ เมื่อเข้าสู่ปลายเดือนกุมภาพันธ์ อุณหภูมิเริ่มสูงขึ้น จากนั้นช่วงเดือนมีนาคมถึงพฤษภาคมห่อความกดอากาศต่ำเนื่องจากความร้อนปกคลุมประเทศไทยตอนบนเป็นระยะๆ ทำให้มีอากาศร้อน ช่วงปลายเดือนมีนาคมต่อเนื่องถึงเดือนเมษายนอุณหภูมิสูง ส่วนช่วงปลายเดือนพฤษภาคมมีฝนตกเล็กน้อยถึงปานกลาง จากนั้นในเดือนมิถุนายนถึงสิงหาคม มีปริมาณและการกระจายของฝนดีขึ้น ในช่วงปลายปี (ตุลาคมถึงธันวาคม) ซึ่งเป็นช่วงปลายฤดูฝนต่อเนื่องต้นฤดูหนาว (ข้อมูลจาก: http://www.tmd.go.th/programs/uploads/yearlySummary/weather%202014_th3.pdf)

ลักษณะภูมิอากาศของชุมชนเมืองโบราณอุทุมทองโดยทั่วไป แบ่งออกได้เป็น 3 ฤดู คือ

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนมิถุนายนถึงตุลาคม

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนถึงมกราคม

และฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ถึงพฤษภาคม

4.2.1.4 การเข้าถึงพื้นที่ชุมชน

ชุมชนเมืองโบราณอุทุมทองก่อนพ.ศ. 2480 ใช้การคมนาคมทั้งทางบกและทางน้ำ โดยทางเรือ เกรียน และการขี่ม้า ต่อมามีการพัฒนาการคมนาคม ในช่วงประมาณ พ.ศ.2480 ทางราชการได้สร้างถนนสายมาลัยแมนจากจังหวัดนครปฐมมายังอำเภออุทุมทอง ทำให้การคมนาคมมีความสะดวก และสามารถเดินทางได้รวดเร็วมากยิ่งขึ้น นายวัชรินทร์ โสไกร นักประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดสุพรรณบุรี เล่าให้ฟังว่า

“สมัยก่อนชุมชนเมืองโบราณอุทุมทองมีแต่ป่า ถนนหนทางก็ไม่สะดวกเหมือนสมัยนี้ เมื่อก่อนจะมาชุมชนเมืองโบราณอุทุมทองต้องนั่งเรือผ่านทางบางลี่ ส่วนการค้าขายใช้ทางเกรียนและทางเรือ” (วัชรินทร์ โสไกร, สัมภาษณ์, 24 พฤศจิกายน 2557)

ปัจจุบันการเข้าถึงชุมชนเมืองโบราณอุทอง โดยเริ่มต้นจากกรุงเทพมหานคร มีดังนี้

1) ทางหลวงหมายเลข 4 (ถนนเพชรเกษม) แยกเข้าทางหลวงหมายเลข 321 (ถนนมาลัยแมน) ที่จังหวัดนครปฐม ผ่านนครปฐม อำเภอกำแพงแสน ตำบลทุ่งคอก ตำบลระยะยาว โสภมิตร ถึงตำบลอุทอง ระยะทางประมาณ 128 กิโลเมตร โดยรถตู้โดยสารประจำทาง สาย 88 กรุงเทพฯ – สุพรรณบุรี และรถยนต์ส่วนตัว

2) ทางหลวงหมายเลข 340 (บางบัวทอง-ชัยนาท) แยกเข้าทางหลวงหมายเลข 357 (ทางเลี่ยงเมืองสุพรรณบุรี) แยกเข้าทางหลวงหมายเลข 321 ผ่านอำเภอบางบัวทอง อำเภอลาดบัวหลวง อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ตำบลสวนแตง ตำบลอุทอง ระยะทางประมาณ 122 กิโลเมตร โดยรถตู้โดยสารประจำทาง สาย 974 กรุงเทพฯ – ด่านช้าง และรถยนต์ส่วนตัว

4.2.1.5 ลักษณะทางวัฒนธรรมของชุมชน

จากการสำรวจ การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ รวมทั้งจากการศึกษา ข้อมูลทุติยภูมิเกี่ยวกับชุมชนเมืองโบราณอุทอง พบว่าลักษณะเฉพาะที่โดดเด่นทางวัฒนธรรมของชุมชนเมืองโบราณอุทอง แบ่งตามลักษณะเขตการปกครอง คือ 1. ชุมชนที่ตั้งถิ่นฐานในเขตเทศบาลตำบลอุทอง และ 2. ชุมชนที่ตั้งถิ่นฐานในเขตเทศบาลตำบลท้าวอุทอง รายละเอียดตามตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ลักษณะทางวัฒนธรรมชุมชนเมืองโบราณอุทองในเขตเทศบาลตำบลอุทอง

ชื่อชุมชน	ลักษณะทางวัฒนธรรม
1. ชุมชนทวารวดีพัฒนา	<p>เป็นชุมชนที่อยู่ภายในคูน้ำคันดิน เป็นย่านอารยธรรมทวารวดี ปัจจุบันพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ตั้งหน่วยงานราชการที่สำคัญๆ ของอำเภออุทอง เมื่อพิจารณาตามแนวคิดทรัพยากรวัฒนธรรมแล้วจะพบว่ามีสถานที่สำคัญที่มีลักษณะเฉพาะ ดังนี้</p> <p>1) พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอุทอง ภายในจัดแสดงอารยธรรมเมืองโบราณอุทอง ภายนอกอาคารจัดจำลองวิถีชีวิตและภูมิปัญญาเรือนพื้นถิ่นลาวโซ่ง</p> <p>2) เจดีย์หมายเลข 3 ตั้งอยู่ห่างจากคูเมืองด้านทิศตะวันตก ประมาณ 50 เมตร ฐานเจดีย์เป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส กว้างด้านละ 16.60 เมตร บนฐานแต่ละด้านประดิษฐานพระพุทธรูปและเทวรูปอยู่ภายในซุ้ม</p> <p>3) คูน้ำเมืองโบราณ ซึ่งเป็นคูน้ำคันดินล้อมรอบเมืองโบราณอุทอง อันเป็นลักษณะที่ชุมชนมองว่าเป็นลักษณะที่โดดเด่นทางกายภาพของชุมชน</p>
2. ชุมชนเบญจรงค์พัฒนา	เป็นชุมชนย่านการค้าชาวไทยเชื้อสายจีน มีสิ่งปลูกสร้างเป็นลักษณะอาคารพาณิชย์ บรรยากาศบ้านเรือนกึ่งชนบทกึ่งชุมชนเมือง

ชื่อชุมชน	ลักษณะทางวัฒนธรรม
3.ชุมชนอุ้มทองพัฒนา	เป็นชุมชนย่านการค้าชาวไทยเชื้อสายจีน -สิ่งปลูกสร้างเป็นลักษณะอาคารพาณิชย์ -บรรยากาศบ้านเรือนกึ่งชนบทกึ่งชุมชนเมือง
4.ชุมชนพระยาจักร ร่วมใจ	เป็นชุมชนย่านการค้าชาวไทยเชื้อสายจีน สิ่งปลูกสร้างที่มีลักษณะเฉพาะประกอบด้วย 1.ศาลเจ้าพ่อพระยาจักร (พระวิษณุมีสีกร) ลักษณะสิ่งปลูกสร้างเป็น ศาลเจ้าแบบจีน กิจกรรมงานประจำปีละ 2 ครั้ง 2.ตลาด TPJ ลักษณะเป็นตลาดชั้นเดียวรูปแบบร่วมสมัย สร้างขึ้น ใหม่แทนตลาดเก่า (เดิมเรียกชื่อว่าตลาดกรมศิลป์)
5.ชุมชนตลาดสด เทศบาล	เป็นชุมชนที่อยู่บริเวณตลาดสดเทศบาลตำบลอุ้มทอง ซึ่งเป็นตลาด ขนาดใหญ่ที่มีสินค้าอุปโภค บริโภค ทั้งอาหารสด อาหารสำเร็จรูป และสินค้าอื่นๆ เป็นสถานที่ที่ประชาชนในพื้นที่ชุมชนเมืองโบราณ อุ้มทอง และปริมณฑล มาจับจ่ายใช้สอยโดยเฉพาะอย่างยิ่งตลาดสด ตอนเช้า
6.ชุมชนชานนท์	เป็นชุมชนย่านการค้าชาวไทยเชื้อสายจีน และวิถีริมน้ำจรเข้ (ปัจจุบันมีลักษณะเป็นคลอง) ลักษณะสิ่งปลูกสร้างเป็นอาคารพาณิชย์ อยู่สองฝากฝั่งถนน บรรยากาศบ้านเรือนกึ่งชนบทกึ่งชุมชนเมือง ตามริมคลองจรเข้สามพัน
7.ชุมชนวัดอุ้มทอง	เป็นชุมชนที่ตั้งบ้านเรือนบริเวณวัดอุ้มทอง ซึ่งวัดอุ้มทองเป็นสถานที่จัด กิจกรรมทางศาสนา บริเวณภายในวัด มีศาลาที่จัดแสดงประติมากรรม พระเจ้าอุ้มทอง เป็นแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ นอกจากนี้ยังมี โรงเรียนภวนาภิรมย์ เป็นสถานศึกษาระดับประถมศึกษา
8.ชุมชนต้นแจงพัฒนา	เป็นชุมชนย่านการค้าที่มีความโดดเด่นด้านสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น คือ อาคารเรือนแถวไม้ นอกจากนี้ยังมีอาคารพาณิชย์ที่ตั้งเรียงรายตาม ฝากฝั่งถนน
9.ชุมชนธนพัฒน์	เป็นชุมชนเมืองย่านการค้า เป็นอาคารพาณิชย์ ตั้งเรียงราย 2 ฝากฝั่ง ถนนมาลัยแมน มีร้านค้า ธนาคาร ร้านอาหาร
10.ชุมชนสมถวิลพัฒนา	เป็นชุมชนที่สร้างบ้านเรือนสำหรับที่อยู่อาศัย มีสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น อาคารเรือนแถวไม้เก่าแก่อายุกว่า 60 ปี มีโรงเรียนอนุบาลสมถวิลเปิด สอนนักเรียนระดับปฐมวัย
11.ชุมชนท่าพระ ตะวันออก	เป็นชุมชนกึ่งชนบทกึ่งชุมชนเมืองและเรือกสวน ไร่ นา ซึ่งมีความ โดดเด่นเป็นชุมชนทำเส้นขนมจีน ซึ่งเป็นการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ

ชื่อชุมชน	ลักษณะทางวัฒนธรรม
12.ชุมชนท่าพระฝางคลอง	เป็นชุมชนเมืองซึ่งมีพื้นที่ติดริมน้ำคลองจรเข้สามพัน มีความโดดเด่นด้วยเป็นพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ คือการเป็นศูนย์กลางการค้าขายทางน้ำในอดีตของอำเภออุทง นอกจากนี้ยังมีภูมิปัญญาการใช้สมุนไพรและสินค้าที่ระลึกของชุมชน
13.ชุมชนศรีสรรเพชรพัฒนา	เป็นชุมชนที่อยู่ด้านหลังของเมืองโบราณที่มีแนวคูน้ำล้อมรอบ ถือเป็นแหล่งอารยธรรมทวารวดี มีแหล่งการเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรวัฒนธรรมอารยธรรมทวารวดีผ่านเจดีย์หมายเลข 2 ซึ่งตั้งอยู่นอกคูเมืองทางทิศเหนือ (ตรงข้ามกับสำนักงานที่ดินอำเภออุทง) ลักษณะองค์เจดีย์อยู่ในผังสี่เหลี่ยมจัตุรัส รวมทั้งมีสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเป็นอาคารเรือนแถวไม้โบราณ

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชุมชนเมืองโบราณอุทงในเขตเทศบาลตำบลอุทง แบ่งเป็นชุมชนต่างๆ จำนวน 13 ชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่ลักษณะบ้านเรือนของชุมชนเป็นอาคารพาณิชย์ตึกแถว 2-3 ชั้น เป็นย่านการค้าของชาวไทยเชื้อสายจีน สำหรับความโดดเด่นของพื้นที่พบว่า มีทรัพยากรวัฒนธรรมที่จับต้องได้ อาทิ คูน้ำโบราณ เจดีย์หมายเลข 3 เจดีย์หมายเลข 2 พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติที่จัดแสดงโบราณวัตถุอารยธรรมทวารวดีจากการขุดพบบริเวณเมืองโบราณและปริมณฑล รวมถึงศาลเจ้าพ่อพระยาจักร วัดอุทง ที่เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชน นอกจากนี้ยังพบอาคารเรือนแถวไม้ที่มีความโดดเด่นด้านสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ส่วนทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ที่พบคือ ภูมิปัญญาการใช้สมุนไพร และการทำเส้นขนมจีน

ภาพที่ 27 ลักษณะบ้านเรือนในชุมชนเขตเทศบาลตำบลอุทง

ภาพที่ 28 ลักษณะบ้านเรือนไม้โบราณในชุมชนเขตเทศบาลอุทุมพร
(ชุมชนต้นแจงพัฒนา)

ภาพที่ 29 ลักษณะบ้านเรือนไม้โบราณในชุมชนเขตเทศบาลอุทุมพร
(ชุมชนศรีสรรเพชรพัฒนา)

ภาพที่ 30 ลักษณะชุมชนท่าพระฝางคลองซึ่งมีพื้นที่ติดคลองจรเข้สามพัน
ศูนย์กลางการค้าขายทางน้ำในอดีต

ภาพที่ 31 อาคารพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ อุทง และเรือนลาวโซ่ง
ซึ่งตั้งอยู่บริเวณด้านทิศเหนือของตัวอาคาร

ภาพที่ 32 คูน้ำเมืองโบราณอุทง

CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาพที่ 33 โบราณสถาน หมายเลข 3

ตารางที่ 4 ลักษณะทางวัฒนธรรมของชุมชนเมืองโบราณอุทองในเขตเทศบาลตำบลท้าวอุทอง

ชื่อชุมชน	ลักษณะทางกายภาพ
1.ชุมชนบ้านนาลาว	<p>เป็นชุมชนพื้นที่เกษตรกรรมริมคลองจรเข้สามพัน ภูมิทัศน์วัฒนธรรมเป็นลักษณะทุ่งนาและพื้นที่เกษตรกรรม นอกจากนี้ยังมีทรัพยากรวัฒนธรรมที่มีลักษณะโดดเด่น คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.วัดเขาทำเทียม สถานที่ศักดิ์สิทธิ์บนยอดเขาโดยมีการพบจารึกปุชยศิริที่วัดแห่งนี้ จึงทำให้เชื่อว่าแต่เดิมราวพุทธศตวรรษที่ 13-14ที่เมืองโบราณอุทองจะต้องมีภูเขาที่ชื่อว่าปุชยศิริโบราณสถานที่พบบริเวณวัดเขาทำเทียม ได้แก่ เจดีย์หมายเลข 12 นอกจากนี้ยังพบก้อนอิฐสมัยทวารวดีบริเวณเนินโบราณสถาน รวมทั้งยังพบโบราณสถานสมัยอยุธยา ประกอบด้วย เจดีย์ทรงระฆังอุโบสถขนาดเล็ก และ อาคารหรือห้องที่เกิดจากการก่ออิฐบริเวณปากถ้ำ หรือเพิงผา มีประตูและหน้าต่างเป็นซุ้มลูกกรง 2.วัดปฐมสรวาส เดิมชื่อวัดนาลาว ภายในวัดมีอุโบสถมหาอุดและรอยพระพุทธรูปอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน 3.ประเพณีในอดีตที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสายน้ำและวัฒนธรรมข้าว ได้แก่ การร้องเพลงเกี่ยวข้าว เพลงอีแซว พิธีไหว้แม่พระโพสพ เป็นต้น 4.ภูมิทัศน์ชุมชนวิถีไทยริมน้ำ มีกลุ่มบ้านทรงไทยโบราณอายุกว่า 100 ปี
2.ชุมชนบ้านดอนพรหม	<p>เป็นชุมชนเกษตรกรรม ภูมิทัศน์วัฒนธรรมชุมชนมีลักษณะและมีวิถีชีวิตริมน้ำท่ามกลางทุ่งนาและพื้นที่เกษตรกรรมริมคลองจรเข้สามพัน บรรยากาศมีความสงบและร่มรื่น</p>
3.ชุมชนบ้านโคก	<p>เป็นชุมชนเกษตรกรรม ภูมิทัศน์วัฒนธรรมเป็นทุ่งนา และสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นกลุ่มบ้านไม้โบราณ อายุราว 100 ปี ชุมชนบ้านโคกส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้ง แต่เดิมอาศัยอยู่บริเวณเทือกเขาภูคัง เมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานเมื่อปี พ.ศ.2440 ซึ่งชาวลาวครั้งมีความเชื่อที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ คือ ความเชื่อเรื่องผีเจ้านายและผีเทวดา มีการตั้งศาลเจ้านายหรือเรียกว่า “หอเจ้านาย” เป็นศาลไม้จำนวน 7 หลัง เป็นที่สถิตของผีเจ้านาย ชาวบ้านเชื่อว่าผีเจ้านายคือผู้ปกครองอาณาจักรหลวงพระบางในอดีต ประเพณีที่พบได้แก่ ประเพณีแห่ธงสงกรานต์ พิธีกรรมไหว้ผีเจ้านาย ผีเทวดา เป็นต้น</p>

ชื่อชุมชน	ลักษณะทางวัฒนธรรม
4.ชุมชนบ้านหนองตาสาม	เป็นชุมชนลาวครึ่ง มีวิถีชีวิตเกษตรกรรมและวัฒนธรรมข้าว สถานที่สำคัญคือวัดหนองตาสาม มีหลวงพ่อดำที่ประดิษฐานอยู่ในมณฑป ซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจของชุมชน ภูมิทัศน์วัฒนธรรมชุมชนมีลักษณะเป็นเกษตรกรรมวัฒนธรรมข้าว และมีวิถีชีวิตริมน้ำท่ามกลางทุ่งนา ซึ่งบรรยากาศมีความสงบ ร่มรื่น
5.ชุมชนบ้านเขาพระ	เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ใกล้ชิดพื้นที่ธรรมชาติที่มีลักษณะเป็นภูเขา อยู่ใกล้บริเวณวัดเขาพระศรีสรรเพชญารามและป่าชุมชน บรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในชุมชนมีความสงบและร่มรื่น สถานที่สำคัญคือ วัดเขาพระศรีสรรเพชญาราม เป็นศูนย์รวมจิตใจของชุมชน มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวชุมชนเลื่อมใสศรัทธา คือ หลวงพ่อสังข์ศรีสรรเพชญ์ พระพุทธไสยาสน์ สมัยทวารวดี นอกจากนี้ยังมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์คือ เจ้าพ่อจักรนารายณ์ มีประติมากรรมรอยพระพุทธรูปบาทจำลองแกะสลักด้วยหินทรายสีเขียว อยู่ในมณฑปบนยอดเขา ซึ่งสลักวดลายมงคล 108 ประการ ในกรอบวงกลม จากการศึกษาของนักวิชาการส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าเป็นรอยพระพุทธรูปศิลปะสมัยทวารวดีตอนปลาย ที่ได้รับอิทธิพลศิลปะขอม อายุราวพุทธศตวรรษที่ 16 - 17 ภายในพื้นที่บริเวณวัดมีพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน เป็นแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต จากอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้โบราณสมัยทวารวดี
6.ชุมชนบ้านท่าพระ	เป็นชุมชนย่านการค้าและเกษตรกรรมผสมผสานกัน โดยเกษตรกรรมที่พบคือ ทำไร่ ทำนา และเลี้ยงสัตว์ วิถีชีวิตชุมชนมีความเรียบง่ายตามวิถีเกษตรกรรม ส่วนคนในชุมชนที่รับราชการ หรือพนักงานบริษัทเอกชนจะมีวิถีชีวิตแบบชุมชนเมืองอาศัยอยู่หมู่บ้านจัดสรร ส่วนภูมิปัญญาที่พบ เช่น การผลิตตุ๊กตาเรซินประกอบศาลพระภูมิได้แก่ ตุ๊กตานางรำ ตุ๊กตาดายาย ตุ๊กตาคันรับใช้ชาย-หญิง และช้างม้า เป็นต้น
7.ชุมชนบ้านท่าม้า	เป็นชุมชนเกษตรกรรมและวัฒนธรรมข้าว พบเรือนไทยหลังคา ทรงจั่วแบบวิถีชีวิตดั้งเดิมที่สามารถปรับตัวในการอยู่อาศัยต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ภูมิทัศน์ชุมชนวิถีไทยริมน้ำ มีกลุ่มบ้านทรงไทยโบราณ ชุมชนบ้านท่าม้าส่วนใหญ่เป็นชาวลาวครึ่ง พบภูมิปัญญาการสานกระเป่าจากผักตบชวา ประเพณีแห่ธงในเทศกาลสงกรานต์ โดยการนำไม้ไผ่ลำยาวมาเป็นแกนสำหรับปักธงตลอดลำไม้ไผ่ รอบลำไม้ไผ่ติดธงที่นำธนบัตรมาพับตามศรัทธาของชาวบ้าน

ชื่อชุมชน	ลักษณะทางวัฒนธรรม
8.ชุมชนบ้านหนองเสือ	เป็นชุมชนเกษตรกรรมและวัฒนธรรมข้าว พบภูมิปัญญาการอยู่อาศัยเรือนไทยหลังคาทรงจั่ว นอกจากนั้นชุมชนบ้านหนองเสือได้รวมกลุ่มเปิดร้านอาหารชุมชนทำหน้าที่เป็นทั้งแหล่งเรียนรู้ ขายอาหาร และเป็นสถานที่สำหรับรวมกลุ่มของคนในชุมชน มีประเพณีแห่งในเทศกาลสงกรานต์ ภูมิปัญญาที่พบได้แก่การปรุงอาหารพื้นบ้านและถนอมอาหาร เช่น การต้มไส้เนื้อเครื่องในวัว การทำปลาร้าจากเนื้อวัว เป็นต้น นอกจากนั้นยังพบช่างฝีมือที่สืบทอดจากบรรพบุรุษ คือการทำเครื่องจักสานสำหรับดักจับสัตว์ที่มีขนาดเล็ก เช่น ดัก หรือบ่วงสำหรับดักแยะ
9.ชุมชนบ้านศรีสรรเพชร	เป็นชุมชนที่มีความโดดเด่นทางประวัติศาสตร์ พบแหล่งโบราณคดีสมัยทวารวดี อีกทั้งยังพบสวนหินทางธรณีวิทยาที่ได้พัฒนา เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงาม ซึ่งในเดือนมกราคมถึงเดือนกุมภาพันธ์จะพบดอกสุพรรณิการ์สีเหลืองบานสะพรั่งทั้งภูเขาที่สวยงามเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนั้นบนยอดเขาพูทางนาคยังพบร่องรอยการก่อสร้างศาสนสถานด้วยอิฐสมัยทวารวดีที่วางทับซ้อนกัน แสดงให้เห็นการเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมความเชื่อที่มีอายุกว่าพันปี นักวิชาการได้สันนิษฐานว่าสิ่งก่อสร้างนี้อาจเป็นป้อม เจดีย์ หรือที่พักนักบวชในศาสนาพุทธหรือพราหมณ์ ภูมิทัศน์วัฒนธรรมมีลักษณะเป็นชุมชนสลักกับพื้นที่เกษตรกรรม
10.ชุมชนบ้านดงเย็น	เป็นชุมชนเกษตรกรรม ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เพาะปลูกเกษตรอินทรีย์ ภายในชุมชนมีสวนป่า มีความร่มรื่นของภูมิทัศน์แบบวนเกษตรเป็นการผสมผสานร่วมกันระหว่างสวนผัก สวนผลไม้ และสวนป่า
11.ชุมชนบ้านปฐมพร	เป็นชุมชนพื้นที่เกษตรกรรมและวัฒนธรรมข้าว สถานที่สำคัญที่มีลักษณะเฉพาะ คือ วัดปทุมสรวาส ซึ่งเดิมชื่อวัดนาลาว ภายในวัดมีอุโบสถมหาอุด ศาลาการเปรียญไม้ ที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในอำเภออุทอง และรอยพระพุทธรูปอันเป็นแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน
12.ชุมชนบ้านเนินพลับพลาสวนพลู	เป็นชุมชนพื้นที่เกษตรกรรม วัฒนธรรมข้าว และอารยธรรมทวารวดี มีสถานที่สำคัญที่มีลักษณะเฉพาะคือ โบราณสถานหมายเลข 1 ซึ่งตั้งอยู่นอกเมืองไปทางทิศตะวันออก ริมลำน้ำจรเข้สามพัน ลักษณะเป็นเจดีย์อยู่ในผังสี่เหลี่ยมจัตุรัส นอกจากนั้นยังพบโบราณสถานหมายเลข 3 และคูน้ำเมืองโบราณ ส่วนภูมิปัญญาที่พบได้แก่การหล่อพระ และการทำตุ๊กตาเรซินที่เป็นรูปตายาย นางละคร คนรับใช้สำหรับบูชาเช่นไหว้ศาลพระภูมิ

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นถึงลักษณะทางวัฒนธรรมของชุมชนที่อยู่ในเขตเทศบาลตำบลท่าวอทอง ซึ่งจะกระจายอยู่รอบๆ เขตเทศบาลตำบลท่าวอทอง ส่วนใหญ่เป็นชุมชนเกษตรกรรม ทำไร่นา เลี้ยงสัตว์ ทำให้วิถีชุมชนยังมีความเป็นสังคมไทยในอดีต ดำรงชีวิตแบบวิถีดั้งเดิม มีการสร้างบ้านเรือนอยู่ใกล้ๆ กัน ลักษณะชุมชนมีความสัมพันธ์แบบเครือญาติ ช่วยเหลือค้ำจุนซึ่งกันและกัน สำหรับความโดดเด่นของพื้นที่พบว่า มีทรัพยากรวัฒนธรรมที่จับต้องได้ อาทิ โบราณสถานที่เป็นเจดีย์อารยธรรมทวารวดี วัดเขาทำเทียม วัดปทุมสรวาส วัดเขาพระศรีสรรเพชญาราม หอเจ้านาย อาคารเรือนแก้วไม้ที่มีความโดดเด่นด้านสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น รวมถึงมรดกทางธรรมชาติ คือ สวนหินธรรมชาติพุนางนา ส่วนทรัพยากรวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เช่น ภูมิปัญญาการหล่อพระจากดิน การทำตุ๊กตาเรซินสำหรับเซ่นไหว้ศาลพระภูมิ

ภาพที่ 34 สภาพภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลท่าวอทอง

ภาพที่ 35 สวนหินธรรมชาติพุนางนา

จะเห็นได้ว่าชุมชนเมืองโบราณอุทงทั้งในเขตเทศบาลตำบลอุทง และเขตเทศบาลตำบลท้าวอุทงทั้ง 25 ชุมชน ประกอบด้วยผู้คนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ทำให้วิถีชีวิตมีความแตกต่างกันบ้าง ตามลักษณะเฉพาะระดับปัจเจก คือ การเป็นคนไทยพื้นถิ่น เป็นคนไทยเชื้อสายจีน เป็นคนลาวครึ่ง ซึ่งวิถีการดำรงชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม มีความแตกต่างกันบ้าง แต่เมื่อมองความเป็นตัวตนในระดับสังคมกลับพบว่าความหลากหลายทางชาติพันธุ์นี้กลายเป็นความโดดเด่นของชุมชนที่ผสมผสานยอมรับซึ่งกันและกัน สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข และจากทรัพยากรวัฒนธรรมที่พบทำให้ชุมชนเมืองโบราณอุทงมีความโดดเด่นทางประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตดั้งเดิมแบบสังคมชนบท มีวิถีชีวิตเกษตรกรรม ใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย ลักษณะตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้กันและมีความสัมพันธ์แบบเครือญาติพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

นอกจากนั้นยังพบว่าลักษณะการตั้งถิ่นฐานของคนในชุมชนสามารถแบ่งได้เป็น 3 พื้นที่ คือ

- 1) บริเวณพื้นที่เมืองโบราณอุทงภายในคูน้ำคันดิน ส่วนใหญ่เป็นที่ตั้งของหน่วยงานราชการ เช่น ที่ว่าการอำเภออุทง เทศบาลตำบลอุทง ที่ทำการไปรษณีย์อุทง พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอุทง โรงเรียนอนุบาลบ้านท่าพระยาจักร สำนักงานที่ดินอำเภออุทง สถานีตำรวจภูธรอำเภออุทง และสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย นอกจากนี้ยังมีบ้านเรือนของประชาชนโดยเช่าที่ดินของกรมศิลปากรเพื่อปลูกสร้างเป็นที่อยู่อาศัยโดยทำสัญญาเช่าเป็นรายปี ลักษณะเป็นบ้านไม้ชั้นเดียวปลูกสร้างใกล้ๆ กัน โดยอยู่บริเวณพื้นที่ด้านหลังหน่วยงานราชการลึกไปทางทิศตะวันตกของเมืองโบราณอุทง
- 2) บริเวณปริมาตรรอบเมืองโบราณอุทงภายในเขตเทศบาลตำบลอุทง เป็นย่านการค้า ตลาด การก่อสร้างอาคารบ้านเรือนเป็นลักษณะอาคารพาณิชย์ขนาดความสูง 2-3 ชั้น ซึ่งเกิดการเปลี่ยนแปลงจากเหตุการณ์ไฟไหม้เมื่อ พ.ศ.2510 ทำให้ลักษณะบ้านเรือนภายในชุมชนเทศบาลตำบลอุทงซึ่งจากเดิมเป็นลักษณะเรือนไม้ประตูปานเพี้ยมเปลี่ยนมาเป็นอาคารพาณิชย์ลักษณะตึกแถวดังเช่นในปัจจุบัน และ
- 3) บริเวณปริมาตรรอบเมืองโบราณอุทงภายในเขตเทศบาลตำบลท้าวอุทง ประชาชนในพื้นที่เมืองโบราณอุทงที่เป็น ชาติพันธุ์อื่นๆ ตั้งบ้านเรือนกระจายรอบๆ บริเวณปริมาตรเมืองโบราณอุทง เช่น คนไทยพื้นถิ่นอยู่พื้นที่ชุมชนบ้านนาลาว คนลาวครึ่งตั้งถิ่นฐานอยู่พื้นที่ชุมชนบ้านโคก ชุมชนบ้านดงเย็น และบ้านหนองตาสาม เป็นต้น แต่วิถีชีวิตส่วนใหญ่ยังต้องอาศัยการซื้อขายสินค้าอุปโภคบริโภคบริเวณย่านการค้าที่ตั้งอยู่ในเขตตำบลอุทง ทำให้คนในชุมชนต้องมีการติดต่อสัมพันธ์กันกันอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้พบว่าลักษณะทางภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชุมชนส่วนใหญ่เป็นชุมชนเกษตรกรรมวัฒนธรรมข้าว รวมทั้งทำไร่และทำสวนบางชุมชน เช่น ชุมชนนาลาวมีวิถีชีวิตริมน้ำท่ามกลางทุ่งนาและพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งบรรยากาศมีความสงบและร่มรื่น สำหรับภูมิปัญญาการอยู่อาศัยที่พบเพียงส่วนน้อย คือ เรือนไทยหลังคาทรงจั่วที่สามารถปรับตัวในการอยู่อาศัยต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ภาพที่ 36 พื้นที่บริเวณเมืองโบราณ

ภาพที่ 37 สภาพบ้านเรือนภายในเขตเทศบาลตำบลอุ้มทอง

ภาพที่ 38 พื้นที่ภายในเขตเทศบาลตำบลท้าวอุ้มทอง

4.2.2 ขอบเขตการปกครอง

เมืองโบราณอุทงมีพื้นที่ครอบคลุมเขตการปกครองสวนทองถิ่น 2 เขตเทศบาลตำบล ไตแก เขตการปกครองเทศบาลตำบลอุทง และเขตการปกครองเทศบาลตำบลทาวอุทง

เทศบาลตำบลอุทง ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 6 บางส่วนของตำบลอุทง อำเภออุทง จังหวัด สุพรรณบุรี เดิมเป็นสุขาภิบาล ต่อมาได้รับการยกฐานะเป็นเทศบาล เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2542 โดยมีเขตพื้นที่ในความรับผิดชอบ 2 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 1,250 ไร่ คือ เริ่มตั้งแต่

ด้านเหนือ จากหลักเขตที่ 1 (บริเวณริมคลองส่งน้ำชลประทาน อุทง- มะขามแต่ว่า) ซึ่งตั้งอยู่ที่ริมทางหลวงทาง ไปอำเภอเลาขวัญปากตะวันตกตรงที่อยู่ห่างปากทางแยกจากปาก ตะวันตกของทางหลวงสายอุทง-บ้านโชนัง ไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือเป็นระยะ 140 เมตร เป็นเส้นตรงไปทางทิศตะวันออก ผ่านหลัก กม.ที่ 134 ของถนนมาลัยแมนไปจรดฝั่งตะวันตกของ ลำน้ำจรเข้สามพัน ซึ่งเป็นหลักเขตที่ 2 (บริเวณริมคลองจรเข้สามพัน)

ด้านตะวันออก จากหลักเขตที่ 2 เลียบตามฝั่งคลองตะวันตกของลำน้ำไปทางทิศ ตะวันตกเฉียงใต้และเลียบตามฝั่งตะวันตกของคลองยายแก้ว ถึงจุดที่อยู่ห่างจากสะพานข้ามคลองยาย แก้วไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ เป็นระยะ 100 เมตร ซึ่งเป็นหลักเขตที่ 3

ด้านใต้ จากหลักเขตที่ 3 (บริเวณริมคลองยายแก้ว) เป็นเส้นตรงไปทางทิศตะวันตก เฉียงใต้ ผ่านหลัก กม. ที่ 132 ของถนนมาลัยแมน ไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ เป็นระยะทาง 200 เมตร ซึ่งเป็นหลักเขตที่ 4 (บริเวณหลังสำนักงานปศุสัตว์อำเภออุทง)

ด้านตะวันตก จากหลักเขตที่ 4 เป็นเส้นตรงไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือจนบรรจบ กับหลักเขตที่ 1

เทศบาลตำบลอุทงมีจำนวนประชากร รวมทั้งสิ้น 8,646 คน เป็นชาย 4,093 คน และเป็นหญิง 4,553 คน มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในพื้นที่ 3,102 ครัวเรือน (ที่มา : ข้อมูลงาน ทะเบียนราษฎร เทศบาลตำบลอุทง ณ วันที่ 9 เมษายน 2557)

เทศบาลตำบลท้าวอุทง เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประเภทเทศบาลตำบล มีจำนวนประชากร 16,442 คน โดยเป็นเพศชาย 8,004 คน เพศหญิง 8,438 คน มีจำนวนครัวเรือน ทั้งหมด 4,163 ครัวเรือน เทศบาลตำบลท้าวอุทงครอบคลุมพื้นที่ตำบลอุทง ทั้งตำบล นอกเหนือจากเขตเทศบาลตำบลอุทง ตำบลอุทง อำเภออุทง จังหวัดสุพรรณบุรี

จากลักษณะการแบ่งพื้นที่การปกครอง ทำให้ชุมชนเมืองโบราณอุทงมี ลักษณะเฉพาะ คือ บริเวณที่เป็นแหล่งเศรษฐกิจ ศูนย์ราชการ ธนาคาร สถานศึกษา ฯลฯ ส่วนใหญ่จะ อยู่ในเขตเทศบาลตำบลอุทง ซึ่งมีลักษณะเหมือนไข่แดง ส่วนชุมชนที่เป็นแหล่งเกษตรกรรมส่วน ใหญ่จะอยู่ในเขตเทศบาลตำบลท้าวอุทง ลักษณะการปกครองตามภาพที่ 4.17

4.2.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจ

ชุมชนเมืองโบราณอุทงมีลักษณะทางเศรษฐกิจโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ดี สังเกตจากจำนวนธนาคาร ร้านค้าทอง อาคารพาณิชย์ที่มีจำนวนหลายแห่ง กับทั้งมีการตั้งร้านค้าสะดวกซื้อในชุมชนเมืองโบราณอุทงเพิ่มขึ้น ประชาชนในชุมชนซึ่งประกอบอาชีพที่หลากหลาย โดยชุมชนที่อยู่ในเขตเมืองจะประกอบอาชีพค้าขาย รับราชการ ลูกจ้าง รับจ้าง ส่วนคนในพื้นที่ชุมชนชนบทส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำไร่ ทำนา นอกจากนั้นชุมชนเมืองโบราณอุทงยังมีโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็ก เช่น โรงสีข้าว โรงงานน้ำตาล โรงงานผลิตหน่อไม้ โรงน้ำแข็ง เป็นต้น โดยย่านเศรษฐกิจส่วนใหญ่จะอยู่ในเขตเทศบาลตำบลอุทง ส่วนพื้นที่เกษตรและโรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่จะอยู่ในเขตเทศบาลตำบลท้าวอุทง

4.2.4 ลักษณะทางสังคม

4.2.4.1 ลักษณะประชากร

ชุมชนเมืองโบราณอุทงมีลักษณะประชากรที่หลากหลายชาติพันธุ์ ซึ่งบริเวณเขตเทศบาลตำบลอุทง ส่วนใหญ่เป็นชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน ซึ่งเป็นชาวจีนโพ้นทะเล ได้เดินทางเข้ามาค้าขายและตั้งถิ่นฐานในเมืองโบราณอุทง โดยในระยะเริ่มแรกเข้ามาประกอบอาชีพค้าขายทางเรือล่องมาตามแม่น้ำ ต่อมาจึงตั้งร้านขึ้นตามชุมชนสำคัญ และขยายกิจการร้านค้าบริการสาธารณะต่างๆ อาทิ โรงสีข้าว โรงน้ำแข็ง ระบบอุปถัมภ์ที่ชาวจีนมีให้กันทำให้ชุมชนคนไทยเชื้อสายจีนขยายตัวขึ้นอย่างรวดเร็ว และกลายเป็นย่านธุรกิจ เพราะเป็นแหล่งการค้า ตลาด ฯ ส่วนเขตเทศบาลตำบลท้าวอุทงจะมีกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลายตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณรอบๆ เช่น ชาวไทยพื้นถิ่น ลาวครั้ง ลาวเวียง และลาวโซ่ง

4.2.4.2 วัฒนธรรมประเพณี

ทุกกลุ่มชาติพันธุ์ในเมืองโบราณอุทงนับถือศาสนาพุทธ แต่กลุ่มชาติพันธุ์ก็ยังคงนับถือผีควบคู่ไปด้วย ซึ่งอาจจะมีชื่อเรียกแตกต่างกันออกไป ลาวครั้งเรียกว่า “เจ้านาย” ลาวโซ่ง เรียกว่า “เจ้าพ่อปู่เดิม เจ้าน้อยมหาพรหม และเจ้าพ่อทวน” ส่วนคนไทยเชื้อสายจีนย่านตลาดอุทงจะนับถือและประกอบพิธีกรรมที่ศาลเจ้าพ่อพระยาจักร

จากที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สัมภาษณ์พบว่าชาติพันธุ์ต่าง ๆ มีประเพณีพิธีกรรมคล้ายกับแบบแผนประเพณีทั่วไปของคนส่วนใหญ่ที่กำหนดภายใต้กรอบการนับเวลาตามแบบของจันทรคติ ซึ่งเชื่อกันว่า ขึ้น 15 ค่ำ (พระจันทร์เต็มดวง) เป็นเวลาตามฤกษ์ยามที่ดี รวมทั้งคำนึงถึงความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ พื้นฐานความเชื่อและค่านิยมของชุมชน

4.3 ลักษณะเฉพาะที่โดดเด่นทางโบราณคดีของเมืองโบราณอุทอง

เมืองโบราณอุทองเป็นแหล่งโบราณคดีที่มีวัฒนธรรมทวารวดีปรากฏเด่นชัดในตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 12 เป็นต้นมา โดยหลักฐานที่ปรากฏทั้งในรูปโบราณสถานและโบราณวัตถุ ส่วนใหญ่จะเป็นหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับศาสนา

4.3.1 แหล่งโบราณสถานที่สำคัญของเมืองโบราณอุทอง

โบราณสถานในบริเวณเมืองโบราณอุทองและพื้นที่โดยรอบจากการขุดค้นของกรมศิลปากร (2545, 31-53) สรุปได้เป็น 7 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 โบราณสถานภายในเมืองโบราณอุทอง มี 4 แห่ง

- เจดีย์หมายเลข 3 ห่างจากคูเมืองด้านทิศตะวันตก ลักษณะเป็นเจดีย์จตุรัส
- เจดีย์หมายเลข 4 ริมคูเมืองด้านทิศใต้ ปัจจุบันเสื่อมสภาพไปแล้ว
- วิหารหมายเลข 5 ริมคูเมืองด้านใต้ ห่างจากถนนมาลัยแมน ประมาณ 150 เมตร สันนิษฐานว่าเป็นซากของวิหาร

- เจดีย์หมายเลข 8 ด้านหลังพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ อุทอง ปัจจุบันเสื่อมสภาพไปแล้ว

กลุ่มที่ 2 โบราณสถานรอบเมืองโบราณอุทอง มี 6 แห่ง

- เจดีย์หมายเลข 1 อยู่นอกคูเมืองทางตะวันออกริมน้ำจรเข้สามพัน ลักษณะเป็นเจดีย์สี่เหลี่ยมจตุรัส

- เจดีย์หมายเลข 2 อยู่นอกคูเมืองด้านเหนือ ตรงข้ามกับสำนักงานที่ดินอำเภออุทอง ลักษณะเป็นองค์เจดีย์ตั้งอยู่บนฐานสี่เหลี่ยมจตุรัส

- เจดีย์หมายเลข 6 ริมคูเมืองด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ ปัจจุบันเสื่อมสภาพไปแล้ว

- เจดีย์หมายเลข 7 อยู่นอกคันคูเมืองด้านตะวันออก ริมถนนมาลัยแมน หน้าพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ อุทอง ได้ถูกทำลายไปขณะก่อสร้างทางหลวงสายมาลัยแมน

- เจดีย์หมายเลข 13 อยู่นอกคูเมืองไปทางทิศตะวันตก ห่างจากคูเมืองไปประมาณ 200 เมตร ลักษณะเป็นเจดีย์แปดเหลี่ยม

- เจดีย์หมายเลข 14 ริมคูเมืองด้านทิศตะวันตก ตรงข้ามเจดีย์หมายเลข 3

กลุ่มที่ 3 โบราณสถานทางด้านทิศตะวันออกเมืองโบราณอุทอง มี 1 แห่ง

- โบราณสถานกลางท้องนา ตั้งอยู่กลางท้องนาทางด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือของเมืองอุทอง ลักษณะเป็นเนินโบราณสถาน

- กลุ่มที่ 4 โบราณสถานทางด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือของเมืองโบราณอุทอง มี 3 แห่ง

- คันทินโบราณ ตั้งอยู่ระหว่างเขาโกปิตทองและเขาตาแก้ว ทางด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือของเมืองโบราณอุทอง ลักษณะเป็นคันทินโบราณทอดตัวยาวตามแนวทิศเหนือ-ใต้ ระหว่างเขาโกปิตทองและเขาตาแก้ว

- เจดีย์บนยอดเขาดีสลัก ตั้งอยู่บนยอดเขาดีสลัก ลักษณะเป็นเนินโบราณสถาน ก่อด้วยอิฐผสมก้อนปูน

- เจดีย์บนยอดเขาพระ ตั้งอยู่บนเขาพระ ห่างจากเขาดีสลักไปทางทิศตะวันตก ประมาณ 2 กิโลเมตร ลักษณะเป็นซากเจดีย์สมัยอยุธยา

กลุ่มที่ 5 โบราณสถานเชิงเขาทางด้านทิศตะวันตกของเมืองโบราณอู่ทอง
มี 10 แห่ง

- เจดีย์หมายเลข 9 ตั้งอยู่เชิงเขาพระ ห่างจากเมืองโบราณอู่ทองไปทางทิศตะวันตก ประมาณ 3 กิโลเมตร ลักษณะเป็นเจดีย์ฐานสี่เหลี่ยมจตุรัส

- วิหารทางด้านทิศตะวันตกของเจดีย์หมายเลข 9 ห่างจากเจดีย์หมายเลข 9 ออกไป ด้านทิศตะวันตกประมาณ 12 เมตร

- เจดีย์บนยอดเขาพระ ตั้งอยู่บนยอดเขาพระ ลักษณะเป็นเจดีย์รูปสี่เหลี่ยมจตุรัส

- เจดีย์ทางด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือของเขาพระ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของเขาพระ ลักษณะเป็นเนินโบราณสถาน

- เจดีย์หมายเลข 10 ตั้งอยู่เชิงเขาพระห่างจากเจดีย์หมายเลข 9 ออกไปทางทิศใต้ ประมาณ 500 เมตร ลักษณะเป็นเจดีย์ทรงกลม

- เจดีย์ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของเจดีย์หมายเลข 10 ห่างจากเจดีย์หมายเลข 10 ไปทางทิศ ตะวันออกประมาณ 10 เมตร ลักษณะเป็นเจดีย์ทรงแปดเหลี่ยม

- เจดีย์หมายเลข 11 ตั้งอยู่เชิงเขาทำเทียม ทางด้านทิศตะวันตกของเมืองโบราณ อู่ทอง ลักษณะเป็นเจดีย์รูปสี่เหลี่ยมจตุรัส

- เจดีย์หมายเลข 12 ตั้งอยู่เชิงเขาทำเทียม ห่างจากเจดีย์หมายเลข 11 มาทางทิศ ตะวันออก ประมาณ 500 เมตร

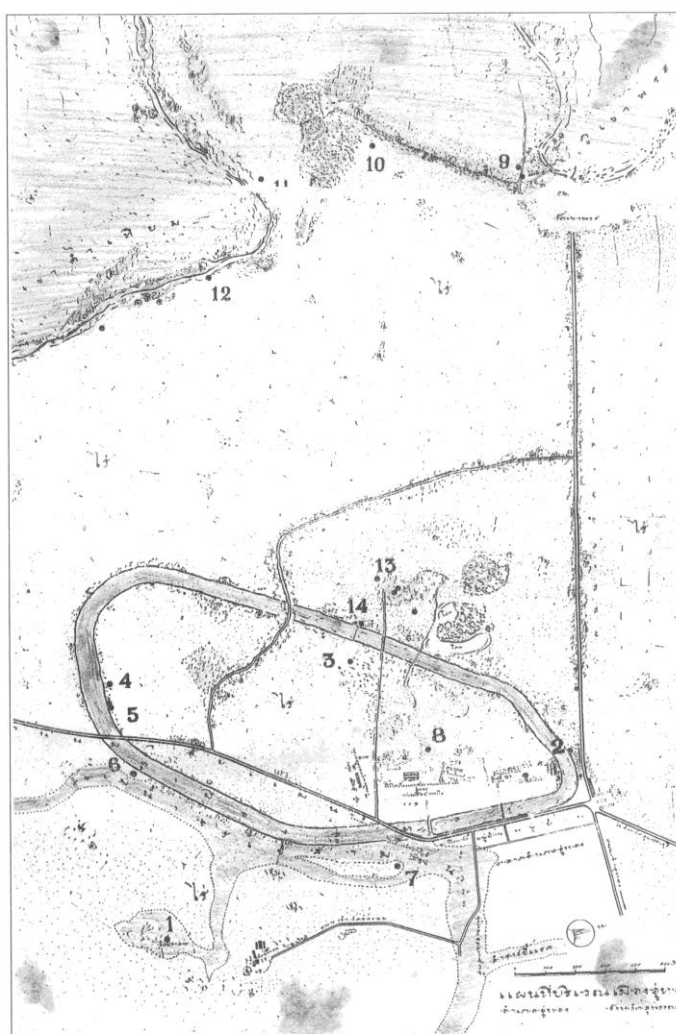
- เจดีย์สมัยทวารวดีบนเขาทำเทียม ตั้งอยู่บนเขาทำเทียมในจุดที่สูงที่สุด ลักษณะ เป็นเนินโบราณสถานเตี้ยๆ

- โบราณสถานสมัยอยุธยาบนเขาทำเทียม ตั้งอยู่บนเขาทำเทียมห่างจากเจดีย์ สมัยทวารวดีออกมาทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือประมาณ 50 เมตร ลักษณะเป็นกลุ่มโบราณสถานสมัยอยุธยา

กลุ่มที่ 6 โบราณสถานในกลุ่มคอกช้างดิน อยู่บริเวณเขาคอกทางด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ของเมืองอู่ทอง ห่างออกไปประมาณ 3 กิโลเมตร ประกอบด้วยโบราณสถาน ที่สร้างด้วยดิน หรือที่เรียกกันว่าคอกช้างดิน มีจำนวน 4 แห่ง ลักษณะคล้ายอ่างเก็บน้ำ หรือบ่อน้ำมีคันดินล้อมรอบ รูปร่างและลักษณะที่มีขนาดใหญ่ทำให้ดูคล้ายคอกช้างช้าง เดิมเชื่อว่าเป็นเพนียดคล้องช้าง แต่หลักฐาน จากการศึกษาทางโบราณคดี สามารถสรุปได้ว่า คอกช้างดินทั้ง 4 แห่งนี้ น่าจะใช้ประโยชน์ในการ กักเก็บน้ำ หรือเป็นสระน้ำศักดิ์สิทธิ์

กลุ่มที่ 7 โบราณสถานทางด้านทิศใต้ของเมือง “ถนนท้าวอู่ทอง” อยู่ทาง ทิศตะวันออกเฉียงใต้ของเมืองโบราณอู่ทอง ลักษณะเป็นโบราณสถานที่เป็นคันดิน เรียกกันว่า “ถนน ท้าวอู่ทอง” คันดินหรือท้าวอู่ทองนี้เชื่อกันว่าเป็นเส้นทางคมนาคมทางบกที่เชื่อมต่อระหว่างชุมชน โบราณทางทิศตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา

จากหลักฐานที่ปรากฏทางโบราณสถานของเมืองโบราณอู่ทองจะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับศาสนาที่ถูกสร้างขึ้นด้วยความเคารพศรัทธา และจากหลักฐานที่ปรากฏสามารถบ่งบอกถึงลักษณะโบราณสถานได้ว่ามีความสวยงาม ขนาดใหญ่ และใช้วัสดุที่มีความมั่นคงถาวร เช่น อิฐ และศิลาแลง ทำให้ปรากฏร่องรอยหลักฐานที่ยังคงสภาพจนถึงปัจจุบัน ส่วนโบราณสถานที่ยังคงเหลือซากทางโบราณคดีให้สื่อเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ได้นั้น อาทิเช่น เจดีย์หมายเลข 1 เจดีย์หมายเลข 2 เจดีย์หมายเลข 11 และเจดีย์หมายเลข 13 นอกจากนั้นยังเห็นได้ว่าโบราณสถานของเมืองโบราณอู่ทองตั้งอยู่กระจายโดยทั่วไปทั้งในบริเวณเมืองโบราณอู่ทอง และรอบบริเวณเมืองโบราณอู่ทองแสดงให้เห็นถึงลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชุมชนเมืองโบราณอู่ทองในอดีต รวมถึงความเจริญรุ่งเรืองทางด้านศาสนา โดยคติความเชื่อทางศาสนาที่เกี่ยวข้องกับโบราณสถานในเมืองโบราณอู่ทอง จะแบ่งออกเป็น 2 ศาสนาหลักๆ คือ ศาสนาพุทธ และศาสนาพราหมณ์

ภาพที่ 39 แผนผังเมืองโบราณอู่ทองแสดงตำแหน่งที่ตั้งโบราณสถาน
ที่มา : โบราณคดีเมืองอู่ทอง: 2545, 31

4.3.2 โบราณวัตถุชิ้นสำคัญของเมืองอุทอง

- ธรรมจักรพร้อมแท่นและเสา พบจากการขุดแต่งเจดีย์ หมายเลข 11 อายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 12-13

ภาพที่ 40 ธรรมจักร และชาตัง

โบราณวัตถุชิ้นสำคัญนี้ ถือเป็นโบราณวัตถุที่ขุดพบในสภาพที่สมบูรณ์ ซึ่งคนในชุมชนเมืองโบราณอุทองส่วนใหญ่เห็นความสำคัญ และเชื่อมโยงถึงอัตลักษณ์ที่แสดงถึงการนับถือศาสนาพุทธของชุมชนเมืองโบราณอุทอง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- ประติมากรรมดินเผาภาพพระภิกษุอุ้มบาตร แสดงถึงอิทธิพลศิลปกรรมสมัยอมราวดีของอินเดีย

ภาพที่ 41 ประติมากรรมดินเผารูปพุทธสาวก 3 องค์ถือบาตร

- เอกมุขลิ่งค์ พบจากการขุดแต่งโบราณสถานคอกช้างดิน แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของศิลปะอินเดียสมัยคุปตะ

ภาพที่ 42 เอกมุขลิ่งค์

- พระวิษณุ (วัดเขาพระ) พบในเขตเมืองโบราณอู่ทอง ปัจจุบันตั้งอยู่ในศาลเจ้าที่บริเวณด้านหน้าของวัดเขาพระ เป็นรูปพระวิษณุ (พระนารายณ์) ซึ่งเป็นเทพเจ้าองค์สำคัญของคัมภีร์หนึ่งของศาสนาฮินดู

ภาพที่ 43 พระวิษณุ (วัดเขาพระ)

- ประติมากรรมพระวิษณุ ศาลเจ้าพ่อพระยาจักร พบอยู่ที่ท่าพระยาจักร (ท่าเรือของเมืองอุททองในอดีต)

ภาพที่ 44 เจ้าพ่อพระยาจักร

- จารึกบนแผ่นทองแดง เป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า พบในเขตเมืองโบราณอุททอง

ภาพที่ 45 จารึกแผ่นทองแดง

- จารึกบนเหรียญเงินสมัยทวารวดี พบจากการขุดค้นภายในพื้นที่โบราณสถาน
คอกช้างดิน นับเป็นหลักฐานที่มีคุณค่าและความสำคัญเป็นอย่างมากต่อวงการประวัติศาสตร์
โบราณคดีที่สำคัญ เพราะเป็นครั้งแรกที่พบเหรียญเงินมีจารึกสมัยทวารวดี ด้านหนึ่งของเหรียญ
มีอักษรจารึก 2 บรรทัด เป็นอักษรปัลลวะ บรรทัดที่ 1 ศรีทวารวดี บรรทัดที่ 2 ศวรรปุณณะ แปลว่า
การบุญแห่งพระเจ้าศรีทวารวดี (ก่องแก้ว วิระประจักษ์, 2541: 45)

ภาพที่ 46 จารึกบนเหรียญเงินสมัยทวารวดี

ที่มา: กรมศิลปากร, 2545: 124

- ประติมากรรมแผ่นดินเผารูปบุคคลสวมสร้อยคอและตุ้มหู ที่แสดงให้เห็นถึง
ลักษณะการแต่งกายและการใช้เครื่องประดับ คือ การสวมตุ้มหู และสวมสร้อยคอที่คล้ายกับลูกปัด
และเครื่องประดับที่พบในเขตเมืองโบราณอู่ทอง

ภาพที่ 47 ประติมากรรมแผ่นดินเผารูปบุคคลสวมสร้อยคอและตุ้มหู

ที่มา: กรมศิลปากร, 2545: 107

- เศียรพระพุทธรูปทองคำ พบจากการขุดแต่งเจดีย์หมายเลข 2 เมืองโบราณอุทอง

ภาพที่ 48 เศียรพระพุทธรูปทองคำ

- ลูกปัดโบราณ ซึ่งพบโดยทั่วไปในเมืองโบราณอุทอง

ภาพที่ 49 ลูกปัดโบราณ

จากโบราณวัตถุชิ้นสำคัญของเมืองอุทองข้างต้น แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมที่ได้รับอิทธิพลจากอินเดีย ซึ่งชนพื้นเมืองที่อุทองรับวัฒนธรรมจากอินเดียมาปรับเข้ากับวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยใช้รูปแบบศิลปกรรมของอินเดียสมัยคุปตะ และหลังคุปตะเป็นหลัก (กรมศิลปากร, 2545: 72) แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธ จากหลักฐานที่เป็นธรรมจักร พระพุทธรูป รอยพระพุทธรูป นอกจากนั้นยังมีการนับถือศาสนาพราหมณ์ควบคู่กันไป จากหลักฐานการพบประติมากรรมรูปพระศิวะ และศิวลึงค์ ซึ่งโบราณวัตถุชิ้นสำคัญต่างๆ เหล่านี้เป็นทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ รวมถึงเป็นสิ่งแสดงให้เห็นถึงความโดดเด่นของเมืองโบราณอุทองในอารยธรรมทวารวดี

4.4 ความหลากหลายทางชาติพันธุ์บริเวณปริณทลเมืองโบราณอุทอง

ด้วยชุมชนเมืองโบราณอุทองมีจุดเด่นเป็นที่ประจักษ์คือ เป็นแหล่งรวมของชาติพันธุ์ต่างๆ ตามที่มีหลักฐานและเป็นที่ยอมรับอย่างเป็นทางการ ประกอบด้วยชาวไทยพื้นถิ่น ชาวบ้านทั่วไป ซึ่งมีวิถีความเป็นอยู่ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ และได้มีการรับหรือถ่ายทอดวัฒนธรรมแก่กลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ที่เข้ามาติดต่อสัมพันธ์ ลักษณะทางวัฒนธรรมของคนไทยพื้นบ้านที่ยังคงเห็นได้ คือรูปแบบของเรือนที่อยู่อาศัย การแต่งกาย และประเพณีเกี่ยวกับชีวิตต่าง ๆ ตั้งแต่ประเพณีเกี่ยวกับการเกิด การบวชพระ การแต่งงานและงานศพ คนไทยพื้นถิ่นในเมืองโบราณอุทองนับถือพระพุทธศาสนา และส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา ศูนย์กลางสำคัญของชุมชนคือวัด อันเป็นที่ประกอบ งานบุญ และงานรื่นเริงต่าง ๆ

ลาวครั่ง ชาวไทยเชื้อสายลาวครั่งเป็นกลุ่มที่อพยพมาจากถิ่นเดิมในประเทศลาว มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่โดดเด่นในการแต่งกาย โดยเฉพาะผ้าถุงของสตรีที่ทอจากผ้าฝ้ายและไหมย้อมด้วยครั่งเป็นสีแดง ซึ่งสันนิษฐานว่าคงเป็นที่มาของชื่อลาวครั่งที่เรียกกันในปัจจุบัน ประเพณีสำคัญของชุมชนเชื้อสายลาวครั่ง คือ ประเพณีไหว้หอเจ้านาย ประเพณียกธงวันสงกรานต์

ลาวเวียง เป็นคนไทยเชื้อสายลาวที่มีถิ่นฐานเดิมอยู่ในเขตเมืองเวียงจันทร์ของประเทศลาว ได้อพยพเข้ามายังประเทศไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยเมื่อครั้งเกิดเหตุการณ์กบฏเจ้าอนุวงศ์ ทรงโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาราชสุภาวดียกกองทัพไปตีเมืองเวียงจันทร์ และได้กวาดต้อนครัวลาวเวียงจันทร์ลงมาแล้วให้ตั้งถิ่นฐานในที่ต่าง ๆ ชาวลาวเวียงมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เป็นเอกลักษณ์แตกต่างไปจากกลุ่มคนเชื้อสายอื่นๆ ทั้งในลักษณะของบ้านเรือน การแต่งกาย และประเพณี ในปัจจุบันวัฒนธรรมของลาวเวียงได้ผสมผสานกับวัฒนธรรมภายนอก และเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม แต่ยังคงมีสิ่งๆ ที่แสดงความเป็นลาวเวียง เช่น การเล่นเพลงแคน การแห่บั้งไฟ

ลาวโซ่ง หรือไทยทรงดำ เป็นกลุ่มเชื้อสายไท ซึ่งมีถิ่นฐานเดิมในเขตประเทศลาว และเวียดนาม ในสมัยกรุงธนบุรีและต้นรัตนโกสินทร์ กองทัพไทยได้ยกไปตีนครเวียงจันทร์ และเมืองต่าง ๆ ในอาณาจักรล้านช้าง (ประเทศลาว) และได้กวาดต้อนครอบครัวลาวต่าง ๆ รวมทั้งลาวโซ่งมายังอาณาจักรสยาม ไทยทรงดำมีภาษาพูดและภาษาเขียนเป็นของตนเองซึ่งจะพูดกันเฉพาะในกลุ่มเชื้อสายเดียวกัน มีเอกลักษณ์การแต่งกายที่โดดเด่นซึ่งยังสืบทอดมาถึงปัจจุบัน คือ เครื่องแต่งกายที่ย้อมครามจนเข้มเป็นสีน้ำเงินดำ อันเป็นที่มาของชื่อเรียก “ไทยทรงดำ” ทางด้านความเชื่อ ลาวโซ่งนับถือผี สิ่งเหนือธรรมชาติและวิญญาณบรรพบุรุษ มีการประกอบพิธีกรรมที่เป็นแบบแผนมาจนถึงปัจจุบัน เช่น พิธีเสนเฮือนหรือการไหว้ผีเรือน พิธีขึ้นบ้านใหม่ พิธีแต่งงานและพิธีศพที่มีความคล้ายคลึงบางประการกับพิธีของคนจีน เป็นต้น (พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สุพรรณบุรี: 2546,37)

ความเป็นมาของคนกลุ่มต่าง ๆ

สงครามสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 1 - 3) ส่งผลให้เกิดการเคลื่อนย้ายผู้คนจากประเทศลาวอพยพมาอยู่ในส่วนต่าง ๆ ของภาคกลาง โดยเฉพาะในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งโปรดให้พระยาราชสุภาวดีคุมทัพไปปราบกบฏเจ้าอนุวงศ์แห่งเวียงจันทน์ และกวาดต้อนประชากรลาวไปไว้ตามหัวเมืองต่าง ๆ ได้แก่ ลพบุรี สระบุรี สุพรรณบุรี นครชัยศรี (มณฑล) และพนัสนิคม ส่วนลาวโซ่งให้ไปรวมอยู่ที่จังหวัดเพชรบุรี (ประชุมพงศาวดาร เล่ม 4, 2506: 100) เมื่อจำแนกตามสำเนียงการพูดและถิ่นฐานเดิมแล้วนักภาษาศาสตร์พบว่าท้องถิ่นที่จังหวัดสุพรรณบุรีมีลาวครั้ง ลาวพวน ลาวเวียง นอกจากนี้ยังมีกะเหรี่ยง เขมร ญวน ลาวครั้งมีถิ่นเดิมจากหลวงพระบาง ส่วนลาวเวียงมีถิ่นฐานอยู่แถบเวียงจันทน์ ส่วนลาวโซ่งนั้นคือผู้ไทดำซึ่งมีถิ่นฐานเดิมอยู่บริเวณแคว้นสิบสองจุไทย หากถือตามหลักฐานพงศาวดารอาจกล่าวได้ว่าลาวโซ่งคงจะเข้ามาตั้งถิ่นฐานในบริเวณจังหวัดสุพรรณบุรี ภายหลังจากที่ 3 กลุ่ม เพราะลาวโซ่งคงต้องพำนักอยู่ที่เพชรบุรีระยะหนึ่งก่อนที่จะเคลื่อนย้ายไปทำมาหากินที่เหมาะสมต่อไป ทุกอำเภอในจังหวัดสุพรรณบุรี มีคนไทยและคนไทยเชื้อสายจีน คนไทยประกอบการเกษตรกรรม การตั้งถิ่นฐานจะอยู่รายรอบอำเภอ ขณะที่คนไทยเชื้อสายจีนทำการค้าอยู่บริเวณย่านตลาด

ชุมชนลาวโซ่งมีอยู่หนาแน่นในเขตบ้านดอน บ้านยาง บ้านสะยายโสม บ้านภูงठी และบ้านดอนมะเกลือ ลาวครั้งมีมากในเขตบ้านหนองตาสาม และบ้านโคก ส่วนลาวเวียงมีมากในเขตบ้านขาม และบ้านดอนคา

การรวมกลุ่ม

การตั้งบ้านเรือนของคนลาวครั้ง และลาวเวียง มักมีความใกล้ชิดกับญาติข้างแม่อยู่มาก เป็นเพราะพ่อแม่ตั้งบ้านเรือนในละแวกบ้านของตายาย ขนาดของครอบครัวมีทั้งครอบครัวเดี่ยว และครอบครัวขยาย ส่วนลาวโซ่งและจีนนั้นจะมีลักษณะเป็นแบบครอบครัวขยายทางฝ่ายชาย การเริ่มครอบครัวขยายของลาวโซ่งเมื่อภายหลังการสมรสฝ่ายชายจะอยู่ช่วยทำมาหากินร่วมกับครอบครัวเดิมของฝ่ายหญิงระยะหนึ่งซึ่งอาจเป็นปี ก่อนที่จะนำภรรยากลับมาเป็นสมาชิกครอบครัวขยายของฝ่ายตน แต่ธรรมเนียมเงินเมื่อแต่งงานแล้วฝ่ายหญิงต้องย้ายไปอยู่บ้านสามีตลอดไป ลาวโซ่งมีพื้นฐานทางวัฒนธรรมจากสังคมไทดำ ซึ่งมีการแบ่งผู้คนออกเป็น 2 พวก คือ พวกเจ้า หรือผู้ท้าว และพวกคนธรรมดา หรือ ผู้น้อย ซึ่งผู้ท้าวก็คือชนชั้นปกครอง ส่วนผู้น้อยได้แก่สามัญชนทั่วไป

จะเห็นได้จากการหลากหลายทางชาติพันธุ์ของคนในชุมชนเมืองโบราณอู่ทองนั้นทำให้เกิดความโดดเด่นทางวัฒนธรรมที่มีการผสมผสานและอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ซึ่งคนในชุมชนต่างเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมแต่ละกลุ่ม จึงจัดประเพณีวัฒนธรรมชาติพันธุ์ 5 ชนเผ่าอู่ทอง ได้แก่

ไทยพื้นถิ่น ไทยจีน ไทยเวียง ไทยทรงดำ และลาวครั่ง แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตของชนเผ่าต่างๆ ที่ยังคงอาศัยอยู่ในเขตเมืองโบราณอุทอง และพื้นที่รอบนอกเมืองโบราณอุทอง ที่ยังคงความเป็นอัตลักษณ์ทางด้านความเชื่อ ภาษา และวัฒนธรรมของแต่ละชาติพันธุ์

4.5 การท่องเที่ยวของชุมชนเมืองโบราณอุทอง

ชุมชนเมืองโบราณอุทองเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะโดดเด่นเชิงประวัติศาสตร์ อารยธรรม ทวารดี รวมถึงวิถีชีวิตชุมชนดั้งเดิมที่ผสมผสานความหลากหลายทางชาติพันธุ์

4.5.1 สถานที่ท่องเที่ยว

1.พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอุทอง เป็นสถานที่รวบรวมโบราณวัตถุในสมัยต่าง ๆ ขุดพบการจัดแสดงวิวัฒนาการของมนุษย์ยุคต่าง ๆ ที่เคยอาศัยอยู่ในดินแดนแถบสุพรรณบุรี การจัดแสดงการค้นพบเมืองอุทองสมัยก่อนประวัติศาสตร์และสมัยวัฒนธรรมทวารดี พระพุทธรูปสมัยทวารวดี และจัดแสดงห้องชาติพันธุ์วิทยา และการจำลองเรือนแบบลาวโซ่ง

ภาพที่ 50 พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอุทอง

2. ห้าขุนเขา ด้วยตำบลอุทองมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ทางวรรณคดี เป็นศูนย์กลางทางพุทธศาสนา ซึ่งประกอบไปด้วย วัดเขาถ้ำเสือ วัดเขาทำเทียม วัดเขาพระศรีสรรเพชญาราม วัดเขาดีสลัก วัดเขากำแพง ซึ่งทั้ง 5 วัด ตั้งอยู่บนแนวเทือกเขา ซึ่งเป็นสถานที่ที่พุทธศาสนิกชนและประชาชนให้ความศรัทธาเลื่อมใส และถือได้ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ วัฒนธรรมที่มีคุณค่าทางพุทธศาสนา และประวัติศาสตร์

วัดเขากล้าเสือ

วัดเขาทำเทียม

วัดเขาพระศรีสรรเพชญาราม

วัดเขาดีสลัก

วัดเขากำแพง

ภาพที่ 51 วัดที่ตั้งบนเขาบริเวณปริมณฑลเมืองโบราณอู่ทอง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นอกจากนั้นยังมีศาลเจ้าพ่อพระยาจักรซึ่งเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชุมชนโบราณเมืองอู่ทอง โดยเฉพาะคนไทยเชื้อสายจีน

ภาพที่ 52 ศาลเจ้าพ่อพระยาจักร

3. วนอุทยานแห่งชาติพุฒ่าง-คอกช้างดิน มีเนื้อที่ประมาณ 1,725 ไร่ สภาพพื้นที่เป็นป่าเบญจพรรณสลับกับไผ่รวก ภายในวนอุทยานมีสิ่งที่น่าสนใจ ได้แก่ เส้นทางศึกษาธรรมชาติ ระยะทาง 1.5 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินประมาณ 1 ชั่วโมงครึ่ง ระหว่างทางเดินจะเห็นไม้เบญจพรรณ จำพวกไม้มะค่า ไผ่ จันทน์กะพ้อ จันทน์ผา ได้ชมโบราณสถานที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ คือ โบราณสถานคอกช้างดินสมัยทวารวดี ซึ่งอยู่ไม่ไกลจากที่ทำการวนอุทยานมากนัก มีจำนวน 4 คอก เนื้อที่ประมาณ 10 ไร่ นอกจากนั้นยังมีมรดกทางธรรมชาติ คือน้ำตกพุฒ่าง ซึ่งมีชื่อปรากฏอยู่ในวรรณกรรมเรื่องขุนช้าง ขุนแผน โดยตลอดที่น้ำตกไหลผ่านจะผ่านจุดที่น่าสนใจคือ คอกช้างดิน และศิลาแลง หากขึ้นไปบนเทือกเขาพระ จะเห็นพันธุ์ไม้โบราณชนิด อาทิ จันทน์กะพ้อ และปรัง มีลานหินที่มีก้อนหินน้อยใหญ่วางสลับกัน บางแห่งก็รวมกันเป็นเชิงชั้น มีต้นปรังขึ้นสลับเป็นป่าใกล้เมืองที่น่าสนใจแห่งหนึ่ง

เส้นทางเดินเท้าศึกษาธรรมชาติ

น้ำตกพุฒ่าง

ภาพที่ 53 วนอุทยานแห่งชาติพุฒ่าง

ที่มา : <http://2g.pantip.com>

และสำนักสงฆ์พุททางนาค ถือได้ว่าเป็นพุทธสถานแห่งภูผาทวารวดีเชิงนิเวศ ซึ่งมีความมหัศจรรย์ทางธรรมชาติที่สวยงาม เป็นสวนหินธรรมชาติที่สันนิษฐานว่าเกิดจากราวาปล่องภูเขาไฟที่ปะทุกระจัดกระจายทั่วพื้นที่ เมื่อลาวาเย็นตัวลงกลายเป็นภูผา ถูกสายน้ำสายลมกัดเซาะ เป็นรูปลักษณะต่างๆ ดูแล้วสวยงามแปลกตา มีทั้งรูปหัวใจ รูปแผนที่ประเทศไทย แนวกำแพงหิน รูปเรือรบ ฯลฯ สวนหินสลับซับซ้อนงดงาม ตามธรรมชาติ ปกคลุมด้วยแมกไม้โบราณพันธุ์ มีพันธุ์ไม้ดึกดำบรรพ์ เช่น ปรังอายุพันๆ ปี ดอกพุดป่า จันทน์ขาว จันทน์แดง และพืชสมุนไพรต่างๆ นอกจากนั้น ยังมีความแปลกที่สวยงามจากต้นไม้ที่ขึ้นอยู่บนหิน นับเป็นสวนหินธรรมชาติที่สวยงามมากแห่งหนึ่งของภาคกลาง

ภาพที่ 54 พูนางนาค

ที่มา : <http://2g.pantip.com>

4.5.2 เทศกาลงานประเพณี

1. งานสืบสานประเพณีไทยทรงดำ จะมีการจัดงานขึ้นในพื้นที่ตำบลอุ้มถ้อง พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ อุ้มถ้อง ในช่วงเดือนเมษายนของทุกปี มีกิจกรรมการเล่นพื้นบ้าน การแสดงพื้นบ้าน นิทรรศการ และพิธีกรรมของชาวไทยทรงดำ
2. งานประเพณีลอยกระทง จัดขึ้นในช่วงเวลา 15 ค่ำ เดือน 12 มีการจัดขึ้นในพื้นที่ตำบลอุ้มถ้อง 2 แห่ง คือ หน้าสวนสาธารณะเทศบาลตำบลอุ้มถ้อง ซึ่งมีกิจกรรมประกวดกระทงจากหน่วยงาน สถานศึกษาต่าง ๆ ในพื้นที่อำเภออุ้มถ้อง มีการประกวดนักร้องลูกทุ่ง และในเขตเทศบาลตำบลท้าวอุ้มถ้อง จะเป็นงานลอยกระทงสวรรค์ 12 นักษัตร ที่วัดเขาพระศรีสรรเพชญาราม
3. งานประเพณีตักบาตรเทโวโรหณะ กำหนดจัดงานขึ้นในตำบลอุ้มถ้องทั้งหมด 3 แห่ง ได้แก่ วัดเขาทำเทียม ตำบลอุ้มถ้อง เขาเขาศีลสัก และวัดเขากำแพง ตำบลดอนคา ซึ่งมีการแสดง สีสเสียง ประวัติความเป็นมาและร่วมกันตักบาตรข้าวสารอาหารแห้ง
4. งานประเพณีแห่ธงสงกรานต์ 4 หมู่บ้าน (บ้านโคก บ้านหนองตาสาม บ้านท่าม้า และบ้านหนองเสือ) ซึ่งจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี รวมทั้งมีกิจกรรมขี่จักรยานร่วมงานสงกรานต์ในพื้นที่พิเศษเมืองโบราณอุ้มถ้อง
5. เทศกาลกินเจ จัดโดยคณะกรรมการศาลเจ้าพ่อพระยาจักร์ ที่โรงเรียนตั้งฮักตัว และสุสานเคี้ยวเตี้ยวัดเขาพระ ซึ่งกำหนดจัดงานในช่วงเทศกาลถือศีลกินเจของทุกปี
6. งานจิว จะจัด 2 ช่วงคือ ประมาณเดือนมกราคม และพฤษภาคม โดยเป็นกิจกรรมภายในงานเทศกาลอาหารอร่อย พร้อมทั้งมีการแสดงจิว โดยคณะกรรมการศาลเจ้าพ่อพระยาจักร์เป็นผู้ดำเนินการจัดงาน

7. งานวัดเกิดเจ้าพ่อพระยาจักร หลังตรุษจีน 15 วัน คือ วันง่วงเซียวโจ๊ะ คือนันทศกาลโคมไฟของชาวจีน ทางคณะกรรมการศาลเจ้าพ่อพระยาจักรจะจัดงานทำบุญเลี้ยงพระ พร้อมงานเลี้ยงสังสรรค์ในตอนกลางคืน

8. งานเลี้ยงผีเจ้านาย จะจัดขึ้นช่วงอาทิตย์ที่สองของเดือนมิถุนายน ซึ่งจะจัดก่อนงานเลี้ยงผีเทวดา ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั่ง

4.5.3 ตัวอย่างกิจกรรมการท่องเที่ยวเมืองโบราณอุทง

ไหว้ผี ขี้จักรยานโบราณที่“บ้านโคก” สัมผัสอุทงในมุมมองที่แตกต่าง กิจกรรมการท่องเที่ยว ด้วยการปั่นจักรยาน นอกจากจะสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลิน ยังเป็นการออกกำลังกายและสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างใกล้ชิด กับทั้งเป็นการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นอีกทางหนึ่งที่จะช่วยลดโลกร้อน สำหรับชุมชนบ้านโคก ตำบลอุทง อำเภออุทง จังหวัดสุพรรณบุรีนั้น ชาวบ้านที่นี่ ได้เชิญชวนให้ผู้สนใจมาร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวด้วยจักรยานที่มีความแตกต่างจากทั่วไป เพราะเป็นจักรยานโบราณ ที่เป็นวิธีดั้งเดิมของชาวบ้านโคก

ภาพที่ 55 หอเจ้านาย

พิธีกรรมนับถือผีบรรพบุรุษ หอเจ้านาย

หมู่บ้านโคก หรือ “ชุมชนบ้านโคก” ตั้งอยู่ในตำบลอุ้มถ้อง อำเภอกู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งที่ที่มีการสืบทอดประเพณีวิถีวัฒนธรรมอันทรงคุณค่ามาจากลาวหลวงพระบาง โดยมีความเชื่อความศรัทธาทั้งในทางพระพุทธศาสนาและในเรื่องของอำนาจเหนือธรรมชาติหรือที่เรียกกันว่า “ผี” ซึ่งผีที่ชาวบ้านโคกนับถือมี 2 แบบ คือ ผีเจ้านาย และผีเทวดา ผีเจ้านายนั้นชาวลาวครั้งเชื่อว่า เป็นผีบรรพบุรุษผู้ล่วงลับที่มาปกป้องรักษาหมู่บ้านและชาวบ้าน โดยผีเจ้านายมีที่สถิตอยู่ที่ “หอเจ้านาย” สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ลักษณะเป็นศาล จำนวน 7 หลัง เป็นศูนย์รวมจิตใจและที่ยึดเหนี่ยวของชาวบ้านโคก ซึ่งเมื่อสมัยก่อนพอถึงฤดูทำไร่นา ชาวบ้านก็จะมาขอผีเจ้านายให้ทำการเพาะปลูกได้ดี ลูกหลานใครเจ็บไข้ได้ป่วย พ่อ-แม่ก็จะมาขอให้ผีเจ้านายช่วยรักษาพร้อมบนบานศาลกล่าว ไม่เพียงเท่านั้นหอเจ้านายบ้านโคกยังมีลักษณะพิเศษตรงที่เป็นดังสิ่งคุ้มครองความปลอดภัย สิ่งก้ำกักับการกระทำและจิตใจของคนในหมู่บ้านให้ทำแต่ความดี ใครที่ทำไม่ดี ผิดจารีต ผิดวิถี หรือที่เรียกว่า “ผิดผี” ต้องมาสารภาพต่อเจ้าพ่อกวน พร้อมแก้บนขอขมา ทุกๆปีที่บ้านโคกจะมีการจัดงานเลี้ยงผี ช่วงเดือนมิถุนายน (เดือน 7) มีการจัดงานกัน 2 วัน คือวันสุกดิบและวันงานจริง

ภาพที่ 56 วิถีจักรยานโบราณ

ที่มา: www.dasta.or.th/dastaarea7/th

วิถีจักรยานโบราณ

สมัยก่อนที่ยังมีรถยนต์ไม่มาก พาหนะหลักที่ชาวบ้านโคกใช้ในการสัญจรไป-มาบรรทุกผลผลิตทางการเกษตร ใช้ชนผัก ข้าว ถือเป็น “วิถีจักรยาน” ที่ผูกพันกับชุมชนบ้านโคกมาช้านาน มาวันนี้แม้รถยนต์จะถูกใช้เป็นพาหนะหลัก แต่ชาวบ้านโคกส่วนหนึ่งก็ยังคงปั่นจักรยานกันอยู่ ที่สำคัญคือมีจักรยานส่วนหนึ่งที่ชาวบ้านโคกใช้เป็น “จักรยานโบราณ” หลายคันมีอายุร่วม 100 ปี “อำพร ลีสุขสาม” หรือ “ผู้ใหญ่นางะ” ได้เล่าว่า ทางหมู่บ้านมีการรวมกลุ่มจัดตั้ง “ชมรมจักรยาน

โบราณบ้านโคก” ขึ้น เดิมเป็นการรวมกลุ่มกันขึ้นเพื่อไปร่วมงานพิธีในชุมชน เช่น ร่วมขบวนแห่ธง สงกรานต์ 4 หมู่บ้าน (บ้านโคก บ้านหนองตาสาม บ้านท่าม้า และบ้านหนองเสือ) ซึ่งจากรยาน ไปร่วมงานสงกรานต์ และขึ้นไปร่วมงานอื่นๆที่เจ้าภาพขอให้นำจักรยานไปสร้างสีสัน ด้วยเสน่ห์แห่งวิถี จักรยานผสมผสานกับวิถีชีวิตวัฒนธรรมและวิถีการเกษตรอันโดดเด่นของบ้านโคก ทำให้ทาง “องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน” หรือ อพท. เล็งเห็นในศักยภาพของชุมชน แห่งนี้ จึงเข้ามาเป็นพี่เลี้ยงส่งเสริมให้ชาวบ้านโคกจัดกิจกรรมท่องเที่ยวสัมผัสวิถีชุมชน เชื่อมโยงกับ ชุมชนที่มีศักยภาพที่อยู่ในละแวกใกล้เคียง สามารถทำกิจกรรมท่องเที่ยวเชื่อมโยงกันได้ นั่นจึงทำให้เกิดกิจกรรม “การท่องเที่ยวด้วยการปั่นจักรยานโบราณ” ขึ้นที่ชุมชนบ้านโคก ซึ่งวันนี้ยังเป็นโครงการ ในระดับนำร่องเพื่อให้ชุมชนได้เตรียมความพร้อม เรียนรู้ศึกษาข้อดีข้อเสีย ก่อนจะพัฒนาต่อยอดให้ นักท่องเที่ยวมาร่วมทำกิจกรรมท่องเที่ยวชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม “โครงการนี้ได้รับการส่งเสริมและ สนับสนุนจาก อพท.ที่ต้องการให้ชุมชนรู้จักและเข้าใจที่จะจัดการท่องเที่ยวในชุมชนของตัวเอง จึงจุด ประกายความคิดกับลูกบ้านในการพัฒนาเส้นทางซึ่งจักรยานซึ่งจักรยานโบราณเที่ยวชมทุ่งนาและแปลง ผักในหมู่บ้าน และเชื่อมต่อความร่วมมือไปยังหมู่บ้านใกล้เคียงอย่างบ้านหนองเสือ ที่ได้เปิดเป็นครัว หนองเสือให้นักท่องเที่ยวซึ่งจักรยานโบราณไปพักผ่อนอาหารพื้นบ้าน” (สำนักงานพื้นที่พิเศษ เมืองโบราณอุทอง, 2556: www.dasta.or.th/dastaarea7/th)

จะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวของชุมชนเมืองโบราณอุทองนั้นเป็นรูปแบบเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวแบบผจญภัย เป็นการให้นักท่องเที่ยวได้เดินทางไป ในสถานที่ต่างๆ เพื่อเยี่ยมชมและเรียนรู้วัฒนธรรม ประเพณี ความเป็นอยู่ วิถีการดำรงชีวิต ของผู้คนใน ชุมชนเมืองโบราณอุทอง เช่น ร่วมกิจกรรมประเพณีงานลอยกระทงสวรรค์ 12 นักษัตร การตักบาตร เทโวโรหะ เทศกาลกินเจ พิธีกรรมไหว้ผีเจ้านาย รวมถึงกิจกรรมการซึ่งจักรยานโบราณที่ “ชุมชน บ้านโคก” ซึ่งเป็นชุมชนลาวครึ่ง มีภูมิทัศน์วัฒนธรรมแบบภูมิทัศน์เกษตรกรรม การเยี่ยมชม พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอุทอง เจดีย์หมายเลขต่าง ๆ โบราณสถานคอกช้างดิน ซึ่งเป็นภูมิทัศน์ วัฒนธรรมประเภทภูมิทัศน์โบราณคดี และประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวแหล่งมรดกทางธรรมชาติ เช่น วนอุทยานแห่งชาติพุม่วง เป็นต้น จะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวของชุมชนเมืองโบราณอุทองนั้น ได้ถูกจัดขึ้นโดยใช้ทรัพยากรวัฒนธรรมของชุมชนมาเป็นจุดขายเพื่อประชาสัมพันธ์นักท่องเที่ยวให้ เดินทางมาท่องเที่ยว

บทที่ 5

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่องอัตลักษณ์เมืองโบราณอุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ของชุมชนเมืองโบราณอุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี และเพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์เมืองโบราณอุทอง ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ได้จากการศึกษาเอกสาร การสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์ และการประชุมสนทนากลุ่ม (focus group discussion) จากคนในชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จำนวน 30 ราย ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่ชุมชนที่มีความรู้สึกซึ่ง ผู้ประกอบการในชุมชน เจ้าหน้าที่ภาครัฐและนักวิชาการด้านโบราณคดีที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับชุมชนเมืองโบราณอุทอง และผู้ให้ข้อมูลทั่วไป จำนวน 130 คน ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่ชุมชนเมืองโบราณอุทอง ประกอบด้วย กลุ่มข้าราชการ กลุ่มพ่อค้าแม่ค้า กลุ่มเกษตรกร ซึ่งแบ่งเป็นช่วงอายุ คือ กลุ่มเด็กและวัยรุ่น กลุ่มผู้ใหญ่ และกลุ่มผู้สูงอายุ

โดยแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

- 5.1 ผลการศึกษาจากการสังเกต และการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ
- 5.2 ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก
- 5.3 ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง
- 5.4 ผลการประชุมสนทนากลุ่ม
- 5.5 ผลการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก เพื่อสร้างกลยุทธ์

ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและอัตลักษณ์

5.1 ผลการศึกษาจากการสังเกต (Observation) และ การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Informal Interview)

ผู้วิจัยได้สังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยการลงพื้นที่สำรวจข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของชุมชน รวมทั้งวิถีชีวิตของคนในชุมชน และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมโดยการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชุมชนจัดขึ้น รวมทั้งการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ พบว่า

ทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ของชุมชนเมืองโบราณอุทอง ที่มีลักษณะโดดเด่นสามารถมองเห็นได้ชัดเจน คือมีผังเมืองโบราณเป็นรูปวงรี มีคูน้ำและคันดินล้อมรอบ ซึ่งทางเทศบาลตำบลอุทองได้พัฒนาปรับปรุงภูมิทัศน์ให้เป็นสวนสาธารณะบริเวณหน้าศูนย์ราชการ ทำให้มี

บรรยากาศร่มรื่น สวยงาม ช่วงเวลาเช้าและเย็นพบประชาชนในพื้นที่มาออกกำลังกาย รวมถึงใช้สำหรับจัดงานในพิธีสำคัญต่าง ๆ เช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ วันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ วันลอยกระทง ฯลฯ พบโบราณสถานลักษณะเป็นเจดีย์กระจายอยู่โดยทั่วไปทั้งภายใน ตัวเมืองโบราณอุทองและบริเวณปริมณฑล นอกจากนั้นยังมีศาลเจ้าพ่อพระยาจักร เป็นสถานที่ประดิษฐานพระวิษณุ หรือเจ้าพ่อพระยาจักรเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวชุมชนเมืองโบราณอุทองในอดีตได้ค้นพบองค์เทวรูปพระศิวะบริเวณริมแม่น้ำจรเข้สามพัน แล้วได้อัญเชิญขึ้นประดิษฐานบนแท่นบูชาพร้อมทั้งก่อสร้างอาคารศาลเจ้าให้ในปี พ.ศ. 2400 และพัฒนาปรับปรุงเป็นศาลเจ้าที่สวยงามตั้งอยู่ใจกลางตลาดอุทอง เปรียบเสมือนเป็นศูนย์รวมจิตใจของชุมชน อีกทั้งยังมีเรื่องราวความศักดิ์สิทธิ์ที่กล่าวขานมากที่สุด คือ เหตุการณ์ไฟไหม้ตลาดอุทอง เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม พ.ศ. 2510 ส่งผลให้บ้านเรือน และร้านค้ารอบๆ ศาลเจ้าพ่อพระยาจักรถูกไฟไหม้เสียหาย แต่ศาลเจ้าพ่อพระยาจักรไม่ได้รับอันตรายใดๆ จากเปลวไฟ ทำให้คนในชุมชนเกิดความศรัทธาในความศักดิ์สิทธิ์ของเจ้าพ่อพระยาจักร และมีความเชื่อว่าการไหว้เจ้าพ่อพระยาจักรจะช่วยให้แคล้วคลาดปลอดภัยจากภยันตรายทั้งปวง ทำให้อยู่เย็นเป็นสุขเสริมมงคลชีวิต ส่งผลให้ในแต่ละวันมีนักท่องเที่ยวและผู้คนที่มาไหว้ขอพรอย่างต่อเนื่องซึ่งมีทั้งคนไทยเชื้อสายจีน และคนในชุมชนที่เป็นชาติพันธุ์อื่นๆ บริเวณด้านซ้ายของศาลเจ้าพ่อจะมีรูปเทียนไว้บริการโดยให้ร่วมทำบุญตามกำลังศรัทธา นอกจากนั้นยังพบคนในชุมชนมาไหว้เจ้าพ่อพระยาจักรเพื่อแก้บนหลังจากที่ประสบความสำเร็จตามที่ขอแล้ว โดยของที่นำมาแก้บน คือ ขนมจิ้นน้ำยา และไข่ต้ม ถือเป็นความเชื่อของชาวชุมชนเมืองโบราณอุทองที่มีต่อความศักดิ์สิทธิ์ของเจ้าพ่อพระยาจักร ดังนั้นศาลเจ้าพ่อพระยาจักร จึงเป็นสถานที่สำคัญที่มีลักษณะเฉพาะอันโดดเด่นของชุมชนเมืองโบราณอุทอง

(ก)

(ข)

ภาพที่ 57 ศาลเจ้าพ่อพระยาจักร

(ก) ศาลเจ้าพ่อพระยาจักรหลังไฟไหม้ตลาดอุทอง

(ข) ศาลเจ้าพ่อพระยาจักรในปัจจุบัน

ภาพที่ 58 สักการะเจ้าพ่อพระยาจักร

ทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่สำคัญอีกแห่งหนึ่ง คือ วัดเขาพระศรีสรรเพชญาราม หรือ ชาวชุมชนเรียกว่าวัดเขาพระ หรือวัดเขา เป็นวัดเก่าแก่ตั้งแต่สมัยทวารวดี โดยหลักฐานที่พบได้แก่ โบราณวัตถุ เช่น พระถ้ำเสือ พระเครื่อง พระพิรอด เป็นแบบพิมพ์สมัยทวารวดี นอกจากนั้นยังมีรอย พระพุทธรูปเป็นหินทรายสลักลอยมวงค 108 ประการ เจ้าพ่อจักรนารายณ์ (พระวิษณุ) มีหลวงพ่อศรีสรรเพชญ์ หรือหลวงพ่อสั่งฆ์ เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวชุมชนเคารพศรัทธา ซึ่งมีเรื่องเล่าว่า แต่เดิมนั้นหลวงพ่อสั่งฆ์อยู่วัดศรีสรรเพชญ์ พระนครศรีอยุธยา จนกระทั่งกรุงศรีอยุธยาถูกพม่าเผา วิญญานหลวงพ่อล่องลอยมาถึงบริเวณวัดเขาพระนี่ซึ่งเป็นสถานที่สงบร่มเย็น และเห็นพระนอนไม่มี วิญญานสถิตก็เลยลงประทับที่วัดเขาพระ กับทั้งยังมีสถานที่ที่น่าสนใจอีกแห่งหนึ่ง คือถ้ำขุนแผน ที่กล่าวถึงในวรรณกรรมเรื่องขุนช้างขุนแผน ตอนที่ขุนแผนพานางวันทองหนีจากเรือนขุนช้างมาถึง บริเวณเขาพระ และพักค้างแรมอยู่ที่นี่

นอกจากนั้นยังมีวัดเขาทำเทียม ซึ่งเป็นวัดเก่าแก่ที่สันนิษฐานจากหลักฐานทางโบราณคดีว่า เป็นวัดแห่งแรกในประเทศไทย อีกทั้งบนยอดเขายังพบจารึกปุชยศิริ ซึ่งมีนักวิชาการได้สันนิษฐานว่า เป็นจารึกที่มีอายุประมาณช่วง พ.ศ. 1300-1400 และเชื่อกันว่าเขาทำเทียมแห่งนี้เป็นภูเขาศักดิ์สิทธิ์ จากหลักฐานโบราณวัตถุที่พบใกล้แนวเขาทำเทียม เช่น ธรรมจักร เสารองธรรมจักร และพระพุทธรูป แสดงปางปฐมเทศนา เป็นต้น จากความสำคัญของจารึกปุชยศิริ และโบราณวัตถุต่าง ๆ ที่พบ ทำให้ พระเทพสุวรรณโมลี (สอิ่ง สิรินนโท ป.ธ.8) เจ้าคณะจังหวัดสุพรรณบุรี มีดำริที่จะสถาปนา พระพุทธรูปแกะสลักภูผาใหญ่ที่สุดในโลก ด้วยเหตุผลคือเป็นจุดเริ่มต้นของการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในดินแดนสุวรรณภูมิ และหลักฐานทางโบราณคดีที่ว่าพระเจ้าอโศกมหาราชแห่งอินเดียส่งพระโสณะ เถระ และพระอุตตรเถระเข้ามาในต้นพุทธศตวรรษที่ 3 ดังหลักฐานจารึกศิลา “ปุชยศิริ” และ “ธรรมจักรบนยอดเสาอโศก” โดยพระพุทธรูปที่สร้างนี้นี้มีขนาดหน้าตัก 80 เมตร และสูง 108 เมตร พระนามว่า “สมเด็จพระพุทธปุชยศิริศรีสุวรรณภูมิ” หรือ “หลวงพ่อู่ทอง” ปางมารวิชัย ศิลปะ อู่ทอง ซึ่งปัจจุบันได้เริ่มก่อสร้างแล้วแต่ยังไม่แล้วเสร็จ โดยได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ

และเอกชนร่วมสนับสนุนโครงการดังกล่าว จะเห็นได้ว่าเป็นการสร้างพระใหญ่นี้เป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของชุมชนเมืองโบราณอุทงด้านบทบาทการเป็นศูนย์กลางพุทธศาสนายุคแรกของทวารวดี

ภาพที่ 59 การดำเนินการสร้างพระพุทธรูปแกะสลักภูผาที่ใหญ่ที่สุด

ที่มา: ภาคภูมิ จิตต์โสภณ

ทรัพยากรทางวัฒนธรรมอีกแห่งหนึ่งของเมืองโบราณอุทง คือ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอุทง เป็นสถานที่เก็บรักษาโบราณวัตถุที่ขุดพบในเมืองโบราณอุทง และสถานที่อื่น ๆ ซึ่งตั้งอยู่ในตัวเมืองโบราณ ริมถนนมาลัยแมน สถานที่จัดแสดงแบ่งออกเป็น 2 อาคาร คือ อาคารที่ 1 จัดแสดงการค้นพบเมืองอุทงสมัยก่อนประวัติศาสตร์และสมัยวัฒนธรรมทวารวดี ซึ่งเคยเป็นเมืองท่าติดต่อค้าขายกับชาวต่างชาติ รับรูปแบบศาสนาศิลปะแบบอมราวดีและแบบคุปตะจากอินเดีย สำหรับอาคารนี้จะมีผู้นำชมคอยอธิบายและพาเดิน โดยเริ่มจากห้องแรกเป็นการฉายวิดีโออธิบายเรื่องราวเมืองโบราณอุทง และมีการจัดแสดงโบราณวัตถุต่างๆ อาคารที่ 2 จัดแสดงห้องชาติพันธุ์วิทยาและลูกปัดที่ค้นพบในเมืองอุทงตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ถึงสมัยทวารวดี ส่วนลานกลางแจ้งสร้างเป็นเรือนแบบลาวโซ่ง จัดแสดงวัฒนธรรมประเพณี

ทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของชุมชนเมืองโบราณอุทง

ชุมชนเมืองโบราณอุทงมีความโดดเด่นในความหลากหลายทางชาติพันธุ์ที่สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน ดังจะเห็นได้จากการที่คนลาวครั้งมารวมเทศกาลกินเจของคนไทยเชื้อสายจีน ส่วนคนไทยเชื้อสายจีนไปร่วมพิธีแห่งสงกรานต์ของชาวลาวครั้ง รวมทั้งจากที่ผู้วิจัยสังเกตจากการพูดคุยพบว่าเมื่อถามถึงความเป็นตัวตนหรือลักษณะเฉพาะของชุมชนเมืองโบราณอุทง ก็จะได้คำตอบในภาพรวมของชุมชนซึ่งเป็นวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่อยู่ร่วมกันภายในชุมชนโดยไม่แยกเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ใดชาติพันธุ์หนึ่งเป็นต้น นอกจากนี้ยังพบว่าชุมชนเมืองโบราณอุทงเป็นชุมชนที่มีความใกล้ชิดช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ด้วยคนในชุมชนส่วนใหญ่รู้จักกันตั้งแต่รุ่นพ่อแม่ปู่ย่าตายาย คนในชุมชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธทำให้วัฒนธรรมประเพณีที่พบเป็นกิจกรรมทางพุทธศาสนา ในวันสำคัญต่าง ๆ เหมือนชุมชนอื่นๆ ของประเทศไทย แต่มีลักษณะเฉพาะที่โดดเด่นด้วยการเชื่อมโยงประเพณีกับสถานที่จัดกิจกรรม เป็นการสื่อความหมายถึงการเป็นเมืองโบราณอารยธรรมทวารวดี ที่พบแหล่งโบราณสถานและโบราณวัตถุจำนวนมาก ทำให้คนในชุมชนเกิดสำนึกร่วมในความเป็นตัวตนแห่งอารยธรรมทวารวดีสังเกตได้จากการจัดกิจกรรมสำคัญต่าง ๆ ของชุมชน เช่น ประเพณีตักบาตรเทโวโรหณะ วันเขาทำเทียม เป็นกิจกรรมสำคัญทางพุทธศาสนาเนื่องในวันออกพรรษา แต่มีความโดดเด่นที่ไม่เหมือนชุมชนอื่นเพราะคนในชุมชนจะเชื่อมโยงประเพณีตักบาตรเทโวโรหณะ เข้ากับสถานที่จัดกิจกรรมคือวัดเขาทำเทียม ซึ่งสื่อความหมายถึงสถานที่สำคัญทางพุทธศาสนาที่มีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ เพราะเป็นวัดเก่าแก่ที่สันนิษฐานจากหลักฐานทางโบราณคดีว่าเป็นวัดแห่งแรกในประเทศไทย อีกทั้งบนยอดเขายังพบจารึกปุษยศิริ ซึ่งมีนักวิชาการได้สันนิษฐานว่าเป็นจารึกที่มีอายุประมาณช่วง พ.ศ. 1300-1400 และเชื่อกันว่าเขาทำเทียมแห่งนี้เป็นภูเขาศักดิ์สิทธิ์ จากหลักฐานโบราณวัตถุที่พบใกล้แนวเขาทำเทียม เช่น ธรรมจักร เสารองธรรมจักร และพระพุทธรูปแสดงปางปฐมเทศนา เป็นต้น ทำให้ประเพณีตักบาตรเทโวโรหณะ ณ วัดเขาทำเทียมนี้มีเป็นลักษณะเฉพาะที่โดดเด่นของชุมชนเมืองโบราณอุทง โดยกิจกรรมที่จัดนอกเหนือจากการทำบุญตักบาตรแล้วยังมีการแสดงต่าง ๆ เช่น ขบวนกลองยาว ขบวนหัวโต ขบวนเปรต และการแสดงกระต๊วงแหวนเป็นต้น ซึ่งในแต่ละปีการแสดงเหล่านี้จะเปลี่ยนไปตามที่คณะกรรมการจัดงานกำหนด จากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่าคนในชุมชนทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนต่างให้ความสนใจและมาร่วมงานเป็นจำนวนมาก

นอกจากนี้ยังพบประเพณีลอยกระทงสวรรค์ 12 นักษัตร ณ วัดเขาศรีसरเพชญาราม เป็นประเพณีลอยกระทงประจำปี มีลักษณะเฉพาะที่โดดเด่นเนื่องจากการสืบสานประเพณีท้องถิ่นของชุมชน ซึ่งคนในชุมชนเมืองโบราณอุทงเชื่อว่ามีแห่งเดียวในโลกเนื่องจากมีการเชื่อมโยงประเพณีเข้ากับสถานที่ซึ่งเป็นแหล่งอารยธรรมทวารวดีโดยพบหลักฐานโบราณวัตถุ เช่น พระพุทธ

ไสยาสน์ พระพุทธรูปปางต่าง ๆ เป็นต้น ประเพณีลอยกระทงสวรรค์ 12 นักษัตรนี้ จัดขึ้นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ.2503 เนื่องจากที่ตั้งของวัดอยู่เชิงเขาห่างไกลจากแม่น้ำทำให้ไม่สามารถลอยกระทงทางน้ำได้ เหมือนกับสถานที่อื่น การลอยกระทงสวรรค์นี้ผู้อาวุโสในชุมชนเล่าว่าเป็นความเชื่อในการบูชาพระจุฬามณีบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ซึ่งกิจกรรมประกอบด้วย การน้อมสการปิดทองหลวงพ่อสังข์ พระพุทธไสยาสน์สมัยทวารวดี บูชาเจ้าพ่อจักรนารายณ์สิ่งศักดิ์สิทธิ์สมัยทวารวดี รวมทั้งสามารถชมพิพิธภัณฑสถานบ้านวัดเขาพระซึ่งอยู่บริเวณด้านหน้าวัด นอกจากนี้ยังมีรำวงย้อนยุค การประกวดร้องเพลงลูกทุ่ง และมหรสพต่าง ๆ

ภาพที่ 60 ประเพณีลอยกระทงสวรรค์

อีกทั้งยังพบทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ที่มีความโดดเด่นด้านพิธีกรรมของชาติพันธุ์ ได้แก่ มีพิธีกรรมไหว้ผีเจ้านาย และผีเทวดาของชาวลาวครั้งชุมชนบ้านโคก ซึ่งคนในชุมชนให้ความสำคัญในการเช่นไหว้ผีเป็นอย่างมาก โดยสร้างหอเจ้านายห่างจากหมู่บ้านไปประมาณ 500 เมตร และจะมีพิธีกรรมไหว้ผีเจ้านาย และผีเทวดาทุกปี และถือว่าเป็นวันสำคัญวันหนึ่งที่คนในชุมชนจะทำกิจกรรมร่วมกัน ชาวบ้านโคกเชื่อว่าผีเทวดานั้นเป็นวิญญาณของเทวดาที่คอยคุ้มครองรักษาบ้านเมืองของตนมาตั้งแต่ครั้งอยู่เมืองหลวงพระบาง ส่วนผีเจ้านายเป็นผีของกษัตริย์ที่เคยปกครองชาวลาวครั้งมาเมื่อครั้งอยู่เมืองหลวงพระบาง โดยวันที่ 8 เดือน 7 ของทุกปี ชาวลาวครั้งจะจัดงานเลี้ยงผี ยกเว้นวันที่ตรงกับวันพระ วันพุธและวันเสาร์ การติดต่อกับวิญญาณของผีทั้งสองประเภทนี้จะต้องผ่านบุคคล 3 คน คือ กวน ทำหน้าที่ติดต่อกับผีเจ้านายและผีเทวดา พ่อออก คือผู้ช่วยกวน ทำหน้าที่นำสิ่งของที่กวนได้ทำพิธีกล่าวมอบแล้วนำไปวางที่ศาลเจ้าทุกศาล และคนทรงหรือร่างทรง เป็นบุคคลที่มีร่างกายสมบูรณ์ แข็งแรง ชาวบ้านเชื่อกันว่าเป็นผู้ที่ผีเจ้านายได้เลือกไว้ โดยจะทำพิธีเช่นไหว้ผี ตั้งแต่เช้ามีดของวันที่ 8 เดือน 7 (เดือนมิถุนายน) มี 3 ขั้นตอน คือ พิธีมอบ พิธีไหว้ และพิธีบริจาค พิธีมอบนั้นกวนจะเป็นผู้ทำพิธีตรงหน้าศาลเจ้าพ่อขุนหาร ซึ่งมีทั้งหมด 7 ศาล

ซึ่งกวนหรือคนต้นจะทำพิธีมอบสิ่งของต่อผีเจ้านาย เมื่อกวนได้ทำพิธีมอบแล้ว พ่อออกที่เป็นผู้ช่วยกวนจะนำสิ่งของที่จัดใส่ภาชนะไว้ 7 ถาดนั้นไปวางที่ศาลเจ้าทุกศาล เมื่อทำพิธีไหว้เสร็จแล้วจะเชิญผีเจ้ามาประทับร่างทรง และเปิดโอกาสให้พี่น้องชาวลาวครั้งที่มีความเดือดร้อน หรือต้องการให้ช่วยรักษา โรคภัยไข้เจ็บ โดยเข้าไปขอให้ประพรมน้ำมนต์ และร่างทรงจะเดินประพรมน้ำมนต์ให้พี่น้องชาวลาวครั้งโดยทั่วถึง ต่อมาจะบอกให้ทราบว่าในปีต่อไปจะจัดงานเมื่อใด และต้องการเครื่องเซ่นไหว้อะไรบ้าง เมื่อเสร็จสิ้นพิธีต่างๆ แล้วจะนำอาหารหวานคาว รวมทั้งผลไม้ที่ชาวบ้านได้นำมาเช่นไหว้ทั้งหมดมารับประทานร่วมกันในตอนเย็น

ภาพที่ 61 พิธีไหว้ผีเจ้านาย

นอกจากนั้นยังพบประเพณีแห่งธงสงกรานต์ คือ ประเพณีทำบุญทอดผ้าป่าของชาวลาวครั้ง ซึ่งเป็นการทำบุญร่วมกันของชุมชนบ้านโคก บ้านหนองตาสาม บ้านท่าม้า และบ้านหนองเสือ การแห่งนี้จะใช้ไม้ไผ่ขนาดใหญ่เจาะรูเพื่อเสียบไม้ที่ติดธูปธูป ซึ่งชาวบ้านจะนำธูปธูปมาพับตามศรียศ แล้วแข่งขันกันว่าของหมู่บ้านใดสวยกว่า มีเงินมากกว่า จากนั้นก็จะแห่ธงเดินทางมาวัดหนองตาสามซึ่งเป็นสถานที่จัดงาน ซึ่งตลอดระยะทางพบว่าเป็นบรรยากาศที่สนุกสนาน ถึงแม้อากาศจะร้อนแต่ทุกคนก็มีใบหน้าที่ยิ้มแย้มสดใส

ภาพที่ 62 ประเพณียกธงสงกรานต์

ส่วนชาติพันธุ์ชาวไทยเชื้อสายจีนนั้น พบว่ามีเทศกาลกินเจเป็นกิจกรรมที่คนไทยเชื้อสายจีนเห็นว่าเป็นเทศกาลสำคัญเพราะเชื่อว่าการกินเจเป็นการทำบุญและทำให้มีสุขภาพดี โดยภายในงานจะมีอาหารเจให้รับประทานที่โรงเจตั้งฮกตั่ว ในวันเปิดงานจะมีคนไทยเชื้อสายจีนแต่งกายด้วยชุดขาวเดินแห่รอบตลาดอุทง บรรยากาศเป็นไปด้วยความสนุกสนาน ซึ่งในแต่ละปีจะมีการจัดงานเทศกาลกินเจในช่วงวันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 9 (ตามปฏิทินจีน) ของทุกปี ส่วนงานนี้จะจัดเป็น 2 ช่วง คือ ประมาณเดือนมกราคม และ พฤษภาคม กิจกรรมภายในงานเทศกาลอาหารอโรย และการแสดงงิ้ว ทั้ง 2 เทศกาลนี้จัดโดยคณะกรรมการศาลเจ้าพ่พระยาจักร ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนไทยเชื้อสายจีนที่เป็นคหบดีของเทศบาลตำบลอุทง ปัจจุบันมีนายศุภชัย เงามวัฒนาประทีป เป็นประธานคณะกรรมการศาลเจ้าพ่พระยาจักร

5.2 ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 30 ราย พบว่ามีความเห็นเกี่ยวกับอัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุทง ดังนี้

5.2.1 อัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุทงที่มีลักษณะจับต้องได้ มีดังนี้

1) มีหลักฐานโบราณสถานและโบราณวัตถุจำนวนมากทั้งภายในตัวเมืองโบราณ อุทง และบริเวณปริมณฑลที่แสดงว่าเมืองโบราณอุทงเป็นชุมชนโบราณในวัฒนธรรมแบบทวารวดี ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกท่านมีความคิดเห็นตรงกันว่าชุมชนเมืองโบราณอุทงมีลักษณะเฉพาะที่โดดเด่นในฐานะที่เป็นชุมชนโบราณวัฒนธรรมแบบทวารวดีในบริบทต่างๆ ดังที่ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.ผาสุข อินทรารุช ได้กล่าวว่า

“จากหลักฐานทางโบราณคดีที่พบทำให้ชุมชนเมืองโบราณอุทงมีบทบาทสำคัญคือ เป็นชุมชนโบราณที่มีความเก่าแก่ยิ่งกว่าเมืองสมัยทวารวดีเมืองอื่นๆ มีบทบาทเป็นเมืองท่า และศูนย์กลางการค้าสำคัญของรัฐทวารวดี มีบทบาทเป็นศูนย์กลางพุทธศาสนายุคแรกของรัฐทวารวดี และมีบทบาทเป็นเมืองหลวงรุ่นแรกของรัฐทวารวดี ซึ่งจากความสำคัญและบทบาทของชุมชนเมืองโบราณอุทงดังกล่าว ถือว่าเป็นลักษณะเฉพาะที่โดดเด่นของชุมชนเมืองโบราณอุทง” (ผาสุข อินทรารุช, สัมภาษณ์, 10 มิถุนายน 2558)

สอดคล้องกับพนมบุตร จันทรโชติ ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอุทงที่เห็นว่า

“เมืองโบราณอุทงนั้นพบหลักฐานการอยู่อาศัยของมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์แบบ ลังคมเกษตรกรรมยุคหินใหม่ต่อเนื่องถึงยุคโลหะ เมื่อประมาณ 3,000 ปีมาแล้ว จากหลักฐานทางโบราณคดีมีนักวิชาการหลายท่านเห็นว่าเมืองโบราณอุทงมีความสำคัญในฐานะเป็นเมืองหลวงของอาณาจักรทวารวดี เคยเป็นศูนย์กลางการติดต่อแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างชุมชนโบราณในดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และมีหลักฐานเด่นชัดว่าได้ติดต่อแลกเปลี่ยนสินค้าจากอินเดีย เป็นศูนย์กลางศาสนาพุทธแห่งแรกและน่าจะเป็นศูนย์กลางวัฒนธรรม รวมทั้งเป็นศูนย์กลางโบราณคดีที่เกิดแรกสุดในสายวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ เป็นรากเหง้าของวัฒนธรรมไทยรุ่นต่อมาเกือบทั้งหมด การศึกษาเมืองโบราณอุทงนี้เริ่มต้นกันมาใกล้เคียงกับ 100 ปี ที่ผ่านมาประกาศขึ้นเป็นเมืองโบราณแห่งชาตินี้ เกือบ 70-80 ปี สิ่งเหล่านี้มันเป็นหลักฐานทำให้เราเจอองค์ความรู้ใหม่ๆ ซึ่งถือเป็นลักษณะเฉพาะที่โดดเด่น” (พนมบุตร จันทรโชติ, สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2557)

นอกจากนั้นยังพบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกท่านมีความคิดเห็นตรงกันว่าเมืองโบราณอุทงมีมรดกทางวัฒนธรรมที่สามารถจับต้องได้มีลักษณะเฉพาะโดดเด่นแสดงถึงอารยธรรมทวารวดี โดยสิ่งที่ยังคงเหลือ ได้แก่ โบราณสถานต่าง ๆ ที่ตั้งกระจายอยู่ทั้งในบริเวณคูน้ำคันดิน และบริเวณปริมณฑล ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญเห็นว่าโบราณสถานที่เป็นเจดีย์มีลักษณะโดดเด่น ประกอบด้วย เจดีย์หมายเลข 1 มีลักษณะเป็นเจดีย์สี่เหลี่ยมจัตุรัส เจดีย์หมายเลข 2 ลักษณะเป็นองค์เจดีย์ตั้งอยู่บนฐานสี่เหลี่ยมจัตุรัส เจดีย์หมายเลข 11 ลักษณะเป็นเจดีย์รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส และเจดีย์หมายเลข 13 มีลักษณะเป็นเจดีย์แปดเหลี่ยม รวมทั้งคอกช้างดินซึ่งเป็นโบราณสถานที่สร้างด้วยดินซึ่งชาวชุมชนเชื่อว่าแต่เดิมเป็นสระน้ำศักดิ์สิทธิ์สำหรับประกอบพิธีของศาสนาพราหมณ์ นอกจากนี้ยังมีโบราณวัตถุชิ้นสำคัญที่คนในชุมชนเห็นว่ามีลักษณะโดดเด่นแสดงถึงประวัติศาสตร์อันยาวนาน และเป็นหลักฐานบ่งบอกการเป็นศูนย์กลางพุทธศาสนายุคแรก คือ ประติมากรรมดินเผารูปพุทธสาวก 3 องค์คือบาตร และธรรมจักร

พร้อมแท่นและเสา โดยเฉพาะธรรมจักรนี้เป็นความภาคภูมิใจของชาวชุมชนเมืองโบราณอุทงที่เห็นว่าเป็นทรัพยากรวัฒนธรรมที่ได้จากการขุดพบในบริเวณเมืองโบราณอุทงและมีสภาพที่สมบูรณ์ที่สุดจากบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

“ในช่วงปี 2540 พระพี่นางเสด็จฯ เป็นการส่วนพระองค์ ทรงสร้างมหาวิทยาลัยนิเวศนา ได้พาพระองค์ท่านไปดูเจดีย์หมายเลข 1 หลังวัดช่องลม เป็นเจดีย์สมัยทวารวดี ท่านตรัสว่าเป็นเจดีย์ที่สมบูรณ์มาก หาที่ใดไม่ได้ ต้องรักษาไว้ให้ดี ให้คนอื่นได้ดู มิ่งบประมาณเป็นร้อยเป็นพันล้านก็สร้างไม่ได้ เพราะความโบราณใช้เงินสร้างไม่ได้ เลยคิดว่าจะทำยังไงจะสร้างเมืองโบราณให้คนเห็น โดยใช้งบไทยเข้มแข็ง ในขณะนั้น โดยการทำคูเมืองอุทง บริเวณหน้าพิพิธภัณฑสถาน เปิดคูเมืองให้คนเห็นชัดเจน เลยโค้งไปจะมีเจดีย์หมายเลข 2” (นิยม ภาณุมาศวิวัฒน์, สัมภาษณ์, 17 กันยายน 2557)

“พูดถึงเมืองโบราณอุทง ก็ต้องพูดถึงทวารวดีเลยจะเป็นยุคต้นๆ ของประเทศไทย ถ้าเป็นศาสนาก็เป็นศาสนาแห่งแรกของประเทศไทย และก็การเผยแพร่ทางพุทธศาสนาที่อุทงในยุคของทวารวดี ตอนนั้นมันเป็นเรื่องที่น่าทึ่งมากต้องสร้างความรู้ให้คนยุคนี้เข้าใจว่ามันเป็นมาอย่างไร มันไม่เหมือนอยุธยาเห็นชาติ แต่เมืองโบราณอุทงมันเหมือนอยู่ใต้ดินในดินต้องมีการขุดถึงจะพบความยิ่งใหญ่” (ประยูร อสัมภินพงษ์, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2557)

“ถ้าจะนึกถึงความโดดเด่นของเมืองโบราณอุทงก็ต้องนึกถึงเจดีย์ ซึ่งเรียกเป็นหมายเลข ที่อุทงถือว่ามีเจดีย์มาก จะเป็น 10 กว้างค์ จำไม่ได้ว่าจำนวนกี่องค์แต่ที่เด่นชัดก็คือ หมายเลข 1, 2, 3 และหมายเลข 13 ” (เครือวัลย์ คล้ายจินดา, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2557)

2) มีรูปแบบผังการตั้งเมืองโบราณอุทงเป็นรูปวงรีมีคูน้ำและคันดินล้อมรอบ ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่าแผนผังการตั้งเมืองโบราณอุทงที่เป็นรูปวงรีมีคูน้ำและคันดินล้อมรอบนั้นเป็นลักษณะเฉพาะที่โดดเด่น รวมถึงยังมีลำน้ำจรเข้าสามพัน ที่เป็นลำน้ำสำคัญในอดีตถึงแม้ว่าปัจจุบันจะไม่ได้เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนแล้วก็ตาม นอกจากนั้นยังมีทิวเขาขาวในแนวเหนือ-ใต้ ซึ่งประกอบด้วย เขาทุ่งดินดำ เขาพุทอง เขาตาแก้ว เขารางกะเปิด ซึ่งอยู่ทางใต้สุดและมีความสูงที่สุด ทิวเขานี้เป็นต้นกำเนิดของลำห้วยรวกกับห้วยนางนาค ซึ่งจะนำน้ำจากทิวเขาไหลสู่คูเมือง เห็นได้ว่าภูมิทัศน์วัฒนธรรมของเมืองมีความสำคัญ

ที่บ่งบอกถึงลักษณะเฉพาะที่โดดเด่นของเมืองโบราณอุทองได้เป็นอย่างดี ดังที่เขมชาติ เทพไชย อดีตหัวหน้าผู้ตรวจราชการกระทรวงวัฒนธรรม ได้กล่าวว่า

“การมองอัตลักษณ์ของเมืองต้องมองพื้นที่โดยรอบทั้งสภาพแวดล้อม ที่ตั้งของเมือง อย่างเมืองโบราณอุทองที่มีคูน้ำคันดิน รวมถึงการเซตตั้งของเมือง ซึ่งบริเวณเขาทำเทียมในเมืองโบราณอุทองตรงนี้คล้ายๆเป็นเขื่อนอุทองเขาเก็บกักน้ำเป็นลักษณะแอ่งน้ำซึ่งน้ำตรงนี้สามารถเป็นคลองไหลมาลงในคูเมืองได้ น้ำในคูเมืองประชาชนสามารถใช้ได้เป็นแหล่งป้องกันศัตรูได้ สร้างความสมบูรณ์ได้ดี ทางเดินของน้ำมาจากภูเขา และมีการท่อน้ำสร้างเป็นเขื่อน ลักษณะเด่นคือนำธรรมชาติมาเป็นคูเมือง ถือเป็นลักษณะที่เฉพาะโดดเด่นของการตั้งเมืองโบราณอุทอง” (เขมชาติ เทพไชย, สัมภาษณ์, 10 ธันวาคม 2557)

สอดคล้องกับสุภมาศ ดวงสกุล นักโบราณคดีชำนาญการ สำนักงานศิลปากรที่ 2 สุพรรณบุรี ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะเฉพาะที่โดดเด่นของเมืองโบราณอุทอง ไว้ว่า

“ลักษณะผังการตั้งของเมืองถือเป็นอัตลักษณ์ของการสร้างเมืองที่มีภูเขาอยู่ด้านหลัง เป็นพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของศรัทธาความเชื่อต่างๆ มีทั้งพุทธ ทั้งพราหมณ์ เห็นได้ชัดเจนจากหลักฐานทางโบราณคดีที่พบการสร้างคูน้ำคันดินที่สอดคล้องกับภูมิประเทศ แต่ความเชื่อเรื่องการสร้างคูเมืองเป็นรูปร่างนี้ก็ยังไม่รู้ว่าเกิดจากอะไร และก็มีเส้นทางที่เชื่อมต่อทางน้ำที่สามารถติดต่อกับดินแดนภายนอกได้นี้ก็จะเป็นเอกลักษณ์ที่เห็นได้ชัดว่าตัวเมืองมีความโดดเด่น” (สุภมาศ ดวงสกุล, สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2557)

และวัชรินทร์ โสไกร นักประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดสุพรรณบุรี ที่ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า

“ผังการตั้งเมืองโบราณอุทองที่เป็นรูปวงรี มีคูน้ำคันดินล้อมรอบ ด้านหนึ่งเป็นภูเขา ด้านหนึ่งเป็นน้ำ ถือว่าเป็นลักษณะที่โดดเด่นประการหนึ่งของชุมชนเมืองโบราณอุทอง” (วัชรินทร์ โสไกร, สัมภาษณ์, 12 กุมภาพันธ์ 2558)

3) มีมรดกทางธรรมชาติที่โดดเด่น ได้แก่ สวนหินธรรมชาติพูนางนา และวนอุทยานพุ่มม่วง ซึ่งมีพืชพรรณที่มีอายุหลายร้อยปี เช่นต้นจันทน์ ต้นปรัง รวมถึงดอกสุพรรณนิการ์ ที่เมื่อถึงเดือนมกราคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ดอกจะบานสะพรั่งสีเหลืองเต็มพื้นที่ภูเขา ดังที่ นายภาคภูมิ จิตต์โสภณ เล่าว่า

“พู่ทางนาค เดิมเป็นดินแดนลี้ลับที่ไม่มีใครกล้าขึ้นไป ผมขึ้นไปเพราะมีการร้องเรียนว่ามีการตัดกิ่งต้นจันทน์ ตอนแรกเห็นไม้ก็ตื่น ให้ชาวบ้านพาขึ้นไป มีการสำรวจช่วงปี พ.ศ.2553 ตอนจัดรายการวิทยุพูดเรื่องการอนุรักษ์การปลูกฝังการดูแลป่า พยายามพูดว่าภูเขานั้นสำคัญให้ช่วยกันดูแลอย่าให้ใครมาลักลอบทำลาย เป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญพอไปสำรวจแล้วหลงทางก็เจอลานกว้างมีต้นปรงขึ้นอยู่ตามธรรมชาติ บริเวณโดยรอบเป็นลานหินไม่มีต้นไม้อื่นขึ้น พออีกวันไปสำรวจเพิ่มจะไปลานต้นปรงแต่หลงไปอีกทาง ไปเจอสวนหินเป็นหินที่เรียงตัวกันเป็นชั้นๆ มีความสวยงาม เหมือนมีคนมาเรียงไว้ แต่เป็นการกีดกร่อนตามธรรมชาติ สวนหิน เป็นหลักฐานชิ้นเดียวในประเทศไทยที่มีคุณค่าทางธรณีวิทยา หินที่เห็นเรียงเป็นชั้นๆ เกิดจากการทับถมของตะกอนโคลนตมที่อยู่ในก้นทะเล กับตะกอนหินปูน อายุกว่า 4 ร้อยล้านปี ที่ทับถมกันมา แล้วน้ำฝนที่ตกลงมา หรือว่าในอดีตมีน้ำกัดเซาะจะกัดกร่อนส่วนที่เป็นหินปูนหายไป เพราะหินปูนสามารถละลายน้ำได้ ส่วนที่เป็นตะกอนโคลนตมเป็นส่วนที่แข็งไม่ละลาย หรือละลายน้ำยาก ก็จะเหลือเป็นรูปทรง เหมือนเรียงกันเป็นชั้นๆ แต่ที่จริงส่วนที่เป็นหินปูนได้ละลายหายไป ถ้าให้นึกถึงความเป็นอัตลักษณ์หลักๆที่มองข้ามไม่ได้ คือ หนึ่งเรื่องธรณีวิทยา สองเรื่องคุณค่าในเรื่องของพันธุ์พืช เช่น ต้นปรง ต้นสุพรรณิการ์ ต้นกระเจียว ต้นจันทน์” (ภาคภูมิ จิตต์โสภณ, สัมภาษณ์, 22 ธันวาคม 2557)

5.2.2 อัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุทงที่มีลักษณะจับต้องไม่ได้ มีดังนี้

1) มีวัฒนธรรม ประเพณีต่างๆ ที่เชื่อมโยงกับสถานที่ซึ่งเป็นแหล่งอารยธรรมทวารวดี ทำให้วัฒนธรรม ประเพณีตามกิจกรรมทางพุทธศาสนา มีความโดดเด่นและมีลักษณะเฉพาะไม่เหมือนชุมชนอื่นๆ คือ ประเพณีตักบาตรเทโวโรหนะ ที่วัดเขาทำเทียม ประเพณีลอยกระทงสวรรค์ 12 นักขัตร์ ที่วัดเขาพระศรีสรรเพชญาราม นอกจากนั้นยังมีเทศกาลกินเจ งานจิ้ง ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญมองเห็นว่าเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีน รวมถึงประเพณียกธงสงกรานต์ และพิธีกรรมไหว้หอเจ้านายของชาวลาวครั้ง ดังที่ นางสาวธนัชฐา สราวิช กำนันตำบลอุทง กล่าว

“ชุมชนเมืองโบราณอุทงเขาก็ยังมีอัตลักษณ์อยู่ในส่วนของประเพณี บางหมู่อย่างเช่นเจดีย์โบราณหมายเลข 1 ของหมู่ 12 เขาก็มีการทำบุญเป็นการทำบุญเพื่ออุทิศให้กับผู้ล่วงลับในอดีต มีประเพณีรดน้ำคำหัวใหญ่เกือบจะทุกหมู่ ประเพณีต่อไปก็คือจะเกี่ยวกับประเพณีของชาติพันธุ์ของ ลาวครั้งอยู่ที่บ้านโคก หมู่ 3 จะมีพิธีการไหว้ของหอเจ้านายที่จะจัดประมาณเดือนมิถุนายน อันนี้เป็นสองสิ่งในชุมชนเมืองโบราณอุทงจะมี ซึ่งสิ่งหมู่ที่ให้ความนับถือและให้ความสำคัญมาก ส่วนมากก็จะไปบน พอถึงเวลาปีหนึ่งก็จะไปแก้เป็นประเพณีที่ชาวชุมชนลาวครั้งในบ้านโคกให้ความสำคัญและกึ่งอนุรักษ์ปฏิบัติกันมาอย่าง

เครื่องครัด อีกอันหนึ่งก็เป็นประเพณียกธงก็จะมีสีหมู่จะทำทุกวันที่ 8 เมษายนเป็นประเพณีดั้งเดิมของเขาที่เขาทำการอนุรักษ์ผู้คนรุ่นหลังที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา” (ธนิษฐา สราวิช, สัมภาษณ์, 22 พฤศจิกายน 2557)

สอดคล้องกับคำบอกเล่าของนางแว สว่างแจ้ง ที่ได้เล่าว่า

“ถ้าสงกรานต์เขาก็มีอัตลักษณ์ของเขา คือมีแห่ธง เวลาเริ่มต้นก็มีสรงน้ำพระตักบาตรทำบุญ เย็นก็สรงน้ำพระอีกรอบ มีก่อกองพระเจดีย์ทราย นำอธิษฐานรวมญาติมีดงก็มายกธง เขาแห่กันมาก่อนเป็นธงผ้าที่ซื้อมาถวายพระเป็นผ้ามาดคล้ายตุ่งของทางเหนือ เป็นผ้ามาดมาถวายพระ เป็นอัตลักษณ์แห่ธงเป็นการเสร็จพิธีสงกรานต์ มีสรงน้ำพระสงฆ์วันที่ 16 สงกรานต์ถ้ามี 5 วันก็ต้องสรงน้ำพระพุทธรูปตอนเย็น 5 วัน วันสุดท้าย 16 ก่อกองพระเจดีย์ทรายสรงน้ำพระสงฆ์นำอธิษฐานรวมญาติก่อนนำอธิษฐานรวมญาติต้องยกธงก่อน เป็นงานใหญ่ การแต่งตัวของชาวบ้านก็แต่งตัวปกติลาวครึ่งเป็นสมัยใหม่ไปแล้ว สมัยก่อนเขานุ่งผ้าถุง แห่กระเจาดกั้นเทศน์แห่ออกพรรษา มีของใช้ของสงฆ์ ของใช้อื่นๆ มีพุ่มผ้าป่ามาแห่รอบโบสถ์ 3 รอบ สมัยนี้เป็นถึงแล้ว มีกล้วย มีส้ม แห่ของใครของมัน” (แว สว่างแจ้ง, สัมภาษณ์, 22 พฤศจิกายน 2557)

2) มีภูมิปัญญาฝีมือช่างดั้งเดิมที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ คือ การหล่อพระปั้นพระ การทำตุ๊กตาเรซินสำหรับเซ่นไหว้ศาลพระภูมิ ช่างตีมีด ภูมิปัญญาการทำสมุนไพร ดั้งคำบอกเล่าของนางสาวธนิษฐา สราวิช กำนันตำบลอุ้มถ้อง ที่ว่า

“สำหรับภูมิปัญญาที่เป็นฝีมือช่างดั้งเดิมที่สืบทอดให้เห็นถึงปัจจุบัน อยู่ที่หมู่ 12 เกี่ยวกับการปั้นพระ การทำเกี่ยวกับตุ๊กตาเรซิน เป็นตุ๊กตาตา-ยาย นางละคร และตุ๊กตา रखใช้สำหรับไว้เซ่นไหว้ศาลพระภูมิ” (ธนิษฐา สราวิช, สัมภาษณ์, 22 พฤศจิกายน 2557)

5.3 ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทั่วไป จำนวน 130 คน โดยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง เพื่อให้ครอบคลุมแต่ละชุมชน กลุ่มอาชีพ และกลุ่มอายุ มีรายละเอียดดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ทั่วไป

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ทั่วไป	ผู้ให้สัมภาษณ์ทั่วไป จำนวน 130 คน	
	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
1.1 ชาย	45	34.62
1.1 หญิง	85	65.38
ช่วงอายุ		
2.1 กลุ่มเด็กและวัยรุ่น (อายุ 10-21)	16	12.31
2.2 กลุ่มผู้ใหญ่ (อายุ 22-59)	84	64.62
2.3 กลุ่มผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป)	30	23.07
3. กลุ่มอาชีพ/สถานภาพ		
3.1 กลุ่มข้าราชการ	22	16.92
3.2 กลุ่มพ่อค้าแม่ค้า	45	34.62
3.3 กลุ่มเกษตรกร	28	21.54
3.4 นักเรียน/นักศึกษา	18	13.84
3.5 อื่นๆ ได้แก่ ลูกจ้าง, พนักงานบริษัท, รับจ้าง, เกษียณ, รัฐวิสาหกิจ, ธุรกิจส่วนตัว	17	13.08
4. ระดับการศึกษา		
4.1 ประถมศึกษา	22	16.92
4.2 มัธยมศึกษาตอนต้น	16	12.31
4.3 มัธยมศึกษาตอนปลาย	35	26.92
4.4 ปริญญาตรี	46	35.39
4.5 สูงกว่าปริญญาตรี	9	6.92
4.6 อื่นๆ ได้แก่ ปวส.	2	1.54

จากตาราง 5 พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ทั่วไปส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 65.38) มีอายุระหว่าง 22-59 (ร้อยละ 64.62) ประกอบอาชีพค้าขาย (ร้อยละ 34.62) และมีการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 35.39)

ตอนที่ 2 ผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับอัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุทอง

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับอัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุทอง จำนวน 130 คน ในเขตเทศบาลตำบลอุทอง และเขตเทศบาลตำบลท้าวอุทอง โดยให้ครอบคลุม กลุ่มอาชีพ และกลุ่มอายุ มีรายละเอียดดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ลักษณะอัตลักษณ์ของชุมชนเมืองโบราณอุทอง

ลักษณะอัตลักษณ์ของชุมชนเมืองโบราณอุทองที่มีลักษณะจับต้องได้ และลักษณะจับต้องไม่ได้ตามความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลทั่วไปที่เลือกเป็นลำดับแรก

อัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุทอง	ผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 130 คน		
	จำนวน ที่เลือก	ร้อยละ	ลำดับที่
อัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุทองที่มีลักษณะจับต้องได้			
1.ด้านสถาปัตยกรรม บ้านเรือน			
1.1 บ้านเรือนแถวไม้ ถนนวิญญานุโยค	97	74.62	1
1.2 บ้านหลังคาจั่วยกพื้นสูง	9	6.92	3
1.3 บ้านเรือนไทย	7	5.38	
1.4 ผังการตั้งเมืองโบราณอุทอง	17	13.08	2
2.ด้านโบราณสถาน			
2.1 เจดีย์โบราณ	106	81.54	1
2.2 คอกช้างดินวัด	1	0.77	
2.3 เขาพระศรีสรรเพชญาราม	13	10.00	2
2.4 วัดเขาทำเทียม	7	5.38	3
2.5 วัดปทุมสรวาส	3	2.31	

อัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุททอง	ผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 130 คน		
	จำนวน ที่เลือก	ร้อยละ	ลำดับที่
3.ด้านโบราณวัตถุ			
3.1 ธรรมจักรพร้อมแท่นเสาศา	56	43.08	1
3.2 พระพุทธรูป	11	8.46	3
3.3 ลูกปัดโบราณ	42	32.31	2
3.4 เหรียญเงินมีจารึก “ศรีทวารวดี ศวรปุณย”	4	3.08	
3.5 แผ่นดินเผาภาพภิกษุอุ้มบาตร	5	3.85	
3.6 ประติมากรรมพระวิษณุ ศาลเจ้าพ่อพระยาจักร	6	4.61	
3.7 ประติมากรรมพระวิษณุ วัดเขาพระ	3	2.30	
3.8 แผ่นดินเผารูปบุคคลสวมสร้อยคอและตุ้มหู	1	0.77	
3.9 จารึกแผ่นทองแดง	2	1.54	
อัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุททองที่มีลักษณะจับต้องไม่ได้			
4.ด้านเหตุการณ์ประวัติศาสตร์			
4.1 เป็นเมืองโบราณสมัยทวารวดีที่เก่าแก่กว่า เมือง อื่น	9	6.92	
4.2 เป็นเมืองท่าโบราณศูนย์กลางการค้าสำคัญ ของ รัฐทวารวดี	25	19.23	2
4.3 เป็นศูนย์กลางพุทธศาสนายุคแรกของ รัฐทวารวดี	67	51.54	1
4.4 เป็นเมืองหลวงรุ่นแรกของรัฐทวารวดี	4	3.08	
4.5 พระเจ้าอุททองหนีโรคห่า	2	1.54	
4.6 เหตุการณ์ไฟไหม้ตลาดอุททอง	23	17.70	3
5.ด้านวิถีชีวิตดั้งเดิม			
5.1 การทำเกษตรกรรม ทำไร่ ทำนา	111	85.38	1
5.2 การค้าขายทางน้ำ	17	13.08	2
5.3 การเลี้ยงสัตว์	2	1.54	3

อัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุทอง	ผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 130 คน		
	จำนวน ที่เลือก	ร้อยละ	ลำดับที่
6.ด้านช่างฝีมือดั้งเดิม			
6.1 ช่างปั้นพระ หล่อพระ	82	63.08	1
6.2 ช่างทำตุ๊กตาเรซินเช่นไห้วศาลพระภูมิ	22	16.92	2
6.3 ช่างตีเหล็ก	8	6.15	
6.4 ช่างตีมีด	11	8.46	3
6.5 ช่างทำทอง	7	5.38	
7. ด้านวัฒนธรรม ประเพณี			
7.1 ประเพณีตักบาตรเทโวโรหณะ ณ วัดเขาทำเทียม	39	30.00	1
7.2 ประเพณีลอยกระทงสวรรค์ 12 นักษัตร ณ วัดเขาพระศรีสรรเพชญาราม	31	23.85	2
7.3 ประเพณีแห่ธงสงกรานต์ของชาวลาวครั้ง ณ วัดหนองตาสาม	21	16.15	
7.4 เทศกาลกินเจ และงานจิวของชาวไทย เชื้อสายจีน	29	22.31	3
7.5 ประเพณีวัฒนธรรมชาติพันธุ์ 5 อุทอง	10	7.69	
8. ด้านพิธีกรรม/ความเชื่อ			
8.1 พิธีกรรมไหว้ผีเจ้านาย ผีเทวดาของ ชาวลาวครั้ง ณ ชุมชนบ้านโคก	107	82.31	1
8.2 ความเชื่อเรื่องการบนขอพรเจ้าพ่อพระยาจักร	23	17.69	2
9. ด้านการแสดง การละเล่น			
9.1 การแสดงกลองยาว	32	24.61	3
9.2 เพลงพวงมาลัย	57	43.85	1
9.3 การแห่หัวโต	41	31.54	2

ผู้ให้ข้อมูลทั่วไปเห็นว่าลักษณะเฉพาะอันโดดเด่นที่มีลักษณะจับต้องได้ของชุมชนเมืองโบราณ อุ່ทอง ด้านสถาปัตยกรรม บ้านเรือน ได้แก่บ้านเรือนแถวไม้ ถนนวิญญานูโยค ซึ่งมีลักษณะเป็นเรือนแถวไม้ปลูกติดลักษณะเป็นห้องแถวแบ่งเป็นห้องๆ สำหรับด้านโบราณสถาน ได้แก่ เจดีย์โบราณซึ่งสามารถพบเห็นได้ทั่วไปทั้งในเมืองโบราณอุ່ทอง และปริมณฑล ส่วนด้านโบราณวัตถุ คือ ธรรมจักรพร้อมแผ่นเสา ซึ่งเป็นโบราณวัตถุชิ้นสำคัญสื่อความหมายถึงการเป็นศูนย์กลางพุทธศาสนา

ส่วนลักษณะเฉพาะอันโดดเด่นที่มีลักษณะจับต้องไม่ได้ของชุมชนเมืองโบราณอุ່ทอง มีดังนี้ ด้านเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ คือ เป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนายุคแรก ด้านวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน ได้แก่ การทำเกษตรกรรม ทำไร่ ทำนา นอกจากนั้นด้านงานช่างฝีมือ ได้แก่ ช่างปั้นพระหล่อพระ ผู้ให้ข้อมูลทั่วไปเห็นว่า เป็นลักษณะเฉพาะอันโดดเด่นอีกประการหนึ่งของชุมชนเมืองโบราณอุ່ทอง สำหรับด้านวัฒนธรรม ประเพณีนั้นผู้ให้ข้อมูลทั่วไปส่วนใหญ่เห็นว่า ได้แก่ ประเพณีตักบาตรเทโวโรหณะ ณ วัดเขาทำเทียม ส่วนด้านพิธีกรรม/ความเชื่อ ได้แก่ พิธีกรรมไหว้ผีเจ้านาย ผีเทวดาของชาวลาวครั้ง ณ ชุมชนบ้านโคก ด้านการแสดง การละเล่น ได้แก่ เพลงพวงมาลัย

5.4 การประชุมสนทนากลุ่ม

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลโดยการจัดประชุมสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญอีกครั้ง เพื่อยืนยันข้อมูลและยอมรับอัตลักษณ์ของชุมชนเมืองโบราณอุ່ทอง และนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยการตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลหรือตีความสร้างความจริงจากรูปธรรมหรือปรากฏการณ์ที่ได้ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นตรงกัน คือ ชุมชนเมืองโบราณอุ່ทองเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่เมืองโบราณภายในตัวเมืองและบริเวณปริมณฑลพบโบราณสถานและโบราณวัตถุในวัฒนธรรมแบบทวารวดีเป็นจำนวนมาก ทำให้คนในชุมชนสำนึกและเห็นคุณค่าของความเป็นเมืองแห่งประวัติศาสตร์ จึงส่งผลให้มองว่าอัตลักษณ์ที่มีลักษณะจับต้องได้ คือ

1) มีผังที่ตั้งเมืองโบราณอุ່ทองเป็นรูปวงรี มีคูน้ำคันดินล้อมรอบ แสดงให้เห็นถึงลักษณะเฉพาะที่โดดเด่นที่สร้างขึ้นในการดำรงชีวิต โดยคำนึงถึงวิถีกักเก็บน้ำให้มากและนานที่สุด ซึ่งจะเห็นได้จากลักษณะของคูเมืองทางด้านทิศตะวันตกเป็นที่สูงจะมีลักษณะแคบและลึก เพื่อสกัดน้ำที่ไหลมาจากที่สูงให้ไหลไปตามคูเมืองไม่ให้เข้าท่วมภายในตัวเมือง ส่วนด้านทิศตะวันออกเป็นที่ต่ำคูเมืองจะมีลักษณะกว้างเพื่อกักเก็บน้ำไว้ให้มากที่สุด ส่วนลักษณะที่ตั้งของเมืองโบราณอุ່ทองนั้นยึดตามแบบแผนการตั้งเมืองตามคติอินเดีย ซึ่งกำหนดว่าการตั้งเมืองจะต้องมีด้านหนึ่งเป็นภูเขาอีกด้านหนึ่งเป็นทะเล และมีประตูสี่ด้าน นอกจากนั้นยังมีสถาปัตยกรรมบ้านเรือนแถวไม้ถนนวิญญานูโยค

ซึ่งมีลักษณะเป็นเรือนแถวไม้ปลูกติดลักษณะเป็นห้องแถวแบ่งเป็นห้องๆเป็นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่มีคุณค่า

2) มีหลักฐานที่แสดงถึงการเป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาแรกเริ่ม ได้แก่ ประติมากรรมดินเผารูปพระภิกษุอุ้มบาตร 3 องค์ และประติมากรรมปูนปั้นรูปพระพุทธรูปนาคปรก รวมถึงธรรมจักรและกวางหมอบ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายตอนปฐมเทศนาในป่ากวางที่เมืองสารนาถ และธรรมจักรประดิษฐานบนเสาศื่อความหมายว่าพระพุทธเจ้าเปรียบเสมือนพระอาทิตย์ที่เหนือพระอาทิตย์ ด้วยการตั้งที่ยิ่งใหญ่และการตรัสรู้ธรรมอันประเสริฐ

3) มีโบราณสถานในวัฒนธรรมทวารวดีที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ถูกสร้างด้วยความเคารพศรัทธา เช่น เจดีย์ วิหาร รวมถึงวัดที่อยู่ท่ามกลางชุมชน เช่น วัดเขาพระศรีสรรเพชญาราม วัดเขาทำเทียม เป็นอัตลักษณ์ที่ชาวชุมชนเมืองโบราณอุทุมพร นำมาประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม “ไหว้พระ 5 ชุนเขา” โดยเชื่อมโยงกับพื้นที่ในเขตอำเภออุทุมพร ประกอบด้วย วัดเขาพระศรีสรรเพชญาราม วัดเขาทำเทียม วัดเขาถ้ำเสือ วัดเขากำแพง และวัดเขาตีสลัก นอกจากนั้นยังมีศาลเจ้าพ่อพระยาจักรเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวชุมชนเมืองโบราณอุทุมพรเลื่อมใสศรัทธา จากเหตุการณ์ไฟไหม้ตลาดอุทุมพรแต่เจ้าพ่อพระยาจักรไม่ได้รับความเสียหาย

4) มีโบราณวัตถุในวัฒนธรรมทวารวดี เช่น พระพุทธรูปสมัยทวารวดี ศิลารธรรมจักร พร้อมทั้งพบเสาคินแปดเหลี่ยม และแท่นธรรมจักรสี่เหลี่ยมวางเรียงกันซึ่งอยู่ในสภาพสมบูรณ์ สวยงาม รวมถึงลูกปัดโบราณสมัยประวัติศาสตร์ ที่พบหลายแบบซึ่งจากวัสดุต่าง ๆ เช่น หิน แก้ว และทอง มีลักษณะหลากหลาย เช่น รูปกลม รูปทรงกระบอก และรูปหลายเหลี่ยม

5) มีมรดกทางธรรมชาติ เช่น พุนางนาค ด้วยความโดดเด่นทางสภาพภูมิศาสตร์ของเมืองโบราณอุทุมพรที่เป็นภูเขา และมีการค้นพบสวนหินธรรมชาติ พืชพรรณที่มีอายุหลายร้อยปี เช่น ต้นจันทน์ ต้นปรัง รวมถึงดอกสุพรรณิการ์ ทำให้พุนางนาคเป็นอีกหนึ่งอัตลักษณ์ที่จับต้องได้จากมุมมองของคนในชุมชน

ส่วนอัตลักษณ์ที่มีลักษณะจับต้องไม่ได้นั้น เนื่องจากชุมชนเมืองโบราณอุทุมพรมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์แต่สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข และมีการจัดกิจกรรมร่วมกัน มีวิถีชีวิตที่เกื้อหนุนซึ่งกันและกัน จึงทำให้มุมมองของคนในพื้นที่ที่มอง “ตัวเรา พวกเรา” ในฐานะคนในพื้นที่ชุมชนเมืองโบราณอุทุมพร ซึ่งอัตลักษณ์ที่จับต้องไม่ได้ที่พบคือ

1) มีประเพณีตักบาตรเทโวโรหณะ ณ วัดเขาทำเทียม เป็นประเพณีที่สำคัญของชุมชนเมืองโบราณอุทอง เนื่องจากเชื่อมโยงกับความสำคัญจากการการพบจารึกปุษยศิรีที่วัดแห่งนี้ จึงทำให้เชื่อว่าแต่เดิมราวพุทธศตวรรษที่ 13 - 14 ที่เมืองโบราณอุทองจะต้องมีภูเขาที่ชื่อว่าปุษยศิรี นอกจากนั้นยังพบโบราณสถานบริเวณเขาทำเทียมด้วย

2) มีประเพณีลอยกระทงสวรรค 12 นักษัตร ณ วัดเขาพระศรีสรรเพชญาราม เป็นประเพณีที่ชุมชนเมืองโบราณอุทองจะร่วมใจทำบุญปิดทองพระ และลอยกระทงสวรรค โดยการเชื่อมโยงกับซึ่งเป็นวัดเก่าแก่สมัยทราวดี และเป็นทีเคารพนับถือของคนในชุมชนเมืองโบราณอุทอง

3) มีเทศกาลกินเจ และงานงิ้ว ของชาวไทยเชื้อสายจีน ซึ่งเทศกาลการกินเจในแต่ละปีนั้นจะจัดงานในช่วงเทศกาลถือศีลกินเจของทุกปี ส่วนงานงิ้วจะจัด 2 ช่วง คือ ประมาณเดือนมกราคม และ พฤษภาคม จัดโดยคณะกรรมการศาลเจ้าพ่อพระยาจักร และด้วยที่คนในชุมชนพื้นที่เมืองโบราณอุทองซึ่งตั้งถิ่นฐานบริเวณตลาดนั้น ส่วนใหญ่เป็นชาวไทยเชื้อสายจีนทำให้เทศกาลกินเจและงานงิ้วมีความสำคัญและมีคุณค่าทางจิตใจ

4) มีพิธีกรรมเลี้ยงผีเจ้านาย ผีเทวดา ซึ่งชาวลาวครั้งมีความเชื่อที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษคือ ความเชื่อผีเจ้านายและความเชื่อผีเทวดา ซึ่งคนในชุมชนเชื่อว่าผีเจ้านายคือผู้ปกครองอาณาจักรหลวงพระบางในอดีต ผีเจ้านายจะคอยคุ้มครองรักษาผู้คนในชุมชนให้ปลอดภัยจากอันตราย ในช่วงเดือนมิถุนายนของทุกปีจะจัดให้มีงานเลี้ยงผีเจ้านายด้วยการเซ่นไหว้ด้วยอาหาร สำหรับความเชื่อผีเทวดานั้น ในบ้านจะมีการตั้งศาลบูชาผีเทวดาอยู่ในห้อง เชื่อกันว่าผีเทวดา คือวิญญาณของเทวดาอารักษ์ ผู้เคยคุ้มครองบ้านเมืองในหลวงพระบางมาก่อน การเลี้ยงผีเทวดาจะกระทำภายหลังงานเลี้ยงผีเจ้านายผ่านไปแล้ว

5) มีประเพณีแห่งสงกรานต์ของชาวลาวครั้ง ซึ่งมีอัตลักษณ์คือการนำไม้ไผ่ลำยาวมาเป็นแกนสำหรับปักธงตลอดลำไม้ไผ่ รอบลำไม้ไผ่ติดธงที่นำธนบัตรมาพับตามศรึทราของชาวบ้าน โดยแข่งขันกันว่าของหมู่บ้านไหนสวยกว่า มีเงินมากกว่า ซึ่งเป็นประเพณีร่วมกันของชุมชนในหลายหมู่บ้าน ได้แก่ หนองตาสาม บ้านโคก ท่าม้า หนองเสือ ดงเย็น และท่าพระ โดยจัดที่วัดหนองตาสาม

6) มีประเพณีวัฒนธรรมชาติพันธุ์ 5 ชนเผ่าอุทอง ได้แก่ ไทยพื้นถิ่น ไทยจีน ไทยเวียงไทยทรงดำ และลาวครั้ง แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตของชนเผ่าต่างๆ ที่ยังคงอาศัยอยู่ในเขตเมืองโบราณอุทอง และพื้นที่รอบนอกเมืองโบราณอุทอง ที่ยังคงความเป็นอัตลักษณ์ทางด้านความเชื่อ ภาษา และวัฒนธรรมของแต่ละชาติพันธุ์

ข้อสรุปอัตลักษณ์ของชุมชนเมืองโบราณอุทอง

จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และการประชุมสนทนากลุ่ม สามารถสรุปอัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุทอง ได้ดังนี้

1) อัตลักษณ์ที่มีลักษณะจับต้องได้ มี 3 ด้าน คือ

(1) ด้านสถาปัตยกรรม/บ้านเรือน ได้แก่ ฝั้ที่ตั้งเมืองโบราณอุทองเป็นรูปวงรี มีคูน้ำคันดินล้อมรอบ และบ้านเรือนแถวไม้ถนนวิญญานโยค

(2) ด้านโบราณสถาน ได้แก่ เจดีย์โบราณ วัดเขาพระศรีสรรเพชญาราม และวัดเขาทำเทียม

(3) ด้านโบราณวัตถุ ได้แก่ ธรรมจักรพร้อมแท่นเสา และลูกปัดโบราณ

2) อัตลักษณ์ที่มีลักษณะจับต้องไม่ได้ มี 6 ด้าน คือ

(1) ด้านเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ ได้แก่ เป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนายุคแรกของรัฐทวารวดี

(2) ด้านด้านวิถีชีวิตดั้งเดิม ได้แก่ การทำเกษตรกรรม ทำไร่ ทำนา

(3) ด้านช่างฝีมือดั้งเดิม ได้แก่ ช่างปั้นพระ หล่อพระ

(4) ด้านวัฒนธรรม ประเพณี ได้แก่ ประเพณีตักบาตรเทโวโรหณะ ณ วัดเขาทำเทียม ประเพณีลอยกระทงสวรรค์ 12 นักษัตร ณ วัดเขาพระศรีสรรเพชญาราม และประเพณีแห่ธงสงกรานต์ของชาวลาวครั้ง

(5) ด้านพิธีกรรม/ความเชื่อ ได้แก่ พิธีกรรมไหว้ผีเจ้านาย ผีเทวดา ของชาวลาวครั้ง

(6) ด้านการแสดง /การละเล่น ได้แก่ เพลงพวงมาลัย

5.5 การวิเคราะห์คุณค่าอัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุทงตามเกณฑ์วิเคราะห์คุณค่า (Value) ทางด้านทรัพยากรทางวัฒนธรรม ตามแนวคิดของวิลเลียม ดีไลป์

วิเคราะห์คุณค่าอัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุทง ตามเกณฑ์วิเคราะห์คุณค่า (Value) ทางด้านทรัพยากรทางวัฒนธรรม ตามแนวคิดของวิลเลียม ดีไลป์ (สายนต์ ไพรชาญจิตร, 2550: 3-6) รายละเอียดตามตารางที่ 7

ตารางที่ 7 การวิเคราะห์คุณค่าอัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุทง

อัตลักษณ์ของชุมชนเมืองโบราณอุทง	คุณค่าเชิงนัยของอดีต	คุณค่าทางวิชาการ	คุณค่าด้านความงาม	คุณค่าทางเศรษฐกิจ
1. ด้านสถาปัตยกรรม/ บ้านเรือน 1.1 ผังที่ตั้งเมืองโบราณอุทงเป็นรูปวงรี มีคูน้ำคันดินล้อมรอบ 1.2 บ้านเรือนแถวไม้ถนนวิญญานุโยค	✓ ✓	✓ ✓		✓
2. ด้านโบราณสถาน 2.1 เจดีย์โบราณ 2.2 วัดเขาพระศรีสรรเพชญาราม 2.3 วัดเขาทำเทียม	✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓
3. ด้านโบราณวัตถุ 3.1 ศิลธรรมจักรพร้อมเสาคันแปดเหลี่ยมและแท่นธรรมจักรสี่เหลี่ยม 3.2 ลูกปัดโบราณ	✓ ✓	✓ ✓	✓ ✓	✓ ✓
4. ด้านเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ 4.1 เป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนายุคแรก	✓	✓		

อัตลักษณ์ของชุมชนเมือง โบราณอุทอง	คุณค่า เชิงนัย ของอดีต	คุณค่า ทางวิชาการ	คุณค่า ด้านความงาม	คุณค่าทาง เศรษฐกิจ
5. ด้านวิถีชีวิตดั้งเดิม 5.1 การทำเกษตรกรรม ทำไร่ ทำนา	✓			
6. ด้านช่างฝีมือดั้งเดิม 6.1 ช่างปั้นพระ หล่อพระ	✓			✓
7. ด้านวัฒนธรรม ประเพณี 7.1 ประเพณีตักบาตรเท โวโรหนะ ณ วัดเขาทำเทียม 7.2 ประเพณีลอยกระทง สวรรค 12 นักษัตริ ณ วัดเขาพระศรี - สรรเพชญาราม 7.3 ประเพณีแห่ธง สงกรานต์ของชาวลาวครั้ง	✓ ✓ ✓			✓ ✓
8. ด้านพิธีกรรม/ความเชื่อ 8.1 พิธีกรรมไหว้ ผีเจ้านาย ผีเทวดา ของชาวลาวครั้ง	✓			
9. ด้านการแสดง / การเล่น 9.1 เพลงพวงมาลัย	✓			

จากการที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้วยการสังเกต การสัมภาษณ์คนในพื้นที่ชุมชน รวมทั้งการวิเคราะห์คุณค่าอัตลักษณ์เมืองโบราณอุทอง ตามแนวคิดการวิเคราะห์คุณค่าทรัพยากรทางวัฒนธรรมของวิลเลียม ดีโลบ์ พบว่า อัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุทองที่มีคุณค่าสูง ได้แก่ อัตลักษณ์ชุมชนด้านสถาปัตยกรรม บ้านเรือน ด้านโบราณสถาน และด้านโบราณวัตถุ อารยธรรมทวารวดี ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ ดังนี้

- คุณค่าเชิงนัยของอดีต จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ทั้งผังการตั้งเมืองโบราณที่มีลักษณะเป็นคุ้งน้ำคันดิน คือสิ่งที่บ่งชี้ถึงภูมิปัญญาของผู้คนในอดีตในการบริหารจัดการน้ำ โดยสามารถใช้เพื่อการอุปโภคและบริโภคและสามารถป้องกันข้าศึกบุกรุก นอกจากนี้โบราณสถานที่เป็นเจดีย์โบราณ และโบราณวัตถุ ได้แก่ศิลาธรรมจักร และลูกปัดโบราณ สิ่งเหล่านี้เป็นสัญลักษณ์ที่บ่งชี้ความสำคัญทางประวัติศาสตร์ การเป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาเริ่มแรกของรัฐทวารวดี

- คุณค่าทางวิชาการ โบราณสถาน โบราณวัตถุอารยธรรมทวารวดีที่พบในเมืองโบราณอุทองเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญในการเรียนรู้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ด้วยวิธีการหาคำตอบ โดยการศึกษาวิจัยในด้านต่าง ๆ เช่น การวิจัยทางโบราณคดี จะเห็นได้จากที่มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยภาควิชาโบราณคดีได้จัดทำโครงการออกฝึกปฏิบัติงานสำรวจ ขุดค้น เป็นประจำทุกปีการศึกษา เช่น โครงการเพิ่มพูนประสบการณ์วิจัยและการปฏิบัติงานทางโบราณคดี เพื่อส่งเสริมภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นต้น

- คุณค่าด้านความงามหรือสุนทรียะ หลักฐานทางโบราณคดีทั้งที่เป็นโบราณสถาน และโบราณวัตถุของเมืองโบราณอุทองเป็นความงามที่ปรากฏจากร่องรอยของความเก่า ของแท้ดั้งเดิมที่ทรงคุณค่า

“...เป็นเจดีย์ที่สมบูรณ์มาก หากที่ใดไม่ได้ ต้องรักษาไว้ให้ดี ให้คนอื่นได้ดูงบประมาณเป็นร้อยเป็นพันล้านก็สร้างไม่ได้ เพราะความโบราณใช้เงินสร้างไม่ได้...” (สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์รับสั่งเมื่อครั้งเสด็จทรงเปิดมหาวิทยาลัยนิวัฒนา)

- คุณค่าทางด้านเศรษฐศาสตร์ อัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุทองทั้งด้านสถาปัตยกรรม ด้านโบราณสถาน และด้านโบราณวัตถุ เป็นทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่สามารถนำมาเป็นจุดขายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ก่อให้เกิดรายได้แก่ชุมชน

จากการวิเคราะห์จะเห็นได้ว่าอัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุทงที่มีคุณค่าสูง ควรนำมาเป็นแนวคิดหลักในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มี 3 ด้าน ดังนี้

- 1) อัตลักษณ์ชุมชนด้านสถาปัตยกรรม ได้แก่ ผังที่ตั้งเมืองโบราณ อุทงเป็นรูปวงรี มีคูน้ำคันดินล้อมรอบ
- 2) อัตลักษณ์ชุมชนด้านโบราณสถาน ได้แก่ เจดีย์โบราณ วัดเขาพระศรีสรรเพชญาราม และวัดเขาทำเทียม และด้านโบราณวัตถุ อารยธรรมทวารวดี
- 3) อัตลักษณ์ชุมชนด้านโบราณวัตถุ ได้แก่ ศิลธรรมจักร พร้อมเสาหินแปดเหลี่ยม และแท่นธรรมจักรสี่เหลี่ยม และลูกปัดโบราณ

ซึ่งจะเห็นได้ว่าอัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุทงที่มีคุณค่าทั้ง 3 ด้านนั้น เป็นอัตลักษณ์ที่มีลักษณะจับต้องได้ และมีความโดดเด่นที่สัมพันธ์กับอารยธรรมทวารวดี แต่อย่างไรก็ตามอัตลักษณ์ชุมชนที่มีลักษณะจับต้องไม่ได้ที่พบ เช่น ด้านวัฒนธรรม ประเพณี ได้แก่ ประเพณีตักบาตรเทโว-โรหณะ ณ วัดเขาทำเทียม รวมถึงประเพณีลอยกระทงสวรรค์ 12 นักษัตร ณ วัดเขาพระศรีสรรเพชญาราม ซึ่งเป็นประเพณีที่พบโดยทั่วไปในประเทศไทย แต่สำหรับชุมชนเมืองโบราณอุทงนั้น คนในชุมชนจะเชื่อมโยงวัฒนธรรมประเพณีเข้ากับสถานที่ซึ่งเป็นโบราณสถานยุคทวารวดีทำให้มีการสื่อความหมายถึงอารยธรรมทวารวดี

นอกจากนั้นอัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุทงที่พบ เป็นลักษณะความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่เกิดจากการรวมกลุ่มทางชาติพันธุ์ต่าง ๆ ทำให้อัตลักษณ์ชุมชนที่พบเป็นลำดับรองลงมาคือประเพณี วัฒนธรรม และพิธีกรรม ความเชื่อ ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่คนในชุมชนยอมรับว่าเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนเมืองโบราณอุทง เช่น ประเพณีแห่ธงสงกรานต์ของชาวลาวครั้ง พิธีกรรมไหว้ผีเจ้านาย ผีเทวดา เป็นต้น

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าลักษณะโดยรวมของอัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุทง มี 2 บริบท คือ ส่วนที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ยุคทวารวดี อยู่ระหว่างเส้นเวลา (Timeline) 2,000 กว่าปีที่ผ่านมา ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่ามีคุณค่าสูง และส่วนที่ 2 คือ ความหลากหลายทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ อยู่ระหว่างเส้นเวลา (Timeline) 200 กว่าปี ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่ามีคุณค่าระดับรองลงมา

ชุมชนเมืองโบราณอุ່ทอง

อัตลักษณ์ชุมชนที่มีลักษณะจับต้องได้

ด้านสถาปัตยกรรม รูปแบบผังเมืองโบราณ มีคูน้ำคันดิน

ด้านโบราณสถาน เจดีย์โบราณ

ด้านโบราณวัตถุ ศิลารธรรมจักร ลูกปัดโบราณ

อัตลักษณ์ชุมชนที่มีลักษณะจับต้องไม่ได้

ด้านเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ ศูนย์กลางพระพุทธศาสนาแรกเริ่ม

ด้านวัฒนธรรมประเพณี ตักบาตรเทโวฯ ลอยกระทง 12 นักษัตร

ด้านวัฒนธรรม ประเพณี แห่งสงกรานต์ของชาวลาวครั้ง

พิธีกรรม ไหว้มีเจ้านาย มีเทวดาของชาวลาวครั้ง

อารยธรรมทวารวดี
2,000 กว่าปี

การตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ
200 กว่าปี ถึงปัจจุบัน

แผนภูมิที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอัตลักษณ์ชุมชนที่มีลักษณะจับต้องไม่ได้ กับอัตลักษณ์ชุมชนที่มีลักษณะจับต้องได้ ภายใต้เส้นเวลา (Timeline)

5.6 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกเพื่อสร้างกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและอัตลักษณ์

5.6.1 การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis)

จุดแข็ง (Strengths)	โอกาส (Opportunities)
<p>1. เนื่องจากความหลากหลายทางวัฒนธรรมจึงทำให้เมืองโบราณอุทองมีทรัพยากรทางวัฒนธรรมจำนวนมาก</p> <p>2. ภายในพื้นที่เมืองโบราณอุทอง มีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ วิถีวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ</p> <p>3. องค์กรภาครัฐ ภาคเอกชนในพื้นที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการดำเนินงานด้านการส่งเสริมงานวัฒนธรรม</p> <p>4. ชุมชนเห็นความสำคัญของการพัฒนาเมืองโบราณอุทองเป็นแหล่งท่องเที่ยว</p>	<p>1. ตำแหน่งที่ตั้งของอำเภออุทองไม่ไกลจากกรุงเทพฯ มากนัก และมีการคมนาคมที่สะดวก</p> <p>2. มีองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) ซึ่งเป็นองค์กรที่ทำงานด้านการท่องเที่ยวโดยเฉพาะอยู่ในพื้นที่</p> <p>3. จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นจังหวัดที่มีภาพลักษณ์ด้านวัฒนธรรมที่โดดเด่น มีสถานที่ท่องเที่ยวหลายแห่งที่สามารถเชื่อมโยงกับอำเภออุทองให้เป็นเส้นทางการท่องเที่ยวที่หลากหลายได้</p> <p>4. กระแสนิยมความเป็นไทย ได้รับความสนใจจากคนทุกเพศทุกวัยมากขึ้น</p> <p>5. รัฐบาลให้ความสำคัญกับการกระตุ้นการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจด้วยการท่องเที่ยว ส่งผลได้จากการที่รัฐบาลประกาศให้มีวันหยุดพิเศษ เพื่อก่อให้เกิดวันหยุดต่อเนื่อง แสดงให้เห็นถึงการสนับสนุนให้คนไทยเดินทางไปท่องเที่ยว จับจ่ายใช้สอยกระจายรายได้สู่ชุมชน</p>

จุดแข็ง (Strengths)	โอกาส (Opportunities)
	<p>6. ปัจจุบันนานาชาติประเทศ รวมถึงไทย ต่างให้ความสำคัญกับการสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เนื่องจากเป็นการนำเอาทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่มาพัฒนาให้เป็นสินค้าทางวัฒนธรรมหรือแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม</p> <p>7. รัฐบาลให้ความสำคัญในการรณรงค์สร้างค่านิยมและปลูกจิตสำนึกรักความเป็นไทย กินของไทย ใช้ของไทย เทียวเมืองไทย</p>
จุดอ่อน (Weaknesses)	อุปสรรค (Threats)
<p>1. ความเจริญที่เข้ามาทำให้วิถีวัฒนธรรมเก่าแก่ ดั้งเดิม ถูกกลืนหายไป</p> <p>2. หลักฐานทางประวัติศาสตร์และวิถีวัฒนธรรมยังไม่ได้รับการดูแล ฟื้นฟูเท่าที่ควร</p>	<p>1. ทุกจังหวัดในประเทศไทย ให้ความสำคัญกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวภายในพื้นที่ ทำให้เกิดการแข่งขันสูงขึ้น</p> <p>2. รูปแบบการท่องเที่ยวต่างประเทศมีราคาถูกลง ทำให้คนไทยบางกลุ่มที่มีอำนาจในการซื้อหันไปสนใจการท่องเที่ยวชมวัฒนธรรมต่างประเทศมากขึ้น</p> <p>3. ความไม่มั่นคงทางการเมือง ทำให้เศรษฐกิจซบเซาลง</p>

จากตาราง SWOT Analysis ข้างต้นจะเห็นได้ว่าชุมชนเมืองโบราณอุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นพื้นที่ที่มีทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย หน่วยงานภาครัฐ เอกชนและประชาชนในพื้นที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม กอรปกับได้รับการสนับสนุนทั้งด้านการบริหารจัดการและงบประมาณจากองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์กรมหาชน) หรือ อพท. ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าเมืองโบราณอุทองมีศักยภาพเพียงพอที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

5.6.2 การวิเคราะห์ความน่าสนใจของอุตสาหกรรม ปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อองค์กร

5 ประการ (Five Forces)

เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อองค์กร 5 ประการ ตามแนวคิดของ ศ.ดร.ไมเคิล อี พอร์เตอร์ นักวิชาการด้านกลยุทธ์ ซึ่งในการวิเคราะห์ครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองโบราณอุททอง 5 ประการ ได้แก่ การแข่งขันภายในอุตสาหกรรม ผู้แข่งขันรายใหม่ สินค้าทดแทน อำนาจต่อรองของผู้จำหน่ายวัตถุดิบ และอำนาจต่อรองของผู้ซื้อ

โดยคู่แข่งภายในของเมืองโบราณอุททอง ได้แก่ เมืองโบราณอารยะธรรมทวารวดี ได้แก่ เมืองโบราณคูบัว จังหวัดราชบุรี เมืองโบราณศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ เมืองโบราณบ้านคูเมือง จังหวัดสิงห์บุรี เมืองโบราณพระรถ จังหวัดปราจีนบุรี และเมืองโบราณนครไชยศรี จังหวัดนครปฐม ซึ่งเมืองโบราณเหล่านี้ล้วนเป็นเมืองโบราณที่มีร่องรอยอารยธรรมทวารวดีทั้งสิ้น ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

5.6.2.1 การแข่งขันภายในอุตสาหกรรม (Rivalry among exiting competitors)

ปัจจุบันทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนต่างเร่งทำการตลาดประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวไทยอย่างเข้มข้น ทั้งการจัดกิจกรรมภายในประเทศ และทำการตลาดในประเทศที่เป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญของไทย ภายใต้แคมเปญ “ปีท่องเที่ยววิถีไทย 2558 หรือ 2015 Discover Thainess” เพื่อเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมไทย (ข้อมูลจาก : <http://www.manager.co.th/AstvWeekend/ViewNews.aspx?NewsID=9580000038883>) ดังนั้น จึงแสดงให้เห็นว่าการแข่งขันภายในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมีสภาวะการแข่งขันสูง การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวมากขึ้น จึงทำให้เกิดการพัฒนาทรัพยากรทางวัฒนธรรมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวเหล่านี้ได้อย่างแพร่หลาย ทำให้ทุกภาคแข่งขันกันพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในพื้นที่ให้ดึงดูดและเป็นที่น่าสนใจจากนักท่องเที่ยว”

5.6.2.2 คู่แข่งขันรายใหม่ (Threat of new entrants)

ปัจจุบันธุรกิจการท่องเที่ยวได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดการแข่งขันในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมากขึ้น เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ ทำให้เกิดการพัฒนารูปแบบของแหล่งท่องเที่ยวเดิม และเกิดแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ ขึ้นมาจำนวนมาก อย่างไรก็ตามการพัฒนาทรัพยากรทางวัฒนธรรมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมต้องใช้งบประมาณจำนวนมากและต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในพื้นที่ และที่สำคัญ

ทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่สามารถนำมาพัฒนาเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมได้นั้น ไม่ได้มีอยู่ทุกแห่ง หากจะจัดตั้งขึ้นก็ต้องใช้งบประมาณที่สูงอีกทั้งขาดความเป็นของแท้และดั้งเดิม สำหรับเมืองโบราณอุทอง เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นคือ เป็นแหล่งที่พบหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สามารถเล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์และศิลปะในยุคสมัยทวารวดีได้และมีสถานที่ท่องเที่ยวหลายรูปแบบภายในพื้นที่ อาทิ เช่น สถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ได้แก่พิพิธภัณฑสถาน โบราณสถานต่างๆ สถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ ได้แก่ขุนเขาทั้ง 5 ที่เรียงรายเป็นทิวแถว ที่เต็มไปด้วยพันธุ์ไม้เก่าแก่หายากนานาชนิดการท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตได้แก่การเยี่ยมชมชุมชนบ้านโคก โดยมีการกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้ปั่นจักรยานโบราณชมการดำเนินชีวิตของชาติพันธุ์ลาวครั่ง ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวแบบโลว์คาร์บอน และชมการทำเกษตรอินทรีย์ของชาวบ้าน ดังนั้น การเข้ามาของเมืองโบราณแห่งอื่นๆ ที่มีลักษณะเหมือนเมืองโบราณอุทอง และจะมาเป็นคู่แข่งรายใหม่ของเมืองโบราณอุทอง จึงเป็นไปได้ยาก เนื่องจากข้อได้เปรียบด้านทรัพยากรในพื้นที่ของเมืองโบราณอุทองนั่นเอง

5.6.2.3 สินค้าทดแทน (Threat of Substitutes Product or Services)

แหล่งท่องเที่ยวที่สามารถทดแทนเมืองโบราณอุทองนั้นมีไม่มาก เพราะจังหวัดใกล้เคียงมีสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมหลายแห่ง แต่สถานที่เหล่านั้น มีความแตกต่างจากเมืองโบราณอุทอง จึงไม่สามารถที่จะนำมาเป็นสินค้าหรือแหล่งท่องเที่ยวที่จะทดแทนเมืองโบราณอุทองได้ หรือแม้แต่บางจังหวัดที่มีสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นเมืองโบราณคล้ายเมืองอุทองแต่ก็ยังคงมีความแตกต่าง เช่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมสมัยอยุธยา จังหวัดสุโขทัยจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมสมัยสุโขทัย กำแพงเพชร เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม สมัยสุโขทัยและอยุธยา ส่วนจังหวัดลพบุรี เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในยุคทวารวดี ไม่มีจังหวัดใดที่มีประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรมยุคทวารวดีเหมือนเมืองโบราณอุทอง ดังนั้น จึงไม่มีเมืองโบราณเมืองใด ที่จะมาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทดแทนเมืองโบราณอุทองได้ อันเนื่องจากความแตกต่างของยุคสมัยของแต่ละแหล่งท่องเที่ยวนั่นเอง

5.6.2.4 อำนาจต่อรองของผู้จำหน่ายวัตถุดิบ (Bargaining Power of Suppliers)

เมืองโบราณอุทอง เป็นเมืองที่มีทรัพยากรทางวัฒนธรรมจำนวนมาก ไม่จำเป็นต้องมีการซื้อหา ดังนั้น ในธุรกิจการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองโบราณอุทอง ผู้จำหน่ายวัตถุดิบ จึงไม่มีอำนาจในการต่อรอง

5.6.2.5 อำนาจต่อรองของผู้ซื้อ (Bargaining Power of Buyers)

นักท่องเที่ยวมีอำนาจต่อรองไม่มาก เนื่องจากการมาท่องเที่ยวในเมืองโบราณอุทอง เป็นการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่เกิดจากความสนใจเรื่องราวความเป็นมาของพื้นที่ที่นักท่องเที่ยวมีต่อเมืองโบราณอุทองอยู่แล้ว หากนักท่องเที่ยวต้องการเรียนรู้ประวัติศาสตร์หรือต้องการชมศิลปวัฒนธรรมของเมืองโบราณสมัยทวารวดี นักท่องเที่ยวก็จะเลือกมาที่เมืองโบราณอุทอง

จากการวิเคราะห์ความน่าสนใจของอุตสาหกรรม สรุปได้ว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองโบราณอุทอง มีความน่าสนใจในการลงทุน เพราะสภาพการแข่งขันที่สูง แสดงให้เห็นว่าอุตสาหกรรมนี้มีการเจริญเติบโตสูงเช่นเดียวกัน ดังนั้น เมืองโบราณอุทอง ซึ่งเป็นเมืองที่มีทรัพยากรทางวัฒนธรรมจำนวนมาก และสามารถนำมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ให้แตกต่างจากจังหวัดใกล้เคียงได้ จึงถือได้ว่าเมืองโบราณอุทองเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีความสามารถในการแข่งขัน หากจะลงทุนพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมก็จะมีโอกาสในการประสบความสำเร็จสูง

5.6.3 การวิเคราะห์ความน่าสนใจของอุตสาหกรรม แมทริกซ์การเจริญเติบโต-ส่วนแบ่งตลาดของบีซีจี (BCG Growth – Share Matrix)

การวิเคราะห์ความน่าสนใจของอุตสาหกรรม แมทริกซ์การเจริญเติบโต – ส่วนแบ่งตลาดของบีซีจี เป็นการวิเคราะห์หน่วยธุรกิจต่างๆ ขององค์กรว่ามีลักษณะอย่างไร โดยใช้ตัวชี้วัด 2 ด้าน ได้แก่ อัตราการเจริญเติบโตของการตลาดสำหรับอุตสาหกรรมประเภทนั้นๆ และส่วนแบ่งตลาดของหน่วยธุรกิจนั้นๆ เมื่อเปรียบเทียบกับคู่แข่งรายอื่นๆ ในอุตสาหกรรม ซึ่งผลการวิเคราะห์จะบ่งบอกหน่วยธุรกิจขององค์กรอาจมีลักษณะข้อใดข้อหนึ่งใน 4 ข้อ ดังนี้

1. **คำถาม (Question Mark)** หมายถึง องค์กรที่มีส่วนแบ่งตลาดต่ำ แต่อยู่ในอุตสาหกรรมที่มีการเจริญเติบโตสูง จะสามารถผลักดันให้มีความสามารถเชิงการแข่งขันได้สูงและมีส่วนแบ่งตลาดเพิ่มขึ้นได้หรือไม่ ซึ่งการผลักดันดังกล่าว จำเป็นต้องใช้ทรัพยากร (เงิน) เพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน

2. **ดาวเด่น (Star)** หมายถึง องค์กรที่มีส่วนแบ่งตลาดสูง แต่อยู่ในอุตสาหกรรมที่มีการเจริญเติบโตสูง แต่ยังไม่สร้างกระแสเงินสดรับสุทธิให้องค์กร เนื่องจากเป็นภาวะที่องค์กรต้องใช้ทรัพยากรจำนวนมากเพื่อขยายตัวตามการขยายตัวของอุตสาหกรรมและใช้ทรัพยากรในการแข่งขันเพื่อรักษาส่วนแบ่งตลาด

3. **วัวเงิน (Cash Cow)** หมายถึง องค์กรที่มีส่วนแบ่งตลาดสูง แต่อยู่ในอุตสาหกรรมที่มีการเจริญเติบโตต่ำ เป็นช่วงที่องค์กรมีความสามารถเชิงแข่งขันและมีส่วนแบ่งตลาดสูงเมื่อเทียบกับคู่แข่ง ซึ่งจะสามารถทำกำไรได้เป็นจำนวนมาก แต่เนื่องจากอัตราการเจริญเติบโตของตลาดต่ำ จึงไม่จำเป็นต้องทุ่มเททรัพยากรและเงินลงทุนมากนัก

4. **สุนัข (Dogs)** องค์กรที่มีส่วนแบ่งตลาดต่ำ แต่อยู่ในอุตสาหกรรมที่มีการเจริญเติบโตต่ำ เป็นลักษณะที่ไม่มีอนาคตสดใส ไม่ต้องทุ่มเททรัพยากรในการพัฒนาเนื่องจากอุตสาหกรรมมีการเจริญเติบโตต่ำ ทำได้เพียงประคองธุรกิจไปเรื่อยๆ และเมื่อไม่สามารถสร้างประโยชน์ใดๆ อีกทั้งจำเป็นต้องยกเลิกธุรกิจนั้นๆ

จากเทคนิคแมทริกซ์การเจริญเติบโต – ส่วนแบ่งตลาดของ บียูจี (BCG Growth – Share Matrix) สามารถวิเคราะห์ได้ว่า ธุรกิจ ซึ่งในที่นี่หมายถึง การท่องเที่ยวเมืองโบราณอุทอง มีลักษณะเป็นคำถาม (Question Mark) เนื่องจากปัจจุบันมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเกิดขึ้นอย่างมากมาย โดยแต่ละชุมชนต่างก็พยายามนำทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่มีอยู่มาพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เนื่องจากเป็นการท่องเที่ยวที่มีความยั่งยืน และอยู่ในความสนใจของนักท่องเที่ยวรวมถึง ผู้ลงทุนทั้งภาครัฐและเอกชน ทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีแนวโน้มการเจริญเติบโตที่สูง ซึ่งเมืองโบราณอุทองกำลังอยู่ในช่วงของการพัฒนา และยังไม่ใช่แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่รู้จัก และได้รับความนิยมนเท่าแหล่งท่องเที่ยวที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา หรือสุโขทัย ซึ่งเป็นคู่แข่งทางอ้อม มีลักษณะคล้ายกันคือเป็นเมืองโบราณ แต่แตกต่างกันที่ยุคสมัยของประวัติศาสตร์ สำหรับคู่แข่งทางตรงคือเมืองโบราณอารยธรรมทวารวดี ประกอบด้วยเมืองโบราณนครไชยศรี จังหวัดนครปฐม และเมืองโบราณคูบัว จังหวัดราชบุรี ก็ยังคงมีความแตกต่างด้านการกระจายตัวของสถานที่ท่องเที่ยว และความแตกต่างของวิถีวัฒนธรรมในพื้นที่ อันเนื่องมาจากชาติพันธุ์ในพื้นที่ที่แตกต่างกันนั่นเอง

สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเมืองโบราณอุทอง มีส่วนแบ่งตลาดต่ำ แต่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมีการเจริญเติบโตสูง จึงต้องพิจารณาว่าจะสามารถผลักดันให้เมืองโบราณอุทองมีความสามารถเชิงการแข่งขันได้สูงและมีส่วนแบ่งตลาดเพิ่มขึ้นได้หรือไม่ ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ปัจจัยทางธุรกิจ (SWOT Analysis) ข้างต้น แสดงให้เห็นว่าเมืองโบราณอุทอง มีศักยภาพปัจจัยทางธุรกิจ เพียงพอที่จะสามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมได้ ดังนั้น จึงควรมีการผลักดันด้านต่างๆ จากทุกภาคส่วนเพื่อให้เกิดการพัฒนาเมืองโบราณอุทองให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยใช้กลยุทธ์การขยายตัวเพราะมีความพร้อมทั้งด้านงบประมาณ และกำลังคน รวมถึงสภาพแวดล้อมภายนอกที่เอื้ออำนวย

5.7 การวิเคราะห์ศึกษาตัวอย่างการดำเนินงานที่ดี (Best Practice)

วิเคราะห์เปรียบเทียบตัวอย่างการดำเนินการที่ดีของเมืองบาร กับ การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยใช้อัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุทอง

Roman Bath มีการจัดการที่ดีสำหรับให้นักท่องเที่ยวที่ได้มาท่องเที่ยวและสัมผัสบรรยากาศสถานที่อาบน้ำโบราณยุคโรมัน มีพิพิธภัณฑ์จัดแสดงโบราณวัตถุต่าง ๆ ที่ผู้ค้นพบ เช่นเดียวกับเมืองโบราณอุทอง และพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอุทอง นอกจากนี้ยังผู้ค้นพบแร่ Gemstone นำมาทำเครื่องประดับ เช่นเดียวกับการค้นพบลูกปัดในสมัยทวารวดีที่อุทอง ที่ผู้ค้นพากันนำมาทำเครื่องประดับ และเชื่อถือในเรื่องมงคลและความเชื่อต่าง ๆ เกี่ยวกับลูกปัด Roman Bath ยังมีการใช้ภาพแกะสลักนูนสูงของหัว Gorgon มาทำเป็นสัญลักษณ์ลงในของที่ระลึกของเมืองบาร เช่น Magnet พวงกุญแจ ภาพโปสการ์ด ฯลฯ ซึ่งเมืองโบราณอุทองเริ่มมีการนำศิลปะที่เป็นอัตลักษณ์เข้ามาใช้สื่อความหมายในของที่ระลึก เช่น Magnet พวงกุญแจ ที่เป็นตุ๊กตาชาติพันธุ์ต่าง ๆ ขวดยาหม่องมีฝาปิดเป็นรูปตุ๊กตาที่เลียนแบบมาจากแผ่นดินเผา นอกจากนั้นเมืองบารยังใช้การนำเสนอโดยมัลติมีเดียแสดงเรื่องราวและความสำคัญของเมืองบารผ่านจอภาพและบนฝาผนังห้อง ต่าง ๆ ที่นักท่องเที่ยวชมผ่านเข้าไปในภาพเพื่อเข้าใจสถานที่นั้น ๆ ได้อย่างชัดเจน ทั้งรูปแบบการก่อสร้างและเรื่องราวที่เกิดขึ้นภายในแต่ละห้อง แม้ว่าบางห้องจะมีเพียงซากปรักหักพัง ส่วนเมืองโบราณอุทองมีพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ อุทอง ที่มีการนำเสนอเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ผ่านสื่อ มัลติมีเดีย เช่น การนำเสนอผังการตั้งเมืองโบราณอุทอง การ์ตูนแอนิเมชันเล่าเรื่องราวเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ ตลอดจนมีการบูรณะโบราณสถานตามหลักวิชาการผสานกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งเมืองโบราณอุทองกำลังจะดำเนินการจัดทำโครงการพัฒนาพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอุทอง รวมถึงโครงการสำรวจและอนุรักษ์โบราณสถานและแหล่งโบราณคดีเมืองโบราณอุทอง

วิเคราะห์เปรียบเทียบตัวอย่างการดำเนินการที่ดีของโคลอสเซียม ประเทศอิตาลี

กับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยใช้อัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอู่ทอง

สนามกีฬาโคลอสเซียม ประเทศอิตาลีมีการจัดการสถานที่เพื่อการท่องเที่ยวโดยมีการบูรณะและอนุรักษ์โบราณสถานแห่งนี้ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ทางโบราณคดี มีการจัดโบราณสถานให้เหมาะสมกับการท่องเที่ยว ที่นักท่องเที่ยวสามารถเดินชมและสัมผัสได้ถึงบรรยากาศแห่งความยิ่งใหญ่ของสิ่งก่อสร้างอายุนับพันปี การจัดโบราณวัตถุที่ค้นพบให้นักท่องเที่ยวสามารถศึกษาและเดินชมพร้อมทั้งถ่ายภาพเป็นที่ระลึกได้ บางส่วนจะจัดแสดงไว้ในตู้ใส หรือระดับบนส่วนที่เคยประดับอยู่บนส่วนต่าง ๆ ของสิ่งก่อสร้างภายในโคลอสเซียม เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าใจและมองเห็นภาพดั้งเดิมของสถานที่แห่งนี้ที่ปรากฏอยู่ทั้งในปัจจุบันและในอดีตไปพร้อม ๆ กับการเดินชมโบราณสถาน จึงสามารถมองเห็นภาพความยิ่งใหญ่สวยงาม ศิลปะแห่งการก่อสร้าง และตามเรื่องราวที่บอกเล่า ภาพหรือที่จารึกไว้สืบต่อกันมา เช่นเรื่องราวการสู้รบของเหล่ากลาดิเอเตอร์ทั้งหลาย ภาพความโหดร้ายที่เกิดขึ้นได้อย่างเข้าใจชัดเจนเมื่อมองสถานที่ ซึ่งเมืองโบราณอู่ทองจะมีการจัดแสดงศิลปวัตถุไว้ในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอู่ทอง ไม่ได้แสดงไว้ที่โบราณสถานต่าง ๆ ที่ค้นพบ แต่การนำเสนอบางส่วนมีการจำลองภาพ หุ่นจำลองต่าง ๆ บอกเล่าเรื่องในอดีตให้สามารถเข้าชมได้ เช่น ส่วนจัดแสดงศูนย์กลางการค้าโบราณโดยจำลองเรือที่เดินทางมาค้าขาย บริเวณรอบนอกของโคลอสเซียมมีการจัดสถานที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น ประตูชัย สวนสาธารณะ และมีบริการให้เช่ารถม้านั่งชมเมืองและบริเวณรอบนอกโคลอสเซียมตามที่นักท่องเที่ยวต้องการ นอกจากนี้ยังมีบริการรถยนต์ขายอาหารและเครื่องดื่ม ร้านขายของที่ระลึกที่ใช้สัญลักษณ์ของโคลอสเซียมที่นักท่องเที่ยวต่างหาซื้อเพื่อเป็นของฝากและของที่ระลึกในการเดินทางมาเยือนสถานที่แห่งนี้ รวมทั้งมีแผนที่ที่สามารถเดินทางต่อไปตามสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้เข้าชมชาวโรมันต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ทั่วไปในประเทศอิตาลี เช่น ปอมเปอี โรมันฟอรัม ฯลฯ ได้อย่างสะดวก ส่วนเมืองโบราณอู่ทองยังไม่พบแนวทางการดำเนินการในลักษณะดังกล่าว

5.8 แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยใช้อัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอู่ทอง

จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกเพื่อสร้างกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและอัตลักษณ์ นั้นพบว่า เป้าหมายเชิงกลยุทธ์ ซึ่งเป็นผลลัพธ์ที่องค์กรมุ่งประสงค์จากการดำเนินงาน เป็นผลลัพธ์ที่สอดคล้องและสนับสนุนให้พันธกิจขององค์กรเป็นจริง จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารระดับสูงที่จะต้องกำหนดเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ ซึ่งเป็นเป้าหมายภาพรวมทั้งองค์กรให้สอดคล้องกับพันธกิจที่กำหนดไว้ ดังนั้น จำเป็นต้องมีการกำหนดพันธกิจก่อน หลังจากนั้นจึงกำหนด

เป้าหมาย ซึ่งพันธกิจนั้น หมายถึง เหตุผลในการดำรงอยู่และขอบเขตในการดำเนินงานขององค์กร ซึ่งมีความโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว

ซึ่งจะเห็นได้ว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยใช้อัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณ อุทอง สามารถแบ่งได้เป็น 2 ระดับ คือ ระดับแนวคิดหลัก ได้แก่ ความเป็นอารยธรรมทวารดี และระดับแนวคิดรอง ได้แก่ ความหลากหลายทางชาติพันธุ์ โดยแนวคิดหลักนั้นส่วนใหญ่เป็น อัตลักษณ์ที่มีลักษณะจับต้องได้ คือ อัตลักษณ์ชุมชนด้านสถาปัตยกรรม ได้แก่ ผังที่ตั้งเมืองโบราณ อุทองเป็นรูปวงรี มีคูน้ำคันดินล้อมรอบ ด้านโบราณสถาน ได้แก่ เจดีย์โบราณ วัดเขาพระศรีสรรเพชญาราม และวัดเขาทำเทียม และด้านโบราณวัตถุ ได้แก่ ศิลธรรมจักร พร้อมเสาคินแปดเหลี่ยม และลูกปัดโบราณ รวมถึงอัตลักษณ์ที่มีลักษณะจับต้องไม่ได้ ได้แก่ ประเพณีตักบาตรเทโวโรหณะ ณ วัดเขาทำเทียม ประเพณีลอยกระทงสวรรค์ 12 นักษัตร ณ วัดเขาพระศรีสรรเพชญาราม ส่วนระดับแนวคิดรอง ได้แก่ ประเพณีแห่ธงสงกรานต์ของชาวลาวครั้ง พิธีกรรมไหว้ผีเจ้านายและผีเทวดาของชาวลาวครั้ง

โดยมีแนวทางการจัดการเชิงกลยุทธ์ ดังนี้

พันธกิจ คือ “อนุรักษ์ ฟื้นฟู พัฒนาเมืองโบราณอุทองแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ สืบสาน วัฒนธรรมประเพณี และวิถีชีวิตดั้งเดิม นำเสนออัตลักษณ์ชุมชนแก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ”

เป้าหมายเชิงกลยุทธ์ (Strategic Goal) คือ อนุรักษ์ ฟื้นฟูและพัฒนาพื้นที่เมืองโบราณอุทอง สืบสานวัฒนธรรมประเพณี และวิถีชีวิตดั้งเดิม ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

วัตถุประสงค์การจัดการเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยใช้อัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุทอง

1. เพื่อเสริมสร้างให้คนในชุมชนเกิดความภาคภูมิใจ ตระหนักถึงคุณค่าความสำคัญของความเป็นชุมชนเมืองโบราณอุทอง
2. เพื่อให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว
3. เพื่ออนุรักษ์ ฟื้นฟู พัฒนาพื้นที่เมืองโบราณอุทองที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ให้ยั่งยืนสืบไป

โดยมีกลยุทธ์ ดังนี้

1) กลยุทธ์การพัฒนาพื้นที่ชุมชนเมืองโบราณอุททอง

- อนุรักษ์ฟื้นฟูโบราณสถาน และสภาพแวดล้อมรอบๆ พื้นที่ ด้วยเมืองโบราณอุททอง พบโบราณสถานที่เป็นเจดีย์โบราณตั้งกระจายอยู่ทั้งภายในและภายนอกพื้นที่เมืองโบราณ แต่ตัวโบราณสถานบางแห่งเสื่อมโทรม จึงควรอนุรักษ์ฟื้นฟูโบราณสถานให้มีสภาพที่สวยงามแต่คงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ รวมทั้งจัดแสดงขอบเขตพื้นที่อนุรักษ์โบราณสถานให้ชัดเจน

- จัดการภูมิทัศน์ในพื้นที่โบราณสถานและชุมชนโบราณ เพื่อให้บรรยากาศของพื้นที่ดูร่มรื่นด้วยการจัดสวน ปลูกต้นไม้ให้เป็นพื้นที่สีเขียว รวมทั้งการทำให้เป็นสวนพฤกษศาสตร์เมืองโบราณอุททอง

- พัฒนาลำน้ำเพื่อรองรับการล่องเรือชมเมือง เนื่องจากเมืองโบราณอุททองมีคูน้ำโบราณ และลำน้ำจรเข้สามพัน ดังนั้น การพัฒนาลำน้ำให้สามารถล่องเรือได้ ก็เป็นอีกทางเลือกที่จะทำให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่แปลกใหม่จากการท่องเที่ยวในพื้นที่เมืองโบราณอุททอง ซึ่งกิจกรรมนี้ ควรจัดให้มีขึ้นในช่วงเย็น เพื่อหลีกเลี่ยงแสงแดดที่ร้อนในยามบ่าย

- จัดให้มีรถรางนำเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ท่องเที่ยวในบรรยากาศที่สนุกสนานมากกว่าการขับรถชมเมืองโบราณอุททองด้วยตนเอง โดยมีการกำหนดเส้นทางให้รถรางแล่นไปตามแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ที่น่าสนใจ และมีมัคคุเทศก์หรือผู้นำชม นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมของชาวเมืองโบราณอุททองให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้

- จัดให้มีเส้นทางท่องเที่ยวภายในเมืองโบราณด้วยการปั่นจักรยานท่องเที่ยวชมแนวคูเมืองโบราณ และโบราณสถานอารยธรรมทวารวดี

- จัดให้มีรถสองแถววิ่งรอบเมือง เพื่ออำนวยความสะดวกและรองรับนักท่องเที่ยว

- จัดกิจกรรม/โครงการสร้างความรักความผูกพันของคนในชุมชนกับแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์

- จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ภายในชุมชนของตนเองที่เชื่อมโยงกับโบราณสถานและโบราณวัตถุในพื้นที่ เพื่อให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ และเรียนรู้อารยธรรมของตนเองไปในตัวทั้งยังเป็นการปลูกฝังเยาวชนรุ่นใหม่ให้มีความรักและตระหนักในคุณค่าของเมืองโบราณของตน

2) กลยุทธ์การส่งเสริมและพัฒนาเรื่องราวที่บ่งบอกอัตลักษณ์เมืองโบราณอุทอง

- จัดตั้งศูนย์ข้อมูลสำหรับนักท่องเที่ยวหรือผู้สนใจข้อมูลของเมืองโบราณอุทอง โดยจัดให้มีศูนย์ข้อมูลสำหรับนักท่องเที่ยวหรือผู้สนใจ มีเจ้าหน้าที่คอยให้บริการ ข้อมูลด้านการท่องเที่ยว รวมถึงมีเอกสารแผ่นพับ หรือสื่อวีดิทัศน์ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวสำหรับเปิดให้นักท่องเที่ยวหรือผู้สนใจได้รับชม

- จัดตั้งแหล่งเรียนรู้/พิพิธภัณฑ์ลูกปัด (เป็นสถานที่ที่รวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับ ลูกปัด/จัดแสดงศิลปหัตถกรรมที่เกิดจากลูกปัด/เป็นศูนย์เรียนรู้การร้อยลูกปัดในแบบต่างๆ)

เนื่องจากลูกปัดโบราณพบโดยทั่วไปในเมืองโบราณอุทอง คนในชุมชนนิยมนำเป็น เครื่องประดับ จึงควรจัดให้มีแหล่งเรียนรู้หรือพิพิธภัณฑ์ลูกปัด เพื่อเป็นสถานที่ที่รวบรวมองค์ความรู้ เกี่ยวกับลูกปัด จัดแสดงศิลปหัตถกรรมที่เกิดจากลูกปัดและเป็นศูนย์เรียนรู้การร้อยลูกปัด หรือนำ ลูกปัดมาพัฒนาผลิตภัณฑ์ในแบบต่างๆ เป็นของฝากของที่ระลึกให้นักท่องเที่ยวได้เลือกซื้อ หรือลงมือ ประดิษฐ์ชิ้นงานจากลูกปัดด้วยตนเอง สร้างความภาคภูมิใจและมีส่วนร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้

- จัดทำหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนในพื้นที่ ให้เด็ก เยาวชน ในพื้นที่มีความรู้เรื่อง ประวัติศาสตร์และอัตลักษณ์ของเมืองโบราณอุทอง โดยจัดให้มีหลักสูตรท้องถิ่น เช่นเรื่องอัตลักษณ์ ชุมชนเมืองโบราณอุทอง จัดการเรียนการสอนให้เด็กและเยาวชนในพื้นที่ได้มีความรู้เรื่อง ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และอัตลักษณ์ของเมืองโบราณอุทอง เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจและ ตระหนักในความสำคัญของการเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาพื้นที่เมืองโบราณอุทองให้มีความเจริญ ควบคู่ไปกับการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ยั่งยืน

- จัดทำหลักสูตรสำหรับมัคคุเทศก์หรือผู้นำชม เพื่อให้ใช้หลักสูตรเดียวกันในการ นำเสนอเรื่องราวของเมืองโบราณอุทอง ในการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนั้น สิ่งหนึ่งที่สำคัญไม่แพ้แหล่งท่องเที่ยว คือ มัคคุเทศก์หรือผู้นำชม ไม่ว่าจะเป็นผู้ให้บริการข้อมูล ในศูนย์ข้อมูล มัคคุเทศก์หรือผู้นำชม ก็ล้วนต้องทราบข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ จึงจะสามารถ นำเสนอและให้บริการแก่นักท่องเที่ยวได้ ดังนั้น เพื่อเป็นการนำเสนอข้อมูลด้านประวัติศาสตร์และ วัฒนธรรมของเมืองโบราณอุทองให้ถูกต้อง เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และสร้างความประทับใจให้ นักท่องเที่ยว จึงต้องมีการจัดทำหลักสูตรสำหรับมัคคุเทศก์หรือผู้นำชมขึ้น โดยการเชิญผู้มีความรู้ด้าน ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเมืองโบราณอุทอง มาร่วมกันจัดทำหลักสูตร และนำหลักสูตรที่ได้นี้ไป เป็นหลักสูตร ที่ใช้ในการอบรมให้บริการข้อมูลในศูนย์ข้อมูล มัคคุเทศก์หรือผู้นำชม

- จัดแสดงวิถีชีวิตของชาติพันธุ์ต่างๆ ในเมืองโบราณอุทอง

เมืองโบราณอุทองเป็นชุมชนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ต่างๆ แต่ปัจจุบัน ในพิพิธภัณฑ์สถานเมืองโบราณอุทอง มีเพียงการจัดแสดงโบราณวัตถุที่ขุดค้นพบในพื้นที่ และจำลองที่ อยู่อาศัยของชาติพันธุ์ไททรงดำ หรือลาวโซ่ง เท่านั้น จึงควรจัดให้มีพิพิธภัณฑ์ชาติพันธุ์ต่างๆ ในเมือง

โบราณอู่ทอง เพื่อเป็นการนำเสนอข้อมูลวิถีวัฒนธรรมและความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้มากขึ้น โดยมีการเพิ่มส่วนจัดแสดงเรื่องราวเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชาติพันธุ์ต่างๆ ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เมืองโบราณอู่ทอง ซึ่งได้แก่ ไทยพื้นถิ่น ไทยจีน ไทยทรงดำ ลาวครั่ง รวมถึง มีการจำลองที่พักอาศัยพร้อมเครื่องใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน โมเดลจำลองประเพณีที่สำคัญๆ ของชาติพันธุ์ต่างๆ

- จัดให้มีลานวัฒนธรรม/ หมู่บ้านวัฒนธรรมเมืองโบราณอู่ทอง

นอกจากการจัดให้มีพิพิธภัณฑ์ชาติพันธุ์ต่างๆ ในเมืองโบราณอู่ทองแล้ว ยังควรมีการจำลองที่พักอาศัยพร้อมเครื่องใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ของชาติพันธุ์ต่างๆ ในพื้นที่เดียวกัน ลักษณะคล้ายหมู่บ้าน เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เห็นภาพวิถีชีวิตของชาติพันธุ์เหล่านั้นได้ชัดเจนมากขึ้น และเพื่อเป็นการเผยแพร่และนำเสนอข้อมูลทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ต่างๆ ได้ดียิ่งขึ้นจึงควรจัดให้มีลานกิจกรรมกลางหมู่บ้าน และจัดให้มีการสาธิตประเพณี วัฒนธรรมที่สำคัญๆ ของชาติพันธุ์ต่างๆ

3) กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการตลาด

- จัดทำป้ายบอกทาง/แผนที่ เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปที่ท่องเที่ยวตามสถานที่ในเมืองโบราณได้อย่างสะดวกและปลอดภัย รวมทั้งสามารถวางแผนการเดินทางเพื่อให้การท่องเที่ยวเป็นตามวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ได้

- จัดทำชมรมประตู่ หรือธรรมจักรขนาดใหญ่ แสดงเขตเมืองโบราณอู่ทอง เป็นการสร้างความภาคภูมิใจให้กับคนในชุมชนที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของตนที่สามารถแสดงให้เห็นได้อย่างเด่นชัด นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ สามารถถ่ายรูปกลับไปเป็นที่ระลึก เป็นความทรงจำ และเสมือนได้เดินทางสู่บรรยากาศและสถานที่ที่แสดงถึงแหล่งอารยธรรมทวารวดี

- สร้างเว็บไซต์ของเมืองโบราณอู่ทอง เพื่อให้ผู้คนที่คนไทยและคนต่างประเทศทั่วโลกที่สนใจแหล่งอารยธรรมทวารวดีสามารถสืบค้นข้อมูล ทั้งทางด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ชุมชน รวมทั้งข้อมูลในการเดินทางมาท่องเที่ยว ทั้งที่เป็นแผนที่การเดินทาง สถานที่ท่องเที่ยว เวลาในการเข้าชมสถานที่ท่องเที่ยว ที่พัก อาหาร ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ได้สะดวก เพื่อที่จะได้จัดแผนการเดินทางได้ถูกต้อง

- จัดโครงการส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องราวของสถานที่ต่าง ๆ ในพื้นที่เมืองโบราณอู่ทอง เพื่อเป็นสื่อบุคคลที่จะช่วยในการประชาสัมพันธ์หรือการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจ เช่น การจัดกิจกรรมชวนคนท้องถิ่นขับรถชมโบราณสถาน การจัดกิจกรรมแรลลี่ ฯลฯ เป็นการปลูกฝังความรักและความห่วงแหน รวมทั้งเห็นคุณค่าของอารยธรรมในท้องถิ่นของตน จัดกิจกรรมย้อนยุคเพื่อสร้างความตระหนักในการรักษาและสืบทอดประเพณีดั้งเดิมของตนไว้ให้คงอยู่คู่กับชุมชนต่อไป รวมทั้งวิถีชีวิตของคนในชุมชน รวมทั้งการไปทัศนศึกษา

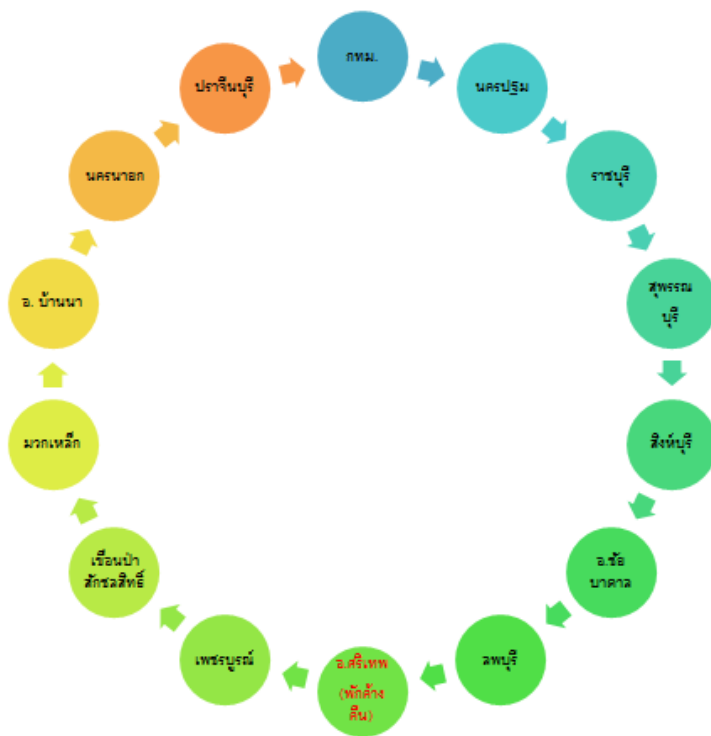
ชุมชนอื่นในต่างพื้นที่หรือต่างจังหวัดที่มีอารยธรรมทวารวดีเช่นเดียวกัน เพื่อศึกษาและเรียนรู้ สามารถสร้างความตระหนักในคุณค่าและหวงแหนท้องถิ่นของตน รวมทั้งช่วยกันอนุรักษ์ต่อไป

- ประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยว ในวันสำคัญและในงานเทศกาลต่าง ๆ ที่สำคัญภายในอำเภอเมืองอุททอง เพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยว โดยเฉพาะในงานที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ผ่านทางเว็บไซต์ สื่อโทรทัศน์วิทยุ รวมทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ รวมทั้งการจัดกิจกรรมที่น่าสนใจเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวสถานที่สำคัญในอำเภออุททอง เช่น ปันจักรยานชมโบราณสถาน ล่องเรือชมทัศนียภาพเมืองโบราณอุททองพร้อมทั้งรับประทานอาหารท้องถิ่น ชมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การแสดงของชุมชนลาวครั่ง ลาวโซ่งระหว่างล่องเรือ เป็นต้น

4) กลยุทธ์การการเชื่อมโยงพื้นที่โดยรอบ/แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ภายในจังหวัดสุพรรณบุรี

- จัดโปรแกรมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับแหล่งอารยธรรมทวารวดีในจังหวัดอื่น ๆ เช่น พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม โบราณสถานคูบัว จังหวัดราชบุรี หรือเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวภายในจังหวัดสุพรรณบุรี โดยมีศูนย์ประสานงานที่สามารถให้ข้อมูลการจัดการท่องเที่ยวทั้งภายใน 1 วัน และแบบพักค้างคืน ทั้งเป็นแบบนักท่องเที่ยวทั่วไปที่สนใจในด้านโบราณคดี หรือนักเรียน นักศึกษาที่สนใจจะศึกษาวัฒนธรรมทวารวดี เช่น การทดลองชุดแต่งโบราณสถานหรือมาชมวิธีการชุดแต่งโบราณสถาน วิธีการอนุรักษ์โบราณสถานที่ถูกต้อง เพื่อต่อยอดความรู้ไปใช้ในการศึกษา ในการเลือกศึกษาต่อในสาขาวิชาที่ตนสนใจ รวมทั้งนำกลับไปดูแลและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับคนในชุมชนของตนเอง รวมทั้งส่งเสริมให้คนในพื้นที่เมืองอุททองได้มีโอกาสเดินทางไปชมสถานที่แหล่งอารยธรรมทวารวดีในจังหวัดอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบกับชุมชนของตน เพื่อเป็นการสร้างความรักและตระหนักในคุณค่าของโบราณสถาน โบราณวัตถุของตน และนำมาซึ่งการอนุรักษ์และพัฒนาชุมชนของตนต่อไป

ตัวอย่างการจัดโปรแกรมเส้นทางท่องเที่ยวแหล่งอารยธรรมทวารวดี 6 จังหวัด
ระยะเวลา 2 วัน 1 คืน

แผนภูมิที่ 4 แสดงตัวอย่างการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรมสมัยทวารวดี

ภาพที่ 63 เส้นทางท่องเที่ยวภายในจังหวัดสุพรรณบุรี

ที่มา: www.TATsupham.net

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องอัตลักษณ์เมืองโบราณอุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ของชุมชนเมืองโบราณอุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี
2. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์เมืองโบราณอุทอง

ผู้ให้ข้อมูลใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จำนวน 30 คน ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่ชุมชนที่มีความรู้สึกซึ่ง ผู้ประกอบการในชุมชน เจ้าหน้าที่ภาครัฐและนักวิชาการด้านโบราณคดีที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับชุมชนเมืองโบราณอุทอง และผู้ให้ข้อมูลทั่วไป จำนวน 130 คน ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่ชุมชนเมืองโบราณอุทอง ประกอบด้วย ข้าราชการ พ่อค้าแม่ค้า เกษตรกร ซึ่งแบ่งเป็นช่วงอายุ คือ กลุ่มเด็กและวัยรุ่น กลุ่มผู้ใหญ่ และกลุ่มผู้สูงอายุ

การเก็บรวบรวมข้อมูลมีวิธีการสำคัญคือ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการประชุมสนทนากลุ่ม โดยข้อสรุปและการอภิปรายผลการวิจัยมีดังนี้

6.1 สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาจะสรุปผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. อัตลักษณ์ของชุมชนเมืองโบราณอุทอง

จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และการประชุมสนทนากลุ่ม สามารถสรุปอัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุทอง ได้ดังนี้

- 1) อัตลักษณ์ที่มีลักษณะจับต้องได้ มี 3 ด้าน คือ

- (1) ด้านสถาปัตยกรรม/บ้านเรือน ได้แก่ ผังที่ตั้งเมืองโบราณอุทองเป็นรูปวงรี มีคูน้ำคันดินล้อมรอบ แสดงให้เห็นถึงลักษณะเฉพาะที่โดดเด่นที่สร้างขึ้นในการดำรงชีวิต รวมถึงลักษณะที่ตั้งของเมืองโบราณอุทองที่สันนิษฐานว่ายึดตามแบบแผนการตั้งเมืองตามคติอินเดีย ซึ่งกำหนดว่าการตั้งเมืองจะต้องมีด้านหนึ่งเป็นภูเขาอีกด้านหนึ่งเป็นทะเล และจะต้องมีประตูสี่ด้าน

นอกจากนั้นยังมีบ้านเรือนแถวไม้ถนนวิญญานุโยค สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นประเภทเรือนแถวไม้ที่หลงเหลืออยู่แห่งเดียวในชุมชนเมืองโบราณอุทอง เป็นที่อยู่อาศัยของคนในชุมชนตลอดเส้นทางถนนวิญญานุโยค บริเวณด้านหลังของเรือนแถวไม้ยังเป็นที่ตั้งของโบราณสถานหมายเลข 2 ที่ตั้งอยู่ริมคูเมืองโบราณอุทอง

(2) ด้านโบราณสถาน ได้แก่ เจดีย์โบราณ วัดเขาพระศรีสรรเพชญาราม และวัดเขาทำเทียม ด้วยเมืองโบราณอุทองเป็นแหล่งโบราณคดีที่มีวัฒนธรรมทวารวดีปรากฏเด่นชัดตั้งอยู่กระจายโดยทั่วไปทั้งในบริเวณเมืองโบราณอุทอง และรอบบริเวณเมืองโบราณอุทอง ซึ่งส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับศาสนาที่ถูกสร้างขึ้นด้วยความเคารพศรัทธา จากหลักฐานที่พบสามารถบ่งบอกถึงลักษณะโบราณสถานได้ว่ามีความสวยงาม ขนาดใหญ่ และใช้วัสดุที่มีความมั่นคงถาวร เช่น อิฐ และศิลาแลง ทำให้ปรากฏร่องรอยหลักฐานที่ยังคงสภาพจนถึงปัจจุบัน แสดงให้เห็นถึงลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชุมชนเมืองโบราณอุทองในอดีต รวมถึงความเจริญรุ่งเรืองทางด้านศาสนา ส่วนโบราณสถานที่ยังคงเหลือซากทางโบราณคดีให้สื่อเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ได้นั้น เช่น เจดีย์หมายเลข 1 เจดีย์หมายเลข 2 เจดีย์หมายเลข 11 และเจดีย์หมายเลข 13 นอกจากนี้ยังมีวัดเขาพระศรีสรรเพชญาราม เป็นวัดเก่าแก่ตั้งแต่สมัยทวารวดี โดยหลักฐานที่พบได้แก่ โบราณวัตถุ เช่น พระถ้ำเสือ พระเครื่อง พระพิรอด เป็นแบบพิมพ์สมัยทวารวดี มีรอยพระพุทธรูปเป็นหินทราย สลักลวดลายมงคล 108 ประการ เจ้าพ่อจักรนารายณ์ (พระวิษณุ) มีหลวงพ่อศรีสรรเพชญ์ หรือหลวงพ่อสังข์ เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวชุมชนเคารพศรัทธา ส่วนวัดเขาทำเทียม ซึ่งเป็นวัดเก่าแก่ที่สันนิษฐานจากหลักฐานทางโบราณคดีว่าเป็นวัดแห่งแรกในประเทศไทย อีกทั้งบนยอดเขายังพบจารึกบุษยศิริ ซึ่งมีนักวิชาการได้สันนิษฐานว่าเป็นจารึกที่มีอายุประมาณช่วง พ.ศ. 1300-1400 และเชื่อกันว่าเขาทำเทียมแห่งนี้เป็นภูเขาศักดิ์สิทธิ์ จากหลักฐานโบราณวัตถุที่พบใกล้แนวเขาทำเทียม เช่น ธรรมจักร เสารองธรรมจักร และพระพุทธรูปแสดงปางปฐมเทศนา เป็นต้น

(3) ด้านโบราณวัตถุ ได้แก่ ธรรมจักรพร้อมแท่นเส้า เป็นสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายตอนปฐมเทศนาในป่ากวางที่เมืองสารนาถ และธรรมจักรประดิษฐานบนเส้า สื่อความหมายว่าพระพุทธเจ้าเปรียบเสมือนพระอาทิตย์ที่เหนือพระอาทิตย์ด้วยการตั้งที่ยิ่งใหญ่และการตรัสรู้ธรรมอันประเสริฐ นอกจากนี้ยังมีลูกปัดโบราณ เป็นเครื่องประดับที่มีความสวยงาม ทำขึ้นจากวัสดุต่าง ๆ ซึ่งนอกจากจะใช้ประดับตกแต่งร่างกายแล้ว ยังสันนิษฐานว่าน่าจะมีคติความเชื่อในการใช้ลูกปัดเป็นเครื่องรางอีกด้วย

2) อັตลัษณ์ที่มีลักษณะจับต้องไม่ได้ มี 6 ด้าน คือ

(1) ด้านเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ ได้แก่ การเป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนายุคแรกของรัฐทวารวดี เนื่องจากได้พบหลักฐานคือประติมากรรมดินเผา และปูนปั้นที่ใช้ประดับศาสนสถาน เช่น ประติมากรรมดินเผารูปพุทธสาวก 3 องค์คือบาตร และประติมากรรมปูนปั้นรูปพระพุทธรูปนาคปรก ประกอบกับได้รับการปลุกกระแสจากการที่พระเทพสุวรรณโมลี (สอิ่ง สิรินนโท ป.ธ.8) เจ้าคณะจังหวัดสุพรรณบุรี มีดำริที่จะสถาปนาพระพุทธรูปแกะสลักภูเขาใหญ่ที่สุดในโลก ด้วยเหตุผลคือเป็นจุดเริ่มต้นของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในดินแดนสุวรรณภูมิ โดยพระพุทธรูปที่สร้างนี้มีขนาดหน้าตัก 80 เมตร และสูง 108 เมตร พระนามว่า “สมเด็จพระพุทธปุษยคีรีศรีสุวรรณภูมิ” เป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงอັตลัษณ์ของชุมชนเมืองโบราณอุทงทางด้านบทบาทการเป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนายุคแรกของทวารวดี

(2) ด้านด้านวิถีชีวิตดั้งเดิม ได้แก่ การทำเกษตรกรรม ทำไร่ ทำนา ด้วยวิถีชีวิตของคนชุมชนเมืองโบราณอุทงประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำไร่ ทำนา เป็นอาชีพหลักมาแต่ดั้งเดิม ด้วยสภาพทางภูมิศาสตร์เป็นที่ราบลุ่ม มีแหล่งน้ำธรรมชาติ พื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ ทำให้

(3) ด้านช่างฝีมือดั้งเดิม ได้แก่ ช่างปั้นพระ หล่อพระ เป็นงานช่างฝีมือดั้งเดิมที่คนในชุมชนเมืองโบราณอุทงมองเห็นว่าสามารถสะท้อนภูมิปัญญาของช่างฝีมือการปั้นพระหล่อพระ จากบรรพบุรุษผู้คนในยุคปัจจุบัน

(4) ด้านวัฒนธรรม ประเพณี ได้แก่ ประเพณีตักบาตรเทโวโรหณะ ณ วัดเขาทำเทียม ประเพณีลอยกระทงสวรรค์ 12 นักษัตร ณ วัดเขาพระศรีสรรเพชญาราม และประเพณีแห่งสงกรานต์ของชาวลาวครั้ง ด้วยคนในชุมชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธทำให้วัฒนธรรมประเพณีที่พบเป็นกิจกรรมทางพุทธศาสนา แต่มีลักษณะเฉพาะที่โดดเด่นด้วยการเชื่อมโยงประเพณีกับสถานที่จัดกิจกรรม เป็นการสื่อความหมายถึงการเป็นเมืองโบราณอารยธรรมทวารวดี ที่พบแหล่งโบราณสถานและโบราณวัตถุจำนวนมาก ทำให้คนในชุมชนเกิดสำนึกร่วมในความเป็นตัวตนแห่งอารยธรรมทวารวดี เช่น การเชื่อมโยงประเพณีตักบาตรเทโวโรหณะ เข้ากับสถานที่จัดกิจกรรมคือวัดเขาทำเทียม ซึ่งสื่อความหมายถึงสถานที่สำคัญทางพุทธศาสนาที่มีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ เพราะเป็นวัดเก่าแก่ที่สันนิษฐานจากหลักฐานทางโบราณคดีว่าเป็นวัดแห่งแรกในประเทศไทย อีกทั้งบนยอดเขายังพบจารึกปุษยคีรี ซึ่งมีนักวิชาการได้สันนิษฐานว่าเป็นจารึกที่มีอายุประมาณช่วง พ.ศ. 1300-1400 และเชื่อกันว่าเขาทำเทียมแห่งนี้เป็นภูเขาศักดิ์สิทธิ์ ส่วนประเพณีลอยกระทงสวรรค์ 12 นักษัตร ณ วัดเขาพระศรีสรรเพชญาราม เป็นประเพณีลอยกระทงประจำปีแต่มีลักษณะเฉพาะที่โดดเด่นเนื่องจากการสืบสานประเพณีท้องถิ่นของชุมชน ซึ่งคนในชุมชนเมืองโบราณอุทงเชื่อว่ามีแห่งเดียวในโลก เนื่องจากมีการเชื่อมโยงประเพณีเข้ากับสถานที่ซึ่งเป็นแหล่งอารยธรรมทวารวดีโดยพบหลักฐานโบราณวัตถุ เช่น พระพุทธไสยาสน์ พระพุทธรูปปางต่าง ๆ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมี

ประเพณีแห่งสงกรานต์ซึ่งเป็นการนำไม้ไผ่ลำยาวมาเป็นแกนสำหรับปักธงตลอดลำไม้ไผ่ รอบลำไม้ไผ่ติดธงที่นำธนูบัตราตามศรธนูของชาวบ้าน โดยแข่งขันกันว่าของหมู่บ้านไหนสวยกว่า มีเงินมากกว่า ซึ่งเป็นประเพณีร่วมกันของชุมชนในหลายหมู่บ้าน ได้แก่ หนองตาสาม บ้านโคก ท่าม้า หนองเสือ ดงเย็น และท่าพระ โดยจัดที่วัดหนองตาสาม

(5) ด้านพิธีกรรม/ความเชื่อ ได้แก่ พิธีกรรมไหว้ผีเจ้านาย ผีเทวดา ของชาวลาวครั้ง ซึ่งชาวลาวครั้งมีความเชื่อที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ คือ ความเชื่อผีเจ้านายและความเชื่อผีเทวดา โดยห่างจากหมู่บ้านไปทางทิศเหนือ เป็นที่ตั้งศาลเจ้านายหรือเรียกว่า “หอเจ้านาย” เป็นศาลไม้จำนวน 7 หลัง ศาลเหล่านี้เป็นที่สถิตของผีเจ้านาย ชาวบ้านเชื่อว่าผีเจ้านายคือผู้ปกครองอาณาจักรหลวงพระบางในอดีต ผีเจ้านายจะคอยคุ้มครองรักษาผู้คนในชุมชนให้ปลอดภัยจากอันตราย ในช่วงเดือนมิถุนายนของทุกปีจะจัดให้มีงานเลี้ยงผีเจ้านายด้วยการเซ่นไหว้ด้วยอาหาร สำหรับความเชื่อผีเทวดานั้น ในบ้านจะมีการตั้งศาลบูชาผีเทวดาอยู่ในห้อง เชื่อกันว่าผีเทวดา คือวิญญาณของเทวดาอารักษ์ ผู้เคยคุ้มครองบ้านเมืองในหลวงพระบางมาก่อน การเลี้ยงผีเทวดาจะกระทำภายหลังงานเลี้ยงผีเจ้านายผ่านไปแล้ว

(6) ด้านการแสดง / การละเล่น ได้แก่ เพลงพวงมาลัย คนในชุมชนเมืองโบราณอุทองเห็นว่าเพลงพวงมาลัยซึ่งเป็นเพลงพื้นบ้านประเภทหนึ่งเกิดขึ้นมาพร้อมกับวิถีวัฒนธรรมของชุมชนในประเพณีตรุษสงกรานต์ นิยมร้องเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดจากการไร่ ทำนา เป็นอัตลักษณ์ชุมชนที่ควรรื้อฟื้นและอนุรักษ์ไว้ ถึงแม้ว่าจะเป็นเพลงพื้นบ้านที่เคยนิยมเล่นกันในชุมชนพื้นที่ตำบลจรเข้สามพันก็ตาม

เมื่อวิเคราะห์อัตลักษณ์ชุมชนที่พบทั้งที่มีลักษณะจับต้องได้ และจับต้องไม่ได้ ตามเกณฑ์การวิเคราะห์คุณค่าทรัพยากรทางวัฒนธรรม ตามแนวคิดวิลเลียม ดีไลป์ พบว่าอัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุทองที่มีคุณค่าสูง มี 3 ด้าน ดังนี้

- 1) อัตลักษณ์ชุมชนด้านสถาปัตยกรรม ได้แก่ ผังที่ตั้งเมืองโบราณ อุทองเป็นรูปวงรี มีคูน้ำคันดินล้อมรอบ
- 2) อัตลักษณ์ชุมชนด้านโบราณสถาน ได้แก่ เจดีย์โบราณ วัดเขาพระศรีสรรเพชญาราม และวัดเขาทำเทียม และด้านโบราณวัตถุ อารยธรรมทวารวดี
- 3) อัตลักษณ์ชุมชนด้านโบราณวัตถุ ได้แก่ ศิลารธรรมจักร พร้อมเสาคินแปดเหลี่ยม และแท่นธรรมจักรสี่เหลี่ยม และลูกปัดโบราณ

2. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยใช้อัตลักษณ์เมืองโบราณอุทอง

ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis) การวิเคราะห์ความน่าสนใจของอุตสาหกรรม ปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อองค์กร 5 ประการ (Five Forces) การวิเคราะห์ความน่าสนใจของอุตสาหกรรม แมทริกซ์การเจริญเติบโต-ส่วนแบ่งตลาดของบีซีจี (BCG Growth – Share Matrix) และการศึกษาตัวอย่างการดำเนินการที่ดีที่สุด (Best Practice) พบว่า ชุมชนเมืองโบราณอุทองมีความโดดเด่นทางประวัติศาสตร์ที่ในยุคสมัยทวารวดี มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม จึงทำให้มีทรัพยากรทางวัฒนธรรมจำนวนมากทั้งที่เป็นโบราณสถานและโบราณวัตถุ ตลอดจนประเพณีวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ต่าง ๆ มีสถานที่ท่องเที่ยวหลายรูปแบบภายในพื้นที่ อาทิ เช่น สถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ได้แก่ พิพิธภัณฑสถานและโบราณสถานต่างๆ สถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ การท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิต ได้แก่ การเยี่ยมชมชุมชนบ้านโคก โดยมีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้ปั่นจักรยานโบราณชมการดำเนินชีวิตของชาติพันธุ์ลาวครั้ง ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวแบบโลว์คาร์บอน และชมการทำเกษตรอินทรีย์ของชาวชุมชนบ้านดงเย็น จากการวิเคราะห์ด้วยเทคนิคดังกล่าวข้างต้น พบว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองโบราณอุทอง มีความน่าสนใจในการลงทุน และสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ให้มีความโดดเด่นแตกต่างจากชุมชนอื่นได้เป็นอย่างดี

สำหรับความน่าสนใจของอุตสาหกรรม จากการวิเคราะห์พบว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองโบราณอุทอง มีความน่าสนใจในการลงทุน เพราะสภาพการแข่งขันที่สูง แสดงให้เห็นว่าอุตสาหกรรมนี้มีการเจริญเติบโตที่สูงเช่นเดียวกัน

ส่วนการเจริญเติบโต – ส่วนแบ่งตลาดของการท่องเที่ยวเมืองโบราณอุทอง มีลักษณะเป็นคำถาม (Question Mark) เนื่องจากปัจจุบันเมืองโบราณอุทองกำลังอยู่ในช่วงของการพัฒนา และยังไม่ใช่แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่รู้จักหรือได้รับความนิยมเท่าแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ

สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเมืองโบราณอุทอง มีส่วนแบ่งตลาดต่ำ แต่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมีการเจริญเติบโตสูง ซึ่งเมืองโบราณอุทองมีศักยภาพปัจจัยทางธุรกิจเพียงพอที่จะสามารถพัฒนาให้แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมได้ ดังนั้น จึงควรมีการผลักดันด้านต่างๆ จากทุกภาคส่วนเพื่อให้เกิดการพัฒนาเมืองโบราณอุทองให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยใช้กลยุทธ์การขยายตัวเพราะมีความพร้อมทั้งด้านงบประมาณ และกำลังคน รวมถึงสภาพแวดล้อมภายนอกที่เอื้ออำนวย

จากการวิเคราะห์พบว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยใช้อัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุทอง สามารถแบ่งได้เป็น 2 ระดับ คือ ระดับแนวคิดหลัก ได้แก่ ความเป็นอารยธรรมทวารดี และระดับแนวคิดรอง ได้แก่ ความหลากหลายทางชาติพันธุ์

โดยมีการจัดการเชิงกลยุทธ์ ดังนี้

พันธกิจ คือ “อนุรักษ์ ฟื้นฟู พัฒนาเมืองโบราณอุทองแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ สืบสาน วัฒนธรรมประเพณี และวิถีชีวิตดั้งเดิม นำเสนออัตลักษณ์ชุมชนแก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ”

เป้าหมายเชิงกลยุทธ์ (Strategic Goal) คือ อนุรักษ์ ฟื้นฟู และพัฒนาพื้นที่เมืองโบราณอุทอง สืบสานวัฒนธรรมประเพณี และวิถีชีวิตดั้งเดิม ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

วัตถุประสงค์การจัดการเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยใช้อัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุทอง มีดังนี้

1. เพื่อเสริมสร้างให้คนในชุมชนเกิดความภาคภูมิใจ ตระหนักถึงคุณค่าความสำคัญของความเป็นชุมชนเมืองโบราณอุทอง
2. เพื่อให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ภายใต้กรอบอัตลักษณ์ชุมชน
3. เพื่ออนุรักษ์ ฟื้นฟู พัฒนาพื้นที่เมืองโบราณอุทองที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ให้ยั่งยืนสืบไป

จากการวิเคราะห์ตามแนวคิดการจัดการเชิงกลยุทธ์ สามารถกำหนดแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ใช้อัตลักษณ์ ดังนี้

1) กลยุทธ์การพัฒนาพื้นที่ชุมชนเมืองโบราณอุทอง

- อนุรักษ์ฟื้นฟูโบราณสถาน และสภาพแวดล้อมรอบๆ พื้นที่
- จัดการภูมิทัศน์ในพื้นที่โบราณสถานและชุมชนโบราณ
- พัฒนาลำน้ำเพื่อรองรับการล่องเรือชมเมืองโบราณอุทอง
- จัดให้มีรถรางนำเที่ยว

- จัดให้มีเส้นทางท่องเที่ยวภายในเมืองโบราณด้วยการปั่นจักรยานท่องเที่ยวชมแนวคูเมืองโบราณ และโบราณสถานอารยธรรมทวารวดี
- จัดให้มีรถสองแถววิ่งรอบเมือง เพื่ออำนวยความสะดวกและรองรับนักท่องเที่ยว
- จัดกิจกรรม/โครงการสร้างความรักความผูกพันของคนในชุมชนกับแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์
- จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ภายในชุมชนของตนเองที่เชื่อมโยงกับโบราณสถานและโบราณวัตถุในพื้นที่

2) กลยุทธ์การส่งเสริมและพัฒนาเรื่องราวที่บ่งบอกอัตลักษณ์เมืองโบราณอุทอง

- จัดตั้งศูนย์ข้อมูลสำหรับนักท่องเที่ยวหรือผู้สนใจข้อมูลของเมืองโบราณอุทอง
- จัดตั้งแหล่งเรียนรู้/พิพิธภัณฑ์ลูกปัด (เป็นสถานที่ที่รวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับลูกปัด/จัดแสดงศิลปหัตถกรรมที่เกิดจากลูกปัด/เป็นศูนย์เรียนรู้การร้อยลูกปัดในแบบต่างๆ)
- จัดทำหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนในพื้นที่ ให้เด็ก เยาวชน ในพื้นที่มีความรู้เรื่องประวัติศาสตร์และอัตลักษณ์ของเมืองโบราณอุทอง
- จัดทำหลักสูตรสำหรับมัคคุเทศก์หรือผู้นำชม
- จัดแสดงวิถีชีวิตของชาติพันธุ์ต่างๆ ในเมืองโบราณอุทอง
- จัดให้มีลานวัฒนธรรม/ หมู่บ้านวัฒนธรรมเมืองโบราณอุทอง

3) กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการตลาด

- จัดทำป้ายบอกทาง/แผนที่ท่องเที่ยวเมืองโบราณอุทอง
- จัดทำข้อมูประตุ หรือธรรมเนียมจรรยาบรรณขนาดใหญ่ แสดงเขตเมืองโบราณอุทอง
- สร้างเว็บไซต์ของเมืองโบราณอุทองที่รวมแหล่งข้อมูลด้านต่าง ๆ
- จัดโครงการส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องราวของสถานที่ต่าง ๆ ในพื้นที่เมืองโบราณอุทอง
- ประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยว ในวันสำคัญและในงานเทศกาลต่าง ๆ ที่สำคัญภายในอำเภอเมืองอุทอง เพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยว

4) กลยุทธ์การการเชื่อมโยงพื้นที่โดยรอบ/แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ภายในจังหวัดสุพรรณบุรี

- จัดโปรแกรมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับแหล่งอารยธรรมทวารวดีในจังหวัดอื่น ๆ เช่น พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม โบราณสถานคูบัว จังหวัดราชบุรี รวมทั้งเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวภายในจังหวัดสุพรรณบุรี โดยมีศูนย์ประสานงานที่สามารถให้ข้อมูลการจัดการท่องเที่ยวทั้งภายใน 1 วัน และแบบพักค้างคืน ทั้งเป็นแบบนักท่องเที่ยวทั่วไปที่สนใจในด้านโบราณคดี หรือนักเรียน นักศึกษาที่สนใจจะศึกษาวัฒนธรรมทวารวดี

6.2 อภิปรายผล

ผลการศึกษาอัตลักษณ์ของชุมชนเมืองโบราณอู่ทอง พบว่า อัตลักษณ์ที่มีลักษณะจับต้องได้ มี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสถาปัตยกรรม/บ้านเรือน ด้านโบราณสถาน ด้านโบราณวัตถุ ส่วนอัตลักษณ์ที่มีลักษณะจับต้องไม่ได้ มี 6 ด้าน ได้แก่ ด้านเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ ด้านวิถีชีวิตดั้งเดิม ด้านช่างฝีมือดั้งเดิม ด้านวัฒนธรรม ประเพณี ด้านพิธีกรรม/ความเชื่อ และด้านการแสดง/การละเล่น

เมื่อวิเคราะห์ตามเกณฑ์คุณค่าทรัพยากรทางวัฒนธรรม ตามแนวคิด วิลเลียม ดีโลป พบว่า อัตลักษณ์ชุมชนที่มีคุณค่าสูง มี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสถาปัตยกรรม ได้แก่ ผังที่ตั้งเมืองโบราณอู่ทอง เป็นรูปวงรี มีคูน้ำคันดินล้อมรอบ ส่วนด้านโบราณสถาน ได้แก่ เจดีย์โบราณ วัดเขาพระศรีสรรเพชญาราม วัดเขาทำเทียม สำหรับด้านโบราณวัตถุ ได้แก่ ศิลาธรรมจักร พร้อมเสาคินแปดเหลี่ยม และลูกปัดโบราณ

จะเห็นว่าอัตลักษณ์ของชุมชนเมืองโบราณอู่ทองส่วนใหญ่เป็นอัตลักษณ์ที่มีความเชื่อมโยงกับความเป็นอารยธรรมทวารวดี อาจเป็นเพราะทรัพยากรทางวัฒนธรรมจำนวนมากที่พบทั้งที่เป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุส่วนใหญ่เป็นยุคทวารวดี ทำให้คนในชุมชนเกิดการรับรู้และเกิดสำนึกร่วมในความเป็นคนในพื้นที่ชุมชนเมืองโบราณอู่ทองที่มีความโดดเด่นในอารยธรรมทวารวดี โดยมุมมองของคนในชุมชนรู้สึกว่าเป็นเรา พวกเขา แตกต่างจากเขา พวกเขา และเข้าใจว่าชุมชนของเรามีลักษณะเฉพาะที่โดดเด่นแตกต่างจากชุมชนอื่นอย่างไร ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ร่วมของชุมชนนั้นถูกสร้างขึ้นบนพื้นฐานของความเหมือนกัน สอดคล้องกับ Maclucci (อ้างถึงในวิริยา วิฑูรย์สุฤกษ์ศิลป์, 2548:21) ได้อธิบายถึงอัตลักษณ์ร่วมของกลุ่มว่าเป็นกระบวนการสร้างสำนึกร่วมของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม ซึ่งสำนึกร่วมดังกล่าวสามารถสร้างและปรับเปลี่ยนได้ โดยอาศัยสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ถูกสร้างขึ้นในระบบวัฒนธรรมของกลุ่ม ทำให้การดำรงรักษาและการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์เกิดจากบทบาทของสังคมและวัฒนธรรมนั้น ๆ กับทั้งอาจเป็นเพราะการที่ผู้คนเข้ามาตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ตั้งแต่ 2-3

ชั่วคนสืบไป ก็จะทำให้เกิดสำนึกร่วมในการเป็นคนท้องถิ่นเดียวกัน ถึงแม้จะมีความแตกต่างทางชาติพันธุ์ก็ตาม ซึ่งอัตลักษณ์ดังกล่าวไม่ได้มีลักษณะเพียงหนึ่งเดียว หากแต่ว่ามีหลายอัตลักษณ์ที่ถูกสร้างขึ้นโดยสังคมที่คนในชุมชนเกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับแนวคิดของฮอลล์ (Hall, S., 1997: 1 อ้างถึงใน ฉลาดชาย รมิตานนท์) ที่ได้กล่าวถึงอัตลักษณ์ หรือ Identity ไม่ใช่สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติหรือเกิดขึ้นลอย ๆ แต่ก่อตัวขึ้นมาภายในวัฒนธรรม ณ ช่วงเวลาใด เวลาหนึ่ง ซึ่งวัฒนธรรมนั้นก็เป็นโครงสร้างทางสังคม (Social Construct) ที่ไม่หยุดนิ่งตายตัว และเป็นวงจรซึ่งเรียกว่า “วงจรแห่งวัฒนธรรม” (Circuit of Culture) โดยอัตลักษณ์ของชุมชนเมืองโบราณอุทองที่พบเป็นอัตลักษณ์ร่วม หรืออัตลักษณ์ระดับสังคม อัตลักษณ์ไม่ได้มีอยู่ตามธรรมชาติ แต่ถูกสร้างขึ้นและมีลักษณะเป็นพลวัตที่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมทางสังคม โดยตัวตนหรือสิ่งที่แสดงถึงความตัวตนของชุมชนเมืองโบราณอุทองถูกเชื่อมโยงเข้ากับลักษณะทางกายภาพในการเป็นพื้นที่เมืองโบราณอารยธรรมทวารวดี สอดคล้องกับการวิจัยของแผ่นดิน อุณจะนำ (2552: บทคัดย่อ) ที่พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบเชิงกายภาพ เศรษฐกิจและ สังคมวัฒนธรรมภายในกาตว้าวควายทุ่งฟ้าบมมีส่วนสำคัญในการก่อให้เกิดอัตลักษณ์พื้นถิ่นของกาต และจากหลักฐานมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible Cultural Heritage) ทั้งโบราณสถาน และโบราณวัตถุที่พบโดยทั่วไปทั้งภายในตัวเมืองโบราณและบริเวณปริมณฑล รวมถึงมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage) ได้แก่วัฒนธรรมประเพณีที่ถูกเชื่อมโยงกับสถานที่หรือประเพณี วัฒนธรรมของชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่อยู่ในชุมชนเมืองโบราณอุทอง นั้นถือเป็นทรัพยากรวัฒนธรรม ที่สะท้อนคุณค่าถึงจิตวิญญาณ ประวัติศาสตร์ สังคมของท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่วนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยใช้อัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุทองด้านความเป็นอารยธรรมทวารวดีเป็นแนวคิดหลักในการพัฒนา ภายใต้กลยุทธ์ต่าง ๆ ได้แก่

- 1) กลยุทธ์การพัฒนาพื้นที่ชุมชนเมืองโบราณอุทอง เช่น อนุรักษ์ฟื้นฟูโบราณสถาน และสภาพแวดล้อมรอบๆ พื้นที่ รวมถึงปรับปรุงภูมิทัศน์ในพื้นที่โบราณสถานและชุมชนโบราณ
- 2) กลยุทธ์การส่งเสริมและพัฒนาเรื่องราวที่บ่งบอกอัตลักษณ์เมืองโบราณอุทอง เช่น จัดทำหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนในพื้นที่ ให้เด็กและเยาวชนในพื้นที่มีความรู้เรื่องประวัติศาสตร์และอัตลักษณ์ของเมืองโบราณอุทอง
- 3) กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการตลาด เช่น จัดทำป้ายบอกทาง ประชาสัมพันธ์ กิจกรรมการท่องเที่ยว การสร้างเว็บไซต์ และ
- 4) กลยุทธ์การเชื่อมโยงพื้นที่โดยรอบ/แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ และแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดสุพรรณบุรี เช่น จัดโปรแกรมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับแหล่งอารยธรรมทวารวดี แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับวิจัยของมนัส เผ่าพงษ์ศิลป์ (2554: 139-174) ที่ได้ศึกษาแผนอนุรักษ์และพัฒนาภูมิทัศน์เมืองโบราณอุทองให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ พบว่าเมืองโบราณอุทองมีจุดแข็งที่ควรส่งเสริมในด้านการอนุรักษ์และท่องเที่ยว

เชิงประวัติศาสตร์ในสมัยทวารวดี แต่ด้วยในปัจจุบันพบว่าโบราณสถานมีสภาพที่เสื่อมโทรม จึงสมควรให้มีการอนุรักษ์ ฟื้นฟูตัวโบราณสถาน รวมทั้งควรปรับปรุงภูมิทัศน์ทั้งในและรอบตัวโบราณสถาน จัดทำป้ายเพื่อสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ และจัดทำแผนที่และโปรแกรมปฏิทินการท่องเที่ยวเมืองโบราณอุทอง นอกจากนี้การที่จะพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพเป็นที่ต้องการของนักท่องเที่ยวนั้น การส่งเสริมและพัฒนาเรื่องราวที่บ่งบอกอัตลักษณ์เมืองโบราณอุทองจึงเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญประการหนึ่ง เพราะภาพลักษณ์ที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุทองที่มีความโดดเด่นและมีคุณภาพ ทำให้เป็นที่สนใจที่เกิดความต้องการต่อการมาท่องเที่ยวกับทั้งในปัจจุบันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีการแข่งขันทางการตลาดสูงขึ้น ดังนั้น กลยุทธ์สื่อสารเพื่อการตลาด ด้วยการสร้างตราสินค้าการท่องเที่ยวชุมชนเมืองโบราณอุทองให้เป็นที่รู้จัก และใช้การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการที่ผสมผสานสื่อต่าง จึงเข้ามามีบทบาทสำคัญทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ งานวิจัยของเบญจวรรณ สุพันธ์ทอง (2554) ที่ได้ศึกษาการใช้อัตลักษณ์ในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรธานี พบว่าอัตลักษณ์หรือลักษณะเฉพาะที่สำคัญในด้านต่างๆ ของจังหวัดอุดรธานี ทำให้นักท่องเที่ยวประทับใจและจะเดินทางกลับมาท่องเที่ยวที่จังหวัดอุดรธานีในครั้งต่อไป

ซึ่งจะเห็นได้ว่าแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยอัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุทองนั้นเป็นการใช้ทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่มีความโดดเด่น สอดคล้องกับการสำนึกร่วมในความเป็นตัวเรา พวกเรา คือการเป็นชุมชนเมืองโบราณอุทองอารยธรรมทวารวดี ที่มีความโดดเด่นแตกต่างจากชุมชนอื่น ไม่ว่าจะเป็นด้านสถาปัตยกรรม/บ้านเรือน ด้านโบราณสถาน และด้านโบราณวัตถุ การนำอัตลักษณ์ชุมชนมาเป็นแนวทางของการพัฒนาย่อมก่อให้เกิดผลกระทบทางบวกมากกว่าทางลบ เพราะแสดงให้เห็นถึงคุณค่า ทั้งที่เป็นคุณค่าเชิงนัยของอดีตจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เป็นเจดีย์โบราณ โบราณวัตถุ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นสัญลักษณ์ที่บ่งชี้ความสำคัญทางประวัติศาสตร์ กับทั้งมีคุณค่าทางวิชาการ ด้วยเมืองโบราณอุทองเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญในการเรียนรู้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ด้วยวิธีการหาคำตอบจากการศึกษาวิจัยในด้านต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีคุณค่าด้านความงามหรือสุนทรีย์ะ หลักฐานทางโบราณคดีทั้งที่เป็นโบราณสถาน และโบราณวัตถุของเมืองโบราณอุทองเป็นความงามที่ปรากฏจากร่องรอยของความเก่า ของแท้ดั้งเดิมที่ทรงคุณค่า ตลอดจนคุณค่าทางด้านเศรษฐศาสตร์ อัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุทองทั้งด้านสถาปัตยกรรม ด้านโบราณสถาน และด้านโบราณวัตถุ เป็นทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่สามารถนำมาเป็นจุดขายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมก่อให้เกิดรายได้แก่ชุมชนต่อไป

6.3 ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ชุมชนเมืองโบราณอุทงควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมความเข้มแข็งด้านอัตลักษณ์ชุมชน โดยการมีส่วนร่วมจากคนในพื้นที่ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน
2. การพัฒนาชุมชนเมืองโบราณอุทงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวควรรนำอัตลักษณ์มาเป็นเครื่องมือในการกำหนดทิศทางการพัฒนา

6.4 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาอัตลักษณ์ของชุมชนเมืองโบราณอุทง ในลักษณะอัตลักษณ์ร่วม หรืออัตลักษณ์ระดับสังคม ซึ่งมีลักษณะเป็นภาพรวม อาจทำให้อัตลักษณ์บางอย่างไม่ได้ถูกนำเสนอ รวมถึงยังไม่ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ชุมชน ดังนั้น การวิจัยในครั้งต่อไปจึงควรศึกษาอัตลักษณ์แบบเจาะลึกมากยิ่งขึ้น
2. การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อค้นหาอัตลักษณ์จากมุมมองของคนในพื้นที่ชุมชนเมืองโบราณอุทง ดังนั้นการศึกษาในครั้งต่อไปควรศึกษาการรับรู้ของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยใช้อัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุทง

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

108trips (2555). "โรมันบาธ Roman Baths." from <http://www.108trips.com/blog-1597>.

goratchaburi (2551). "เมืองโบราณคูบัว." from <http://www.goratchaburi.com/>.

mthai (2013). "โคลอสเซียม สังกะสีเวียดนามเดียด นักสู้โรมันผู้ยิ่งใหญ่."

oocities. "วัดพระประโทนเจดีย์ วรวิหาร." from <http://www.oocities.org/prapatone/templehist.html>.

กรมศิลปากร (2509). โบราณวิทยาเรื่องเมืองอู่ทอง. กรุงเทพฯ, ห้างหุ้นส่วนจำกัดศิวิลพร.

_____ . (2550). นำชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอู่ทองและเรื่องราวสุวรรณภูมิ. กรุงเทพฯ, กระทรวงวัฒนธรรม. "มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม." from

<http://ich.culture.go.th/index.php/th/unesco/convention>.

_____ . "อนุสัญญามรดกโลก." from <http://www.thaiwhic.go.th/convention.aspx>.

กฤตชนุ สมบุศย์รุ่งเรือง (2553). การศึกษาอัตลักษณ์สิ่งแวดล้อมของย่านชุมชนตลาดพลู เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระปริญญาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม มหาวิทยาลัยศิลปากร. สาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม ภาควิชาออกแบบและวางผังชุมชนเมือง, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. "การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย." from

<http://thai.tourismthailand>.

_____ . (2554). ยุทธศาสตร์การพัฒนากการท่องเที่ยวไทย ในระยะแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559). กรุงเทพฯ, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.

เกรียงไกร เกิดศิริ (2551). ชุมชนกับภูมิทัศน์วัฒนธรรม กรุงเทพฯ, อูซาคเนย์.

ชมชาติ เทพไชย (10 ธันวาคม 2557). สัมภาษณ์.

เครือวัลย์ คล้ายจินดา (16 ตุลาคม 2557). สัมภาษณ์.

จตุพร ดอนโสม (2551). การสร้างอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของคนไทยเชื้อสายเวียดนามบ้านนาจอก ตำบลหนองญาติ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม. สาขาวิชาสังคมวิทยาการพัฒนามหาวิทยาลัยขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต.

- จิตตินุช วัฒนะ (2552). "การศึกษาเพื่อกำหนดอัตลักษณ์ถนนวัฒนธรรม (ถนนคนเดิน) ของจังหวัด พิษณุโลก." วารสารวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, ม.ป.ป. ปีที่ 7 (ฉบับที่ 2).
- จุฑามาศ คงสวัสดิ์ (2550). การศึกษาแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เมืองโบราณอุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี. สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิต.
- ฉลาดชาย รมิตานนท์ (2550). "อัตลักษณ์ วัฒนธรรม และการเปลี่ยนแปลง." Retrieved 12 พฤศจิกายน 2556, from http://www.soc.cmu.ac.th/~wsc/data/Identity28_3_05.pdf
- ดวงกมล เวชวงศ์ (2554). "กระบวนการนำเสนออัตลักษณ์ขงชาติพันธุ์ยวนในบริบทของการท่องเที่ยวผ่านหอวัฒนธรรมพื้นบ้านและตลาดทำน้ำ: ศึกษากรณีชุมชนยวน ตำบลต้นตาล อำเภอสายน้ำ จังหวัดสระบุรี." วารสารวิทยบริการ ปีที่ 22 (ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม).
- ทรงคุณ จันทจร, พ. บ., และไพรัช ถิตยผาด, (2552). คุณค่าอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการนำมาประยุกต์เป็นผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้, สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย กระทรวงวัฒนธรรม.
- ธนัชฐา สราวิช (22 พฤศจิกายน 2557). สัมภาษณ์.
- ธิดา สารระยา (2539). ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น:ประวัติศาสตร์ที่สัมพันธ์กับสังคมมนุษย์. กรุงเทพฯ, เมืองโบราณ.
- นวนัฐ โอศิริ (2551). ศิลปะในงานออกแบบภูมิสถาปัตยกรรม : ค.ศ. 1920 - ปัจจุบัน. กรุงเทพฯ, โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิยม ภาณุมาศวิวัฒน์ (17 กันยายน 2557). สัมภาษณ์.
- นิรมล ขมหวาน (2556). การเพิ่มศักยภาพการพัฒนาชุมชนผ่านการศึกษ้อัตลักษณ์ของชุมชนตลาดโบราณบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ. พัฒนามนุษย์และสังคม (สหสาขาวิชา) สหสาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต.
- นุจรินทร์ ทับทิม (2553). การสื่อสารอัตลักษณ์ของชุมชนบ้านวัวลาย จังหวัดเชียงใหม่ ผ่านกิจกรรมถนนคนเดิน. สาขาวิชาสถาปัตยกรรม บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต.

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2553). เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย.

กรุงเทพฯ, ศรีอนันต์การพิมพ์.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548). การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. กรุงเทพฯ, บริษัท เพรสแอนด์ดีไซน์ จำกัด.

_____. (2555). การจัดการด้านการตลาดอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. นนทบุรี, หจก. เพรินซ์ข้าหลวง พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

เบญจวรรณ สุพันธ์ทอง (2555). การใช้อัตลักษณ์ในการประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรธานี. สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต.

ปฐวี ศรีโสภา (2553). การสร้างอัตลักษณ์ชุมชนในงานออกแบบบรรจุภัณฑ์อาหาร; กรณีศึกษาจังหวัดสมุทรสงคราม. สาขาศิลปกรรมศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต.

ประครอง สายจันทร์ (26 พฤศจิกายน 2556). สัมภาษณ์.

ประเพณีไทยดอทคอม. "ประเพณีไทย." from <http://www.prapayneethai.com/>.

ประยูร อสัมภินพงศ์ (12 มกราคม 2557). สัมภาษณ์.

ปานจิตร จินห์รัฐ (2556). ศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนชาวเกาะพะงัน. บทความวิจัยเสนอในการประชุมมหาดใหญ่วิชาการ ครั้งที่ 4 วันที่ 10 พฤษภาคม 2556.

ปิ่นรัชฎ์ กาญจนชฐิติ (2552). การอนุรักษ์มรดกสถาปัตยกรรมและชุมชน กรุงเทพฯ, โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไปด้วยกัน. "ข้อมูลการท่องเที่ยว." from <http://www.paiduaykan.com/>.

ผาสุข อินทรารุช (10 มิถุนายน 2558). สัมภาษณ์.

ผู้จัดการออนไลน์ (2555). "งานเข้า! สนามกีฬา “โคลอสเซียม” เกิดการเอียงคล้าย “หอเอน” รบ. อิตาลีต้องเร่งควักเงินซ่อม ทั้งที่หนี้ท่วมหัว." from <http://www.manager.co.th/around/viewnews.aspx?NewsID=9550000094146>.

แผ่นดิน อุจนจะนำ (2552). การส่งเสริมอัตลักษณ์พื้นถิ่นของกาดวัวควาย ทุ่งฟ้าบด เชียงใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชุมชน. สาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต.

พนมบุตร อินทรโชติ (10 พฤศจิกายน 2557). สัมภาษณ์.

พรรณปพร ภิรมย์วงศ์ (2552). อัตลักษณ์และการท่องเที่ยว: ศึกษากรณีผู้ไทบ้านภู ตำบลบ้านเป้า อำเภอนางรองสูง จังหวัดมุกดาหาร. สาขาวิชามานุษยวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและ

มานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหิดล.

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ อุทุมพร (2550). นำชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ อุทุมพร และเรื่องราวสุวรรณภูมิ. กรุงเทพฯ, บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

เพชรบูรณ์ดอทคอม. "เมืองเก่าศรีเทพ อุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ." from

<http://www.phetchabun.com/information/phetchabun02-01-01.html>.

ภาคภูมิ จิตต์โสภณ (22 ธันวาคม 2557). สัมภาษณ์.

มนัส เผ่าพงษ์ศิลป์ (2554). แผนอนุรักษ์และพัฒนาภูมิทัศน์เมืองโบราณอุทุมพรให้เป็นแหล่งการท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ จังหวัดสุพรรณบุรี, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ภูมิสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต.

ราชกิจจานุเบกษา (2550). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. เล่มที่ 124 ตอนที่ 47 ก.

ราชกิจจานุเบกษา (2554). ประกาศคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ เรื่องแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ (พ.ศ. 2555-2559) เล่มที่ 128 ตอนพิเศษ 67 ก.

วัชรินทร์ โสไกร (12 กุมภาพันธ์ 2558). สัมภาษณ์.

วิภาดา ศุภรัฐปรีชา (2553). ผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อสังคมและวัฒนธรรมในชุมชนวัดเกต เชียงใหม่. สาขาวิชาการจัดการทางวัฒนธรรม (สหสาขาวิชา) บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต.

วิริยา วิฑูรย์स्थ्यศิลป์ (2548). การศึกษาอัตลักษณ์คนชั้นกลางไทยผ่านการเล่าเรื่องในสื่อหนังสือบันทึกการเดินทาง, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. วารสารศาสตร์มหาบัณฑิต.

แวว สว่างแจ้ง (22 พฤศจิกายน 2557). สัมภาษณ์.

ศรัญญ์ธร ศศิณการแก้ว (2555). “อุตสาหกรรมวัฒนธรรม (Cultural Industry)” ในเอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชาการสื่อสารเพื่อการจัดการทางวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ, การจัดการทางวัฒนธรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศรีศักดิ์ วัลลิโกดม (2551). ความหมายของภูมิวัฒนธรรมการศึกษาจากภายในและสำนักของท้องถิ่น. กรุงเทพฯ, มูลนิธิเล็ก-ประไพ วิริยะพันธุ์.

ศิริชัย กาญจนวาสี (2545). สถิติประยุกต์สำหรับการวิจัย. กรุงเทพฯ, สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศูนย์การเรียนรู้ทวารวดี. "เมืองโบราณนครไชยศรี." from

<http://tvaravati.npru.ac.th/PDF/0001.pdf>.

- สมหมาย ชินนาค (2548). วิถีชีวิต ผู้คน และพื้นที่ชุ่มน้ำ : พลวัตการจัดการทรัพยากรในระบบนิเวศน์แบบ "กุด" ของชุมชนเมืองในเขตรอยต่อเทศบาลนครอุบลราชธานีกับเทศบาลเมืองวารินชำราบ จ.อุบลราชธานี. อุบลราชธานี, มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- สาคร สุขศรีวงศ์ (2550). การจัดการ : จากมุมมองนักบริหาร. กรุงเทพฯ, ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สายันต์ ไพเราะญจิตร (2550). การจัดการทรัพยากรทางโบราณคดีในงานพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ, โครงการหนังสือโบราณคดีชุมชน.
- สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ 2 สุพรรณบุรี (2545). โบราณคดีเมืองอู่ทอง. นนทบุรี, โรงพิมพ์สมมิตรพรินต์ติ้ง.
- สำนักงานพื้นที่พิเศษเมืองโบราณอู่ทอง (2558). "พื้นที่พิเศษเมืองโบราณอู่ทอง." from <http://www.dasta.or.th/dastaarea7/th>.
- สุภมาศ ดวงสกุล (10 พฤศจิกายน 2557). "สัมภาษณ์."
- สุภางค์ จันทวานิช (2554). การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ, ตำราในโครงการตำราพื้นฐาน คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2555). วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ, สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสรี พงศ์พิศ (2550). เศรษฐกิจพอเพียง (สำหรับวิทยากร) Powerpoint และบท. กรุงเทพฯ, สำนักพิมพ์พลังปัญญา.
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (2556). อู่ทอง หลักฐานพระพุทธศาสนาแรกเริ่มและรอยลูกปัด, ม.ป.ท.
- องอาจ นัยพัฒน์ (2551). วิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ, ห้างหุ้นส่วนจำกัด สามลดา.
- อภิญา เพ็ญฟูสกุล (2546). อัตลักษณ์ Identity การทบทวนทฤษฎีและกรอบแนวคิด. กรุงเทพฯ, คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ.
- อภินันท์ จันทะณี (2549). การใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยทางธุรกิจ, ฝ่ายบัณฑิตศึกษา คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- อ้นแ่ออนทัวร์. "เมืองโบราณคูบัว." from <http://www.annaontour.com>.
- อาภรณ์ ภูวิทย์พันธ์ (2553). "เทคนิคการสร้างภาพลักษณ์ของตนเองด้วยกลยุทธ์การตลาด." Retrieved 6 ธันวาคม, 2556, from <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=555334>

ภาษาอังกฤษ

Bath Local Plan (2007). "Bath & North East Somerset Council." from

<https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%9A%E0%B8%B2%E0%B8%98>.

romanbaths. "the romanbaths." from www.romanbaths.co.uk.

visitbath. "bath." from <http://www.visitbath.co.uk>.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

การวิจัยเรื่อง “อัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุทงเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
จังหวัดสุพรรณบุรี”

ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี
ตำแหน่ง/สถานภาพ.....
สถานที่ทำงาน.....
อยู่บ้านเลขที่.....
วันที่สัมภาษณ์.....

ประเด็นการสัมภาษณ์**ส่วนที่ 1 อัตลักษณ์เมืองโบราณอุทง**

1. ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชน
2. การเปลี่ยนแปลงของชุมชนเมืองโบราณอุทงตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน
3. อัตลักษณ์ของชุมชนเมืองโบราณอุทงมีลักษณะจับต้องได้ (ลักษณะเฉพาะที่โดดเด่นที่แสดงถึงความเป็นตัวตนของชุมชนที่มีลักษณะเป็นรูปธรรม) ทั้งในอดีตและปัจจุบันมีอะไรบ้าง อะไรที่หายไป อะไรที่กลับมา อะไรที่คงอยู่ถึงปัจจุบัน (สถาปัตยกรรม บ้านเรือน โบราณสถาน โบราณวัตถุ ช่างฝีมือ)
4. อัตลักษณ์ของชุมชนเมืองโบราณอุทงมีลักษณะจับต้องไม่ได้ (ลักษณะเฉพาะที่โดดเด่นที่แสดงถึงความเป็นตัวตนของชุมชนที่มีลักษณะเป็นนามธรรม) ทั้งในอดีตและปัจจุบันมีอะไรบ้าง อะไรที่หายไป อะไรที่กลับมา อะไรที่คงอยู่ถึงปัจจุบัน (เหตุการณ์ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรม/ความเชื่อ การแสดง การละเล่น)
5. อัตลักษณ์ใดที่แสดงถึงความเป็นตัวตนของชุมชนเมืองโบราณอุทงมากที่สุด และมีคุณค่าด้านใด (คุณค่าแสดงนัยของอดีต คุณค่าทางวิชาการ คุณค่าด้านความงามหรือสุนทรีย์ และคุณค่าทางด้านเศรษฐศาสตร์)

ส่วนที่ 2 แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยใช้อัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุทง

1. สถานการณ์การท่องเที่ยวของชุมชนเมืองโบราณอุทงในปัจจุบัน จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค
2. อัตลักษณ์ที่ควรนำมาพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนเมืองโบราณอุทง เพราะเหตุใด
3. แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวโดยใช้อัตลักษณ์ของชุมชนเมืองโบราณอุทง
4. ลักษณะการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ภาคผนวก ข

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

การวิจัยเรื่อง “อัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุทองเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
จังหวัดสุพรรณบุรี”

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ.....สกุล.....
2. ที่อยู่.....
3. เพศ () ชาย () หญิง
4. อายุ () กลุ่มเด็กและวัยรุ่น (อายุ 10-21) () กลุ่มผู้ใหญ่ (อายุ 22-59)
() กลุ่มผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป)
5. อาชีพ () กลุ่มข้าราชการ () กลุ่มพ่อค้าแม่ค้า
() กลุ่มเกษตรกร () นักเรียน/นักศึกษา
() อื่นๆ ระบุ.....
6. ระดับการศึกษา () ประถมศึกษา () มัธยมศึกษาตอนต้น
() มัธยมศึกษาตอนปลาย () ปริญญาตรี
() สูงกว่าปริญญาตรี () อื่นๆ ระบุ.....

ตอนที่ 2 การศึกษาอัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุทอง

1. ท่านคิดว่าอัตลักษณ์ชุมชนที่มีลักษณะจับต้องได้ ด้านสถาปัตยกรรม บ้านเรือน ไม่มี มี
ได้แก่
อันดับที่ () บ้านเรือนแถวไม้ ถนนวิญญานุโยค
อันดับที่ () บ้านหลังคาจั่ว ยกพื้นสูง
อันดับที่ () บ้านเรือนไทย
อันดับที่ () อื่นๆ.....
2. ท่านคิดว่าอัตลักษณ์ชุมชนที่มีลักษณะจับต้องได้ ด้านโบราณสถาน ไม่มี มี ได้แก่
อันดับที่ () เจดีย์โบราณ
อันดับที่ () วัดเขาพระศรีสรรเพชญาราม
อันดับที่ () วัดเขาทำเทียม
อันดับที่ () วัดปทุมสรวาส
อันดับที่ () คอกช้างดิน
อันดับที่ () อื่นๆ.....

3. ท่านคิดว่าอัตลักษณ์ชุมชนที่มีลักษณะจับต้องได้ ด้านด้านโบราณวัตถุ ไม่มี มี
ได้แก่

อันดับที่ () ธรรมจักรพร้อมแท่น และเส้า

อันดับที่ () พระพุทธรูป

อันดับที่ () ลูกปัดโบราณ

อันดับที่ () เหรียญเงินมีจารึก “ศรีทวารวดี ศิวรูปุณย”

อันดับที่ () แผ่นดินเผาภาพภิกษุอุ้มบาตร

อันดับที่ () ประติมากรรมพระวิษณุ ศาลเจ้าพ่อพระยาจักร

อันดับที่ () ประติมากรรมพระวิษณุ วัดเขาพระศรีสรรเพชญาราม

อันดับที่ () แผ่นดินเผารูปบุคคลสวมสร้อยคอและตุ้มหู

อันดับที่ () จารึกแผ่นทองแดง

อันดับที่ () อื่นๆ.....

4. ท่านคิดว่าอัตลักษณ์ชุมชนที่มีลักษณะจับต้องไม่ได้ ด้านเหตุการณ์ประวัติศาสตร์

ไม่มี มี ได้แก่

อันดับที่ () เป็นเมืองโบราณสมัยทวารวดีที่เก่าแก่กว่าเมืองอื่น

อันดับที่ () เป็นเมืองท่าโบราณศูนย์กลางการค้าสำคัญของรัฐทวารวดี

อันดับที่ () เป็นศูนย์กลางพุทธศาสนายุคแรกของรัฐทวารวดี

อันดับที่ () เป็นเมืองหลวงรุ่นแรกของรัฐทวารวดี

อันดับที่ () อื่นๆ.....

6. ท่านคิดว่าอัตลักษณ์ชุมชนที่มีลักษณะจับต้องไม่ได้ ด้านวิถีชีวิตดั้งเดิม ไม่มี มี ได้แก่

อันดับที่ () การทำเกษตรกรรม ทำไร่ ทำนา

อันดับที่ () การค้าขายทางน้ำ

อันดับที่ () การเลี้ยงสัตว์

อันดับที่ () อื่นๆ.....

5. ท่านคิดว่าอัตลักษณ์ชุมชนที่มีลักษณะจับต้องได้ ด้านช่างฝีมือดั้งเดิม ไม่มี มี

ได้แก่

อันดับที่ () ช่างปั้นพระ หล่อพระ

อันดับที่ () ช่างทำตุ๊กตาเรซินเช่นไห้วศาลพระภูมิ

อันดับที่ () ช่างตีเหล็ก

อันดับที่ () ช่างตีมีด

อันดับที่ () ช่างทำทอง

อันดับที่ () อื่นๆ.....

7. ท่านคิดว่าอัตลักษณ์ชุมชนที่มีลักษณะจับต้องไม่ได้ ด้านวัฒนธรรม ประเพณี ไม่มี มี
ได้แก่

อันดับที่ () ประเพณีตักบาตรเทโวโรหณะ ณ วัดเขาทำเทียม

อันดับที่ () ประเพณีลอยกระทงสวรรค์ 12 นักษัตร ณ วัดเขาพระศรีสรรเพชญาราม

อันดับที่ () ประเพณีแห่ธงสงกรานต์ของชาวลาวครั้ง ณ วัดหนองตาสาม

อันดับที่ () เทศกาลกินเจ และงานจิวของชาวไทยเชื้อสายจีน

อันดับที่ () ประเพณีวัฒนธรรมชาติพันธุ์ 5 ชนเผ่าอุ้งทอง

อันดับที่ () อื่นๆ.....

8. ท่านคิดว่าอัตลักษณ์ชุมชนที่มีลักษณะจับต้องไม่ได้ ด้านพิธีกรรม/ความเชื่อ ไม่มี มี
ได้แก่

อันดับที่ () พิธีกรรมไหว้ผีเจ้านาย ผีเทวดา ของชาวลาวครั้ง ณ ชุมชนบ้านโคก

อันดับที่ () ความเชื่อเรื่องการบนขอพรเจ้าพ่อพระยาจักร

อันดับที่ () อื่นๆ.....

9. ท่านคิดว่าอัตลักษณ์ชุมชนที่มีลักษณะจับต้องไม่ได้ ด้านการแสดง การละเล่น ไม่มี มี
ได้แก่

อันดับที่ () การแสดงกลองยาว

อันดับที่ () เพลงพวงมาลัย

อันดับที่ () การแห่หัวโต

อันดับที่ () อื่นๆ.....

10. อัตลักษณ์ชุมชนที่มีลักษณะจับต้องได้ อื่นๆ

.....

.....

.....

.....

11. อัตลักษณ์ชุมชนที่มีลักษณะจับต้องไม่ได้ อื่นๆ.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนเมืองโบราณอุทอง

1. ท่านคิดว่าสถานการณ์การท่องเที่ยวของชุมชนเมืองโบราณอุทองในปัจจุบันเป็นอย่างไร

- จุดแข็ง (ปัจจัยต่าง ๆ ในองค์กร ซึ่งนำมาสู่ความแข็งแกร่ง หรือความได้เปรียบขององค์กร เมื่อเทียบกับองค์กรอื่นๆ ในลักษณะเดียวกัน)

.....

.....

.....

- จุดอ่อน (ปัจจัยต่าง ๆ ในองค์กร ซึ่งนำไปสู่ความอ่อนแอ หรือความเสียเปรียบขององค์กร เมื่อเทียบกับองค์กรอื่นๆ ในลักษณะเดียวกัน)

.....

.....

.....

- โอกาส (ปัจจัยต่าง ๆ นอกองค์กร ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานขององค์กร และเอื้อต่อความสำเร็จขององค์กร)

.....

.....

.....

- อุปสรรค (ปัจจัยต่าง ๆ นอกองค์กร ซึ่งเป็นอุปสรรคในการดำเนินงานขององค์กร และอาจทำให้องค์กรประสบความล้มเหลวได้)

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่าแนวทางพัฒนาชุมชนเมืองโบราณอุทองให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยใช้อัตลักษณ์ หรือลักษณะที่โดดเด่นของเมืองโบราณอุทองได้อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

“ขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ครั้งนี้”

ภาคผนวก ค
รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

ลำดับที่	ชื่อ-ชื่อสกุล	ตำแหน่ง/อาชีพ
1.	นายพิภพ บุญธรรม	รองผู้ว่าราชการจังหวัดสุพรรณบุรี (เคยดำรงตำแหน่งนายอำเภออุทอง)
2.	นายไพฑูรย์ รักประเทศ	ปลัดจังหวัดเชิงราย (เคยดำรงตำแหน่ง นายอำเภออุทอง)
3.	นายเชมชาติ เทพไชย	อดีตหัวหน้าผู้ตรวจราชการกระทรวง วัฒนธรรม
4.	ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.ผาสุข อินทรารุจ	อดีตอาจารย์สังกัดภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร
5.	นายรัชชัย วัฒนไกร	นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลอุทอง
6.	นางสาวณัฐพนิต มยุขโชติ	นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลท้าวอุทอง
7.	นายพนมบุตร จันทรโชติ	ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ อุทอง
8.	นายประทีป เพ็งตะโก	ผู้อำนวยการสำนักศิลปากรที่ 2 สุพรรณบุรี
9.	นางนิภา สังคนาคินทร์	หัวหน้าพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ จังหวัดสุพรรณบุรี
10.	นายประยูร อสัมภินพงศ์	ประธานชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดย ชุมชนเมืองโบราณทวารวดี อุทอง
11.	นายประครอง สายจันทร์	ผู้อำนวยการฝ่ายบริหารแผนและ ประสานงาน สำนักงานพื้นที่พิเศษ เมืองโบราณอุทอง
12.	นายนิยม ภาณุมาศวิวัฒน์	อดีตนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลอุทอง
13.	นางสาวรณิษฐา สราวิช	กำนันตำบลอุทอง
14.	นางสาวสุภมาศ ดวงสกุล	นักโบราณคดีชำนาญการ สำนักศิลปากรที่ 2 สุพรรณบุรี
15.	นายทองสุข เหลืองเวชการ	อดีตประธานสภาวัฒนธรรมอำเภออุทอง

ลำดับ ที่	ชื่อ-ชื่อสกุล	ตำแหน่ง/อาชีพ
16.	นางเครือวัลย์ คล้ายจินดา	ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน, เลขานุการ ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองโบราณ ทวารวดี อุทONG, ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก
17.	นายสมนึก ทองรักชาติ	ผู้ประกอบการที่พัก
18.	นายศุภชัย เงามวัฒนาประทีป	ประธานศาลเจ้าพ่อพระยาจักร
19.	นางอำพร ลีสุขสาม	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 ตำบลอุทONG, ประธานชุมชนบ้านโคก
20.	นางแหว สว่างแจ้	ประธานชุมชนบ้านดงเย็น
21.	นายภาคภูมิ จิตต์โสภณ	สื่อมวลชน
22.	นายวัชรินทร์ ไสไกร	นักประวัติศาสตร์ท้องถิ่น
23.	นายวงเดือน ทองเจียว	บุคคลภูมิปัญญาท้องถิ่น
24.	นายสัจจภูมิ ละออ	บุคคลภูมิปัญญาท้องถิ่น/สื่อมวลชน
25.	พระเทพสุวรรณโมลี	เจ้าคณะจังหวัดสุพรรณบุรี
26.	นางสาวธารณา เตียงนิล	ผู้ประกอบการที่พัก
27.	นางหยก ลีรัตนรักษ์	ประธานชุมชนชานนท์
28.	นายสำเร็จ เรืองฤทธิ์	บุคคลภูมิปัญญาท้องถิ่น
29.	นางเสาวนีย์ กมลคร	ผู้ประกอบการรถตู้โดยสาร
30.	นายประดิษฐ์ ปานอุทัย	ผู้ประกอบการร้านอาหาร/ที่พัก

2. ผู้ให้สัมภาษณ์ทั่วไป

ลำดับที่	ชื่อ-ชื่อสกุล
1.	นายสะอาด จันทร์ลอย
2.	นางประทุมทิพย์ โยธะการี
3.	นางหยก ลีรัตนนุรักษ์
4.	นางทวี ณรงค์พันธ์
5.	นางจารุพร พัฒนายศเดช
6.	นางเดือนเพ็ญ ยอดแก้ว
7.	นางปาริฉัตร คำปล้อง
8.	นางกัณธิมา ศรีหมากสุก
9.	นางสาวกาญจนา แซ่ลิ่ม
10.	นางเพ็ญศรี เพชรนิ่ม
11.	นายทองเปลว ศรีเหรา
12.	นายณัฐ น้อยอุทัย
13.	นางสาวนิลมณี รักษาพงศ์
14.	นายวิศิษฐ์ พันธุ์ทองดี
15.	นายขุนไชย บริสุทธิ์สุนทร
16.	นางสาวนันทยา พึ่งบุญ ณ อยุธยา
17.	นายธนายง ดอกบัว
18.	นายสิงห์ ลีสุขสาม
19.	นางสาวสำราญ คงจินดา
20.	นางสาวโฉมยง สว่างแจ้ง
21.	นางทวี แก้วสระแสน
22.	นางสายันต์ จุ้ยบ้านภูมิ
23.	นางสาวสุทธิดา เกรียณมณี
24.	นางสาวอภิชญา เดชชาย
25.	นางสาวฐิติพร วัชรจินดามาศ
26.	นางสาวขไมพร จันทร์ลอย
27.	นางสาวชัชฎาพร สังข์วรรณะ
28.	นางสาวปิยะฉัตร คชภูมิ

ลำดับที่	ชื่อ-ชื่อสกุล
29.	นายอุบล ใจงาม
30.	นางสาวจันทิมา ลีมีไพบูลย์
31.	นางมะลิ สีสัมพันธ์
32.	นางสุจิตร วันเพ็ญ
33.	นางสาวมณฑาทิพย์ หยองอนุกุล
34.	นางนัยนันท์ สกุนตะเสฐียร
35.	นายสังข์ หยองอนุกุล
36.	นายอำนาจ คล้ายสิทธิ์
37.	นางจิตตา เอกนิรันดร์
38.	นางสาวกิติมาภรณ์ เขียวเข็น
39.	นายมารุต ศรีเถื่อน
40.	นายสุริโย เพียรทอง
41.	นางสมใจ ไคร้บุญโต
42.	นางนิตยา อุนนาวิวัฒน์
43.	นางอภิญา เจนกิจเจริญชัย
44.	นายฉัตรชัย ศักดิ์วรสิทธิ์
45.	นายภาคภูมิ คุณธรรม
46.	นางแดงอ่อน คงโพธิ์น้อย
47.	นายทรงพล ปั้นแห่งพระ
48.	นายชมพู่ ปั้นแห่งพระ
49.	นางสาวตรีรักษ์ เกษศรี
50.	นายอภิรักษ์ เกษศรี
51.	นายสุขสันต์ ยอดสโเท
52.	นางสาวพัชมล พูลเพิ่ม
53.	นางจารุณี ศรีบุตรดี
54.	นางสาวประภัสสร รักอู่
55.	นางสาวเกวลิ สีสุขสาม
56.	นางสาวนิวนดา แก้วสระแสน
57.	นางสาวจิริจันทร์รัฐ ตั้งพัฒนาสมบุญ

ลำดับที่	ชื่อ-ชื่อสกุล
58	นายวสันต์ สถิตพรพรหม
59	นางสาวพัชราลักษณ์ ฤทธิเดชกล้า
60	นางสาวเคลือวัลย์ บุญมีประเสริฐ
61	นางวรรณมา ไทศรีวิชัย
62	นางดาวรินทร์ วัฒนอมรเวช
63	นายไพศาล สถาปนพิทักษ์กิจ
64	นางสุพัตรา วุฒิชัย
65	นางวรรณิ โมพันธ์
66	นางทัศนีย์ เกตุแก้ว
67	นายชลอ แพขวัลย์
68	นายสุภาพ นิลน้ำค้าง
69	นางสุเมตริย์ จันทะ
70	นางศุภดา ศรีเถื่อน
71	นางสาวจรรยา เสงชูทรัพย์
72	นางสาวชดาร์ตัน ใจบุญดี
73	นางขวัญยืน นาคประเสริฐ
74	นางสมบุญ เขียวเข็น
75	นายณัฐพัชร ช้างดี
76	นางสาวรุ่งลาวัลย์ เจนศิริลักษณ์
77	นายปรีชา ไทรชมภู
78	นางอาภา เจียภักดี
79	นายกอง ยงพิศาลภพ
80	นายสรารุช มีเนตรทรัพย์
81	นางสาวรินทร์ฤดี ประจักษ์ทรัพย์
82	นางสาวศรีรัตน์ ศรีธรรมรัตน์
83	นางรัชณี สิกยะวิโรจน์
84	นางสาวทองอยู่ แซ่จิว
85	นางสาวสุภาพร ฉันทสัมพันธ์
86	นายชัยยัณ สุวรรณอยู่ศิริ

ลำดับที่	ชื่อ-ชื่อสกุล
87	นายมนตรี ชัยนิตย์
88	นายกิติพงษ์ แก้วสระแสน
89	นางสมร แก้วสระแสน
90	นายสมอ ลีสุขสาม
91	นางสามกวง แก้วสระแสน
92	นางสงว เพชรนิ่ม
93	นางสาวจิตติมา ราชวงษ์
94	นางเปรมวดี เครือเช้า
95	นางสุคนธา ศิริอรุณรัตน์
96	นางสาวกรรณิกา วาณิช
97	นางสาวกฤษมา เหลือกกล้า
98	นายณัฐพัชร ยิ่งยืนสมบูรณ์
99	นางสาวกนกวรรณ เกาวัฒนาประทีป
100	นางสาวกาญจนา ช้างน้อย
101	เด็กหญิงกัญญาณัฐ อนุกุล
102	นางสุวรรณา อารมณีสวะ
103	เด็กหญิงณัฐภัทร อารมณีสวะ
104	นางนันทนา จันทร์ทวีศักดิ์
105	นายบุญเลิศ ปิ่นกุ่มภีร์
106	นายวิทยา สุนทรวิภาต
107	นางสาวสุกัญญา เชื้อโพธิ์
108	นางสาวปิยนุช โพธิ์ศรีทอง
109	นายนิวัฒน์ แสงวิชาญ
110	นางนภาพร เดชชาย
111	นางสาววรรณลาภาร์ ภูษาสวัสดิ์ทองคำ
112	เด็กชายกันตชาติ ส้อยสา คำ
113	นางอารีย์วรรณ สระเกษ
114	นางสาวกุลนัฐ ส้อยสา คำ
115	นางสาวปิ่นวพัชร แผนสมบูรณ์

ลำดับที่	ชื่อ-ชื่อสกุล
116	นางสาวอรรวรรณ ตันยาลักษณ์
117	นายรักเกียรติ พงษ์พยัคเลิศ
118	นางสุพัตรา แซ่ลิ้ม
119	นายโพน คงดีจรเข้
120	นายสุพจน์ ทองประศรี
121	นายสวิก ชื่นจรเข้
122	นางสาวสายรุ้ง กลีกุล
123	นายชัยวัฒน์ ตังรัตนพักษ์
124	นางสมนึก กลิ่นภักดี
125	นายประกาศ ปุราชะกา
126	นางดวงพร อุณนาทวัฒน์
127	นางสาวผลิตา สระเกษ
128	นายประไพ ทองดอนโค
129	นายสหัส ยอดแก้ว
130	พ.ต.ท.บุญลือ ดอกบัว

ภาคผนวก ง

ภาพการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลบางส่วน

นายพิภพ บุญธรรม
รองผู้ว่าราชการจังหวัดสุพรรณบุรี
(อดีตนายอำเภออุทอง)

นายไพฑูรย์ รักประเทศ
ปลัดจังหวัดเชียงราย
(อดีตนายอำเภออุทอง)

นายเข้มชาติ เทพไชย อดีตหัวหน้า
ผู้ตรวจราชการกระทรวงวัฒนธรรม

นายประทีป เฟื่องตะโก
ผู้อำนวยการสำนักศิลปากรที่ 2
สุพรรณบุรี

นายรัชชัย วัฒนไกร
นายกเทศมนตรีตำบลอุทอง

ศ.เกียรติคุณ ดร.ผาสุข อินทราวุธ
อดีตคณบดี คณะโบราณคดี
มหาวิทยาลัยศิลปากร

พระเทพสุวรรณโมลี
เจ้าคณะจังหวัดสุพรรณบุรี

นายประครอง สายจันทร์
ผอ.ฝ่ายบริหารแผนและประสานงาน
สำนักงานพื้นที่พิเศษเมืองโบราณอุทอง

นางนิภา สังคณาคินทร์
หน.พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สุพรรณบุรี

นายนิยม ภาณุมาศวิวัฒน์
อดีตนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลอุทอง

ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยว อุทอง

นางอำพร ลีสุขสาม (ผู้ใหญ่เงาะ)
ประธานชุมชนบ้านโคก

สำรวจแหล่งโบราณสถานร่วมกับ
นายวัชรินทร์ โสไกร นักประวัติศาสตร์
ท้องถิ่นจังหวัดสุพรรณบุรี

สำรวจแหล่งมรดกทางธรรมชาติ
วนอุทยานพุ่มม่วง ร่วมกับ
นายวัชรินทร์ โสไกร
นักประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัด

ชาวชุมชนบ้านดงเย็น

นางแว สว่างแจ้
ประธานชุมชนบ้านดงเย็น

นางสาวศุภมาศ ดวงสกุล
นักโบราณคดีชำนาญการ
สำนักศิลปากรที่ 2 สุพรรณบุรี

นายภาคภูมิ จิตต์โสภณ
สื่อมวลชน

นายทองสุข เหลืองเวชการ
อดีตประธานสภาอำเภออุ้มทอง

นายวงเดือน ทองเจียว
บุคคลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ชาวชุมชนทวารวดีพัฒนา

นายศุภชัย เถาวัฒนาประทีป
ประธานศาลเจ้าพ่อพระยาจักร

การประชุมสนทนากลุ่ม
วันที่ 22 เมษายน 2558
ณ เทศบาลตำบลอุ้มทอง

การประชุมสนทนากลุ่ม
วันที่ 22 เมษายน 2558
ณ เทศบาลตำบลอุ้มทอง

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางอินทิรา พงษ์นาค สำเร็จการศึกษา ศึกษาศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยม อันดับ 2) สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล เมื่อพ.ศ. 2535 สำเร็จการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เมื่อพ.ศ. 2539 และได้เข้าศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการทางวัฒนธรรม บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อพ.ศ. 2555

ปัจจุบันรับราชการครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษ วิทยาลัยนาฏศิลป์สุพรรณบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

